LIbrum hunc cui Titulus, HIPPOCRATIS de Morbis Popularibus Liber Primus, & Tertius, cum Novem Commentariis: dignissimum censemus qui in publicum prodeat.

JOHANNES BATEMAN,	Præses.
RICHARDUS BLACKMORE,	Censores.
GUIL. GIBBONS,	
SALUSBURY CADE,	
RICHARDUS MEAD,	

Datum ex Ædibus Collegii nostri Decembris 7mo 1716.

l.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

Τὸ ΠΡΩΤΟΝ, ϗ τὸ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS POPULARIBUS

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

His accommodavit Novem

De *FEBRIBUS* COMMENTARIOS

JOHANNES FREIND, M.D.

Coll. Med. Londin. & Soc^tis^. Reg. Socius.

LONDINI:

Impensis GUL. INNYS, ad Insignia Principis in Cœmeterio D. Pauli. MDCCXVII.

Ricardo Frewin, M.D.

OXONIENSI,

JOHANNES FREIND

S. P. D.

CUM in otio jucundiſſimo, Domicilioque & ingeniis & literis florente, communia utriuſque noſtrûm ſtudia coleremus, perſæpe inter nos (quod Tu probè, Vir Amiciſſime, meminiſti) uti de univerſâ Medicinæ ratione, ita præcipuè de Veterum in hâc re ſcriptorum præſtantiâ, collocuti

collocuti ſumus. Qui quidem non in ſuâ modò arte verſatiſſimi, ſed omni doctrinæ genere eruditi atque exculti fuiſſe videbantur; & tum intelligendi, tum ſcribendi Authores graviſſimi ac magiſtri extitiſſe. Ii autem cùm omnia præclarè dixerint, hoc tamen in argumento, in quo medicum exercitatiſſimum eſſe oportet, potiſſimùm elaborârunt, ut morborum Hiſtorias accuratè deſcriberent, *ſignorumque* diſcrimen omne & ipſi diligenter notarent, & aliis diſertè diſtinctéque explicarent. Quare ii demum, qui diuturno uſu atque obſervatione morbis medendis operam dederunt, hæc Veterum monumenta & intelligunt facillimè, & maximè admirantur.

In hoc ſcriptionis genere excellere ſatis nôſti, principem inter *Latinos, Celſum*, virum haud mediocris ingenii; quem ſiquis ex Rhetorum Scholis profectum, & dicendi potiùs quàm medendi artificem putaverit, næ is in re Medicâ parum ſe eſſe intelligentem arguit: qui enim artem hanc noſtram penitiùs callent, illum non ſermonis elegantiâ magis, quàm curandi peritiâ inſignem ſentiunt. Vellem quidem *Cælium Aurelia-*

num libros ſuos non eâ loquendi barbarie inquinâſſe, quæ medicinæ ſtudioſos ferè à legendo deterreat; nam, præterquam quòd multa Veterum ſcripta, quæ haud alibi uſpiam extant, ei tanquam conſervatori debeamus, in notis morborum enarrandis diſcernendiſque & copioſus eſt & accuratus; inque opere ſuo diſponendo non ordinem ſolùm, ſed judicium adhibuit: certè, cùm *Latinè* ſcribere præ ſe tulerit, ſi linguæ *Romanæ* vim tenuiſſet, jure inter primos haberetur. *Græcorum* viam eandem inſiſtentium, licèt ætate ferè ex ultimis unum, (inter *Ætii* ſcilicet atque *Pauli* tempora interjectum) hâc tamen in laude haud infimum poſueris, *Alexandrum Trallianum*; qui, ſi ei, utpote longè latéque peregrinato, verba quædam extranea condonaveris, ſermone ſatis *brevi* ac *luculento*, quemadmodum de ſe ipſe pollicetur *, uſus eſſe videbitur: fortaſſe quædam in eo Empirica, quædam etiam ſuperſtitioſa, ne dicam Magica, reprehendes; ſed utcunque in Remediis tradendis fuerit longior, quippe qui emeritus atque admodum

* Præf. lib. 12.

ſenex

ſenex experimenta, quæ multo uſu atque exercitatione didiciſſet, in commentarios redegerit, ea tamen, quæ ad morbos internoſcendos pertinent, & diligenter perſecutus eſt, & dilucidè enarravit. Neſcio an in hoc numero recenſendus ſit, de re quidem Medicâ optimè meritus, *Galenus*: nam ille, cùm pleraque veterum, *Hippocratis* præſertim, more quodam profeſſorio (ornato illo quidem, &, ſubtili licèt, tamen minimè jejuno) auditoribus ſuis exponere inſtituerit, non eo ad ſcribendum animo videtur acceſſiſſe, ut hunc de morbis pertractandis locum uno aliquo opere abſolveret: tamen in his, quæ apud illum diſperſa atque confuſa habentur, Sylvam reliquit, unde maximâ ex parte volumina ſua ſatis operoſè contexuerunt, primùm *Oribaſius*, mox deinde *Ætius*, & tandem, utriſque junior, *Paulus*. Horum verò ſive diligentiam, ſive ſubtilitatem longè ſuperavit, licèt in doctorum manibus rarior ſit, Vir & peracuti ingenii & in arte medicâ haud inexercitatus, *Aretæus*: qui, nullius ſcrinia compilans, morbi cujuſq; tam acuti, quàm diuturni ſigna primus literis prodidit; eaque ſtylo concinno & enucleato

imprimis

imprimis, utpote *Hippocratis* elegantiâ tinctus, ita disertè ac vividè descripsit, ut eum jam prope audeas perfectum scriptorem dicere. Nam planè perfectum, & cui nihil admodum desit, omnium, quotquot secuti sunt, parentem unicum, *Hippocratem* facilè dixeris; eundem & perbrevem, & perornatum. Horum in monumentis illa, quæ Antiquissimis quibuscunque in suo genere Authoribus ferè propria est, elucet scribendi divina quædam cum simplicitate conjuncta vis; quam posterorum plerique ita non attigere, ut ne perspexerint quidem. Itaque intelligentium omnium judicio inter scriptores Medicos eundem, quem Poetas inter *Homerus* & *Virgilius*, aut inter Oratores *Cicero* & *Demosthenes*, locum obtinent.

Quare cùm in veterum Medicorum scriptis versati, quantò sæpius & diligentiùs ea pervolvimus, tantò magis eorum præstantiam suspiceremus, tantò vehementiore legendi studio ac delectatione teneremur, (quo potissimùm experimento verissimum fit de optimis quâvis in scientiâ scriptoribus judicium) mirari inter nos solebamus, quæ nobis adeò placuerint, illa à multis neglecta

 esse,

esse, imò & præ *Recentiorum* quorundam libris omnino videri contemnenda, utpote ad medicinæ studiosos parum opis allatura. Quasi verò ii, quorum laus est non modò fundamenta artis nostræ jecisse, sed exædificâsse id opus quod instituerant, ædificandi rationem nullam tenerent; iique, è quorum fontibus cuncta medentium gens suam, quæcunque sit, hausit scientiam, ipsi interim nihil scirent.

Enimvero ex ipsis *Recentioribus*, qui accuratissimè morborum enarrationem tradiderunt, veterum ferè vestigia persecuti sunt; quemadmodum magno cum judicio fecit, in hoc scribendi genere facilè princeps, &, si unum excipias *Celsum*, author *Latinus* maximè, *Lommius*. Cæterorum, qui hos viæ duces atque authores relinquere, novamque & à priscis minimè tritam semitam inire voluerunt, alii argumentum ipsum, de quo scribunt, haud satis percipiunt; alii id, quod usu assecuti sunt, literis tamen illustrare nesciunt: ita ut iis vel medendi facultatem, vel scribendi defuisse planè intelligas. Nec aliam causam reperio, cur in infinito penè scriptorum numero, qui his

 duobus

duobus proximis ſeculis hunc de morbis locum attigerunt, tanta ſit bene ſcribentium paucitas; niſi quòd veterum ſcripta minùs verſaverint, ſtylumque vel ad nullam, vel ad *Recentiorum* quorundam normam effinxerint. Ad quæ ſanè exempla quicunque ſe nimiùm ſtudioſè componit, multa inde vitia, tum in ſcribendo, tum in judicando contrahet; priſcamque illam ſcriptionis Medicæ ſanitatem haud unquam aſſequetur.

Neque enim ſermonem ſolummodo inquinatum, & verborum quaſi monſtra *Recentiores* intulere; ſed morborum explicationem omnem ita commentis Philoſophicis referſere, ut fabulas potiùs Medicas, quàm Hiſtorias concinnâſſe videantur. Hinc fit, ut, ſi medendi ſcientiam ſpectes, vel futilia tradant præcepta, vel etiam, quod legentibus magis fraudi eſt, vitioſa: quippe quæ ut plurimùm ad ipſorum *Hypotheſes*, ita quippe loqui amant, accommodata ſunt & conficta. Multos, qui hoc vitio inſigniter laborant, facilè eſſet recenſere: unus omnium inſtar ſit, prægrandis libri author, *Sylvius Dele Boe*, quem quidem ut unicum,

qui Febrium rationem rectè tradiderit, ſcriptorem deprædicat *Etmullerus*. Quid tamen ex *Sylvii* lectione ad nos fructûs redundavit, quàm ut, quæ juvenes fortaſſe ſatis avidè arripuimus, nunc dediſcenda, perdendáque eſſe fateamur? Scilicet omnibus Medicinæ ſtudia colentibus id ferè accidit incommodi, ut longum tempus in hoc vel illo Authore legendo ſæpe conteramus, priuſquam id ſatis odorati ſimus, nos fruſtra legiſſe. Ex hâc eâdem vel tolerabilium ſcriptorum penuriâ fit, ut poſt renatas literas, licèt innumerabiles ferè rei Medicæ excolendæ incubuerint Scriptores, curandi tamen artem non æquis paſſibus provectam eſſe jure queramur.

Sed neque ſuam Recentioribus laudem detrahere velim; qui quidem in duabus rebus, ad medendi facultatem maximè pertinentibus, feliciter verſati ſunt: nam & Artem *Anatomicam* ſubtiliſſimè excoluerunt, inventiſque compluribus locupletârunt; & *Medicamentorum* vim omnem varietatemque incredibili induſtriâ perſecuti ſunt. Tamen his ipſis etiam in rebus eſt fortè, quod requiras; neque enim adhuc, poſtquam *Harvêus*

vêus id jam tunc meditans fato cesserit, repertus est scriptor, qui satis aperuerit, quantum Medicinæ inservire possint (& certè plurimùm possunt) rationes ex *Anatomiæ* fontibus depromptæ: neq; ingens illa *Remediorum* sylva ita disposita est atque distincta, ut non medicum aliquando implicitum teneat, ipsaque in medendo officiat supellectilis medicæ copia. Quam multi cùm ita uberem viderint, & semel hisce medicamentorum formulis sese satis instruxerint, protinus ad morbi genus omne pellendum sibi videntur idonei accedere: cùm tamen longè aliud sit in materiâ medicâ exercitatum esse, aliud mederi.

Quantum interim Veteres artis nostræ Authores in scribendo excelluerint, haud aliàs clariùs patet, quàm ex his, quos quasi munusculum aliquod ad Te jam mitto, *Epidemiorum* libris: in quibus pressè licet, ita plenè explicatur *Febrium* Historia, ut sint qui, brevi hoc commentariolo paululùm immutato inque diffusius volumen traducto, magnum sibi nomen quæsiverint: ita tamen purè atque luculenter, ut nihil hic affectatum, nihil abstrusum, nihil à communi

muni ſenſu longiùs remotum invenias. Scripſit nimirum *Hippocrates* non inani famæ inhians, ſed humani generis utilitati conſulens: non tam eum ut admirentur legentes, quàm ut intelligant. Tantum abfuit ab obſcurâ multorum diligentiâ, ut ſcriptor ille ſimplicitatis amantiſſimus, quæ ad *ſigna* febrium curationemque pertinent ſatis habens ediſſerere, de morbi *cauſis*, quæ fortaſſe nos latent latebuntque ſemper, ne verbum quidem fecerit. Itaque ſermone eleganti admodum atque ad rei naturam appoſito (quamvis contracto plurimùm ac conciſo) uſus, variam Cæli temperiem expoſuit, febriumque tum diverſitatem & multiplicem ſeriem, tum quendam inter ſe nexum & quaſi conſpirationem notavit; deinde vias, quibus eæ abigi ſolent, recenſuit; ultimo in loco, ut meliùs dirigi poſſet medentis judicium, ægrotantium hiſtorias ſubjunxit. *Obſervationes* * quidem *particulares in lucem datas non ita magnam*, *ſe judice*, *afferre utilitatem* exiſtimat *Sydenhamus*: quam tamen ſententiam à Te ita parum probari ſcio, ut facilè animadvertas *conſummatam*

* Præf. Morb. Acut.

illam

illam & fixam medendi methodum, pro quâ ille tantopere contendit, ex hâc ipsâ casuum, ut aiunt, *Singularium* accuratâ consideratione fuisse constructam. Certè ægrotantium *Historiæ* sigillatim enarratæ, si cum fide & judicio pertractentur, id commodi habent, ut minutissima quæque morbi discrimina, in quibus internoscendis maximè perspicitur medici acumen, ob oculos nobis dilucidè ponant, certamque medendi rationem quasi digito commonstrent. Has summâ arte designavit *Hippocrates*; & iis tantùm, in quibus totius rei cardo vertebatur, immoratus, morbi formam & lineamenta in ægroto quolibet iis coloribus expressit, ut, quanquam ipse de curandi viâ conticescat, qualis demum ea debeat esse via, intelligenti haud difficiliter appareat.

Vides, út simplex omnino ac perspicua sit illa, quam *Hippocrates* secutus est, scribendi ratio: perpendamus paululùm, quam demum tenuerint, qui se omnem de febribus doctrinam expolivisse jactitant, *Recentiores*. Quorum hoc esse vitium commune advertis, quòd ita suo ingenio indulgent; ita commentitiam quandam philosophiam sectantur,

ut

ut ad quamcunque ſunt *Hypotheſin* quaſi tempeſtate delati, ad eam tanquam ad ſaxum adhæreſcant; ad eam tum Signorum omnium, tum Remediorum rationem detorqueant. Itaque apud eos cauſam *Febrium* deductam legimus, ab *humorum putredine*; *ab Archæi accenſione*; à *ſanguinis Fermentatione*, *ebullitione*, *effervescentiâ*; à *ſulphuris & nitri incendio*; à *turbatâ ſanguinis mixtione*, & *ſpirituum ἀταξίᾳ*; à *ſucci Pancreatici acore*; à *globulis rubris in motum excitatis*; à *ſpirituum vitalium expanſione*; à *miaſmate quodam deleterio*, *quod ſpiritus animales contaminat*, *inque eorum Syſtemate deliteſcit*. Horum ego nihil quicquam me intelligere poſſe planè profiteor, neque Tu credo intelligis. Etiam ipſe *Sydenhamus*, Vir in Philoſophando perparcus, dum rebus ſe philoſophicis immiſcet, in quandam quaſi obſcuritatis latebram delapſus eſſe videtur; neque enim ſatis aſſequor, quid illa velint, *maligna aura*, *humorum deſpumatio*, *ſanguinis commotio ob materiam quandam Heterogeneam*, *ſuccorum ſpecifica exaltatio*, ſive *ſpecificatio*, neque fortaſſe ipſe aſſecutus eſt. At, inquies, condonanda

eſt

eſt hæc in Cauſis *febrium* tradendis obſcuritas, de quibus fortè nulla ratio inſtitui poteſt, niſi commentitia & obſcura. Fateor; neque ſuas iis *Hypotheſes* inviderem, modò intra hos limites conſiſterent, & in curatione morborum explicandâ ſibi temperarent. Sed in hâc etiam re ſimiliter peccant; itaque ſi, quonam modo tractari oporteat febres, quæſiveris, hæc oraculorum more prolata reportabis; *mineram morbi eſſe eradicandam; confuſionem Archæi eſſe ſedandam, quod unicè facit Mercurius Diaphoreticus; deflagrationem rite eſſe peragendam, ſupprimendam flammam, ſulphur extinguendum, in quo quidem præ cæteris valet Diaceltateſſon: particulas ſalino-ſulphureas ſudoriferis excutiendas eſſe; Aciditatem medicamentis Aromaticis ſaleque volatili præditis corrigendam; Vapores noxios, quibus ſpiritus ſuffocantur, eliminandos; Antidotum fermento venenato, pro variâ veneni indole, eſſe adhibendum.* Vellem, qui Febrium originem *Microſcopiis* detexit, curationem aliquando oculis ſubjiceret. Indignor ferè hiſce fabulis, ſeu potiùs ineptiis enumerandis immorari: vides, certè, Vir optime,

tecumque omnes, qui quidem ſapiunt, facilè ſentiunt, quem exitum habitura ſit eorum de *Febribus* aut explicandis, aut ſanandis commentatio, qui ita in ipſo limine delirant.

Pergant hi Novatores ab antiquorum veſtigiis abhorrere, ſeque majorem inventionis & ingenii gloriam habituros putent, ſi vetuſtatem contemnere, & cum oratore *Antonio* ne nôſſe quidem *Græcos* videantur. Nos eorum caſtra, quorum ſub ſignis Tirones militavimus, ne temere deſeramus; præſertim cùm majores noſtros, qui in hâc *Inſulâ* inclaruerint, Medicos omnium ubicunque terrarum & gentium celeberrimos, memoriam recolamus. Horum enim ut erat quiſque ſuæ artis ſcientiſſimus, ita maximè ſolebat *Veterum* exemplaria reſpicere, & ſeſe ad eorum tum medendi tum ſcribendi normam diligentiùs conformare. Hinc ex ævi ſui obſcuritate emerſerunt, quaſi nova orbis noſtri lumina, *Linacrus* & *Caius*; qui, *Græcis* & *Latinis* literis eruditi, ad perlegenda Veterum monumenta viam nobis aperuerunt, artemque Medicam jacentem tum & prope intermortuam inſtaura-

verunt denuo, & ſcriptis illuſtrârunt. Id *Galeno*, rem *Anatomicam* tractanti, debet *Harvæus*, id *Hippocrati*, *Febrium Hiſtoriam* explicanti, *Sydenhamus*, quòd, dum ab illo deſcriptas corporis humani partes percurrimus, eas oculis ipſis uſurpare; dum ab hoc enarratos morborum proceſſus legimus, ipſis ægrotis præſentes aſſidere videamur. Eadem etiam & nobis tenenda eſt via, ſi anteceſſorum exemplis adjuti atq; accenſi, aut famæ noſtræ, aut noſtratium ſaluti conſulere avemus.

Quare Tu, Vir Integerrime ac Doctiſſime, qui apud *Academicos* multâ jamdiu cum laude verſaris, ab iiſque meritò coleris, pro eâ, quâ vales, gratiâ atque authoritate, Juvenes & Medicinæ & Tui ſtudioſos hortabere, ne, ut fieri ſolet, ad ediſcendum grande aliquod & univerſale rei Medicæ corpus præpropere ſeſe applicent, ſed Artis ſuæ magiſtris optimis & principibus ſtatim aſſueſcant; nec priùs ſitim ſuam rivis expleri ſinant, quàm fontes ipſos deguſtaverint. His adjumentis inſtructi *Academici*, magnum olim ornamentum noſtro apud *Londinenſes* Collegio allaturi ſunt. In quo id

jam à *Præside* eruditissimo & celeberrimis *Sociis* strenuè agitur, ut recalescere possint antiquæ laudis studia, & suus utilissimæ scientiæ honos constare. Dum hæc præclara meditantur Viri, in omni doctrinæ genere exercitati, eorum consiliis haudquaquam obesse videor, si possim fortè meis hisce conatibus ad eadem studia Juniorum animos commovere. Tu, Amice Charissime, inceptis meis, ut soles, favebis, eaque, ut potes, plurimùm adjuvabis, & *Hippocratis* & humaniorum literarum, &, si id adjicere liceat, mei, ut & ego vicissim Tui, amantissimus.

Hæc ego, occupatior paulò quàm par est ei qui legentibus satisfacere velit, fortasse scripsi. Si cui interim ad rem Medicam usui futura sint, hoc quicquid erit commodi inde profectum esse lubens agnoscam, quòd intra *Ædis Christi* parietes, domestica secutus exempla, *Veterum* scriptis perlegendis tempus maximè impenderim: studiorumque rationem eam, quam jam optimam esse expertus didici, feliciter à primis tenuerim. Quare id temporis, quòd in illâ politioris literaturæ arce Tecum unà suavissimè traduxi, nunquam sine voluptate maximâ

mâ in memoriam revoco. Quam cogitationem & Tibi esse scio pariter jucundam, licet istis à mænibus propiùs cùm absis, hanc oblectandi animi viam minùs requiras.

Jamque vale, & Matris serva communis amorem.

Dabam Cal.
Dec. 1716.

LECTORI

LECTORI S.

QUID *in hoc* Hippocratis *opuſculo à me præſtitum ſit*, Lector benevole, *paucis accipe. Hujus ſcripta, prout hactenus edita ſunt, mendis atque erroribus per omnes ferè paginas ſcatere comperi. Quippe* Veneta Aldi *editio, antiquiſſima quidem, ſed cùm manca imprimis, tum etiam in iis, quæ eduntur, admodum vitioſa eſt: Caſtigatior paulò* Froëbeniana; *quam* Hieronymus Mercurialis *ita in pleriſque ſecutus eſt, ut aliquando errores ipſos exſcripſerit:* Foëſiana, *vitio licet haud immunis, eſt tamen caſtigatiſſima. Nam* Lindanus, *uti multa ſuopte ingenio novavit, ita quædam ſatis pro*

imperio aut repudiavit, aut ſaltem omiſit: Charterius *verò ad id, quod ſuſceperat muneris, ita parùm attendiſſe videtur, ut ſpecioſum illud quod exhibuit* Hippocratis *exemplar, ſit omnium, Editoris non inſcitiâ fortâſſe, ſed incuriâ ſaltem mendoſiſſimum. Id obiter animadvertere liceat, in his maximè* Epidemiorum *libris,* Charterii *operam deſiderari: nam neque* notulas, *neque* variantes lectiones, *ſicuti in cæteris* Hippocratis *ſcriptis, neſcio quam ob cauſam, attexuit.*

Quid in hâc re auxilii à Manuſcriptis *peti poſſit, haud ſatis ſcio: certè qui in* Angliâ *unicus eſt, quantum intelligo,* Epidemiorum *Codex* Baroccianus *non multùm nos adjuvat; nam licèt ſatis antiquus ſit, & cum libris quibuſcunque* Chartaceis *vetuſtate contendat, in pluribus locis tum mutilus eſt, tum vitioſus; eaſdemque ferè lectiones, quæ aut in* Manuſcriptis *à* Foëſii *memoratis, aut in Vulgatis editionibus,* Aldinâ *præſertim, habentur, repræſentat. Etiam ea, quæ in* Aldinâ *deſunt, in hoc itidem* Codice *deſiderantur, uti pag. 25. v. 4. p. 29. v. 10. p. 32. v. 7. p. 48. v. 7. p. 78. v. 3. Quicquid verò novi ſuggerat, quod ex re ſit, à*

cæteris

cæteris prætermissum, ad finem hujus opusculi curiosus Lector reperiet.

Igitur cùm in unius cujuscunque Editionis vestigiis minimè mihi insistendum esse sentirem, id potiùs legentibus ex re fore arbitrabar, ut quid in quâque accuratiùs videretur, excerperem: relictâ enim aliis divinandi peritiâ, nihil, nisi præeunte authore aliquo, immutandum decrevi. Qualem in hâc re delectum adhibuerim, judicent ii, qui styli Hippocratici *gustum habent, quibusque otium est variantes Lectiones pensitare. Sit hoc pro omnibus exemplum,* Περιεστηκὸς *lib.* 1. 22. *quam lectionem unus* Charterius *exhibuit; cæteri, vel* Περιεστικὸν, *vel* Περιεκτικὸν, *MSS.*Baroccianus *etiam* Περιεστηκὸν, *nullo prorsus sensu legunt.* Foësius *quidem, tam in notis, quàm in* Hippocratis Oeconomiâ, Περιεστηκὸς *legendum esse docet; in suæ interim editionis textu* Περιεστικὸν *retinet. Id autem*Foësii *consilium sæpe mirari soleo, quòd etiam ea, quæ ipse non modò corrigi debere, sed à se esse correcta typisque commissa dicat, nequaquam tamen mutata ediderit. Itaque quicquid in Doctissimi Viri illius notis emendatius occurreret, in Textum haud du-*

bitanter

bitanter recepi. *Ejusdem quoque* Foësii *interpretationem* Latinam, *utpote ad* Hippocratis *mentem præ aliis accommodatam, paucissimis mutatis, exhibui.*

Hippocratem *linguâ* Ionicâ *scripsisse inter omnes constat: quare, cùm hos* Epidemiorum *libros edendos susceperam, id tentare volui, num textus ad Dialecti istius regulam recudi posset. Sed tentanti consilium illud uti fortasse non parum confidentiæ, ita & plurimum difficultatis habiturum videbatur. Id quod* Græcarum *literarum callentissimum percepisse video,* Wintertonum. *De* Hippocrate *enim locutus, hæc subjicit.* "* *Consultis variis exemplaribus nullum inveni, in quod sive transcriptorum* Atticorum *incuriâ, sive Typographorum Oscitantiâ, multis in locis lingua communis, aut Dialectus* Attica "*in locum* Ionicæ, *id est,* Hippocraticæ "*non irrepserat; ut in hujusmodi exemplis,* "*(nisi me fallit mea conjectura)* ξυμφέρει, "ξυμπλώσιας, ξυννοσέει *&c. pro* συμ--συν--χρῆ-"σθαι, δεῖται, ἀποχωρεῦσαι, κινεῖν, ἦρ, ἦρος *&c.* "*pro formâ incontractâ* χρέεσθαι *&c, ut pa-*

* Præfat. in Hippoc. Aphor.

"*tet*

" *tet in plurimis locis:* τοῖς, ταῖς, *pro* τοῖσι, τῇσι,
" *per Proschematismum* Ionicum. *Longum*
" *esset omnia enumerare. Quid agerem?*
" *Solus ego meo unius judicio confisus omni-*
" *um authoritati refragarer? Scribendi ra-*
" *tionem immutarem? Typis ederem? Sunt*
" *fortasse, quibus id arrogantis, & novis*
" *rebus studentis, videri posset.*

Neque aut communi aut Atticâ *solum, sed* & Doricâ *interdum locutione,* Patriâ *scilicet, usus est (ut vulgò editur)* Hippocrates; *uti, ne ad cætera scripta provocemus, in voce* νοσεῦντα *lib.* 1. 11. φθίνευσιν *lib.* 1. 21. σκοπεύμενον *lib.* 1. 21. ἱδρῶντες *lib.* 3. 15. ἡγεῦμαι *lib.* 3. 21. δωδέκατος *lib.* 1. & 3. *quam quidem postremam voculam, si non* Doricam, *certè* Atticam, *in textum* Herodoti, *scriptoris maximè* Ionici, *loco* δυωδέκατος *, *à* Gronovio *receptam esse video.*

Lindanus, *contra exemplarium omnium fidem, ferè ubique* ξυν *pro* συν, *quamvis id sit* Atticorum, *ponit. In cæteris, magis quàm Editores reliqui,* Ionicæ *linguæ tenorem est secutus. Nam præterquam quòd* α

o Lib. 3. p. 197.

per

per η *plerumque efferat, inque quamplurimis formam incontractam eamque* Ionicam *servet (ut* κρίσιος, δύσιος, *non* κρίσεως, δύσεως, *quemadmodum editores cæteri)* Dativos *plurales in* οισι *&* ησι *more* Ionum, *nescio an ex Manuscriptorum fide, an suâ authoritate, format. Atque eum quidem, quantum ad hæc attinet, sequi non dubitabam.*

Sed hæc Dialectorum confusio, non ad unicum Hippocratem, *sed ad omnes ferè, qui Sermone* Ionico *scripserunt, pertingit. De exemplaribus loquor, quæ ad manus nostras pervenerunt. Idque verum esse sentiet, quicunque vel* Aretæum, *vel* Arriani Indica, *vel* Herodotum *ipsum diligentiùs excusserit. Hâc ipsâ de re olim questus est* Henricus Stephanus *; *hancque in voculis scribendis inconstantiam, quæ apud* Herodotum *sæpius occurrit, notavit :* quam tamen non scriptori, sed librariis imputat. *Etiam novissima* Herodoti *editio* Ionicam *locutionem haud semper æquè sectatur : etenim, utcunque* Græcismum remolliverit *atque* Ionismos bis mille restituerit *Vir Cl.* Gronovius, *multa*

* Præf. in Herodot.

tamen vocabula, quæ planè ad Ionum *normam expressa retinuerunt editiones reliquæ, ab eo rejecta esse video; aliaq; in eorum locum substituta, quæ tamen Dialecto* Ionicæ *minùs respondent. Id fortasse satis cum judicio factum: si modò id verum sit, quod* * Æmilius Portus *notavit,* " Herodotum *non semper, nec* " *in omnibus, ac iisdem nominibus, verbis,* " *aut locutionibus, eodem* Ἰωνισμῷ *constanter* " *uti; sed modò* Ionicam, *eamque varia-* " *tam, modò* Atticam, *modò communem,* " Doricam *etiam linguam liberiùs usurpare,* " *ita tamen ut in ejus scriptis* Ionica *inter* " *alias Dialectos palam emineat & domi-* " *netur. Unde factum, ut* Ionicè *locutus* " *censeatur.*

Notulas sive Characteras, qui in libro tertio *leguntur Historiis subscripti, de industriâ omisi, utpote non ineptas minùs, quàm explicatu difficiles: quòd si cui libeat in* Græculorum *nugis, aut Ænigmatis potiùs, retexendis operam perdere,* Galenum *is &* Foësium *adeat, qui has otiosorum hominum ineptias fusiùs, atque etiam nimiùm patien-*

* Præf. Lex. Ionic.

ter,

ter, enarrare dignati sunt. Eodem consilio in textum minimè recipienda duxi, quæ tanquam morborum indicaturæ sub Historiarum fine occurrunt, πυρετὸς καῦσος *lib.* 3. *s.* 1. 10. καῦσος *lib.* 3. *s.* 2. 9. φρενιτιᾶια 10. φρενιτικὸς 13. φρενῖτις 14, 15, 16. *quippe quæ sine dubio suppositæ sint. Idem sentio de* ὀξὺ *lib.* 3. *s.* 2, 6. *quanquam, me minùs advertente, in textum irrepserit: nam est planè inconcinnum.*

Sed de his fortasse nimis multa. Neq; enim æquum est, Lectorem, ad res utiles maximè & salutares properantem, hujusmodi minutiis recensendis morari. Ea autem, quæ ad rem Medicam propiùs spectant, ad calcem hujus opusculi collocanda arbitrabar: utpote quæ, Hippocrate *jam perlecto, meliùs intelligentur.*

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

Τὸ ΠΡΩΤΟΝ, ϗ τὸ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS POPULARIBUS

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VULGARIBUS LIBER PRIMUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Καϊάςασις Πρώτη.

1. ΕΝ Θάσῳ, φθινοπώρȣ, περὶ ἰσημερίην ϗ ὑπὸ Πληϊάδα, ὕδαῖα πȣλλὰ, ξυνεχέα, μαλθακὰ, ὡς ἐν νοῖίοισι. Χειμὼν νότιος· σμικρὰ πνεύμαῖα βόρεια· αὐχμοί. Τὸ σύνολον εἴς γε χειμῶνα, ὁκοῖον ἦρ γίνεῖαι. Ηρ δὲ νότιον, ψυχινόν· μικρὰ

SECTIO PRIMA.

Status Primus.

1. IN Thaso ad autumnum, circiter Æquinoctium & sub Vergiliarum occasum, pluviæ multæ, continentes, & leves fuerunt, non secus ac spirantibus austris. Hyems austrina, quæ flatus aquilonares parvos, & justo majores siccitates habuit: atque etiam in totum veri similis fuit. Ver autem austrinum, frigidum, par-

μικρὰ ὕσματα. Θέρος ὡς τὸ πολὺ ἐπινέφελον· ἀνυδρίαι. Ετησίαι, ὀλίγα, σμικρὰ, διεσπασμένως ἔπνευσαν. Γενομένης δὲ τῆς ἀγωγῆς ὅλης ἐπὶ τὰ νότια, καὶ μετὰ αὐχμῶν, πρωῒ μὲν τοῦ ἦρος ἐκ τῆς πρόσθεν καταστάσιος ὑπεναντίης καὶ βορείου γενομένης, ὀλίγοισιν ἐγένοντο Καῦσοι· καὶ τουτέοισι πάνυ εὐσταθεῖς· καὶ ὀλίγοισιν ἡμοῤῥάγεεν· οὐδ' ἀπέθνησκον ἐκ τουτέων. Επάρματα δὲ κατὰ τὰ ὦτα, πολλοῖσιν ἑτεῤῥόῤῥοπα· καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τοῖσι πλείστοισιν ἀπύροισιν ὀρθοστάδην. Εστι δὲ οἷσι καὶ μικρὰ ἐπεθερμαίνοντο· κατέσβη πᾶσιν ἀσινέως· οὐδ' ἐξεπύησεν οὐδενὶ, ὥσπερ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων. Ην δὲ ὁ τρόπος αὐτέων, χαῦνα, μεγάλα, κεχυμένα, οὐ μετὰ φλεγμονῆς, ἀνώδυνα, πᾶσιν ἀσήμως ἠφανίσθη. Εγένετο δὲ ταῦτα μειρακίοισι, νέοισιν,

vas habens pluvias. Æstas ut plurimùm nubila, in quâ ab imbribus cessatio fuit. Anniversarii venti, (qui Etesiæ dicuntur) parum, tenuiter, disjunctim, segregatimque spiravere. Existente igitur toto nos ambientis aeris statu austrino & ad magnas siccitates vergente, ante ver quidem, quòd superior status subcontrarius & aquilonius factus fuerit, paucis febres ardentes contigerunt, eæque valde mites & facillimè consistentes, quæ neque sanguinis ex naribus profusionem nisi paucis, neque mortem attulerunt. Multis verò aurium tumores subnascebantur, qui in alteram partem vergebant, plerisque etiam in utramque, iisque febre vacuis & in erectum stantibus nec decumbentibus, etsi nonnullis paulisper incalescerent. Omnibus absque noxâ extincti sunt, neque cuiquam, velut ii, qui alias sui ortus causas habent, suppurationem fecerunt. Horum autem ea fuit natura, ut molles & laxi essent, magni, diffusi aut sparsi, sine inflammatione & dolore, omnibusque sensim & sine ullâ significatione evanescerent. Fiebant ista quidem

οἷσιν, ἀκμάζουσι· καὶ τούτων τοῖσι περὶ παλαίστρην καὶ γυμνάσια πλείστοισι· γυναιξὶ δὲ ὀλίγῃσιν ἐγένετο. Πλείστοισι δὲ βῆχες ξηραί· βήσσουσι, καὶ οὐδὲν ἀνάγουσι· καὶ φωναὶ βραγχώδεες, οὐ μετὰ πουλύ. Τοῖσι δὲ καὶ μετὰ χρόνον φλεγμοναὶ μετ᾽ ὀδύνης ἐς ὄρχιν ἑτερόῤῥοπαι· τοῖσι δὲ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους. Πυρετοὶ, τοῖσι μὲν, τοῖσι δ᾽ οὔ· ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείστοισι· τὰ δ᾽ ἄλλα, ὁκόσα κατ᾽ ἰητρεῖον, ἀνόσως διῆγον.

2. Πρωῒ δὲ τοῦ θέρεος ἀρξαμένου, καὶ διὰ θέρεος καὶ κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ τῶν ἤδη πουλὺν χρόνον ὑποφθειρομένων, φθινώδεες κατεκλίθησαν· ἐπεὶ καὶ τοῖσιν ἐνδοιαστῶς ἔχουσι, πολλοῖσιν ἐβεβαίωσε τότε. Ἔστι δ᾽ οἷσιν ἤρξατο πρῶτον, τουτέοισιν ἔῤῥεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων· καὶ τῶν κατακλιθέντων οὐκ οἶδ᾽, εἴ τις καὶ μέ-

τριον

dem adoleſcentibus, juvenibus, ætate florentibus, atque horum plurimis, qui in palæſtrâ & gymnaſiis exercebantur; mulieribus verò paucis contingebant. Multis tuſſes aridæ & inanes, quibus cum tuſſi nihil educebatur, nec ita multò pôſt voces rauceſcebant. Quibuſdam verò ex temporis intervallo inflammationes cum dolore in alterum teſtem erumpebant, quibuſdam etiam in utroſque. Alii quidem febribus corripiebantur, nonnulli verò ſine febre perſiſtebant. Atque adeò hæc ipſa plurimis gravia & moleſta fuere. De reliquo autem quod ad ea attinet, quæ ad Chirurgiam ſpectant, in his inculpatè habebant.

2. Ante verò æſtatis initium, & per ipſam æſtatem, atque etiam ad hyemem, eorum multi, qui jam longo intervallo conſumpti erant, tabefacti decubuerunt, ſiquidem & multis de tabe in dubium venientibus, ipſa tunc eſt confirmata. Eſt ubi etiam eos, qui naturâ erant ad tabem promptè comparatâ, tum primùm occupavit. Ex his multi atque etiam plurimi interierunt. Atque haud ſcio, ſi quis ex decumbentibus etiam modi-

A   co,

τριον χρόνον διεγένετο. Απέθνησκον δὲ ὀξυτέρως, ἢ ὡς εἴθισαι διάγειν τὰ τοιαῦτα· ὡς τά γε ἄλλα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα εὐφόρως ἤνεγκαν, καὶ οὐκ ἀπέθνησκον, περὶ ὧν γεγράψεται. Μοῦνον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νουσημάτων, τοὺς πολλοὺς τὸ φθινῶδες ἔκτεινεν.

3. Ην δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων τὰ παθήματα τοιάδε· φρικώδεες πυρετοὶ, ξυνεχέες, ὀξέες· τὸ μὲν ὅλον οὐ διαλείποντες. Ο δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος· τὴν μίην κουφοτέρην, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι· καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. Ιδρῶτες δὲ αἰεὶ, οὐ δι' ὅλου· ψύξις ἀκρέων πολλὴ, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. Κοιλίαι ταραχώδεες, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίσταντο. Οὖρα δὲ ἦν λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἄπεπτα, καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα καὶ μικρὴν ὑπόστασιν, οὐ καλῶς καθιστάμενα,

co tempore ſuperfuit. Celeriùs verò interierunt, quàm talia tranſigi ſoleant, præſertim cùm alios & diuturniores & cum febribus conjunctos pertulerunt, nec interierunt, de quibus paulò pòſt ſcribetur. Solus namque & eorum qui tunc viguerunt maximus Morbus, multos tabes ipſa peremit.

3. Eorum autem plurimis hujuſmodi affectus aderant, febres horroris ſenſu inſignes, aſſiduæ & acutæ, in totum quidem non deſinentes, ſed quæ erant ex ſemitertianarum genere, uno die leviores, altero verò inſuper ingraveſcentes, omninoque vehementiùs increſcentes. Sudores autem perpetui, non tamen per totum corpus diffuſi, extremorum refrigeratio multa, quæ vix quidem incaleſcebant. Alvi conturbatæ biliosa, pauca, ſincera, tenuia, mordacia egeſſerunt, crebróque aſſurrexerunt. Urinæ tenues, crudæ, decolores atque paucæ, aut craſſitudinem & paucum quod deſideret habentes, neque probè conſiſtentes, ſed

μενα, ἀλλ' ὠμῇ τινι καὶ ἀκαίρῳ ὑποστάσει. Ἔβησσον δὲ μικρὰ, καὶ πυκνά· πέπονα, κατ' ὀλίγον, μόλις ἀνάγοντες. Οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα ξυμπίπτοι, οὐδ' ἐς ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὠμὰ πτύοντες. Φάρυγγες δὲ πλείστοισι τούτων, ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τέλεος, ἐπώδυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς· ῥεύματα σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα· ταχὺ τηκόμενοι, καὶ κακούμενοι· ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διὰ τέλεος, ἄδιψοι· καὶ παράληροι πολλοὶ περὶ θάνατον. Περὶ μὲν τὰ φθινώδεα, ταῦτα.

4. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ φθινόπωρον, πυρετοὶ πολλοὶ, καὶ ξυνεχέες, οὐ βίαιοι· μακρὰ δὲ νοσέουσιν, οὐ δὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως διάγουσιν, ἐγένοντο. Κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι πάνυ εὐφόρως, καὶ οὐδὲν ἄξιον λόγου προσέβλαπτον. Οὖρα τε τοῖσι πλείστοισιν, εὔχροα μὲν, καὶ καθαρά· λεπτὰ δὲ, καὶ μετὰ χρόνον,

ſed in quibus ea, quæ ſubſidebant, cruda & intempeſtiva erant. Tuſſiendo verò pauca, denſa, concocta rejiciebant, & quæ paulatim, ac non niſi ægrè educerentur. Qui autem violentiſſimè conflictabantur, iis ne parva quidem concoctio adfuit, ſed perpetuò cruda expuebant. Horum etiam plurimis fauces ſtatim & ad extremum uſque rubore & inflammatione affectæ doluerunt, fluxionibuſque parvis, tenuibus & acribus tentati, cito conſumpti maleque vexati ſunt, perpetuò cibos omnes averſabantur, neque ſiti capiebantur, multique circa mortem delirabant. Atque iſta quidem tabidis contigerunt.

4. Jam verò ad æſtatem & autumnum febres multæ, aſſiduæ, neque violentæ prehendebant, iſtaque diu laborantibus, non his, qui cætera moleſtè habebant, contigerunt. Alvi plurimis valde placidè conturbatæ ſunt, nihilque effatu dignæ noxæ attulerunt; urinæque plurimis boni quidem coloris & puræ aderant, ſed tenues, & quæ tandem judicationis

χρόνον, περὶ κρίσιν πεπαινόμενα. Βηχώδεες οὐ λίην, οὐδὲ τὰ βησσόμενα δυσκόλως· οὐδ᾽ ἀπόσιτοι, ἀλλὰ καὶ διδόναι πάνυ ἐνεδέχετο. Τὸ μὲν οὖν ὅλον, ὑπενόσεον οἱ φθινώδεες, οὐ τὸν φθινώδεα τρόπον· πυρετοῖσι φρικώδεσι σμικρὰ ἐφιδροῦντες, ἄλλοτε ἄλλοι ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως· τὸ μὲν ὅλον, οὐκ ἐκλείποντες· παροξυνόμενοι δὲ, τριταιοφυέα τρόπον. Ἐκρίνετο δὲ τουτέων, οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην· τοῖσι δὲ πλείστοισι, περὶ τεσσαρακοστήν· πολλοῖσι δὲ, περὶ ὀγδοηκοστήν· ἔστι δὲ οἷσιν, οὐδ᾽ οὕτως, ἀλλὰ πεπλανημένως τε καὶ ἀκρίτως ἐξέλιπον. Τουτέων δὲ τοῖσι πλείστοισιν, οὐ πολὺν διαλείποντες χρόνον, ὑπέστρεψαν οἱ πυρετοὶ πάλιν· ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων ἐν τῇσιν αὐτῇσι περιόδοισιν ἐκρίνοντο. Πολλοὶ δὲ αὐτέων ἀνήγαγον, ὥστε καὶ ὑπὸ χειμῶνα

cationis tempore concoquebantur. Hi non admodum tuſſiculoſi erant, neque ea quæ tuſſi rejiciuntur negotium exhibebant, neque cibum non averſabantur modò, verum etiam exhibendi illius facilem faciebant copiam. In ſummâ igitur, afficiebantur qui tabeſcebant, non quomodo cæteri tabidi ſolent; ſed febribus cum horroris ſenſu correpti parum inſudabant, interdum alii vagas quodammodo & errabundas acceſſiones habebant, neque in totum febres deſinebant, ſed quæ in ſpeciem tertianarum inſultus facerent. Inter eos autem, quibus erant breviſſimi morbi, ii ad vigeſimum diem judicatione ſolvebantur; pleriſque verò ad quadrageſimum, nonnullis etiam ad octogeſimum. Eſt ubi ne ſic quidem, ſed errabundè & nullâ obſervatâ judicatione quibuſdam deſinerent. Horum quoque pluſimis, quæ non longo poſt intervallo remiſerant febres reverſiones fecerunt, iiſdemque dierum ambitibus poſt ipſas reverſiones judicabantur, earumque nonnullæ ægros ita produxerunt,

μῶνα νοσέειν. Ἐκ πάντων δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, μοῦνοισι τοῖσι φθινώδεσι θανατώδεα ξυνέπεσεν· ἐπὶ τοῖσι δὲ ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγένοντο.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κατάστασις Δευτέρα.

5. ΕΝ Θάσῳ, πρωῒ τοῦ φθινοπώρου, χειμῶνες οὐ κατὰ καιρὸν· ἀλλ' ἐξαίφνης, ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισι πολλοῖσιν, ὑγροὶ καὶ προεκρηγνύμενοι. Ταῦτα δὴ ἐγένετο τοιαῦτα, μέχρι Πληϊάδος δύσιος, καὶ ὑπὸ Πληϊάδα. Χειμὼν δὲ βόρειος· ὕδατα πολλὰ, λάβρα, μεγάλα· χιόνες· μιξαίθρια τὰ πλεῖστα. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο μὲν πάντα, οὐ λίην δὲ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων. Ἤδη δὲ μεθ' ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, καὶ ἡνίκα Ζέφυρος πνέειν ἄρχεται, ὀπισθο-

χειμῶνες

duxerunt, ut sub hyemem affligerentur. Ex his autem omnibus, qui in hâc status conditione descripti sunt, solis tabidis lethalia contigerunt, in aliis verò febribus nequaquam obvenere.

SECTIO SECUNDA.

Status Secundus.

5. ANTE Autumnum in Thaso tempestates non tempestivæ, sed cum multis austris & aquilonibus repentinæ & humidæ prorupere. Taliaque ad Vergiliarum occasum usque, & sub Vergilias ipsas extitere. Hyems autem aquilonia, aquæ multæ, vehementes, magnæ, nives, hisque intermixta ut plurimùm aeris serenitas. Atque ista omnia contingebant, nec certè admodum inopportuna erant frigora. Jam verò post brumale solstitium, eoque tempore quo spirare incipit Favonius, extremæ hyemis frigora ma-

gna

χειμῶνες μεγάλοι· βόρεια πουλλά· χιὼν, καὶ ὕδατα ξυνεχῶς πουλλά· καὶ οὐρανὸς λαιλαπώδης, καὶ ἐπινέφελος· ταῦτα δὲ ξυνέτεινε, καὶ οὐκ ἀνίει μέχρις ἰσημερίης. Ηρ δὲ ψυχρὸν, βόρειον, ὑδατῶδες, ἐπινέφελον. Θέρος οὐ λίην καυματῶδες ἐγίνετο. Ετησίαι ξυνεχῶς ἔπνευσαν· ταχὺ δὲ περὶ Αρκτοῦρον, ἐν βορείοισι πολλὰ πάλιν ὕδατα. Γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου ὑγροῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ βορείου, κατὰ χειμῶνα μὲν ὑγιηρῶς εἶχον τὰ πλεῖστα· πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος, πολλοί τινες καὶ οἱ πλεῖστοι διῆγον ἐπινόσως.

6. Ηρξαντο μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὀφθαλμίαι ῥοώδεες, ὀδυνώδεες, ὑγραὶ, ἄπεπτοι· σμικραὶ λημίαι πολλοῖσι δυσκόλως ἐρρηγνύμεναι, τοῖσι πλείστοισιν ὑπέστρεφον· ἀπέλιπον, ὀψὲ πρὸς τὸ φθινόπωρον. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ τὸ φθινόπωρον, δυσεντεριώδεες, καὶ τεινεσμοὶ, καὶ λειεντεριώδεες, καὶ διάῤῥοιαι χολώδεες, λεπτοῖσι,

gna fuere, aquilones multi, nives & pluviæ continenter multæ, cœlumque cum ventorum turbine nimbosum & nubilum, eaque ipsa non remiserunt, sed se ad æquinoctium extenderunt. Ver autem frigidum, aquilonium, pluviosum nubilumque, neque admodum æstuans æstas fuit. Venti anniversarii continenter spiravere, statimque ad Arcturum perflantibus Aquilonibus aquæ admodum multæ. Existente igitur anno toto humido, frigido & aquilonio, ad hyemem quidem ut plurimùm bene valuerunt, ante ver autem plerique omnes molestè & graviter vitam traduxerunt.

6. Primùm itaque lippitudines fluentes, cum dolore, humentes & crudæ obortæ sunt, sordes in oculis concretæ (quas lemias vocant) parvæ, nec sine difficultate multis erumpebant, quæ cùm plurimis revertissent, tandem ad autumnum reliquerunt. Jam verò per æstatem & autumnum, ex intestinorum lævitate & torminibus, continuâque & inani egerendi cupiditate laborarunt, alvique fluidæ, biliosa, tenuia

λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι, καὶ δακνώδεσιν· ἔστι δ' οἷσι καὶ ὑδατώδεες. Πολλοῖσι δὲ καὶ περίῤῥοιαι μετὰ πόνου χολώδεες, ὑδατώδεες, ξυσματώδεες, πυώδεες, στραγγουριώδεες· οὐ νεφριτικαὶ, ἀλλὰ τουτέοισιν ἀντ' ἄλλων ἄλλα. Εμετοι χολώδεες, φλεγματώδεες· καὶ σιτίων ἀπέπτων ἀναγωγαί. Ιδρῶτες· πᾶσι πάντοθεν πουλὺς ὁ πλάδος. Εγένετο δὲ ταῦτα πουλλοῖσιν, ὀρθοστάδην ἀπύροισιν· πολλοῖσι δὲ πυρέττουσι, περὶ ὧν γεγράψεται. Εν οἷσι δὲ τε ἐπεφαίνοντο πάντα τὰ ὑπογεγραμμένα, μετὰ πόνου φθινώδεες. Ηδη δὲ φθινοπώρου καὶ ὑπὸ χειμῶνα πυρετοὶ ξυνεχέες· καὶ τοῖσιν αὐτέων ὀλίγοισι καυσώδεες· ἡμερινοί, νυκτερινοί, ἡμιτριταῖοι, τριταῖοι ἀκριβέες, τεταρταῖοι, πλάνητες.

7. Εκαστοι δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων πυρετῶν πολλοῖσιν ἐγένοντο. Οἱ μὲν οὖν καῦσοι, ἐλαχίστοισί τε ἐγί-

tenuia multa cruda & mordacia, nonnunquam etiam aquosa dejecerunt. Plerisque etiam circumflui non sine dolore humorum affluxus contigere, biliosi, aquosi, strigmentosi, purulenti, & qui urinæ difficultatem facerent, non ex proprio aliquo renum vitio, sed quod istis alia in aliorum vicem succederent. Vomitiones pituitosæ, biliosæ, & crudorum ciborum eductiones, ac sudores aderant, atque omnibus undiquaque diffluebat humiditas multa. Multis autem hæc fiebant, qui erecti & stantes à febribus erant vacui, plerisque etiam febre correptis, de quibus mox scribetur. In quibus verò descripta omnia deprehendebantur, ii non sine labore tabidi evadebant. Jam quidem ad autumnum & sub hyemem febres erant assiduæ, atque eorum paucis quibusdam ardentes, diurnæ, nocturnæ, semitertianæ, tertianæ exquisitæ, quartanæ, erraticæ.

7. Atque enumeratarum febrium singulæ multis oboriebantur, ardentes verò omnino paucis, iique ex ægrotantibus

ἐγίνοντο, καὶ ἥκιστα τῶν καμνόντων οὗτοι ἐπόνησαν· οὔτε γὰρ αἱμοῤῥαγίαι, εἰ μὴ πάνυ σμικραὶ καὶ ὀλίγοισιν, οὔτε οἱ παράληροι· τάτε ἄλλα πάντα εὐφόρως. Ἐκρίνετο δὲ τουτέοισι πάνυ εὐτάκτως· τοῖσι πλείστοισι ξὺν τῇσι διαλιπούσῃσιν ἐν ἑπτακαίδεκα ἡμέρῃσιν. Οὐδὲ ἀποθανόντα οὐδένα οἶδα τότε ἐν καύσῳ· οὐδὲ φρενιτικὰ τότε γινόμενα. Οἱ δὲ τριταῖοι, πλείους μὲν τῶν καύσων καὶ ἐπιπονώτεροι· εὐτάκτως δὲ τουτοισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρας περιόδους· ἐν ἑπτὰ δὲ τελέως ἐκρίνοντο, οὐδ᾽ ὑπέστρεψαν οὐδενὶ τούτων. Οἱ δὲ τεταρταῖοι, πολλοῖσι μὲν ἐξ ἀρχῆς, ἐν τάξει τεταρταίου, ἤρξαντο· ἔστι δ᾽ οἷσιν οὐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν καὶ νουσημάτων ἀποστάσιες ἐς τεταρταίους ἐγένοντο· μακρὰ δὲ καὶ ὡς εἴθισται τουτέοισι, καὶ ἔτι μακρότερα ξυνέπιπτεν. Ἀμφημερινοὶ δὲ

καὶ

ἐγί-

minimùm laborarunt. Nam neque sanguis ex naribus nisi paucus admodum, iisque paucis profluxit, neque delirârunt, cæteraque omnia placidè tulere. Horum plurimis bene admodum constituto & composito judicationis ordine, febris ardens cum intermissione in septendecim diebus solvebatur, atque haud scio an quisquam tunc ex hâc ipsâ interierit, aut ad phrenitim devenerit. At verò tertianæ plures quidem quam ardentes & laboriosiores fuerunt, atque in his omnibus rite & ordine à primo insultu ad quaternos circuitus processere, in septem verò absolutè judicabantur, neque horum cuiquam reverterunt. Quartanæ autem multis per initia certo & rato quartanæ tenore cœperunt, quibusdam verò non paucis ex aliis febribus & morbis secessus in quartanas fiebant, longæque his pro consuetudine, atque etiam interdum longiores contingebant. Sed & quotidianæ nocturnæque & errantes multæ

diuque

καὶ νυκτερινοὶ, καὶ πλάνητες πολλοῖσι πολλοὶ, καὶ πουλὺν χρόνον παρέμενον· ὀρθοστάδην τε, καὶ κατακειμένοισι. Τοῖσι πλείστοισι τουτέων ὑπὸ πληϊάδα καὶ μέχρι χειμῶνος οἱ πυρετοὶ παρείποντο. Σπασμοὶ δὲ πουλλοῖσι, μᾶλλον δὲ παιδίοισιν ἐξ ἀρχῆς· καὶ ἐπύρεσσον, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσιν ἐγίνοντο σπασμοί. Χρόνια μὲν τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἀβλαβέα δὲ, εἰ μὴ τοῖσι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ὀλεθρίως ἔχουσιν.

8. Οἱ δὲ ξυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ πᾶσι τριταιοφυέα τρόπον· μίην ὑποκουφίζοντες, καὶ μίην παροξυνόμενοι, πάντων βιαιότατοι τῶν τότε γενομένων καὶ μακρότατοι, καὶ μετὰ πόνων μεγίστων γενόμενοι· πρηέως ἀρχόμενοι, τὸ ὅλον ἐπιδιδόντες αἰεὶ, καὶ παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισι, καὶ ἀνάγοντες ἐπὶ τὸ κάκιον· σμικρὰ διακουφίζοντες· καὶ ταχὺ πάλιν ἐξ ἐπισχέσιος, βιαιοτέρως παροξυνό-

μενοι

diuque plerisque perseveravere, tum erectis, tum decumbentibus; horumque plurimos febres sub Vergilias & in hyemem usque comitabantur. Multos autem statim ab initio præcipuéque pueros convulsiones cum febre tentabant, quæ etiam febribus succedebant, erantque hæc plurimis diuturna quidem, innoxia tamen, nisi si quibus cætera omnia perniciem adferrent.

8. At verò continuæ quidem omnino febres erant nihilque intermittebant, sed omnes invadebant earum febrium more, quæ ad tertianarum naturam propius accederent; uno quidem die leviores, altero verò vehementiores, omnium quæ tunc contingerent violentissimæ, longissimæ & laboriosissimæ; per initia leves & in totum perpetuò increscentes diebus judicatoriis insultus habebant, & in deterius procedebant. Quæ etiam cùm parvam allevâssent, celeriter rursus ex intermissione vehementiùs invadebant, & die-

bus

μενοι ἐν κρισίμοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πουλὺ κακούμενοι. Ρίγεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως ἐγίνετο· ἐλάχιστα δὲ καὶ ἥκιστα τουτέοισιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν μείζω. Ἱδρῶτες πολλοί· τουτέοισι δὲ ἐλάχιστοι, κουφίζοντες οὐδὲν, ἀλλ' ὑπεναντίον, βλάβας φέροντες. Ψύξις πολλὴ τουτέοισιν ἀκρέων, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα· οὐδὲ ἄγρυπνοι τὸ σύνολον· μάλιστα δ' οὗτοι καὶ πάλιν κωματώδεες. Κοιλίαι πᾶσι μὲν ταραχώδεες καὶ κακαὶ, πολὺ δὲ τουτέοισι κάκισται. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἢ λεπτὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ ἄχροα, καὶ μετὰ χρόνον σμικρὰ πεπαινόμενα κρισίμως, ἢ πάχος μὴ ἔχοντα· θολερὰ δὲ καὶ οὐδὲν καθιστάμενα, οὐδ' ὑφιστάμενα· οὐ δὲ πεπαινόμενα, ἢ σμικρὰ, καὶ κακὰ, καὶ ὠμὰ τὰ ὑφιστάμενα· κάκιστα δὲ ταῦτα πάντα. Βῆχες μὲν παρείποντο τοῖσι πυρετοῖσι· γράψαι δὲ οὐκ ἔχω βλάβην, οὐδ' ὠφελείην

bus judicatoriis magnâ ex parte deteriùs affligebant. In his omnibus rigores incomposité & errabundè contingebant, paucissimique & minimi, verùm in cæteris febribus majores, ut & sudores multi, his verò perpauci nihilque allevantes, sed contra noxiam afferentes. His magna extremorum perfrictio, quæ vix etiam recalescerent. Neque penitus pervigiles erant, maximè verò hi etiam vicissim sopore gravabantur. Alvi omnibus quidem conturbatæ erant maléque affectæ, istis verò multò pessimè. Horum autem plurimis urinæ aut tenues erant crudæque & decolores, aliquantoque post intervallo nonnihil concoctæ, non sine judicatoriis signis, aut crassitudine quidem præditæ, verùm turbidæ, nihil consistentes aut subsidentes, neque concoctæ, aut paucæ, vitiosæ, crudæ, subsidentes, & in summâ pessimæ omnes. Tusses quidem febres comitabantur, sed neque quam utilitatem aut noxiam tunc tussis attulerit,

ὠφελείην γενομένην διὰ βηχὸς τότε. Χρόνια μὲν οὖν κ̔ δυσχερέα, κ̔ πάνυ ἀτάκτως κ̔ πεπλανημένως, κ̔ ἀκρίτως τὰ πλεῖστα τουτέων διετέλει γινόμενα, κ̔ τοῖσι πάνυ ὀλεθρίως ἔχουσι, κ̔ τοῖσι μή. Εἰ γάρ τινας αὐτέων διαλίποιεν σμικρὸν, ταχὺ πάλιν ὑπέστρεφον· ἔστι δὲ οἷσιν ἐκείνων αὐτέων ὀλίγοισιν, οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο, περὶ ὀγδοηκοστὴν ἐοῦσι, κ̔ τουτέων ἐνίοισιν ὑπέστρεφον, ὥστε κατὰ χειμῶνα τοὺς πλείους αὐτέων ἔτι νοσέειν· τοῖσι δὲ πλείστοισιν ἀκρίτως ἐξέλιπον. Ομοίως δὲ ταῦτα συνέπιπτε τοῖσι περιγινομένοισι, κ̔ τοῖσιν οὔ.

9. Πολλῆς δέ τινος γενομένης ἀκρισίης, κ̔ ποικίλης ἐκ τῶν νουσημάτων, κ̔ μεγίστου μὲν σημείου κ̔ κακίστου διὰ τέλεος παρεπομένου, τοῖσι πλείστοισιν, ἀποσίτους εἶναι πάντων γευμάτων, μάλιστα δὲ τουτέων, οἷσι κ̔ τ᾽ ἄλλα ὀλεθρίως ἔχοι. Διψώδεες οὐ λίην ἀκαίρως

licet scribere. Diuturna itaque & difficilia hæc erant, valdéque incompositè & errabundè atque citra solutionem horum plurima, tum his qui exitialiter valdè, tum his qui nequaquàm ità se haberent, permanebant. Si quibus enim aliquantulùm intermitterent, in iis celeriter reversiones faciebant. Est ubi quibusdam iisque paucis, ad octogesimum diem cùm brevissimè judicatione solverentur, nonnullis repeterent, ut etiam in hyemem eorum plurimi ægrotarent. Plerosque verò omnes absque judicatione deserebant. Hæc autem tum his qui superstites erant, tum iis qui moriebantur ex æquo contigerunt.

9. Cúmque multa eaque varia esset in morbis judicationis cessatio, maximum sanè & pessimum signum plerosque omnes ad extremum usque prosecutum est, quod cibos omnes aversarentur, iique maximè qui cætera quoque exitialiter haberent. In his verò febribus non admodùm inopportunè siticulosi

ρως ἦσαν ἐπὶ πυρετοῖσι τούτοισι. Γενομένων δὲ χρόνων μακρῶν, καὶ πόνων πολλῶν, καὶ κακῆς ξυντήξιος, ἐπὶ τουτέοισιν ἀποστάσιες ἐγένοντο, ἢ μείζους, ὥστε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείους, ὥστε μηδὲν ὠφελέειν· ἀλλὰ ταχὺ παλινδρομέειν, καὶ ξυνεπείγειν ἐπὶ τὸ κάκιον. Ην δὲ τουτέοισι τὰ γινόμενα δυσεντεριώδεα, καὶ τεινεσμοί, καὶ λειεντερίαι, καὶ ῥοώδεες· ἔστι δ' οἷσι καὶ ὕδρωπες, μετὰ τούτων καὶ ἄνευ τούτων· ἄσαι. Ο,τι δὲ παραγένοιτο τούτων βιαίως, ταχὺ ξυνήρει, ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ μηδὲν ὠφελέειν. Εξανθήματα μικρά, καὶ οὐκ ἀξίως τῆς περιβολῆς τῶν νοσημάτων, καὶ ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα· ἢ παρὰ τὰ ὦτα οἰδήματα μωλυόμενα, καὶ οὐδὲν ἀποσημαίνοντα. Εστι δ' οἷσιν ἐς ἄρθρα, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ ἰσχίον, ὀλίγοισι κρισίμως ἀπολιπόντα· καὶ ταχὺ πάλιν ἐπικρατευόμενα ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἕξιν.

Εθνη-

ſi erant. Longo autem progreſſu temporis, cùm & labores multi malaque corporis extenuatio fieret, his humorum ſeceſſus aut viribus ſuperiores, aut minores quàm ut prodeſſent quicquam, ſuccedebant, ſed qui confeſtim intrò recurrerent & in deterius contenderent. Atque his aderant inteſtinorum tormina, crebræ & inanes egerendi cupidines, inteſtinorum lævores & alvi fluentes, nonnullis etiam aqua inter cutem cum ejuſmodi enumeratis caſibus, aut ſine his contingebat: Stomachi faſtidia. Ex his verò quicquid violenter urgebat, aut ſtatim è medio tollebat, aut prorſus nihil conferebat. Papulæ parvæ, quæ nec ſatis pro dignitate morborum excretioni reſpondebant, ſed contrà celeriter diſparebant, aut aurium tumores oboriebantur qui ſenſim, & ſine ullâ ſignificatione evaneſcebant. Nonnullis ad articulos præcipuéque ad coxendicem decumbebant, paucis decretoriè deſinebant, ſed celeriter rurſus priſtinum habitum aſſequebantur.

10. Ex

10. Εθνησκον δὲ, ἐκ πάντων μὲν, πλεῖστοι δὲ ἐκ τουτέων παιδία, ὅσα ἀπὸ γάλακτος ἤδη, καὶ πρεσβύτερα ὀκταετέα καὶ δεκαετέα, καὶ ὅσα πρὸ ἥβης. Εγίνετο δὲ τούτοισι ταῦτα, οὐκ ἄνευ τῶν πρώτων γεγραμμένων· τὰ δὲ πρῶτα πολλοῖσιν, ἄνευ τουτέων. Μοῦνον δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινομένων σημείων, καὶ πλείστους ἐῤῥύσατο τῶν ὄντων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο, καὶ ἐς τοῦτο ἀποστάσιες ἐγίνοντο. Ξυνέπιπτε δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλείστοισι τὸ στραγγουριῶδες τῇσιν ἡλικίῃσι ταύτῃσι γίνεσθαι μάλιστα. Εγίνετο δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖσιν ὀρθοστάδην, καὶ ἐπὶ τῶν νουσημάτων. Ταχὺ δὲ καὶ μεγάλη τις ἡ μεταβολὴ τούτοισι πάντων ἐγίνετο· κοιλίαι τε γὰρ, εἰ καὶ τύχοιεν ἐφυγραινόμεναι, κακοήθεα τρόπον ταχὺ ξυνίσταντο· γεύμασί τε πᾶσιν ἡδέως εἶχον· οἵτε πυρετοὶ πρηέες μετὰ ταῦτα. Χρόνια

10. Ex quovis autem hominum genere interibant quidem, atque ex his plurimi pueri jam à lacte depulsi, iique quibus ætas paulùm processerat, octennes aut decennes, nec dum etiam puberes. Atque ista quidem his non sine superiùs descriptis, multis verò superiora absque his contingebant. Quibus autem ad urinæ difficultatem res tota se converterat, in eamque humorum secessus fierent, iis hoc unum utile omniumque efficacissimum signum fuit, quod etiam plerosque omnes ab imminenti maximo discrimine vindicavit. Accidit verò plurimis urinæ difficultatem potissimúmque his ætatibus fieri, itemque aliis multis, qui etiam in morbis erecti obambulabant. Hic quoque subita quædam & magna omnium mutatio aderat. Alvos namque si contigisset fusas fuisse, eæ confestim pessimè cogebantur, & ad omnes cibos alacres erant, postea que placidæ febres tentabant. Verùm quæ ad urinæ difficultatem

Χρόνια δὲ τουτέοισι τὰ περὶ τὴν στραγγουρίην, καὶ ἐπίπονα ἦν. Οὖρα δὲ τουτέοισιν εἴη πουλλὰ, παχέα, καὶ ποικίλα, καὶ ἐρυθρὰ, μιξόπυα μετ' ὀδύνης. Περιεγένοντο δὲ πάντες οὗτοι, καὶ οὐδένα τουτέων οἶδα ἀποθανόντα.

11. Ὁκόσα δὲ ἀκινδύνως, πεπασμοὺς τῶν ἀπιόντων πάντας πάντοθεν ἐπικαίρους, ἢ καλὰς καὶ κρισίμους ἀποστάσιας, σκοπέεσθαι. Πεπασμοὶ ταχυτῆτα κρίσιος καὶ ἀσφαλίην ὑγιεινὴν σημαίνουσιν· ὠμὰ δὲ καὶ ἄπεπτα, καὶ ἐς κακὰς ἀποστάσιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποστροφάς. Ὅ, τι δὲ τουτέων ἔσται μάλιστα, σκεπτέον ἐξ ἄλλων. Λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρέοντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, μελετᾷν ταῦτα. Ἀσκεῖν περὶ τὰ νουσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. Ἡ τέχνη διὰ τριῶν, τὸ νού-

σημα,

tem ſpectabant, ea his diuturna & moleſta fuere, urinæque copioſæ, craſſæ, & variantes & rubræ, partimque cum dolore purulentæ. Atque hi omnes ſuperſtites evaſere, neque eorum quenquam interiiſſe cognovi.

11. In quibus verò caſibus nullum periculum ſuſpectum eſt, eorum quæ exeunt maturationes omnes, num undique tempeſtivè procedant, conſiderandæ ſunt. In quibus etiam num abſceſſus bono ſint, aut cum judicatione fiant videndum eſt. Concoctiones judicationem brevi fore, & certam ſalubritatem portendunt. Cruda verò & incocta, quæque in malos abſceſſus vertunt, aut judicationis ceſſationem, aut dolorem, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem reverſiones ſignificant. Horum autem quodcunque maximè futurum ſit, ex aliis conſiderandum. Summâ curâ anniti oportet, ut præterita enarres, præſentia cognoſcas, & futura prædicas. Duoque iſta elaboranda ſunt, ut in morbis commodes, aut ne quid offendas. Artem tria iſta circumſcribunt,

σημα, ὁ νοσέων, ϗ ὁ ἰητρός· ὁ ἰητρὸς, ὑπηρέτης τῆς τέχνης· ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νουσήματι, τὸν νοσεῦντα μετὰ τοῦ ἰητροῦ χρή.

12. Τὰ περὶ κεφαλὴν ϗ τράχηλον ἀλγήματα ϗ βαρέα μετ᾽ ὀδύνης, ἄνευ πυρετῶν, ϗ σὺν πυρετοῖσι. Φρενιτικοῖσι μὲν σπασμοί· ϗ ἰώδεα ἐπανεμέουσιν· ἔνιοι ταχυθάνατοι τούτων. Εν καύσοισι δὲ ϗ τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν, οἷσι μὲν τραχήλου πόνος, ϗ κροτάφων βάρος, ϗ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας, ἢ ϗ ὑποχονδρίου ξύντασις οὐ μέτ᾽ ὀδύνης γίγνεται, τουτέοισιν αἱμοῤῥαγέει διὰ ῥινῶν. Οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλης τῆς κεφαλῆς, καρδιωγμοὶ δὲ ϗ ἀσσώδεές εἰσιν, ἐπανεμέουσι χολώδεα ϗ φλεγματώδεα· τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν· ἐν τουτέοισι γὰρ οἱ σπασμοὶ μάλιστα. Γυναιξὶ δὲ ϗ ταῦτα, ϗ ἀπὸ ὑστερέων πόνοι. Πρεσβυτέροισι δὲ, ϗ ὅσοισιν ἤδη τὸ θερμὸν

cumſcribunt, morbus, æger, & medicus, qui artis eſt adminiſter, ægrumque oportet unà cum medico morbo reluctari.

12. Capitis & cervicis dolores & gravitates ſi febres comitentur, aut ſine iis accidant, phrenitide quidem laborantibus ad convulſiones deſinunt, præſertim ubi æruginoſa vomitione refuderint: Sed & eorum nonnulli celeriter intereunt. Qui febribus ardentibus aliiſve confliɛtantur cum cervicis dolore & temporum gravitate, ſi tenebricoſa caligo oculis obverſatur, præcordiorumque contentio ſine doloris ſenſu affuerit, iis ſanguis è naribus profunditur. Qui verò toto capite gravitatem ſentiunt, cum oris ventriculi morſu, & ſtomachi faſtidio, ii bilioſa & pituitoſa vomitione rejiciunt. Quibus in caſibus plerunque pueris convulſiones maximè fiunt. Eadem etiam mulieribus contingunt, prætereáque obſcœnorum locorum dolores. Grandioribus autem natu, & quos jam

θερμὸν κρατέεται, παραπληκτικά, ἢ μανικὰ, ἢ στερήσιες ὀφθαλμῶν.

Κατάστασις Τρίτη.

13. ΕΝ Θάσῳ, πρὸ Ἀρκτούρου ὀλίγον, καὶ ἐπ' Ἀρκτούρου, ὕδατα πολλὰ, μεγάλα, ἐν βορείοισι· περὶ δὲ ἰσημερίην καὶ μέχρι Πληϊάδος, νότια ὕσματα ὀλίγα. Χειμὼν βόρειος· αὐχμοί· ψυχρὰ πνεύματα, μεγάλαι χιόνες· περὶ δὲ ἰσημερίην χειμῶνες μέγιστοι. Ηρ βόρειον· αὐχμοί· ὕσματα ὀλίγα, ψύχεα. Περὶ δὲ ἡλίου τροπὰς θερινὰς, ὕδατα ὀλίγα· μεγάλα ψύχεα μέχρι Κυνός. Μετὰ δὲ Κύνα, μέχρις Ἀρκτούρου, θέρος θερμόν· καύματα μεγάλα, οὐκ ἐκ προσαγωγῆς, ἀλλὰ συνεχέα, καὶ βίαια· ὕδωρ οὐκ ἐγένετο· Ετησίαι ἔπνευσαν. Περὶ Ἀρκτοῦρον, ὕσματα νότια μέχρις ἰσημερίης. Εν τῇ καταστάσει

calor defecit, partium resolutiones, aut insaniæ, aut cæcitates.

Status Tertius.

13. PAulò ante Arcturum, sub ipsoque Arcturo, imbres copiosi & magni spirantibus Aquilonibus in Thaso fuerunt. Circa Æquinoctium autem & ad Vergilias usque, parvæ & modicæ pluviæ austrinæ. Hyems aquilonibus perflata justo majores siccitates, frigidos ventos, & magnas nives habuit. Ad æquinoctium autem maxima frigora. Ver aquilonium, exuperantes siccitates, modicæ pluviæ & frigidæ. Circa æstivum solstitium aquæ paucæ, frigora magna ad Canem usque. Post Canem verò ad Arcturum usque, per calidam æstatem æstus magni, qui non per intervalla aut sensim fierent, sed tum perpetui, tum vehementes. Non pluebat, anniversarii venti spiravêre. Ad Arcturum autem pluviæ austrinæ ad æquinoctium usque. In hâc temporis conditione

καλαςάσει ταύτῃ, κατὰ χειμῶνα μὲν ἤρξαντο παραπληγίαι, ϗ πολλοῖσιν ἐγίνοντο· καί τινες αὐτέων ἔθνησκον διὰ ταχέων· ϗ γὰρ ἄλις τὸ νȣ́σημα ἐπίδημον ἦν. Τἄτ' ἄλλα διετέλεον ἄνοσοι. Πρωὶ δὲ τȣ̃ ἦρος, ἤρξαντο καῦσοι, ϗ διετέλεον μέχρις ἰσημερίης, ϗ πρὸς τὸ θέρος. Οσοι μὲν ȣ̃ν ἦρος ϗ θέρεος ἀρξαμένȣ αὐτίκα νοσέειν ἤρξαντο, οἱ πλεῖςοι διεσώζοντο· ὀλίγοι δέ τινες ἔθνησκον. Ηδη δὲ τȣ̃ φθινοπώρȣ καὶ τῶν ὑσμάτων γενομένων θανατώδεες ἦσαν, ϗ πλείȣς ἀπώλλυντο.

14. Ην δὲ τὰ παθήματα τῶν καύσων, οἷσι μὲν καλῶς ϗ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν ἡμοῤῥάγησε, διὰ τȣ́τȣ μάλιςα σώζεσθαι· ϗ ȣ̓δένα οἶδα, εἰ καλῶς αἱμοῤῥαγήσειεν, ἐν τῇ καταςάσει ταύτῃ ἀποθανόντα. Φιλίσκῳ γὰρ, ϗ Επαμίνωνι, ϗ Σιληνῷ τεταρταίῳ ϗ πεμπταίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔςαξε, ϗ ἀπέθανον.

Οἱ

tione ad hyemem partium resolutiones cœperunt multosque invaserunt, ex quibus nonnulli celeriter interierunt, mirè quippè vulgariter grassabatur hic morbus, cætera verò integrè degebant. Febres autem ardentes ante ver cœperunt, & ad æquinoctium usque & ad æstatem perseveraverunt. Quos itaque statim sub ipsa veris & æstatis primordia morbus invasit, plerique omnes superstites evaserunt, paucique interierunt. Cùm verò autumnus esset pluviæque impeterent, lethales erant, pluresque peribant.

14. Inerant verò in febribus ardentibus affectiones hujusmodi, ut qui benè & largiter sanguinem è naribus profudissent, ii vel ex eo maximè servati viderentur, neque ullum, cui modò sanguis bene profluxisset, hoc in statu mortuum videre licuit. Philiscus siquidem & Epaminon ac Silenus, quòd his quarto die & quinto de naribus parùm stillaverit, mortem obierunt. Plerique igitur omnes

ægri

Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων περὶ κρίσιν ἐπερρίγεον, καὶ μάλιστα οἷσι μὴ αἱμοῤῥαγίαι· ἐπερρίγουν δὲ καὶ οὗτοι, καὶ ἐφίδρουν. Εστι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἑκταῖοι· ἀλλὰ τούτοισιν ἢ κατὰ κύστιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα ὠφέλησεν, ἢ δαψιλὴς αἱμοῤῥαγίη· οἷον Ηρακλείδης, ὃς κατέκειτο παρὰ Αριστοκύδη. Καίτοι τούτῳ καὶ ἐκ ῥινῶν ἡμοῤῥάγησε, καὶ ἡ κοιλίη ἐπεταράχθη, καὶ τὰ κατὰ κύστιν ἐκαθήρατο· ἐκρίθη εἰκοσταῖος· οὐχ οἷον ὁ Φαναγόρεω οἰκέτης, ᾧ οὐδὲν τουτέων ἐγένετο, ἀπέθανεν. Αιμοῤῥάγεε δὲ τοῖσι πλείστοισι, μάλιστα δὲ μειρακίοισι, καὶ ἀκμάζουσι· καὶ ἔθνησκον πλεῖστοι τουτέων, οἷσι μὴ αἱμοῤῥάγει. Πρεσβυτέροισι δὲ ἐς ἰκτέρους, ἢ κοιλίαι ταραχώδεες ἢ δυσεντεριώδεες, οἷον Βίωνι, τῷ παρὰ Σιληνὸν κατακειμένῳ. Επεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι, κατὰ θέρος· καί τι-

σι

ægri appetente judicatione rigore corripiebantur, iique potiſſimùm qui ſanguinem è naribus non profudiſſent, atque hi inſuper novo ſuborto rigore exudârunt. Quoſdam etiam ſexto die morbus regius prehendit, verùm iſtos per veſicam expurgatio, aut commota aluus, aut larga ſanguinis è naribus profuſio ſublevavit, quale quid Heraclidæ, qui apud Ariſtocyden decumbebat, contigit, quippe qui largum è naribus ſanguinem profudit, & aluum conturbatam habuit, & per veſicam perpurgatus eſt. Vigeſimo autem die judicatione eſt liberatus, non quomodò Phanagoræ famulus, qui, cùm ipſi nihil horum quicquam eveniſſet, periit. Plurimis ſanguis è naribus erumpebat, præcipuè tamen adoleſcentibus & ætate florentibus, atque eorum bona pars periit, qui ſanguinem è naribus non profuderunt. Ætate autem provectioribus, res ſeſe in morbum arquatum vertebat, aut iis alvi commotæ, aut inteſtinorum difficultates aderant, quale quid Bioni, qui ad Silenum decumbebat, contigit. Æſtate etiam inteſtinorum difficultates populariter

σι ϗ τῶν διανοσησάντων, οἷσι ϗ αἱμοῤῥαγίαι ἐγένοντο, ἐς δυσεντεριώδεα ἐτελεύτησαν· οἷον τῷ Ἐράτωνος τῷ παιδὶ, ϗ Μύλλῳ· πολλῆς αἱμοῤῥαγίης γενομένης, ἐς δυσεντεριώδεα κατάςασιν περιεγένοντο.

15. Πολὺς μὲν οὖν μάλιςα ὁ χυμὸς οὗτος ἐπεπόλασεν· ἐπεὶ ϗ οἷσι περὶ κρίσιν οὐχ ἡμοῤῥάγησεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐπαναςάντα ἠφανίσθη. Τούτων δὲ ἀφανισθέντων παρὰ τὸν κενεῶνα βάρος τὸν ἀριςερὸν, ϗ ἐς ἄκρον ἰσχίον· ἀλγημάτων δὲ μετὰ κρίσιν γενομένων, ϗ οὔρων λεπτῶν διεξιόντων, αἱμοῤῥαγέειν σμικρὰ ἤρξαντο. Περὶ δὲ εἰκοςὴν τετάρτην, ἐγένοντο ἐς αἱμοῤῥαγίην ἀποςάσιες, Ἀντιφῶντι τῷ Κριτοβούλου· ἐπεπαύσατο, ϗ ἐκρίθη τελέως περὶ τεσσαρακοςήν. Γυναῖκες δὲ ἐνόσησαν μὲν πολλαὶ, ἐλάσσους δὲ ἢ ἄνδρες· ϗ ἔθνησκον ἧσσους· ἐδυςόκεον

δὲ

lariter vagatæ ſunt, & quidam eorum qui morbis conflictabantur, quibus etiam ſanguis è naribus eruperat, hunc exitum habuerunt, ut in difficultatem inteſtinorum inciderent, quale quid Eratonis puero & Myllo accidit, qui poſt multam ſanguinis è naribus profuſionem, in difficultatem inteſtinorum delapſi ſunt & periculo exempti.

15. Copioſus igitur præcipuéque hic humor fluitabat. Siquidem nonnullis impendente judicatione ſanguis è naribus non profluxit, ſed ad aures enati tumores diſparuerunt. Quibus evaneſcentibus ad ſiniſtri lateris inanitatem ſummamque coxendicem gravitas decubuit, doloribuſque poſt judicationem obortis, atque urinis tenuibus prodeuntibus, paucum è naribus ſanguinem profundere cœperunt. Ac circiter quartum & vigeſimum diem Antiphonti Critobuli filio, humores in ſanguinis è naribus profluvium feceſſerunt, quod ubi deſiit, integrè circa quadrageſimum diem judicio eſt abſolutus. Mulieres prætereà multæ ægrotârunt, minùs tamen quàm viri, nec ita multæ obierunt. Plurimæ autem

tem

δὲ πλεῖσαι, καὶ μετὰ τοὺς τόκους ἐπενόσεον· καὶ ἔθνησκον αὗται μάλιστα, οἷον Τελεβούλου θυγάτηρ, ἀπέθανεν ἑκταίη ἐκ τόκου. Τῇσι μὲν οὖν πλείστῃσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι γυναικεῖα ἐπεφαίνετο· ἔστι δὲ ᾗσιν ἐκ ῥινῶν ἡμοῤῥάγησε, καὶ παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγένετο. Εστι δ᾽ ᾗσι καὶ ἐκ ῥινῶν, καὶ τὰ γυναικεῖά τισιν ἐπεφαίνετο· οἷον τῇ Δαϊθαρσέως θυγατρὶ παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, καὶ ἐκ ῥινῶν λαῦρον ἐῤῥύη. Καὶ οὐδεμίην οἶδα ἀποθανοῦσαν, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Ησι δὲ συνεκύρησεν ἐν γαστρὶ ἐχούσῃσι νοσῆσαι, πᾶσαι ἀπέφθειραν, ἃς καὶ ἐγὼ οἶδα. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείστοισιν εὔχροα μὲν, λεπτὰ δὲ, καὶ ὑποστάσιας ὀλίγας ἔχοντα, διαχωρήμασι λεπτοῖσι, καὶ χολώδεσι. Πολλοῖσι δὲ τῶν ἄλλων κεκριμένων ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα, οἷον Ξεναφάνει, καὶ Κριτίᾳ. Οὖρα ὑδατώδεα πολλὰ, καθαρὰ,

καὶ

tem difficulter partum ediderunt, atque à partu inſuper laborarunt, ipſæque potiſſimùm obierunt, non ſecus ac Telebuli filia, quæ ſexto à partu die interiit. In febribus itaque plurimis menſes apparuerunt, nonnullis etiam ſanguis ex naribus profluxit, multiſque virginibus id tum primùm contigit. Eſt ubi etiam ſanguis è naribus, quibuſdam verò menſtruæ purgationes erumperent, quale quid in Daïtharſis filiâ virgine tum primùm apparuit, cum largâ ſanguinis è naribus profuſione. Atque haud ſcio, quibus horum quicquam rite evenerit, an ex iis quæquam perierit. In quas verò prægnantes morbus fortè incidit, hæ omnes, quod ſciam, abortionibus periclitatæ ſunt. Plurimus verò urinæ bene quidem coloratæ, tenues autem & pauca habentes ſubſidentia, cum dejectionibus tenuibus & bilioſis. Pleriſque verò aliòqui judicatis, morbus in inteſtinorum tormina deſiit, quale quid Xenophani, & Critiæ accidit. Urinæ etiam quibuſdam dilutæ, multæ, liquidæ, tenues

poſt

ᾗ λεπἱὰ, ᾗ μεἱὰ κρίσιν, ᾗ ὑποςάσιος πολλῆς γινομένης. Καὶ τῶν ἄλλων καλῶς κεκριμένων ἀναμνήσομαι, οἷσιν ἐγένἑο· Βίωνι, ὃς καἱέκεἱο παρὰ Σιληνόν· Κραἱίῃ τῇ παρὰ Ξενοφάνȣς, Αρέτωνος παιδὶ, Μνησιςράτȣ γυναικί. Μεἱὰ δὲ ταῦτα δυσεντεριώδεες ἐγένονἱο ȣ̃τοι πάντες· ἣ ῥάγε, ὅτι ȣ̃ρησαν ὑδαἱώδεα, σκεπἱέον.

16. Περὶ δὲ ἀρκἱȣ̃ρον, ἐνδεκαἱαίοισι πȣλλοῖσιν ἔκρινε· ᾗ τȣἱέοισιν ȣ̃θ', αἱ καἱὰ λόγον γενόμεναι ὑποςροφαὶ, ὑπέςρεφον. Ησαν δὲ κωμαἱώδεες περὶ τὸν χρόνον τȣ̃τον· πλείω δὲ παιδία, ᾗ ἔθνησκον ἥκιςα ȣ̃τοι πάντων. Περὶ δὲ ἰσημερίην, ᾗ μέχρι Πληϊάδος ᾗ ὑπὸ χειμῶνα, παρείπονἱο μὲν οἱ καῦσοι. Ατὰρ ᾗ φρενἱἱικοὶ πλεῖςοι τηνικαῦτα ἐγένονἱο, ᾗ ἔθνησκον τȣ́των οἱ πλεῖςοι· ἐγένονἱο δὲ ᾗ καἱὰ θέρος

post judicationem fuerunt; in quibus cùm reliqua etiam probè jndicata forent, multa subsedere. Atque hoc quidem recensere æquum videtur, in quibus fuere: Bion qui apud Silenum decumbebat, Cratia quæ cum Xenophane versabatur, Aretonis puer, & Mnesistrati uxor. Qui omnes posteà in difficultatem intestinorum delapsi sunt. An verò idcirco id contigerit, quòd urinæ dilutæ prodierunt, animadversione dignum est.

16. Multi circa Arcturum undecimo die judicatione absoluti sunt, neque his, quæ ob justam causam fieri solent morborum reversiones, recurrerunt. Sub hoc tempus autem sopore opprimebantur, atque inter hos plures pueri, qui omnium vel maximè morte exempti sunt. Ad æquinoctium verò & ad Vergilias usque, & sub hyemem, febres ardentes accidebant. Quinetiam tunc plurimi perpetuò cum febribus delirio corripiebantur, atque ex his plerique omnes moriebantur, æstate autem pauci tales evadebant.

ρος ὀλίγοι. Τοῖσι μὲν ὖν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐπεσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπτεν. Αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξὺς· ἐπεῤῥίγυν σμικρὰ, ἄγρυπνοι, ἀδήμονες, διψώδεες, ἀσσώδεες· σμικρὰ ἐφίδρυν, περὶ τὸ μέτωπον ϗ κληΐδας, ὐδεὶς δι' ὅλυ· πολλὰ παρέλεγον· φόβοι, δυσθυμίαι· ἄκρεα ὑπόψυχρα, πόδες ἄκροι, μάλιστα δὲ ϗ τὰ περὶ χεῖρας. Οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι· τοῖσι δὲ πλείστοισι τεταρταίοισιν οἱ πόνοι μέγιστοι· ϗ ἱδρῶτες ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχροι· ϗ ἄκρεα ὐκ ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ' ἦσαν πελιδνὰ ϗ ψυχρά· ϗ ὐ δ' ἐδίψων ἐπὶ τύτοισιν. Οὖρα τύτοις μέλανα, ὀλίγα, λεπτά· ϗ κοιλίαι ἐφίσταντο. Οὐ δ' ἡμοῤῥάγησεν ἐκ ῥινῶν, ὐδὲ τοῖσιν οἷσι ταῦτα ξυμπίπτοι, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσταξεν· ὐ δὲ ἐς ὑποστροφὴν ὐδενὶ τύτων ἦλθεν, ἀλλ' ἐκταῖοι ἀπέθνησκον,

bant. Invadentes itaque febres ardentes, quibus præſens immineret pernicies, ſatis indicabant. Nempè ſtatim ab initio febris acuta cum modico inſuper rigore prehendebat, vigiles erant, impotentes animi, ſitibundi, æſtuatione & corporis inconti- nenti jactatione conflictabantur, cum paruo tenuique ſudore circa frontem & claviculas oborto, nullo tamen per totum corpus diffuſo, multùm deliri erant, timore & omni mœrore confecti, ac velut animum deſpondentes, extrema paulatim frigus concipiebant, pedes ſummi, maximéque manuum ſummitates, diebus paribus acceſſiones contingebant. Pleriſque verò omnibus maximi labores die quarto aderant, ſudoreſque longiſſimè ſubfrigidi nec extrema ampliùs recaleſcebant, ſed livida & frigida permanebant, neque ampliùs ſitiebant. Urinæ his erant nigræ, tenues & paucæ, alvique reſtiterunt, ac ne his quidem, quibus hæc acciderent, ſanguis è naribus profluxit, ſed paucus ſtillavit, neque horum cuiqnam res ad recidivam devenit,

θνησκον, ξὺν ἱδρῶτι. Τοῖσι δὲ φρενιτικοῖσι ξυνέπιπτε μὲν ȣ̓ τὰ ὑπογεγραμμένα πάντα· ἐκρίνετο δὲ τȣ̃τέοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πȣ̃λυ ἑνδεκαταίοισιν· ἔςι δ᾽ οἷσι καὶ εἰκοςαίοισιν. Οἷσιν εὐθὺς ȣ̓κ ἐξ ἀρχῆς ἡ φρενῖτις ἤρξατο περὶ τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέρην, ἀλλὰ μετρίως ἔχȣσιν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, περὶ τὴν ἑβδόμην εἰς ὀξύτητα τὸ νόσημα μετέπεσε.

17. Πλῆθος μὲν ȣ̃ν τῶν νοσημάτων ἐγένετο· ἐκ δὲ τῶν καμνόντων ἀπέθνησκον μάλιςα μειράκια, νέοι, ἀκμάζοντες, λεῖοι, ὑπολευκοχρῶτες, ἰθύτριχες, μελανότριχες, μελανόφθαλμοι, οἱ ἡσυχῆ καὶ ἐπὶ τὸ ῥάθυμον βεβιωκότες, ὑψόφωνοι, ἰσχνόφωνοι, τρηχύφωνοι, τραυλοὶ, ὀργίλοι· γυναῖκες δὲ πλεῖςαι ἐκ τȣτέȣ τȣ̃ εἴδεος ἀπέθνησκον. Ἐν δὲ τῇ καταςάσει ταύτῃ ἐπὶ σημείων μάλιςα τεσσάρων διεσώζοντο· οἷσι γὰρ ἢ διὰ ῥινῶν αἱμοῤῥάγησεν, ἢ κατὰ κύςιν ȣ̃ρα

devenit, verùm ſexto die cum ſudore perierunt. Phreniticis autem contigerunt quidem deſcripta non omnia, ſed his ferè undecimo die, quibuſdam etiam vigeſimo, judicatione ſolvebantur. Quos ſtatim ab initio circa tertium aut quartum diem phrenitis non prehenderat, ſed primo tempore moderatè ſe habebant, iis circa ſeptimum diem morbus ad vehementiam devenit.

17. Magnus itaque fuit morborum numerus, atque ex ægris præcipuè interibant adoleſcentes, juvenes, ætate florentes, quique erant glabro corpore, cute ſubalbidâ, extenſo & nigro capillitio, & nigris oculis, otioſè & ſegniter vitam degentes, voce altâ, exili, aſperâ, balbi, iræ præcipitis & acerbæ, plurimæque hujuſce generis mulieres peribant. At verò hoc in ſtatu ex quatuor maximè ſignis ſervabantur ii, quibus aut ex naribus bene ſanguis profluxiſſet; aut urina multa, in quâ quod deſidebat copioſum & laudabile erat,

ἔρα πολλά, ϗ πολλὴν ὑπόςασιν ϗ καλὴν ἔχοντα ἔλθοι· ἢ κατὰ κοιλίην ταραχώδεα, χολώδεα ἐπικαίρως· ἢ δυσεντερικὰ γένοιατο. Πολλοῖσι δὲ ξυνέπιπτε μὴ ἐφ' ἑνὸς κρίνεσθαι τῶν ὑπογεγραμμένων σημείων, ἀλλὰ διεξιέναι διὰ πάντων τοῖσι πλείςοισι· ϗ δοκέειν μὲν ἔχειν ὀχληροτέρως· διεσώζοντο δὲ παντες, οἷσι ταῦτα ξυνέπιπτε. Γυναιξὶ δὲ ϗ παρθένοισι, ξυνέπιπτε μὲν ϗ τὰ ὑπογεγραμμένα σημεῖα πάντα. Ηισι δὲ ἤ τούτων τι καλῶς γένοιτο, ἢ τὰ γυναικεῖα δαψιλῶς ἐπιφανείη, διὰ τούτων ἐσώζοντο· ϗ ἐκεῖνε. Καὶ οὐδεμίαν οἶδα ἀπολλυμένην, ᾗσι τούτων τι καλῶς γένοιτο. Φίλωνος γὰρ τῇ θυγατρὶ ἐκ ῥινῶν λαῦρον ἐῤῥύη, ἑβδομαίη δὲ οὖσα ἐδείπνησεν ἀκαιροτέρως· ἀπέθανεν.

18. Οἷσιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσι μᾶλλον καυσώδεσιν, ἀκούσια δάκρυα παραῤῥεῖ, τούτοισιν ἀπὸ ῥινῶν αἱμορ-

erat, per veficam proceffiffet; quique aut per alvum turbulenta, biliofa, tempeftivè demitterent; aut in difficultatem inteftinorum delaberentur. Multifque ufu venit ut non ab uno ex defcriptis fignis judicarentur, fed ut plurimi per omnia percurrerent, & graviùs habere viderentur. Sed hi omnes, quibus ifta contingerent, incolumes evaferunt. Mulieribus item & virgunculis evenerunt paulò antè memorata figna omnia. Decernebat autem, fi quibus aut horum quippiam optimè fieret, aut liberaliter muliebria apparerent, nullaque (quod fciam) ex his quibus horum quid optimè factum effet, interiit. Philonis namque filia, cùm liberaliter ex naribus fanguis effluxiffet, quòd feptimo die intempeftiviùs cœnâffet, mortem obiit.

18. Quibus invitis per febres acutas atque adeò ardentes lachrymæ effluunt, in his, dum cætera exitialiter non fe habeant,

αἱμοῤῥαγίην προσδέχεσθαι, ἣν ϗ τ' ἄλλα μὴ ὀλεθρίως ἔχωσιν· ἐπεὶ τοῖσγε φλαύρως ἔχουσιν, οὐχ αἱμοῤῥαγίην, ἀλλὰ θάνατον σημαίνει. Τὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐν πυρέττουσιν ἐπαιρόμενα μετ' ὀδύνης, ἔστιν οἷσιν, ἐκλείποντος τοῦ πυρετοῦ, κρισίμως οὔτε καθίστατο, οὔτε ἐξεπύει· τούτοισι διάῤῥοια χολωδέων, ἢ δυσεντερίη, ἢ παχέων οὔρων ὑπόστασις γενομένη λύει, οἷον Ἑρμίππῳ τῷ Κλαζομενίῳ. Τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας, ἐξ ὧν ϗ διαγινώσκομεν, ἢ ὅμοια, ἢ ἀνόμοια· οἷον οἱ δύο ἀδελφεοὶ, οἳ κατέκειντο παρὰ τὸ θέατρον Ἐπιγένεος, ϗ ἤρξαντο ὁμοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην νοσέειν· τουτέων τῷ πρεσβυτέρῳ, ἔκρινεν ἕκτῃ· τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἑβδόμῃ· ὑπέστρεψεν ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὴν αὐτὴν ὥρην, ϗ διέλιπεν ἡμέρας πέντε· ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἐκρίθη ἀμφοτέροισιν ὁμοῦ τὸ ξύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοισιν. Ἔκρινε δὲ τοῖσι πλείστοισι πέμπτῃ·

ant, ſanguinis ex naribus profluvium expectandum eſt. In his ſiquidem, qui malè habent, non ſanguinis eruptionem, verùm mortem portendunt. Quibus febre judicatoriè deſinente, tumores ad aures in febribus cum dolore ſuborti, neque conquieſcunt, neque ſuppurantur, eos, bilioſum alvi profluvium, aut inteſtinorum difficultas, aut quod in urinis craſſis ſubſidet, liberat, quale quid Hermippo Clazomenio evenit. Quod verò ad judicia attinet, ea, ut ſatis perſpicere licet, aut ſunt inter ſe ſimilia aut diſſimilia. Velut in duobus fratribus apparuit, qui ad theatrum Epigenis habitabant, quibus, cùm eâdem ſimul horâ morbus cœpiſſet, ætate provectiori ſexto die, juniori verò ſeptimo decrevit; reverſus utrique eâdem ſimul horâ, dies quinque intermiſit, atque ex reverſione uterque ſimul in totum die decimo ſeptimo eſt judicatione liberatus. Plurimis

πέμπτῃ· διέλιπεν ἑβδόμῃ· ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων, ἔκρινε πεμπταίοισιν. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑβδόμῃ· ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τρίτῃ· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διαλιπόντας τὴν τρίτην ἔκρινεν ἑβδόμῃ· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑκταίοισι, διαλιπόντας ἕκτην ἐλάμβανε τρίτῃ· οἷσι δὲ ἔλιπε πρώτῃ, ἐλάμβανε καὶ ἔκρινε πρώτῃ, οἷον Εὐαγόντι τῷ Δαϊθάρσους· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἕκτῃ, διέλιπεν ἑβδόμῃ· ἐκ δὲ τῆς ὑποστροφῆς, ἔκρινε τετάρτῃ, οἷον τῇ Ἀγλαΐδου θυγατρί. Οἱ μὲν οὖν πλεῖστοι τῶν νοσησάντων, ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, τούτῳ τῷ τρόπῳ διενόσησαν· καὶ οὐδένα οἶδα τῶν περιγενομένων, ᾧτινι οὐχ ὑπέστρεψαν, κατὰ λόγον αἱ ὑποστροφαὶ γενόμεναι. Καὶ διεσώζοντο πάντες οὓς ἐγὼ οἶδα, οἷσιν ἂν ὑποστροφαὶ, διὰ τοῦ εἴδεος τούτου γενοίατο· οὐδὲ τῶν διανοσησάντων διὰ τούτου τοῦ τρόπου οὐδενὶ οἶδα ὑποστροφὴν

γενομένην

rimis autem quinto die decrevit, ſeptem intermiſit & poſt reditum die quinto judicatio facta eſt. Quibuſdam etiam ſeptimo die decrevit, diebus ſeptem intermiſit, & ex recidivâ die tertio judicatio facta eſt. Nonnullis quoque morbus die ſeptimo judicatus eſt, cùmque diebus tribus intermiſiſſet, ſeptimo decrevit. Aliquibus die ſexto morbus decrevit, atque ubi dies ſex intermiſiſſet tribus diebus prehendit, quos etiam ubi uno die reliquiſſet, altero rurſùs prehendit & judicatus eſt, quemadmodum Evagonti Daïtharſis filio contigit. Aliis ſexto die decrevit, ſeptem intermiſit, & ex repetitione die quarto judicatus eſt, quale quid Aglaidæ filiæ uſuvenit. Plurimi igitur eorum qui tunc ægrotârunt hunc habuerunt morbi tenorem, atque haud ſcio an eorum cuiquam qui ſuperfuerunt ritè factæ morborum reverſiones non recurrerent, omneſque, quod ſciam ſervabantur quibus hoc recidivæ genus contigit, neque hoc modo ægrotantium cuiquam morbum rurſùs

ſùs

γενομένην πάλιν. Εθνησκον δὲ ἐν τοῖσι νȣσήμασι τȣ́τοισιν οἱ πλεῖςοι, ἑκ]αῖοι· οἷον Επαμινώνδας, ϗ Σιληνὸς, ϗ Φιλίσκος ὁ Αν]αγόρεω.

19. Οἷσι δὲ τὰ παρὰ τὰ ὦτα γενοίατο, ἔκρινε μὲν εἰκοςαίοισι· κατέσβη δὲ πᾶσιν, οἷσιν ȣ̓κ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ἐπὶ κύςιν ἐτράπετο. Κρατιςώνακτι, ὃς παρὰ Ηρακλεῖ ᾤκει, ϗ Σκύμνȣ τȣ̃ γναφέως θεραπαίνῃ, ἐξεπύησεν· ἀπέθανον. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἐννέα· ὑπέςρεφεν· ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποςροφῆς τεταρταίοισι. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἓξ, εἶθ' ὑπέςρεψε, ϗ ἑβδομάιοισιν ἔκρινεν, οἷον Φανοκρίτῳ, ὃς κατέκειτο παρὰ Γνάθωνι τῷ γραφεῖ. Υπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίȣ τροπὰς χειμερινὰς ϗ μέχρις ἰσημερίης, παρέμενον μὲν οἱ καῦσοι ϗ τὰ φρενιτικά· ϗ ἔθνησκον πολλοί. Αἱ μέν]οι κρίσιες μετέπεσον· ϗ ἐκρίνετο τοῖσι πλείςοισιν ἐξ ἀρχῆς

ſùs repetiviſſe memini. Moriebantur autem plurimi ex his morbis ſexto die, velut Epaminondas, Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius.

19. Quibus tubercula ad aures enaſcebantur, ea die vigeſimo decernebant. Sedata autem ſunt iis omnibus,quibus non ſuppurârunt, ad veſicam tamen ſeſe converterunt. Cratiſtonacti, qui ad Heraclium decumbebat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurârunt ; & perierunt. Nonnullis verò morbus die ſeptimo decrevit, novem intermiſit diebus, reverſus eſt, & ex recidivâ quarto die judicatus eſt. Phanocritus, qui apud Gnathonem pictorem decumbebat, ſeptimo die judicatione eſt abſolutus. Sub hyemem verò circa brumale ſolſtitium ad æquinoctium uſque, febres ardentes & phrenitides perdurabant, multique peribant. Judicationes tamen variè ceciderunt, plurimiſque quinto ab initio die morbus decrevit, quarto intermiſit, repetiit, & ex recidivâ quinto die

χῆς πεμπ]αίοισι· διέλιπε τε]αρ]αίοισι· ὑπέςρεψεν· ἐκ δὲ τῆς ὑποςροφῆς, ἔκρινε πεμπ]αίοισι· τὸ δὲ ξύμπαν τεσσαρεσκαιδεκα]αίοισι. Εκρινε δὲ παιδίοισιν ὅτω τοῖσι πλείςοισιν, ἀτὰρ ϗ πρεσβυ]έροισιν. Εςι δ' οἷσιν ἔκρινεν ἑνδεκα]αίοισι, ὑπέςρεφε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ· ἔκρινε τελείως εἰκοςῇ. Εἰ δέ τινες ἐπεῤῥίγυν περὶ τὴν εἰκοςὴν, τυ]έοισιν ἔκρινε τεσσαρακοςῇ. Επεῤῥίγυν δ' οἱ πλεῖςοι περὶ κρίσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς· οἱ δ' ἐπιῤῥιγώσαν]ες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν, ϗ ἐν τῇσιν ὑποςροφῇσιν ἅμα κρίσει ἐπεῤῥίγυν. Επεῤῥίγυν δ' ἐλάχιςοι μὲν τῦ ἦρος, θέρεος πλείυς, φθινοπώρυ ἔτι πλείυς, ὑπὸ δὲ χειμῶνα πολὺ πλεῖςοι. Αἱ δ' αἱμοῤῥαγίαι ὑπέληγον.

TMHMA

die judicatio facta eſt, omnino diebus quatuordecim. Atque hunc in modum pueris plurimis, quinetiam natu grandioribus judicatio facta eſt. Nonnullis verò undecimo die morbus decrevit, decimo quarto repetiit, perfectéque vigeſimo judicatus eſt. Quòd ſi qui vigeſimo novo inſuper rigore corriperentur, iis quadrageſimo die morbus decrevit. Plerique autem omnes ſub primam judicationem denuo rigebant. Quinetiam quidam per exordia ſub judicium ipſum novo rigore correpti, adhuc in ipſis morborum reverſionibus unà cum judicatione riguerunt. Vere autem rigebant omnino pauci, æſtate plures, per autumnum adhuc plures, ſub hyemem longè plurimi. At ſanguinis è naribus profluvia ceſſârunt.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

20. ΤΑ δὲ περὶ τὰ νουσήματα, ἐξ ὧν διεγινώσκομεν μαθόντες ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος ἁπάντων, καὶ τῆς ἰδίης ἑκάστου, ἐκ τοῦ νουσήματος, ἐκ τοῦ νοσέοντος, ἐκ τῶν προσφερομένων, ἐκ τοῦ προσφέροντος (ἐπὶ τὸ ῥᾷον γὰρ καὶ χαλεπώτερον, ἐκ τούτων) ἐκ τῆς καταστάσιος ὅλης, καὶ κατὰ μέρεα τῶν οὐρανίων καὶ χώρης ἑκάστης, ἐκ τοῦ ἔθεος, ἐκ τῆς διαίτης, ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ἐκ τῆς ἡλικίης ἑκάστου· λόγοισι, τρόποισι, σιγῇ, διανοήμασιν, ὕπνοισιν, οὐχ ὕπνοισιν, ἐνυπνίοισί τισι, καὶ ὅτε τιλμοῖσι, κνησμοῖσι, δακρύοισιν· ἐκ τῶν παροξυσμῶν· διαχωρήμασιν, οὔροισι, πτυάλοισιν, ἐμέτοισι. Καὶ ὅσαι ἐξ οἵων εἰς οἷα διαδοχαὶ νοσημάτων

SECTIO TERTIA.

20. QUænam in his, quæ ad morbos ſpectant, dignotio facienda ſit facilè diſcemus, ex communi omnium & cuiuſque propriâ naturâ, ex morbo & ægroto, ex his, quæ offeruntur, & eo, qui offert. Nam & ex his meliùs vel graviùs ſe habent. Præterea ex univerſali ac particulari aeris conditione, & regionis cuiuſque, ex conſuetudine, victûs ratione, vitæ genere, ex cuiuſque ætate, ægri ſermonibus, moribus, ſilentio, imaginationibus, ſomnis, vigiliis, ex inſomniis, quæ qualia & quando obveniant videndum eſt, vellicationibus, pruritibus, lachrymis, ex acceſſionibus, dejectionibus, urinis, ſputis, vomitionibus. Videndæ ſunt etiam quæcunque fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus in quos ſuccedant, & quinam abſceſſus perniciem aut ſolutionem portendant. Sed & ſudor, rigor, perfrictio,

των, ϗ ἀποςάσιες ἐπὶ τὸ ὀλέθριον ϗ κρίσιμον· ἱδρὼς, ψύξις, ῥίγος, βὴξ, πταρμοὶ, λυγμοὶ, πνεύματα, ἐρεύξιες· φῦσαι σιγώδεες, ψοφώδεες· αἱμοῤῥαγίαι, αἱμοῤῥοΐδες· ἐκ τούτων, ϗ ὅσα διὰ τούτων, σκεπτέον.

21. Πυρετοὶ ξυνεχέες· οἱ μὲν ἡμέρην ἔχουσι, νύκτα διαλείπουσι· οἱ δὲ νύκτα ἔχουσιν, ἡμέρην διαλείπουσιν. Ἡμιτριταῖοι, τριταῖοι, τεταρταῖοι, πεμπταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἐναταῖοι. Εἰσὶ δὲ ὀξύταται μὲν ϗ μέγισαι ϗ χαλεπώταται νοῦσοι, ϗ θανατωδέςαται, ἐν τῷ ξυνεχεῖ πυρετῷ. Ασφαλέςατος δὲ πάντων, ϗ ῥήϊςος ϗ μακρότατος ὁ τεταρταῖος· οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς ἀφ᾽ ἑωυτοῦ τοιοῦτός ἐςιν, ἀλλὰ ϗ νοσημάτων μεγάλων ἄλλων ῥύεται. Εν δὲ τῷ ἡμιτριταίῳ καλεομένῳ, ξυμπίπτει μὲν ϗ ὀξέα νοσήματα γίνεσθαι· ϗ ἔςι τῶν λοιπῶν οὗτος θανατωδέςατος. Ατὰρ ϗ φθινώδεες,

perfrictio, tuſſis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, eructationes, flatus ſilentes, ſtrepitum cientes, ſanguinis eruptiones, ora venarum ex ano ſanguinem fundere ſolita, (Græci hæmorrhoidas dicunt.) Atque ex his quæ per hæc contingunt conſideranda ſunt.

21. Febrium hæ quidem ſunt continuæ, quæ quidem interdiu prehendunt, noctu intermittunt, aut noctu prehendunt, interdiu intermittunt. Sunt & ſemitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ & nonanæ. In febre autem continuâ morbi ſunt valde præcipites, maximi & graviſſimi, præcipuéque lethales. At omnium eſt tutiſſima quartana, placidiſſima & longiſſima. Non enim ſolum per ſe ipſa talis eſt, verùm etiam ab aliis magnis morbis vindicat. In eâ verò quæ ſemitertiana dicitur, tum morbi acuti accidunt, tum etiam præter cæteras iſta præcipuè lethalis eſt.

Quinetiam

φθινώδεες, ϗ ὅσα ἄλλα μακρότερα νοσήματα νοσέουσιν, ἐπὶ τούτῳ μάλιστα νοσέουσι. Νυκτερινὸς οὐ λίην θανατώδης, μακρὸς δέ· ἡμερινὸς μακρότερος· ἔστι δὲ οἷσι ῥέπει ϗ ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἑβδομαῖος μακρὸς, οὐ θανατώδης· ἐνναταῖος μακρότερος, ϗ οὐ θανατώδης. Τριταῖος ἀκριβὴς ταχυκρίσιμος, ϗ οὐ θανατώδης. Ὁ δέ γε πεμπταῖος, πάντων μὲν κάκιστος· ϗ γὰρ πρὸ φθίσιος, ϗ ἤδη φθίνευσιν ἐπιγινόμενος, κτείνει.

22. Εἰσὶ δὲ τρόποι ϗ καταστάσιες, ϗ παροξυσμοὶ τουτέων ἑκάστου τῶν πυρετῶν, ὁμοίως ξυνεχέων ϗ διαλιπόντων· αὐτίκα γὰρ ξυνεχὴς ἐστιν, οἷσιν ἀρχόμενος ἀνθεῖ ϗ ἀκμάζει μάλιστα, ϗ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλεπώτερον· περὶ δὲ κρίσιν, ϗ ἅμα κρίσει, ἀπολεπτύνεται. Ἐστι δὲ οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς, ϗ ὑποβρύχιος· ἐπαναδιδοῖ δὲ ϗ παροξύνεται καθ' ἡμέρην ἑκάστην·

Quinetiam tabes & quicunque alii morbi longi affligunt, in hâc potiſſimùm detinent. Nocturna non admodum lethalis eſt, longa tamen. Diurna longior, nonnullis autem ad tabem vergit. Septimana longa eſt, non tamen lethalis. Nonana hâc adhuc longior, ſed non lethalis. Tertiana exacta celerem habet judicationem, neque lethalis eſt. Quintana autem omnium eſt peſſima. Hæc nempe ante tabem, aut jam contabeſcentibus ubi ſupervenerit, perimit.

22. Inſunt autem in ſingulis hiſce febribus, tum continuis, tum intermittentibus, formæ, conſtitutiones, & acceſſiones hujuſcemodi. Videlicet quidem continua quibuſdam, ubi incœpit, floret & viget maximè, & in gravius tendit, circa judicium verò in ipſoque judicio extenuatur. Nonnullis verò leniter ac latenter incipit, increſcit autem in dies exacerbaturque,

ἑκάστην· περὶ δὲ κρίσιν, καὶ ἅμα κρίσει, ἅλις ἐξέλαμψεν. Ἔστιν οἷσιν ἀρχόμενος πρηέως ἐπιδιδοῖ καὶ παροξύνεται, καὶ μέχρι τινὸς ἀκμάσας, πάλιν ὑφίησι μέχρι κρίσιος, καὶ περὶ κρίσιν. Ξυμπίπτει δὲ ταῦτα γίνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, καὶ παντὸς νουσήματος. Δεῖ δὲ τὰ διαιτήματα σκοπεύμενον ἐκ τούτων προσφέρειν. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τούτοισίν ἐστιν ἠδελφισμένα· περὶ ὧν τὰ μέν που γέγραπται, τὰ δὲ γεγράψεται. Πρὸς ἃ δεῖ διαλογιζόμενον δοκιμάζειν καὶ σκοπεῖσθαι, τίνι τουτέων ὀξὺ καὶ θανατῶδες, ἢ περιεστηκὸς, καὶ τίνι προσακτέον, ἢ οὔ, καὶ πότε, καὶ πόσον, καὶ τί τὸ προσφερόμενον ἔσται.

23. Τὰ δὲ παροξυνόμενα ἐν ἀρτίῃσι, κρίνεται ἐν ἀρτίῃσιν· ὧν δὲ οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρίνεται ἐν περισσῇσιν. Ἔστι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν περιόδων

que, ſed ſub judicium in ipſoque judicio abunde emicat. Eſt ubi ex moderatis initiis augeſcit & exacerbatur, & ſimulatque aliquantiſper vigorem acceperit, ad judicium uſque ſub ipſumque judicium rurſus ſe remittit. Atque hæc in omnem febrem, omnemque morbum cadere ſolent. Ex his autem bene ſubductâ ratione victum offerre neceſſe eſt. Jam quoque multa alia præcipua ſigna his ſunt cognata, de quibus partim aliquando ſcriptum eſt, partim verò ſcribetur. Quæ tecum animo reputanti, perpendendum conſiderandumque quodnam præceps periculum & mortem portendat, aut quodnam ſuperſtitem ægrum fore indicet, & cuinam admovendus cibus, necne, & quando, & quantus, & quinam cibus futurus ſit.

23. Quæ diebus paribus invaſiones habent, ea diebus paribus decernunt. Quorum verò acceſſiones imparibus diebus fiunt, ea imparibus judicantur. Circuituum autem qui diebus paribus

περιόδων, ἐν τῇσιν ἀρτίῃσι κρινουσῶν, δ΄. ϛ΄. η΄. ι΄. ιδ΄. κη΄. λ΄. λδ΄. μη΄. ξ΄. π΄. ρ΄. Τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι κρινουσῶν περιόδων πρώτη, γ΄. ε΄. ζ΄. θ΄. ια΄. ιζ΄. κα΄. κζ΄. λα΄. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅ, τι ἢν ἄλλως κριθῇ ἔξω τῶν προγεγραμμένων, ἐσομένας ὑποστροφὰς σημαίνοιτο, καὶ γένοιτο ἂν ὀλέθρια. Δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν, καὶ εἰδέναι ἐν τοῖσι χρόνοισι τούτοισι, τὰς κρίσιας ἐσομένας ἐπὶ σωτηρίην, ἢ ὀλέθριον, ἢ ῥοπὰς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. Πλανῆτες δὲ πυρετοὶ, καὶ τεταρταῖοι, καὶ πεμπταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, καὶ ἐναταῖοι, ἐν ᾗσι περιόδοισι κρίνονται, σκεπτέον.

ΑΡΡΩΣΤΟΙ

paribus judicant, primus eſt decretorius quartus, ſextus, octavus, decimus, decimus quartus, vigeſimus octavus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus octavus, ſexageſimus, octogeſimus, & centeſimus. Circuituum verò qui diebus imparibus judicant, primus eſt tertius, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, primus & vigeſimus, ſeptimus & vigeſimus, & trigeſimus primus. Conſiderandum autem eſt quòd ſi quid aliter extra hos præſcriptos dies decernat, recidivas fore perniciemque portendi. Animumque advertere & nôſſe oportet, his in temporibus futuras judicationes ad ſalutem aut perniciem tendere, vel momenta in melius aut deterius facere. Prætereaque videndum eſt, quibuſnam circuitibus febres errantes, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanæ, judicationes ſubeant.

ÆGROTI

ΑΡΡΩΣΤΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑ.

Πρῶτος.

24. Φιλίσκος ᾤκει παρὰ τὸ τεῖχος· κατεκλίθη τῇ πρώτῃ· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν ἐν νύκτι ἐπιπόνως. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· ὀψὲ δὲ ἀπὸ κλυσματίου καλῶς διῆλθε· νύκτα δι' ἡσυχίης. Τρίτῃ πρωὶ, καὶ μέχρι μέσου ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος· πρὸς δείλην δὲ πυρετὸς ὀξὺς, μετὰ ἱδρῶτος· διψώδης· γλῶσσα δὴ ἐπεξηραίνετο· μέλανα οὔρησεν· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη· πάντα παρέκρουσε. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· οὖρα μέλανα· νύκτα εὐφορωτέρην· οὖρα εὐχρούστερα. Πέμπτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν ἄκρητον· οὖρα δὲ ποικίλα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα· οὐχ ἵδρυτο. Προσθεμένῳ

ÆGROTI QUATUORDECIM.

Primus.

24. PHiliscus, qui propter mœnia habitabat, primo die decubuit, eumque febris acuta prehendit, cum sudoribus & nocte laboriosâ. Postridie ingravescentibus omnibus, ex alvi dilutione meliusculè habuit, cum nocte quietâ. Die tertio, mane & ad meridiem usque, liber à febre esse visus est, ad vesperam verò febris acuta invasit cum sudore & siti, lingua inaruit, nigrum lotium reddidit, nox gravis & molesta fuit, non dormivit prorsusque deliravit. Quarto, graviora evaserunt omnia, urinæ nigræ, nox facilior fuit, & urinæ melius coloratæ. Quinto, circa meridiem parum idque sincerum è naribus stillavit, urinæ variæ, in quibus sublimia quædam innatantia rotunda, genitali semini similia, dispersa inerant, neque residebant. Huic

suppositâ

μένῳ δὲ βάλανον, φυσώδεα σμικρὰ διῆλθε· νύκ]α ἐπιπόνως· ὕπνοι σμικροί· λόγοι· λῆρος· ἄκρεα πάν]οθεν ψυχρὰ, ϗ ὀυκ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα· ὄυρησε μέλανα· ἐκοιμήθη σμικρά· πρὸς ἡμέρην ἄφωνος· ἵδρωσε ψυχρόν· ἄκρεα πελιδνά. Περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἐκ]αῖος ἀπέθανε. Τȣ]έῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλȣμένῳ, ἀραιὸν, μέγα· σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώμα]ι· ἱδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέλεος. Οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

25. ΣΙληνὸς ᾤκει ἐπὶ τȣ̃ Πλα]αμῶνος, πλησίον τῶν Ευαλκίδεος· ἐκ κόπων ϗ πο]ῶν, ϗ γυμνασίων ἀκαίρων, πῦρ ἔλαβε. Ηρξα]ο δὲ πονέειν ϗ ὀσφὺν, ϗ κεφαλὴν εἶχε βάρος· ϗ τραχήλȣ

ſuppoſitâ glande, flatuoſa pauca prodierunt, nox gravis fuit, ſomni parvi, verba cum delirio, extrema undiquaque frigida, quæ nec etiam ad calorem ampliùs revocari poterant, urinam nigram reddidit, aliquantulùm dormivit, ſub diem vox defecit, ſudor frigidus obortus eſt, ſummitates liveſcebant. Die ſexto circa meridiem obiit. Spiratio huic perpetuò quaſi intro revocanti & ingeminanti rara & magna fuit; lien in gibboſitatem rotundam ſublatus eſt, & ad finem uſque ſudores frigidi perſeverârunt. Acceſſiones diebus paribus invaſerunt.

ÆGER SECUNDUS.

25. SIlenum, qui in Platamone habitabat, juxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus, & exercitationibus intempeſtivis, ignis, hoc eſt, febris vehementiſſima prehendit. Cœpit autem ex lumbis laborare, & capitis gravitate teneri, cum cervicis diſtenſione. Primo

χήλȣ ἦν ξύνλασις. Ἀπὸ δὲ κοιλίης, τῇ πρώτῃ, χολώδεα, ἄκρηλα, ἔπαφρα, κάλακορέα πολλὰ διῆλθεν· ȣ̓͂ρα μέλανα, μέλαιναν τὴν ὑπόςασιν ἔχονλα· διψώδης· γλῶσσα ἐπίξηρος· νυκὶὸς ȣ̓δὲν ἐκοιμήθη. Δευλέρῃ, πυρελὸς ὀξύς· διαχωρήμαλα πλείω, λεπλότερα, ἔπαφρα· ȣ̓͂ρα μέλανα· νύκλα δυσφόρως· μικρὰ παρέκρȣσε. Τρίτῃ, πάνλα παρωξύνθη· ὑποχονδρίȣ ξύνλασις ἐξ ἀμφοῖν παραμήκης πρὸς ὀμφαλὸν, ὑπολάπαρος· διαχωρήμαλα λεπλὰ, ὑπομέλανα· ȣ̓͂ρα θολερὰ, ὑπομέλανα· νυκλὸς ȣ̓δὲν ἐκοιμήθη· λόγοι πολλοὶ, γέλως, ᾠδή· κατέχειν ȣ̓κ ἠδύναλο. Τελάρλῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Πέμπλῃ, διαχωρήμαλα ἄκρηλα, χολώδεα, λεῖα, λιπαρά· ȣ̓͂ρα λεπλὰ, διαφανέα· σμικρὰ κάλενόει. Ἑκλῃ, περὶ κεφαλὴν σμικρὰ ἐφίδρωσεν· ἄκρεα ψυχρά, πελιδνά· πολὺς βληςρισμός· ἀπὸ κοιλίης ȣ̓δὲν διῆλθεν· ȣ̓͂ρα

mo die ex alvo biliosa, syncera, spumantia, abunde saturata & affatim colorata multa prodiêre. Urinæ nigræ, in quibus nigra subsidebant, sitibundus erat, lingua insuper arida, nocte nihil dormivit. Altero die, febris acuta fuit, dejectiones plures, tenuiores, spumantes, urinæ nigræ, nox inquies & gravis, aliquantulum deliravit. Tertio, omnia graviora evasêre, præcordiorum contentio utrimque ad umbilicum promissa, submollis, dejectiones tenues, nigricantes, urinæ turbidæ, nigræ, nox insomnis, verba multa, risus, cantus, continere se non potuit. Quarto, eadem affligebant omnia. Quinto, per alvum secessêre syncera, biliosa, lævia, pinguia, urinæ tenues, pellucidæ, paulùm ad intelligentiam rediit. Sexto, circa caput tenuis & paucus sudor obortus est cum extremorum frigore & livore, multa corporis incontinentia & jactatio, nihil demisit alvus,

ȣ̃ρα ἐπέϛη· πυρετὸς ὀξύς. Εϐδόμη, ἄφωνος· ἄκρεα ȣ̓κ ἔτι ἀνεθερμαίνετο· ȣ̓́ρησεν ȣ̓δέν. Ογδόη, ἵδρωσε δὶ ὅλȣ ψυχρόν· ἐξανθήματα μετὰ ἱδρῶτος ἐρυθρὰ, ϛρογγύλα, σμικρὰ, οἷον ἴονθοι, παρέμενεν· ȣ̓κ ἀφίϛατο. Απὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ σμικρῷ κόπρανα λεπτὰ, οἷα ἄπεπτα, πολλὰ διήει μετὰ πόνȣ· ȣ̓́ρει μετὰ ὀδύνης δακνώδεα· ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο· ὕπνοι λεπτοὶ, κωματώδεες· ἄφωνος· ȣ̃ρα λεπτὰ, διαφανέα. Ενάτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, ποτὰ ȣ̓κ ἐδέχετο· κωματώδης· οἱ δὲ ὕπνοι λεπτοί· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὅμοια· ȣ̓́ρησεν ἀθρόον, ὑποπαχὺ, κείμενον· ὑπόϛασις κριμνώδης, λευκή· ἄκρεα πάλιν ψυχρά. Ενδεκάτη, ἀπέθανεν. Εξ ἀρχῆς τȣ́τῳ διὰ τέλεος, πνεῦμα μέγα, ἀραιόν· ὑποχονδρίȣ

alvus, urinæ reſtiterunt, febris acuta. Septimo, voce defectus eſt, corporis ſumma non amplius ad calorem revocari poterant, nihil minxit. Octavo, ſudor frigidus per omnia membra diffuſus eſt, cum puſtulis rubentibus, rotundis, parvis, varis non abſimilibus, quæ permanebant, neque abſceſſum faciebant. Alvus verò parum concitata, ſtercora tenuia, crudis ſimilia, multa non ſine labore demiſit, urina cum dolore mordax reddebatur, corporis ſumma pauliſper ad calorem reducebantur, ſomni exigui erant ac veluti ſopores, vox defecit, urinæ tenues & perſpicuæ. Nono eadem fere omnia. Decimo potum non capiebat, ſopore detinebatur, ſomni autem exigui erant. Ab alvo ſimilia prodibant, minxit affatim ſubcraſſum in matellâ depoſitum. Quod ſubſederat, hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimile erat, album, ſumma corporis iterum frigida. Undecimo die, obiit. Huic per exordia ad extremum uſque ſpiratio magna & rara fuit, & continens

ποχονδρίε παλμὸς ξυνεχής. Ηλικίη, ὡς περὶ ἔτεα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

26. Ηροφῶντι πυρετὸς ὀξύς. Ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, τεινεσμώδεα κατ' ἀρχάς· μετὰ δὲ ταῦτα λεπτὰ διήει, χολώδεα, ὑπόσυχνα· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· οὖρα μέλανα, λεπτά. Πέμπτη, πρωῒ κώφωσις· παρωξύνθη πάντα· σπλὴν ἐπήρθη· ὑποχονδρίε ξύντασις· ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, μέλανα διῆλθε· παρεφρόνησεν. Ἑκτη, ἐλήρει· ἐς νύκτα ἱδρώς· ψύξις· λῆρος παρέμενεν. Ἑβδόμη, περιέψυκτο· διψώδης· παρέκρουσε· εἰς νύκτα κατενόει· κατεκοιμήθη. Ογδόη, ἐπύρεσσε· σπλὴν ἐμειοῦτο· κατενόει πάντα· ἤλγησε κατὰ βουβῶνα· ἔπαρμα τὸ πρῶτον σπληνὸς

tinens præcordiorum palpitatio. Ætatis annum agebat ferè vigeſimum.

ÆGER TERTIUS.

26. Herophontem febris acuta prehendit, alvus circa initia pauca, & cujuſmodi in crebrâ & inani egerendi voluntate ſolent, demiſit, deinde verò tenuia, bilioſa & copioſa. Somnum nullum capiebat, urinæ nigræ & tenues erant. Quinto die, mane ſurditas obvenit, exaſperata ſunt omnia, lien ſublatus intumuit, cum præcordiorum contentione, ex alvo pauca & nigra percurrebant, deſipuit. Sexto, delirabat, ſub noctem ſudor obortus eſt, frigus, delirium perſeverabat. Septimo, corporis ſumma perfrixerunt, ſiticuloſus fuit, deliravit, ſub noctem ad mentem rediit, dormivit. Octavo, febricitavit, lien imminuebatur, prorſus ad intelligentiam rediit. Ad inguen

σπληνὸς κατ' ἴξιν, ἔπειτα οἱ πόνοι ἐς ἀμφοτέρας κνήμας· νύκτα εὐφόρως· οὖρα εὐχρούστερα, ὑπόστασιν εἶχε σμικρὴν λευκήν. Ενάτη, ἵδρωσεν· ἐκρίθη· διέλιπε. Πέμπτη, ὑπέστρεψεν· αὐτίκα δὲ σπλὴν ἐπήρθη· πυρετὸς ὀξύς· κώφωσις πάλιν. Μετὰ δὲ τὴν ὑποστροφὴν, τρίτη, σπλὴν ἐμειοῦτο· κώφωσις ἧσσον· σκέλεα ἐπωδύνως· νύκτα ἵδρωσεν. Εκρίθη ἑπτακαιδεκάτη, οὐδὲ παρέκρουσεν ἐπὶ τῇ ὑποστροφῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

27. ΕΝ Θάσῳ Φιλίνου γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ κατὰ φύσιν καθάρσιος γινομένης, καὶ ἄλλα κούφως διάγουσαν, τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐοῦσαν μετὰ τὸν τόκον, πῦρ ἔλαβε μετὰ ῥίγεος.

guen doluit, primùmque ei tumor subortus est, quà lieni è directo respondebat, deinde dolor ad utramque tibiam transiit, nox facilis, urinæ meliùs coloratæ, in quibus quædam alba subsidebant. Die nono, sudore oborto morbus decrevit, intermisit. Quinto pòst reversus est die, simulque lien in tumorem sublatus est, febris acuta, rursusque surditas. Tertio post recidivam die imminuebatur lienis tumor, minorque surditas erat, dolor crura invasit, noctu sudore oborto ad decimum septimum diem judicatus est, neque in morbi reversione deliravit.

ÆGER QUARTUS.

27. PHilini uxorem in Thaso, quæ filiam pepererat, cùm ex naturæ præscripto purgationes procederent, cæteraque leviter haberet, decimo quarto post partum die, ignis, hoc est, febris vehementissima, cum

γεος. Ηλγεε δὲ ἀρχομένη καρδίην, ϗ ὑποχόνδριον δεξιόν· γυναικείων πόνοι· κάθαρσις ἐπαύσατο· προσθεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη. Κεφαλῆς δὲ, ϗ τραχήλου, ϗ ὀσφύος πόνοι παρέμενον· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· ἄκρεα ψυχρά· διψώδης· κοιλίη ξυνεκαύθη· σμικρὰ διήει οὖρα λεπτὰ, ἄχροα κατ' ἀρχάς. Εκταίη ἐς νύκτα παρέκρουσε πολλὰ, ϗ πάλιν κατενόει. Εβδόμη, διψώδης· διαχωρήματα χολώδεα, κατακορέα. Ογδόη, ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· σπασμοὶ πολλοὶ, μετὰ πόνου· πολλὰ παρέλεγεν· ἐξανίστατο βάλανον προσθεμένη. Πολλὰ διῆλθε μετὰ περιῤῥόου χολώδεος· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. Ενάτη, σπασμοί. Δεκάτη, σμικρὰ κατενόει. Ενδεκάτη, ἐκοιμήθη· πάντων ἀνεμνήσθη, ταχὺ δὲ πάλιν παρέκρουσεν. Ουρει δὲ μετὰ σπασμῶν ἀθρόον, πουλὺ, ὀλιγάκις ἀναμιμνησκόντων,

cum rigore prehendit. Huic circa exordia oris ventriculi dolor contigit & præcordiorum dextrorum, locorum muliebrium dolores, purgatio defecit. Ex fubdito autem peffo ifta quidem allevata funt, capitis verò & cervicis lumborumque dolores perfeverabant, fomni non aderant, extrema frigida, fitibunda erat, alvus aduſta pauca demittebat. Urinæ tenues, & per initia decolores. Sexto die ad noctem multùm deliravit, rurfufque ad intelligentiam rediit. Septimo fiticulofa, dejectiones biliofæ, in plenum & affatim coloratæ. Octavo, novo rigore fuborto febris acuta prehendit, convulfiones multæ non fine dolore, multùm deliravit. Glande fubditâ ad defidendum exfurrexit, multaque prodierunt cum biliofo affluxu. Somnum capere non poterat. Nono convulfiones, decimo aliquantulùm mente conftabat, undecimo dormivit, omnia in memoriam fubierunt, fed ftatim rurfus deliravit. Convulfa autem urinam confertim multam reddidit, rarò ab iis qui affidebant admonita,

σκόντων, παχὺ, λευκόν· οἷον γίνεται ἐκ τῶν καθισαμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενον πουλὺν χρόνον· οὐ καθίσατο· χρῶμα, καὶ πάχος ἴκελον οἷον γίνεται ὑποζυγίου· τοιαῦτα οὔρει, οἷα κἀγὼ εἶδον. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐοῦσῃ, παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος· λόγοι πολλοί· σμικρὰ κατενόει, διὰ ταχέων δὲ πάλιν παρεκρουσε. Περὶ δὲ ἑπτακαιδεκάτην ἐοῦσα ἦν ἄφωνος. Εἰκοστῇ, ἀπέθανε.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

28. Ἐπικράτεος γυναῖκα, ἣ κατέκειτο παρὰ Αρχιγέτην, περὶ τόκον ἤδη ἐοῦσαν, ῥίγος ἔλαβε ἰσχυρῶς· οὐκ ἐθερμάνθη, ὡς ἔλεγον· καὶ τῇ ὑστεραίῃ τοιαῦτα. Τρίτῃ δὲ, ἔτεκε θυγατέρα, καὶ τ' ἄλλα πάντα κατὰ λόγον ἦλθε. Δευτέρῃ μετὰ τόκον,

nita, craſſam, albam (quale quid in ſubſidentibus urinis viſitur, quæ longo intervallo in matulâ depoſitæ & reſervatæ returbantur) eaque non ſubſidebat, ſed colore & craſſitudine veterini generis urinas referebat. Atque iſtiuſmodi fuerunt urinæ, quas videre licuit. Ad decimum quartum diem totum corpus palpitationes occupârunt, multùm loquebatur, aliquantulùm mente conſtabat, ſed confeſtim rurſus deſipuit. Circa decimum ſeptimum voce defecta eſt, vigeſimo obiit.

ÆGER QUINTUS.

28. Epicratis uxor, quæ apud Archigeten decumbebat, cùm jam partus inſtaret, vehementi rigore correpta eſt, nec (ut aiebant) incaluit, & poſtridie eadem adfuerunt. Tertio die filiam peperit, cæteraque omnia rite atque ordine proceſſerunt. Altero à partu die eam febris

τόκον, ἔλαβε πυρετὸς ὀξύς· καρδίης πόνος, καὶ γυναικείων. Προσθεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκουφίσθη· κεφαλῆς δὲ, καὶ τραχήλου, καὶ ὀσφύος πόνος· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. Απὸ δὲ κοιλίης ὀλίγα, χολώδεα, λεπτὰ διήει ἄκρητα· οὖρα λεπτὰ ὑπομέλανα. Αφ' ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ, ἐς νύκτα ἑκταίη παρεκρουσε. Εβδόμη, πάντα παρωξύνθη· ἄγρυπνος· παρέκρουσε· διψώδης· διαχωρήματα πάντα χολώδεα, κατακορέα. Ογδόῃ ἐπεῤῥίγωσεν· ἐκοιμήθη πλείω. Ενάτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, σκέλεα ἐπιπόνως ἤλγει· καρδίης πάλιν ὀδύνη· καρηβαρίη· οὐ παρέκρουσεν· ἐκοιμᾶτο μᾶλλον. κοιλίη ἐπέστη. Ενδεκάτη, οὔρησεν εὐχροώτερα, συχνὴν ὑπόστασιν ἔχοντα· διῆγε κουφότερον. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξύς. Πεντεκαιδεκάτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα· ἵδρωσεν ἄπυρος· ἐς νύκτα δὲ πυρετὸς

febris acuta prehendit, cum oris ventriculi & locorum muliebrium dolore. Quæ quidem omnia ex fubdito peffo allevata funt, fed tum capitis, tum cervicis ac lumborum dolor invafit, neque fomni ulli aderant. Ex alvo pauca, biliofa, tenuia & fincera demifit, cum urinis tenuibus & nigricantibus. Sexto poftquam febris corripuit die, fub noctem deliravit. Septimo, exafperata funt omnia, cum pervigilio defipuit, fitibunda fuit, ex alvo biliofa omnia abundeque colorata fecefferunt. Octavo, rurfus fuborto rigore liberaliùs quievit. Nono, iifdem perfeverantibus; decimo moleftus crurum rurfufque oris ventriculi dolor invafit cum capitis gravitate & abfque delirio, aliquantò plus dormivit, alvus fubftitit. Undecimo, meliùs coloratas urinas cum copiofo fedimento reddidit, leviùs habuit. Decimo quarto, fuborto novo rigore febris acuta prehendit. Decimo quinto, biliofa, flava, fubfrequentia vomitione refufa

ρετὸς ὀξύς· οὖρα πάχος ἔχοντα· ὑπόστασις λευκή. Ἑξκαιδεκάτῃ, παρωξύνθη νύκτα, καὶ δυσφόρως· οὐχ ὕπνωσε· παρέκρουσεν. Ὀκτωκαιδεκάτῃ, διψώδης· γλῶσσα ἐπεκαύθη· οὐχ ὕπνωσε, παρέκρουσε πολλά· σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε· περὶ δὲ εἰκοστὴν, πρωῒ σμικρὰ ἐπεῤῥίγωσε· κωματώδης· δι᾽ ἡσυχίης ὕπνωσε· ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, μέλανα· ἐς νύκτα κώφωσις. Περὶ δὲ πρώτην καὶ εἰκοστὴν, πλευροῦ ἀριστεροῦ βάρος δι᾽ ὅλου μετ᾽ ὀδύνης· σμικρὰ ἐπέβησσεν. Οὖρα δὲ πάχος ἔχοντα, θολερὰ, ὑπέρυθρα· κείμενα οὐ καθίστατο· τὰ δ᾽ ἄλλα κουφοτέρως· οὐκ ἄπυρος. Αὖθις ἐξ ἀρχῆς φάρυγγα ἐπωδύνως· ἔρευθος· κίων ἀνεσπασμένος· ῥεῦμα δριμὺ, δακνῶδες, ἁλμυρῶδες διὰ τέλεος παρέμενε. Περὶ δὲ εἰκοστὴν ἑβδόμην, ἄπυρος· οὔροισιν ὑπόστασις· πλευρὸν ὑπῆλγε.

ſa ſunt, ex ſudore febris reliquit. Sub noctem febris acuta, urinæ craſſæ, quæ album habebant ſedimentum. Quibus decimo ſexto ad noctem ingraveſcentibus, moleſtè habuit, non dormivit, deliravit. Decimo octavo, ſitibunda fuit, lingua retorrida, non dormivit, multùm deliravit, crurum dolor infeſtavit. Ad vigeſimum, mane parvo ſuborto rigore ſopor tenuit, placidè dormivit, bilioſa pauca, nigra vomuit, ſub noctem ſurditas oborta eſt. Circiter verò vigeſimum primum, ſiniſtrum latus undique gravitas cum dolore occupavit, parvâ inſuper ſubortâ tuſſi; urinæ craſſæ, turbulentæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſederunt. Cætera verò leviùs habuit, neque à febre immunis fuit. Statim per exordia faucium dolor & rubor adfuit, columella contracta fuit, fluxio acris, mordax & ſalſa ad extremum perſeveravit. Ad vigeſimum ſeptimum diem, febre libera, urinæ cum ſedimento aderant, latus

ὑπῆλγε. Περὶ δὲ τετάρτην καὶ τριακοστὴν, πῦρ ἔλαβετο· κοιλίη χολώδεσιν ὑπεταράχθη. Ημεσε τῇ τεσσαρακοστῇ ὀλίγα χολώδεα. Εκρίθη· τελέως ἄπυρος τῇ ὀγδοηκοστῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

29. Κλεονακτίδην, ὃς κατέκειτο ἐπάνω τοῦ Ηρακλείου, πῦρ ἔλαβε πεπλανημένως· ἤλγει δὲ καὶ κεφαλὴν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πλευρὸν ἀριστερόν· καὶ τῶν ἄλλων πόνοι, κοπιώδεα τρόπον. Οἱ πυρετοὶ παροξυνόμενοι, ἄλλοτε * ἀλλοίως ἀτάκτως· ἱδρῶτες, ὅτε μὲν, ὅτε δ' οὔ. Τὰ μὲν πλεῖστα ἐπεσήμαινον οἱ παροξυσμοὶ, ἐν κρισίμοισι μᾶλλον. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, χεῖρας ἄκρας ἐψύχετο· ἤμεσε χολώδεα,

aliquantulùm doluit. Ad trigesimum verò quartum febris corripuit, alvum biliosa conturbârunt. Quadragesimo, pauca biliosa vomuit. Octogesimo, judicatione prorsus est absoluta & febre liberata.

ÆGER SEXTUS.

29. Cleonactidem, qui supra Heraclium decumbebat, ignis, hoc est, febris vehemens, vago & incerto quodam ordine prehendit. Capitis & lateris sinistri circa initia dolor adfuit, cæterorumq; membrorum perinde ac ex lassitudine labores. Febrium accessiones aliæ subinde absque ullo ordine, & nunc quidem sudores, nunc verò minimè. Febrium insultus, ut plurimùm, diebus decretoriis ferè invadebant. Ad vigesimum quartum diem extremæ manus frigescebant, vomitione refusa sunt

* Legunt omnes, ἀλλοίως. Etiam cap. 4. p. 6. ubi cæteri legunt ἄλλοι ὡς, Lindanus habet ἀλλοίως. Quæ fortasse verior est Lectio.

λώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα, μετ' ὀλίγον δὲ ἰώδεα· πάντων ἐκεφίσθη. Περὶ δὲ τριακοστὴν ἐόντι, ἤρξατο ἀπὸ ῥινῶν αἱμοῤῥαγεῖν ἐξ ἀμφοτέρων, καὶ ταῦτα πεπλανημένως κατ' ὀλίγον μέχρι κρίσιος· οὐκ ἀπόσιτος δὲ, οὐδὲ διψώδης παρὰ πάντα τὸν χρόνον, οὐδὲ ἄγρυπνος· οὖρα δὲ λεπτὰ, οὐκ ἄχροα. Περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν ἐὼν, οὔρησεν ὑπέρυθρα, ὑπόστασιν πολλὴν, ἐρυθρὴν ἔχοντα· ἐκουφίσθη· μετὰ δὲ ταῦτα ποικίλως τὰ τῶν οὔρων, ὁτὲ μὲν ὑπόστασιν εἶχεν, ὁτὲ δὲ οὔ. Ἑξηκοστῇ, οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ, καὶ λευκὴ, καὶ λείη· ξυνέδωκε πάντα· πυρετοὶ διέλιπον· οὖρα δὲ πάλιν λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ. Ἑβδομηκοστῇ ἄπυρος, διέλιπεν ἡμέρας δέκα. Ὀγδοηκοστῇ, ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν· ἵδρωσε πολλῷ· οὔροισιν ὑπόστασις ἐρυθρὴ, λείη. Τελείως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ſunt bilioſa, flava, ſubfrequentia, non longè verò pòſt, virulenta, quibus omnibus levatus eſt. Circiter trigeſimum, ſanguis fluere ex utrâque nare cœpit, idque inconſtanter paulatim ad judicationem uſque, ſed nec cibum averſabatur, nec ſiticuloſus toto tempore fuit, neque verò inſomniâ torquebatur, urinæ tenues, non tamen decolores erant. Ad quadrageſimum verò, ſubrubra minxit, cum ſedimento multo rubro, levius habuit. Poſt quæ variè ſe habuerunt urinæ, ut quæ interdum ſedimentum haberent, interdum verò nequaquam. Sexageſimo, urinis ſedimentum multum, album & læve adfuit, remiſſa ſunt omnia, febris intermiſit. Urinæ verò iterum tenues quidem, boni coloris tamen. Die ſeptuageſimo à febre liber fuit, quæ dies decem intermiſit. Octogeſimo, rigore oborto febris acuta prehendit, ſudor multus, urinis ſedimentum rubrum, læve adfuit. Quibus perfecta judicatio ſucceſſit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

30. ΜΕτωνα πῦρ ἔλαβεν· ὀσφύος βάρος ἐπώδυνον. Δευτέρῃ, ὕδωρ πιόντι ὑπόσυχνον, ἀπὸ κοιλίης καλῶς διῆλθε. Τρίτῃ, κεφαλῆς βάρος· διαχωρήματα λεπτά, χολώδεα, ὑπέρυθρα. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· ἐῤῥύη ἀπὸ δεξιοῦ μυκτῆρος αἷμα δὶς κατ' ὀλίγον· νύκτα δυσφόρως· διαχωρήματα ὅμοια τῇ τρίτῃ· οὖρα ὑπομέλανα εἶχεν ἐναιώρημα ὑπόμελαν ἐόν, διεσπασμένον· οὐχ ἱδρύετο. Πέμπτῃ, ἐῤῥύη λάβρον ἐξ ἀριστεροῦ ἄκρητον· ἵδρωσεν· ἐκρίθη. Μετὰ δὲ κρίσιν, ἄγρυπνος παρέλεγεν· οὖρα λεπτά, ὑπομέλανα. Λουτροῖσιν ἐχρήσατο κατὰ κεφαλῆς· ἐκοιμήθη· κατενόει.

ÆGER SEPTIMUS.

30. MEtonem ignis, hoc eſt, febris vehemens, prehendit cum lumborum gravitate & dolore. Poſtridie ex liberaliore aquæ potu alvus rectè demiſit. Tertio, capitis gravitas tenuit, dejectiones tenues, bilioſæ, aliquantulùm rubentes prodierunt. Quarto, exaſperata ſunt omnia, bis ex nare dextrâ ſanguis paulatim effluxit, nox laborioſa, dejectiones eædem, quæ die tertio, urinæ nigricantes, quæ ſublime quiddam in medio innatans, ſubnigrum divulſum, nec ſubſiſtens habebant. Quinto die ex nare ſiniſtrâ liberaliter ſanguis ſincerus effluxit, ſudore oborto judicatus eſt. Poſt judicationem autem cum pervigilio præter rationem loquebatur, urinæ tenues & nigricantes erant. Poſt capitis perfuſiones quievit, mente conſtitit. Huic morbus non

revertit

τενόει. Τȣ́τῳ ȣ̓χ ὑπέςρεψεν· ἀλλ᾽ ἡμοῤῥάγησε πολλάκις, κ̀ μέ]ὰ κρίσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

31. ΕΡασινὸν, ὃς ᾤκει παρὰ Βοώτȣ χαράδρην, πῦρ ἔλαβε μέ]ὰ δεῖπνον· νύκ]α, ταραχώδης. Ημέρην τὴν πρώτην, δι᾽ ἡσυχίης· νύκ]α, ἐπιπόνως. Δευ]έρῃ, πάν]α παρωξύνθη· ἐς νύκ]α παρέκρȣσε. Τρίτῃ, ἐπιπόνως· παρέκρȣσε πολλά. Τε]άρ]ῃ, δυσφορώτα]α· ἐς δὲ τὴν νύκ]α ȣ̓δὲν ἐκοιμήθη· ἐνύπνια, κ̀ λογισμοί· ἔπει]α χείρω, μεγάλα, κ̀ ἐπίκαιρα· φόβος, δυσφορίη. Πέμπ]ῃ, πρωῒ κα]ήρ]ηλο, κ̀ κα]ενόει πάν]α· πȣλὺ δὲ πρὸ μέσȣ ἡμέρης ἐξεμάνη· κα]έχειν ȣ̓κ ἠδύνα]ο· ἄκρεα ψυχρὰ ὑποπέλια· ȣ̓͂ρα ἄπεπ]α. Απέθανε περὶ ἡλίȣ δυσμάς.

revertit, verùm etiam poſt judicationem crebrò ſanguis è naribus erupit.

ÆGER OCTAVUS.

31. ERaſinum, qui ad Bootæ torrentem habitabat, febris à cœnâ vehemens corripuit, noctem turbulentam tranſegit. Primus dies quietus fuit, nox laborioſa. Poſtridi e ,ingraveſcentibus omnibus ſub noctem deliravit. Tertio die, laborioſè habuit, multùm deliravit. Quarto, graviſſimè, per noctem verò nihil dormivit, ſomnia aderant & ratiocinationes, deinde deteriora, magna & imprimis animadvertenda, timor & magna corporis incontinentia. Quinto, manè compoſitus erat, omninoque ad intelligentiam redierat. Ad meridiem verò valdè inſanivit, neque ſe cohibere poterat, ſumma corporis frigida & liventia, urinæ crudæ, ſub ſolis occaſum defunctus eſt.

O Huic

δυσμάς. Τούτῳ οἱ πυρετοὶ διὰ τέλεος ξὺν ἱδρῶτι· ὑποχόνδρια μετέωρα· ξύντασις μετ' ὀδύνης. Οὖρα δὲ μέλανα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα· οὐχ ἱδρύετο· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διήει· δίψα διὰ τέλεος οὐ λίην· σπασμοὶ δὲ πολλοὶ ξὺν ἱδρῶτι, περὶ θάνατον.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

32. ΚΡίτωνι ἐν Θάσῳ, ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ἰσχυρὴ, ἀπὸ δακτύλου τοῦ μεγάλου, ὀρθοστάδην περιϊόντι· κατεκλίθη αὐθημερόν· φρικώδης, ἀσώδης, μικρὰ ὑποθερμαινόμενος· νύκτα παρεφρόνησε. Δευτέρῃ, οἴδημα δι' ὅλου τοῦ ποδὸς καὶ περὶ σφυρὸν ὑπέρυθρον μετὰ ξυντάσιος· φλυκταινίδια μέλανα· πυρετὸς ὀξύς· ἐξεμάνη· ἀπὸ δὲ κοιλίης, ἄκρητα, χολώδεα,

Huic ad extremum usque febres cum sudore aderant, præcordiorum tumor & contensio non sine dolore. Urinæ vero nigræ, sublimia quædam in medio innatantia rotunda habebant, neque subsidebant, & ex alvo stercora demissa sunt. Sitis continua non magna tamen. Convulsiones cum sudore sub mortem multæ.

ÆGER NONUS.

32. IN Thaso, Critoni erecto & obmabulanti pes vehementer dolere ex pollice cœpit, eodem die decubuit cum horrore & stomachi fastidio aliquantulum incalescens, sub noctem desipuit. Postridie per totum pedem & ad talum tumor subruber & contensus, pustulæ parvæ nigræ, febris acuta, insania correptus est. Ex alvo merè

χολώδεα, ὑπόσυχνα διῆλθεν. Ἀπέθανεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δευτεραῖος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

33. ΤΟν Κλαζομένιον, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ Φρυνιχίδεω φρέαρ, πῦρ ἔλαβεν· ἤλγει δὲ κεφαλὴν, τράχηλον, ὀσφὺν ἐξ ἀρχῆς. Αὐτίκα δὲ κώφωσις· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν· ὑποχόνδριον ἐπῆρτο μετ' ὄγκου· οὐ λίην σύντασις· γλῶσσα ξηρή. Τετάρτῃ, ἐς νύκτα παρεφρόνησε. Πέμπτῃ ἐπιπόνως, καὶ πάντα παρωξύνθη. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην, σμικρὰ ἐνέδωκεν. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι τεσσαρεσκαιδεκάτης λεπτὰ, πολλὰ, ὑδατόχροα διήει. Εὐφόρως τὰ περὶ διαχώρησιν διῆγεν· ἔπειτα κοιλίη ἐπέστη. Οὖρα διὰ τέλεος

rè biliosa plurima processerunt. Postridie, ex quo laborare cœperat, mortuus est.

ÆGER DECIMUS.

33. CLazomenius qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, igne, h. e. vehementissimâ febre correptus, per exordia ex capite, cervice & lumbis dolere cœpit. Confestim surditas invasit, neque somni aderant, febris acuta prehendit, præcordium in tumorem sublatum fuit, neque valde contensum, lingua arida. Die quarto, sub noctem deliravit. Quinto, cum molestiâ exasperata sunt omnia, ad undecimum verò aliquantulùm remiserunt, alvus ab initio ad decimum quartum usque, multa, tenuia, aquæ similia transmittebat. Quod ad dejectiones attinet, commodè habebat, deinde alvus suppressa est. Urinæ per totum morbum tenues quidem, boni tamen coloris

τέλεος λεπ]ὰ μὲν, εὔχροα δὲ, ᾗ πολὺ εἶχεν ἐναιώρημα ὑποδιεσπασμένον· ἐχ ἱδρύε]ο. Περὶ δὲ ἕκ]ην ᾗ δεκάτην, ἔρησεν ὀλίγῳ παχύτερα· εἶχε σμικρὴν ὑπόςασιν· ἐκέφισεν ὀλίγῳ· κα]ενόει μᾶλλον. Επ]ακαιδεκάτῃ δὲ, πάλιν λεπ]ά· παρὰ δὲ τὰ ἔα]α ἀμφότερα, ἐπήρθη ξὺν ὀδύνῃ· ὕπνοι ἐκ ἐνῆσαν· παρελήρει· περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε. Εικοςῇ ἄπυρος, ἐκρίθη· ἐχ ἵδρωσε· πάν]α κα]ενόει. Περὶ δὲ ἑβδόμην ᾗ εικοςὴν, ἰσχίε ὀδύνη δεξιἐ ἰσχυρῶς, διὰ ταχέων ἐπαύσα]ο. Τὰ δὲ παρὰ τὰ ἔα]α, ἔτε καθίςα]ο, ἔτε ἐξεπύει, ἤλγεε δέ. Περὶ δὲ τὴν πρώτην ᾗ τριακοςὴν, διάῤῥοια πολλοῖσιν ὑδα]ώδεσι με]ὰ δυσεν]εριωδέων· ἔρα παχέα ἔρει· κα]έςη τὰ παρὰ τὰ ὦτα. Περὶ δὲ τὴν τεσσαρακοςὴν, ὀφθαλμὸν δεξιὸν ἤλγει· ἀμβλύτερον ἑώρα· κα]έςη.

loris erant, & ſublime quiddam in medio innatans multum, non nihil diſperſum habebant, neque ſubſidebant. Ad decimum ſextum, paulò craſſiores urinas reddidit, quibus paulum inerat ſedimenti, non nihil allevatus eſt, meliúſque ſibi conſtabat. Decimo ſeptimo, rurſùs tenues profluxerunt, ſecundum utramque aurem tumor cum dolore ſubortus eſt, ſomni non aderant, delirabat, crurum dolore vexabatur. Vigeſimo, judicatione à febre vindicatus eſt, non ſudavit, omninoque ad intelligentiam rediit. Circa vigeſimum ſeptimum, vehemens coxendicis dolor obortus ſtatimque ſedatus eſt. Quæ autem ad aures erant tubercula neque conquieſcebant, neque ſuppurabant, verum dolebant. Ad trigeſimum primum, ex alvi profluvio, aquoſa excrementa multa & cujuſmodi in difficultate inteſtinorum eſſe ſolent, prodierunt, craſſas urinas reddidit, tubercula circa aures conquieverunt. Circa quadrageſimum verò, oculi dextri dolor ſubortus eſt, hebetior viſus fuit, conſtitit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

34. ΤΗν Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκȣ̃σαν, κ̀ τῶν ἄλλων πάντων γενομένων κατὰ λόγον, δευτεραίην ἐȣ̃σαν, ῥίγος ἔλαβε· πυρετὸς ὀξύς. Ηρξατο δὲ πονέειν τὴν πρώτην, περὶ ὑποχόνδριον· ἀσώδης, φρικώδης, ἀλύȣσα, κ̀ τὰς ἐχομένας ȣ̓χ ὕπνωσε· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. Δευτέρη, ἀφ' ἧς ἐῤῥίγωσεν, ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπρανα διῆλθεν· ȣ̓̃ρα παχέα, λευκὰ, θολερά· οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισαμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενα χρόνον πȣλύν· ȣ̓ καθίςατο· νύκτα ȣ̓κ ἐκοιμήθη. Τρίτη, περὶ μέσον ἡμέρης ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ȣ̓̃ρα ὅμοια· ὑποχονδρίȣ πόνος· ἀσώδης· νύκτα δυσφόρως, ȣ̓κ ἐκοιμήθη· ἴδρωσε δὶ ὅλȣ ὑπόψυχρα,

ÆGER UNDECIMUS.

34. DRomeadæ conjugem poſtquam filiam peperiſſet, cæteraque omnia rite atque ordine procederent, poſtridie rigor cum febre acutâ prehendit. Primo ſtatim die præcordii dolor invaſit, non ſine ſtomachi faſtidio, horrore, magnâque corporis incontinentiâ, neque iis, qui poſt conſecuti ſunt, diebus ſomnum capere potuit. Spir atio rara, magna, ſubitóque revulſa, ac velut retracta fuit. Poſtridie ejus diei quo rigor cepit, ex alvo commodè ſtercora proceſſerunt, urinæ, craſſæ, albæ, turbulentæ, cujuſmodi eſſe ſolent quæ ſubſederunt, ubi in matellâ multo tempore depoſitæ returbantur, neque ſubſidebant, noctu nihil dormivit. Tertio, ad meridiem novo ſuborto rigore febris acuta prehendit, urinæ ſimiles, præcordii dolor, ſtomachi faſtidium & nauſea aderant, nox difficilis fuit, neque dormivit

ὑπόψυχρα, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τετάρτῃ, περὶ μὲν ὑποχόνδρια, μικρὰ ἐκουφίσθη· κεφαλῆς δὲ βάρος μετ' ὀδύνης ὑπεκαρώθη· ἔσταξε μικρὰ ἀπὸ ῥινῶν· γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης· οὖρα λεπτὰ, ἐλαιώδεα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Πέμπτῃ, διψώδης, ἀσώδης· οὖρα ὅμοια· ἀπὸ κοιλίης οὐδέν· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ πάλιν ταχὺ σμικρὰ κατενόει· ἀνισταμένη ὑπεκαρώθη· ψύξις μικρά· νυκτὸς ἐκοιμήθη· παρέκρουσεν. Ἕκτῃ, πρωῒ ἐπερρίγωσε, ταχὺ δὲ διεθερμάνθη· ἵδρωσε δι' ὅλου· ἄκρεα ψυχρά· παρέκρουσε· πνεῦμα μέγα, ἀραιόν. Μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξαντο· ταχὺ ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

mivit, ſudor per totum corpus frigidus diffuſus eſt, ſtatim tamen rurſus ad calorem rediit. Quarto, præcordii dolor aliquantùm remiſit, ſed unà cum dolore capitis gravitas adfuit, ſopore nonnihil detenta eſt, nares paucum ſtillàrunt ſanguinem, lingua valde reſiccata, ſitibunda fuit, urinæ tenues, oleoſæ, parum dormivit. Quinto, ſiticuloſa, nauſeabunda, urinæ eædem, ex alvo nihil ſeceſſit, circa meridiem valde deliravit. Confeſtimque rurſus parum ad intelligentiam rediit, ubi ſurrexiſſet ſopore detenta eſt, paulùm perfrixit, nocte dormivit, deliravit. Sexto, die mane novus ſubortus eſt rigor celeriterque recaluit, ſudor toto corpore dimanavit, extrema frigeſcebant, deliravit, ſpiratio magna & rara fuit. Paulò pòſt convulſionibus à capite ſubortis celeriter defuncta eſt.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

35. ΑΝθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησε, καὶ ἔπιε πλέον· ἤμεσε πάντα νυκτός· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχονδρίου δεξιοῦ πόνος· φλεγμονὴ ὑπολάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος· νύκτα δυσφόρως. Οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα, ἐρυθρὰ, κείμενα οὐ καθίστατο· γλῶσσα ἐπίξηρος· οὐ λίην διψώδης. Τετάρτη, πυρετὸς ὀξύς· πόνοι πάντων. Πέμπτη, οὔρησε λεῖον, ἐλαιῶδες, πολύ· πυρετὸς ὀξύς. Ἕκτη, δείλης πολλὰ παρέκρουσεν, οὐδὲ ἐς νύκτα ἐκοιμήθη. Ἑβδόμη, πάντα παρωξύνθη· οὖρα ὅμοια· λόγοι πολλοί· κατέχειν οὐκ ἠδύνατο. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ ὑγρὰ ταραχώδεα διῆλθε, μετὰ ἑλμίνθων. Νύκτα ὁμοίως ἐπιπόνως· πρωῒ δὲ ἐῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξὺς

ÆGER DUODECIMUS.

35. INcalescens quidam cœnavit bibitque largius, nocte omnibus vomitu refusis febris acuta prehendit cum præcordii dextri dolore, inflammatio subinanis ad interna vergebat, nox molesta & difficilis fuit. Urinæ verò per initia crassæ, rubræ, quæ in matulâ depositæ non subsidebant, lingua valde resiccata, non admodum erat siticulosus. Quarto die, febris acuta invasit, undique dolores urgebant. Quinto, minxit læve, oleosum, multum, febris acuta detinebat. Sexto, ad vesperam plurimùm deliravit, neque nocte dormivit. Septimo, exasperata sunt omnia, urinæ similes erant, verba multa profundebat, neque se continere poterat. Ex alvo irritata, liquida & turbulenta cum lumbricis secesserunt, nox perinde laboriosa fuit. Manè verò ex rigore

ὀξύς· ἵδρωσε θερμῷ· ἄπυρος ἔδοξε γενέσθαι· οὐ πολὺ ἐκοιμήθη· ἐξ ὕπνου, ψύξις, πτυαλισμός· δείλης πολλὰ παρέκρουσε. Μετ᾽ ὀλίγον δὲ ἤμεσε μέλαινα, ὀλίγα χολώδεα. Ενάτη, ψύξις· παρελήρει πολλά· οὐχ ὕπνωσε. Δεκάτη, σκέλεα ἐπωδύνως· πάντα παρωξύνθη· παρελήρει. Ενδεκάτη, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. ΓΥναῖκα, ἣ κατέκειτο ἐν ἀκτῇ, τρίμηνον πρὸς ἑωυτὴν ἔχουσα, πῦρ ἔλαβε· αὐτίκα τε ἤρξατο πονέειν ὀσφύν. Τρίτη, πόνος τραχήλου, κεφαλῆς, κατὰ κληΐδα καὶ χεῖρα δεξιήν. Διὰ ταχέων δὲ γλῶσσα ἠφώνει· δεξιὴ χεὶρ παρέθη μετὰ σπασμοῦ, παραπληκτικὸν τρόπον· παρελήρει πάντα· νύκτα

gore febris prehendit acuta, ſudor calidus ſubſecutus eſt, ex quo ſine febre eſſe viſus eſt, non multùm quievit. Ex ſomno perfrictio, crebra ſputatio, ad veſperam multùm deliravit. Paulò pòſt verò nigrorum, paucorum bilioſorum vomitus eſt ſubſecutus. Nono, perfrictio, magnum delirium, neque dormivit. Decimo, crurum dolor invaſit, ingraveſcebant omnia, deſipuit. Undecimo mortuus eſt.

ÆGER DECIMUS TERTIUS.

36. MUlier quædam quæ in littore decumbebat, trimeſtri fœtu gravida, igne, hoc eſt, vehemente febre, correpta eſt, ſtatimque ex lumbis dolor invaſit. Die tertio, cervicem, caput, circa jugulum manumque dextram dolor occupavit. Celeriter verò lingua voce defecta eſt, manus dextra non ſine convulſione elanguit, quale quid in partium reſolutionibus levi-

νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη. Κοιλίη ἐταράχθη, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὀλίγοισι. Τετάρτη, γλῶσσα φωνῆς ἐλύθη· σπασμοὶ τῶν αὐτῶν· πόνοι πάντων παρέμενον· κατὰ ὑποχόνδριον ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ· οὐκ ἐκοιμᾶτο· παρέκρουσε πάντα· κοιλίη ταραχώδης· οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. Πέμπτη, πυρετὸς ὀξὺς· ὑποχονδρίου πόνος· παρέκρουσε πάντα· διαχωρήματα χολώδεα· ἐς νύκτα ἵδρωσεν, ἄπυρος. Ἕκτη, κατενόει· πάντων ἐκουφίσθη· περὶ δὲ κληΐδα ἀριστερὴν, πόνος παρέμενε· διψώδης· οὖρα λεπτά· οὐκ ἐκοιμήθη. Ἑβδόμη, τρόμος· ὑπεκαρώθη· σμικρὰ παρέκρουσεν· ἀλγήματα κατὰ κληΐδα, καὶ βραχίονα ἀριστερὸν παρέμενε· τὰ δ' ἄλλα διεκούφισε· πάντα κατενόει· τρεῖς δὲ διέλιπεν ἄπυρος. Ἑνδεκάτῃ, ὑπέστρεψεν·

levibuſque ſiderationibus contingere ſolet, deliravit prorſus, nox difficilis & laborioſa fuit, neque dormivit, ex conturbatâ alvo bilioſa, ſincera & pauca ſeceſſerunt. Quarto, linguæ vox ſoluta, eorundem convulſiones & undique dolores perdurabant, præcordia cum tumore dolor occupavit, ſomnum non capiebat, prorſus deliravit, alvi perturbatio aderat, urinæque tenues nec probati coloris reddebantur. Quinto, febris acuta prehendit cum præcordiorum dolore, penitus deliravit, alvi recrementa bilioſa erant, ſub noctem ſudor obortus eſt & à febre vindicata. Sexto, ad mentem rediit, allevârunt omnia, ad jugulum verò ſiniſtrum perſeverabat dolor, ſitibunda erat, urinas tenues reddidit, neque quievit. Septimo, tremor corripuit, aliquantulùm ſoporata eſt, nonnihil deliravit, juguli & brachii ſiniſtri dolores perſeveraverunt, cætera verò allevârunt, ad ſe planè rediit. Tribus autem diebus defecit febris ab eâque immunis viſa eſt, undecimo rediit, & novo inſu-

ὑπέστρεψεν· ἐπεῤῥίγωσε· πῦρ ἔλαβε. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα· ἵδρωσεν· ἄπυρος ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. ΜΕλιδίῃ, ἢ κατέκειτο παρὰ τὸ τῆς Ἥρης ἱερὸν, ἤρξατο κεφαλῆς, καὶ τραχήλου, καὶ στήθεος πόνος ἰσχυρός· αὐτίκα δὲ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. Γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνετο· πόνοι τουτέων πάντων ξυνεχέες. Ἕκτῃ, κωματώδης, ἀσώδης, φρικώδης· ἐρύθημα ἐπὶ γνάθων· σμικρὰ παρέκρουσεν. Ἑβδόμῃ, ἵδρωσε· πυρετὸς διέλιπεν· οἱ πόνοι παρέμενον· ὑπέστρεψεν· ὕπνοι σμικροί. Οὖρα διὰ τέλεος, εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ· διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, δακνώδεα, κάρτα ὀλίγα, μέλανα, δυσώδεα

per orto rigore febris vehemens corripuit. Ad decimum verò quartum diem, biliosa, flava, crebrâ vomitione sunt refusa, obortoque sudore à febre judicatione est liberata.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

37. MElidia, quæ ad Junonis ædem decumbebat, ex capite, cervice, & pectore vehementer dolere cœpit, confestimque febris acuta prehendit. Menstruæ verò purgationes paucæ visæ sunt, horumque omnium continentes erant dolores. Sexto die, profundus eam sopor corripuit, stomachi fastidium & æstuatio, horror, malarum rubor, deliravit. Septimo, profuso sudore febris intermisit, dolores perseverabant, febris rediit, somni parvi aderant. Urinæ per totum morbum laudabilis fuêre coloris, cæterum tenues. Alvi recrementa tenuia, biliosa, mordacia

δεα διῆλθεν. Οὐροισιν ὑπόστασις λευκή, λείη· ἵδρωσεν. Ἐκρίθη τελέως ἐνδεκάταίη.

cia admodum pauca, nigra, graveolentia prodierunt. In urinis subſederunt alba & lævia, ſudor dimanavit, die undecimo judicatione integrè eſt abſoluta.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VULGARIBUS

LIBER TERTIUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἀῤῥωςος Πρῶτος.

1. ΠΥθίων, ὃς ᾤκει παρὰ Γῆς ἱερὸν· ἤρξατο τρόμος ἀπὸ χειρῶν. Τῇ πρώτῃ, πυρετὸς ὀξύς, λῆρος. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη. Τρίτῃ, τὰ αὐτά. Τετάρτῃ, ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, ἄκρητα, χολώδεα διῆλθε. Πέμπτῃ, πάντα παρωξύνθη·

SECTIO PRIMA.

Æger Primus.

1. PYthio ad Telluris ædem habitabat. Huic ſtatim primo die tremor ex manibus, febris acuta, & mentis vacillatio cœpit. Quæ omnia poſtridie exaſperata ſunt, & tertio eadem perſeveravêre. Quarto, ex alvo pauca, ſincera, bilioſa tranſmiſſa ſunt. Quinto, invaluerunt

ξύνθη· ὕπνοι λεπτοί· κοιλίη ἔστη. Ἕκτη, πτύελα ποικίλα, ὑπέρυθρα. Ἑβδόμη, στόμα παρειρύσθη. Ὀγδόη, πάντα παρωξύνθη· τρόμοι καὶ πάλιν παρέμενον· οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν καὶ μέχρι τῆς ὀγδόης, λεπτά, ἄχροα, ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον. Δεκάτη, ἵδρωσε· πτύελα ὑποπέπονα· ἐκρίθη. Καὶ οὖρα ὑπόλεπτα περὶ κρίσιν. Μετὰ δὲ κρίσιν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃ ὕστερον ἐμπύημα περὶ ἕδρην, καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο απόστασις.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

2. ΕΡμοκράτην, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ καινὸν τεῖχος, πῦρ ἔλαβεν. Ἤρξατο δὲ ἀλγέειν κεφαλήν, ὀσφύν· ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος· γλῶσσα

valuerunt omnia, tremores perseverârunt, somni exigui aderant, alvus constitit. Sexto, sputa fuerunt varia, aliquantulùm rubra. Septimo, os perperam distractum est. Octavo, ingravescentibus omnibus etiamnum tremores permanebant. Urinæ verò à principio quidem & ad octavum usque diem tenues, decolores, sublime quiddam in medio innatans nubilum habebant. Decimo, sudoribus provocatis paulúmque maturioribus redditis sputis judicatus est, & sub judicium ipsum urinæ aliquantisper tenues visæ sunt. Post judicationem verò, quadragesimo tandem die, circa sedem suppuratio facta est, & in stranguriam abscessus transiit.

ÆGER SECUNDUS.

2. HErmocrates qui secundum novum murum decumbebat, igne, hoc est, vehementissimâ febre correptus est. Cœpit ex capite lumbisque dolere, præcordia molliter contendebantur. Lingua verò per exordia deusta fuit, confestimque

γλῶσσα δὲ ἀρχομένῳ ἐπεκαύθη· κώφωσις αὐτίκα· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· διψώδης οὐ λίαν. Οὖρα παχέα, ἐρυθρὰ, κείμενα οὐ καθίσαντο· ἀπὸ δὲ κοιλίης οὐκ ὀλίγα ξυγκεκαυμένα διήει. Πέμπτη, οὔρησε λεπτὰ· εἶχεν ἐναιώρημα· οὐχ ἵδρυτο· ἐς νύκτα παρέκρουσε. Ἕκτη, ἰκτεριώδης· πάντα παρωξύνθη· οὐ κατενόει. Ἑβδόμη, δυσφόρως· οὖρα λεπτὰ, ὅμοια· ταῖς ἐπομέναις παραπλησίως. Περὶ δὲ ἐνδεκάτην ἐόντι, πάντα ἔδοξε κουφισθῆναι· κῶμα ἤρξατο· οὖρα παχύτερα, ὑπέρυθρα, κάτω λεπτὰ, οὐ καθίστατο· ἡσυχῇ κατενόει. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἄπυρος· οὐχ ἵδρωσεν· ἐκοιμήθη· κατενόει πάντα· οὖρα παραπλήσια. Περὶ ἑπτακαιδεκάτην ἐόντι, ὑπέστρεψεν· ἐθερμάνθη· τὰς ἐπομένας, πυρετὸς ὀξύς· οὖρα λεπτά. Παλιν δὲ εἰκοστῇ ἐκρίθη, ἄπυρος· οὐχ ἵδρωσεν.

que surditas obnata est, somni non aderant, sed nec admodum sitibundus erat. Urinas crassas, rubras, quæ in matellâ depositæ non subsidebant, reddidit. Ex alvo verò exusta non pauca demissa sunt. Quinto die, urinas minxit tenues, suspensum quid in medio habentes, neque subsidentes. Sub noctem desipuit. Sexto, aurigine tentatus est, ingravescebant omnia, neque sibi satis constabat. Septimo, molestè habuit, urinæ tenues, similes erant, identidem subsequentibus diebus se gessit. Ad undecimum autem diem allevari omnia visa sunt. Sopor cœpit, urinæ crassiores, subrubræ, deorsum tenues erant, neque subsidebant. Paulisper ad intelligentiam rediit. Decimo quarto, à febre immunis fuit, non sudavit, dormivit, prorsus mente constabat, urinæ eædem. Ad decimum septimum, revertit morbus, incaluit, deinceps febris erat acuta, urinæ tenues. Rursus autem vigesimo die judicatus est, à febre immunis fuit,

σεν. Ἀπόσιτος παρὰ πάντα τὸν χρόνον· κατενόει· διαλέγεσθαι οὐκ ἐδύνατο· γλῶσσα ἐπίξηρος· οὐκ ἐδίψη· κατεκοιμᾶτο μικρὰ κωματώδης. Περὶ δὲ εἰκοστὴν καὶ τετάρτην, ἐπεθερμάνθη· κοιλίη ὑγρὴ, πολλοῖσι, λεπτοῖσι ῥέουσα· καὶ τὰς ἑπομένας, πυρετὸς ὀξύς· γλῶσσα ξυνεκαύθη. Ἑβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, ἀπέθανε. Τούτῳ κώφωσις διὰ τέλεος παρέμενεν· οὖρα παχέα, καὶ ἐρυθρὰ, οὐ καθιστάμενα, ἢ λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἐναιώρημα ἔχοντα· γεύεσθαι δὲ οὐκ ἠδύνατο.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

3. Ο κατακείμενος ἐν τῷ Δεάλκους κήπῳ, κεφαλῆς βάρος, καὶ κρόταφον δεξιὸν ἐπωδύνως εἶχε χρόνον πουλύν· μετὰ δὲ προφάσιος, πῦρ ἔλαβε· κατεκλίθη. Δευτέρῃ, ἐξ ἀριστεροῦ ὀλίγον ἄκρητον ἐῤῥύη

it, neque sudavit. Hoc toto tempore cibum aversabatur, mente constabat, loqui non valebat, lingua reficcabatur, non sitiebat, sopore tentatus aliquantulùm dormivit. Circiter verò quartum & vigesimum, denuo incaluit, alvus fluida, liquida & tenuia multa demisit, & proximis deinceps diebus febris acuta prehendit, lingua exusta est. Septimo & vigesimo obiit. Huic per totum morbum surditas permansit, urinæ crassæ & rubræ non subsidebant, aut tenues & decolores, & sussensum quid in medio innatans habebant. Cibum verò capere non valebat.

ÆGER TERTIUS.

3. QUidam in Dealcis hortis decumbens, ex longo intervallo capitis gravitate & temporis dextri dolore conflictatus, ex levi verò occasione, igne, hoc est, vehementi febre, correptus decubuit. Postridie ex sinistrâ nare paucus sincerus sanguis

ἐῤῥύη αἷμα· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα καλῶς διῆλθεν· οὖρα λεπτὰ, ποικίλα, ἐναιωρήματα ἔχοντα σμικρὰ, οἷον κρίμνα, γονοειδέα. Τρίτη, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα μέλανα, λεπτὰ, ἔπαφρα· ὑπόστασις πελιδνὴ διαχωρήμασιν· ὑπεκαρῶτο· ἐδυσφόρει περὶ τὰς ἀναστάσιας· οὔροις ὑπόστασις πελιδνὴ, ὑπόγλισχρος. Τετάρτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα· διαλιπὼν ὀλίγον, ἰώδεα. Ἐξ ἀριστερῆ ὀλίγον ἄκρητον ἐῤῥύη· διαχωρήματα ὅμοια, οὖρα ὅμοια· ἐφίδρωσε περὶ κεφαλὴν, καὶ κληΐδα· σπλὴν ἐπήρθη· μηροῦ ὀδύνη κατ᾽ ἴξιν· ὑποχονδρίου δεξιοῦ ξύντασις ὑπολάπαρος· νυκτὸς οὐκ ἐκοιμήθη, παρέκρουσε σμικρά. Πέμπτη, διαχωρήματα πλείω, μέλανα, ἔπαφρα· ὑπόστασις μέλαινα διαχωρήμασι· νύκτα οὐχ ὕπνωσε, παρέκρουσε. Ἕκτη, διαχωρήματα μέλανα, λιπαρά,

ſanguis effluxit. Alvus autem ſtercora probè demiſit. Urinæ tenues, in quibus varia inerant ſuſpenſa quædam in medio innatantia, hordei toſti non exacte moliti craſſioribus fruſtulis ferè ſimilia, genitaleque ſemen referentia. Tertio die, febris acuta prehendit, dejectiones nigræ, tenues, ſpumantes proceſſere, & quæ in iis ſeceſſibus ſubſidebant, livida erant, ſopore aliquantulùm premebatur; cùm deſurgeret, moleſtè habebat. Quæ in urinis ſubſidebant livida & aliquantiſper glutinoſa erant. Quarto, billioſa, flava, pauca, vomitione rejecit, paulúmque intermittens, virulenta. Ex nare ſiniſtrâ paucus ſincerus ſanguis defluxit, dejectiones eædem urinæque erant, paucus tenuiſque ſudor circa caput & jugulum obortus eſt, lien ſublatus intumuit, femur è directo reſpondens dolor prehendit. Præcordiorum dextrorum contenſio ſubmollis fuit, nocte non dormivit, aliquantulùm deliravit. Quinto, dejectiones fuere copioſiores, nigræ, ſpumantes, in quibus ſubſidebant nigra, nocte nihil dormivit, deſipuit. Sexto, dejectiones

λιπαρὰ, γλίσχρα, δυσώδεα· ὕπνωσε· κατενόει μᾶλλον. Ἑβδόμῃ, γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης· οὐκ ἐκοιμήθη· παρέκρουσεν· οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. Ογδόῃ, διαχωρήματα μέλανα, ὀλίγα, συνεστηκότα· ὕπνωσε· κατενόει· διψώδης οὐ λίην. Ενάτῃ, ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε· ψύξις· παρέκρουσε· δεξιῷ ἴλλαινε· γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, ἄγρυπνος. Δεκάτῃ, περὶ τὰ αὐτά. Ενδεκάτῃ, κατενόει δὶ ὅλου πάντα· ἄπυρος· ἵδρωσεν· οὖρα λεπτὰ, περὶ κρίσιν. Δύο διέλιπεν, ἄπυρος· ὑπέστρεψεν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. Αὐτίκα δὲ νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη, πάντα παρέκρουσε. Πεντεκαιδεκάτῃ, οὖρον θολερὸν, οἷον ἐκ τῶν καθεστηκότων γίνεται, ὅταν ἀναταραχθῇ· πυρετὸς ὀξύς· πάντα παρέκρουσεν· οὐκ ἐκοιμήθη· γούνατα καὶ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν· ἀπὸ δὲ κοιλίης βάλανον

ones nigræ, pingues, glutinofæ, fœtidæ erant, dormivit, meliúfque mente conſtabat. Septimo, lingua valde reficcata, ſitibundus erat, non dormivit, deliravit, urinas tenues neque probe coloratas reddidit. Octavo, alvi recrementa nigra, pauca, coacta; quievit, ad ſeſe rediit, neque valde ſiticuloſus fuit. Nono, oborto rigore febris acuta invaſit, inſudavit, perfrixit, deliravit, dexter oculus perverſus eſt, lingua reſiccata, ſiticuloſus erat & inſomnis. Decimo, in iiſdem verſabatur. Undecimo, prorſus per omnia mente conſtabat, febre liber, inſudavit, urinæ tenues ad judicationem viſæ ſunt. Duos dies à febre integer remanſit, quæ decimo quarto repetiit, mox verò nocte non quievit, omnino deſipuit. Decimo quinto, urinam turbidam reddidit, cujuſmodi fit ex his quæ ubi ſubſederunt, commoventur, febris acuta prehendit, penitus deſipuit, non quievit, genua & tibias dolor occupavit. Ab alvo autem

βάλανον προσθεμένῳ, μέλανα κόπρανα διῆλθεν. Ἑξκαιδεκάτῃ, οὖρα λεπτὰ, εἶχε δὲ ἐναιώρημα ἐπινέφελον· παρέκρουσεν. Ἑπτακαιδεκάτῃ, πρωῒ ἄκρεα ψυχρά· περιεςέλλετο· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε δι' ὅλου· ἐκουφίσθη. Κατενόει μᾶλλον· οὐκ ἄπυρος· διψώδης· ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα. Ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθε, μετ' ὀλίγον δὲ μέλανα, ὀλίγα, λεπτά· οὖρα λεπτὰ, οὐκ εὔχροα. Ὀκτωκαιδεκάτῃ, οὐ κατενόει· κωματώδης. Ἐννεακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· οὖρα λεπτά. Εἰκοςῇ, ὕπνωσε· κατενόει πάντα· ἵδρωσεν ἄπυρος· οὐκ ἐδίψα· οὖρα δὲ λεπτά. Εἰκοςῇ πρώτῃ, σμικρὰ παρέκρουσεν· ὑπεδίψα· ὑποχονδρίου πόνος, καὶ περὶ ὀμφαλὸν παλμὸς διὰ τέλεος. Εἰκοςῇ τετάρτῃ, οὔροισιν ὑπόςασις· κατενόει πάντα. Εἰκοςῇ ἑβδόμῃ, ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη· οὖρα λεπτὰ, καὶ εἶχον

autem ex glande ſuppoſitâ, ſtercora nigra exierunt. Decimo ſexto, urinæ tenues ſunt redditæ, quæ ſuſpenſum quiddam in medio innatans nubiloſum habebant, deliravit. Decimo ſeptimo, mane extrema frigeſcebant, tegumentis convolutus eſt, graviter febricitavit, ſudore per totum corpus dimanante allevatus eſt, paulò plus intelligebat, neque febre liber, ſitibundus erat. Vomitione refuſa ſunt bilioſa, flava, pauca. Ex alvo verò ſtercora prodierunt, ac mox paulò nigra, pauca, tenuia. Urinæ tenues, neque laudabilis erant coloris. Decimo octavo, ſopore detentus eſt, neque ad intelligentiam redierat. Decimo nono, eadem perſeveraverunt, urinæ tenues erant. Vigeſimo, dormivit, in totum mente conſtabat, ſudore correptus à febre immunis fuit, nec ſitivit. Urinæ verò tenues erant. Altero & vigeſimo, paululùm deſipuit, nonnihil ſitivit, præcordiorum dolor & continens ad umbilicum palpitatio occupavit. Quarto & vigeſimo, in urinis ſubſidentia inerant, penitus mente conſtabat. Vigeſimo ſeptimo, coxendicis dextri dolor

εἶχον ὑπόςασιν· τὰ δ' ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέςαἶα. Περὶ δὲ εἰκοςὴν ἐνάτην, ὀφθαλμȣ̃ δεξιȣ̃ ὀδύνη· ȣ̃ρα λεπἶά. Τεσσαρακοςῇ, διεχώρησε φλεγμαἶώδεα, λευκὰ, ὑπόσυχνα· ἵδρωσε πολλῷ δἰ ὅλȣ· τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

* 4. ΕΝ Θάσῳ, Φιλίςης κεφαλὴν ἐπόνεε χρόνον πȣλύν· καίποἶε κ̀ ὑποκαρωθεὶς, καἶεκλίθη. Εκ δὲ πότων πυρεἶῶν ξυνεχέων γενομένων, ὁ πόνος παρωξύνθη· νυκτὸς ἐπεθερμάνθη τὸ πρῶτον. Τῇ πρώτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ τὸ πρῶτον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἰώδεα πλέιω· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα

dolor cepit, urinas tenues reddidit in quibus ſubſidentia inerant, de reliquo verò placidiſſimè habuit. Ad vigeſimum nonum, oculus dexter doluit, urinæ tenues redditæ ſunt. Quadrageſimo, pituitoſa, alba, copioſa, alvus dejecit, ſudore multo ex toto corpore diffluente, perfectâ judicatione eſt abſolutus.

ÆGER QUARTUS.

4. PHiliſtes in Thaſo ex longo intervallo capite dolebat, tandemque etiam altiſſimo ſopore aliquantulùm correptus decubuit. Obortis autem ex comeſſationibus febribus aſſiduis, ingraveſcebat dolor, nocte primùm incaluit. Primo die, bilioſa, pauca, vomitione refudit, flava primùm, deinde verò æruginoſa plurima. Ab alvo autem ſtercora exierunt, nox

* Inter ægrotum *tertium* & *quartum* libri omnes interpoſitum habent, Τμῆμα δεύἶερον: cui nullum hîc eſſe locum nemo non videt.

κόπρανα διῆλθε· νύκτα δυσφόρως. Δευτέρῃ, κώφωσις· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετάθη· ἔῤῥεπεν ἐς τὰ ἔσω· οὖρα λεπτὰ, διαφανέα, εἶχεν ἐναιώρημα γονοειδὲς, σμικρόν· ἐξεμάνη, περὶ μέσον ἡμέρης. Τρίτῃ, δυσφόρως. Τετάρτῃ, σπασμοί· παρωξύνθη πάντα. Πέμπτῃ, πρωῒ ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

5. Χαιρίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ Δημαινέτῳ, ἐκ ποτοῦ πῦρ ἔλαβεν· αὐτίκα δὲ κεφαλῆς βάρος ἐπώδυνον· οὐκ ἐκοιμᾶτο· κοιλίη ταραχώδης, λεπτοῖσιν, ὑποχολώδεσι. Τρίτῃ, πυρετὸς ὀξύς· κεφαλῆς τρόμος, μάλιστα δὲ χείλεος τοῦ κάτω· μετ' ὀλίγον δὲ, ῥῖγος, σπασμοί· πάντα παρέκρουσε·

nox implacida fuit. Postridie, surditas obvenit, febris acuta cum præcordiorum dextrorum contensione, quæ intro vergebant. Urinas tenues & perspicuas reddidit, in quibus suspensum quiddam in medio innatans paucum, semini genitali simile inerat. Circa meridiem vehementer insanivit. Die tertio, permolestè habuit. Quarto, convulsionibus exagitatus est, exasperata sunt omnia. Quinto, sub tempus matutinum defunctus est.

ÆGER QUINTUS.

5. CHærion, qui apud Demænetum decumbebat, ex potu, igne, hoc est, febre vehementissimâ correptus est, statimque capitis gravitas cum dolore occupavit, non dormivit, alvus perturbata secessus tenues & aliquantulùm biliosos demisit. Tertio die, febris acuta invasit & capitis tremor, præcipuè verò labri inferioris, paulóque pòst rigor, convulsiones, omnino

σε· νύκτα δυσφόρως. Τετάρτη, δὶ ἡσυχίης· μικρὰ ἐκοιμήθη· παρέλεγε. Πέμπτη, ἐπιπόνως· πάντα παρωξύνθη· λῆρος· νύκτα δυσφόρως· ἐκ ἐκοιμήθη. Εκτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Εβδόμη, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε δὶ ὅλε· ἐκρίθη. Τέτῳ διὰ τέλεος ἀπὸ κοιλίης διαχωρήματα χολώδεα, ὀλίγα, ἄκρητα· ἐρα λεπτὰ, εὔχροα, ἐναιώρημα ἐπινέφελον ἔχοντα. Περὶ ὀγδόην, ἔρησεν εὐχροώτερα, ἔχοντα ὑπόςασιν λευκὴν, ὀλίγην· κατενόει· ἀπύρετος, διέλιπεν. Ενάτη, ὑπέςρεψε. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν. Εξκαιδεκάτη, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα. Επτακαιδεκάτη, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν· ἄπυρος, ἐκρίθη. Οὖρα μετὰ ὑποςροφὴν καὶ κρίσιν, εὐχροώτερα, ὑπόςασιν ἔχοντα. Οὐδὲ παρέκρεσεν

omnino desipuit, nox molesta fuit. Quarto, quievit, paulisper dormivit, deliravit. Quinto, laboriosè habuit, exasperata sunt omnia, delirium, nox molesta, non dormivit. Sexto, eadem perseveravere. Septimo, novo suborto rigore febris acuta prehendit, & per omnia membra diffuso sudore judicatus est. Huic per totum morbum ex alvo dejectiones biliosæ, paucæ, sinceræ prodierunt. Urinæ tenues erant, boni coloris, quæ sublime quiddam in medio innatans nubilosum habebant. Ad octavum, urinas melioris coloris, in quibus subsidentia inerant candida & pauca, reddidit, ad intelligentiam rediit, à febre immunis fuit, quæ nono repetiit. Ad decimum quartum autem, graviter febricitavit, insudavit. Decimo sexto, biliosa, flava, copiosa, vomitione rejecit. Decimo septimo, novo desuper orto rigore febris acuta invasit, & sudore dimanante à febre judicatione absolutus est. Urinæ post morbi reversionem & judicationem melioris erant coloris, atque in

his

ρέκρουσεν ἐν τῇ ὑποςροφῇ. Ὀκτωκαιδεκάτῃ, ἐθερμαίνετο σμικρά· ἐπεδίψα· οὖρα λεπτὰ, ἐναιώρημα ἐπινέφελον· σμικρὰ παρέκρουσε. Περὶ ἐννεακαιδεκάτην, ἄπυρος· τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν· οὔροισιν ὑπόςασις. Τελέως ἐκρίθη εἰκοςῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

6. ΤΗν Εὐρυάνακτος θυγατέρα παρθένον, πῦρ ἔλαβεν. Ην δὲ ἄδιψος διὰ τέλεος· γεύματα οὐ προσεδέχετο· ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διήει· οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, οὐκ εὔχροα. Αρχομένου δὲ τοῦ πυρετοῦ; περὶ ἕδρην ἐπόνεεν. Εκταίη δὲ ἐοῦσα, ἄπυρος· οὐχ ἵδρωσεν· ἐκρίθη· τὸ δὲ περὶ τὴν ἕδρην σμικρὰ ἐξεπύησεν, ἐῤῥάγη ἅμα κρίσει. Μετὰ δὲ κρίσιν,

his subsidentia inerant, neque per recidivam mentis alienatio adfuit. Decimo octavo, paulùm incaluit, atque insuper sitibundus; urinæ tenues, sublime quiddam in medio innatans nubilosum habebant; aliquantulùm deliravit. Ad decimum nonum, à febre immunis fuit, cervicis dolor occupavit, urinis subsidentia inerant. Vigesimo, perfectâ judicatione absolutus est.

ÆGER SEXTUS.

6. EUryanactis filiam virginem, ignis, hoc, est febris vehementissima prehendit. Sine siti autem perpetuò permansit, neque cibos ullos admittebat. Alvus pauca demisit, urinæ tenues, paucæ, neque probi coloris erant. Incipiente autem febre, ad sedem dolor erat. Sexto verò die, à febre immunis fuit, non sudavit, judicata est. Quod ad sedem enatum erat paululùm suppuravit,

κρίσιν, ἑβδομαίη ἐοῦσα, ἐρρίγωσε· σμικρὰ ἐπεθερμάνθη· ἵδρωσε. Μετὰ δὲ κρίσιν ὀγδοαίη ἐοῦσα, ἐρρίγωσεν οὐ πολλά· ὕστερον δὲ ἄκρεα ψυχρὰ αἰεί. Περὶ δεκάτην, μετὰ τὸν ἱδρῶτα τὸν γενόμενον, παρέκρουσε· καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει. Ἔλεγον δὲ γευσαμένην βότρυος, ταῦτα παθεῖν. Διαλιποῦσα δὲ δυωκαιδεκάτην, πάλιν πολλὰ παρελήρει· κοιλίη ἐταράχθη χολώδεσιν, ὀλίγοισι, καὶ ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίστατο. Ἀφ' ἧς δὲ παρέκρουσε τὸ ὕστερον, ἀπέθανεν ἑβδόμη. Αὕτη ἀρχομένου τοῦ νοσήματος, ἤλγεε φάρυγγα, καὶ διὰ τέλεος ἔρευθος εἶχε· καὶ γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος· ῥεύματα πολλὰ, σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα· ἔβησσε· πέπονα οὐδὲν* ἀνῆγε· ἀπόσιτος πάντων, παρὰ πάντα τὸν

vit, simulque judicatione disruptum est. A judicatione septimo die, rigore correpta aliquantulùm incaluit, sudavit. Octavo verò post judicationem die, non admodum riguit, posteáque extremorum frigus semper adfuit. Ad decimum, post eum quem habuerat sudorem, deliravit, rursusque statim ad mentem rediit. Ista autem (ut ferebant) ex degustatâ uvâ huic contigerant. Ubi autem duodecimum diem intermisisset, plurimùm rursus desipiebat. Alvus conturbata, biliosa, pauca & sincera, tenuia, mordacia reddidit, crebrò desurgebat. Septimo verò die, ex quo postremùm delirâsset, mortua est. Hæc ab ipso morbi exordio ex faucibus doluit, & continuum ruborem habuit, gurgulioque retractus est, destillationes multæ, parvæ, tenues, acres aderant. Tussiebat, neq; concoctum quicquam educebat. Toto morbi tempore omnis generis cibos aversata est, neque quicquam appetivit, non sitiit, neque quicquam

* Πέπονα οὐδὲν, ita habent omnes impressi. Quid si legamus, πέπον οὐδὲν.

τὸν χρόνον, ἐδ' ἐπεθύμησεν ἐδενός· ἄδιψος, ἐδ' ἔπινεν ἐδὲν ἄξιον λόγε· σιγῶσα, ἐδὲν διελέγετο· δυσθυμίη ἀνελπίςως ἐῶυτῆς εἶχεν. Ἦν δέ τι ϗ ξυγγενικὸν, φθινῶδες.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

7. Κυναγχικὴ, ἡ παρὰ τὰ Ἀριςίωνος ἦν, πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο· ἀσαφὴς ἡ φωνή· γλῶσσα ἐρυθρὴ, ἐπεξηράνθη. Τῇ πρώτῃ, φρικώδης, ἐπεθερμάνθη. Τρίτῃ, ῥῖγος, πυρετὸς ὀξύς· οἴδημα ὑπέρυθρον, σκληρὸν, τραχήλε ϗ ἐπὶ ςῆθος ἐξ ἀμφοτέρων· ἄκρεα ψυχρὰ, πελιδνά· πνεῦμα μετέωρον· ποτὸν διὰ ῥινῶν ἐχεῖτο· καταπίνειν ἐκ ἠδύνατο· τὰ διαχωρήματα, ϗ ἔρα ἐπέςη. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη. Πέμπτῃ, ἀπέθανε, κυναγχική.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

quam effatu dignum bibit, taciturna erat, nihil loquebatur, mœror & animi desperatio inerat. Erat autem nativa quædam ac congenita ad tabem propensio.

ÆGER SEPTIMUS.

7. Quæ apud Aristionem erat & anginâ conflictabatur, primum & linguâ labore cœpit. Vox obscurè se prodebat, lingua rubens & reficcata erat. Primo die, horruit, incaluit. Tertio, rigor, febris acuta prehendit, colli tumor subruber, durus, & in pectus utrâque ex parte imminebat, extrema frigida, livida, spiratio sublimis, potus per nares refluebat, neque devorare quicquam poterat, dejectiones & urinæ restiterunt. Quarto, exasperata sunt omnia. Quinto, anginâ periit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

8. ΤΟ μειράκιον, ὃ κατέκειτο ἐπὶ Ψευδέων ἀγορῇ, πῦρ ἔλαβεν ἐκ κόπων κὴ πόνων, κὴ δρόμων παρὰ τὸ ἔθος. Τῇ πρώτῃ, κοιλίη ταραχώδης, χολώδεσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· ὖρα λεπτὰ, ὑπομέλανα· ὐχ ὕπνωσε· διψώδης. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· διαχωρήματα πλείω ἀκαιρότερα· ὐχ ὕπνωσε· τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· σμικρὰ ὑφίδρωσε. Τρίτῃ, δυσφόρως· διψώδης, ἀσώδης· πὐλὺς βληςρισμὸς, ἀπορίη· παρέκρυσεν· ἄκρεα πελιδνὰ, κὴ ψυχρά· ὑποχονδρίυ ἔντασις ὑπολάπαρος ἐξ ἀμφοτέρων. Τετάρτῃ, ὐχ ὕπνωσεν· ἐπὶ τὸ χεῖρον. Εβδόμῃ, ἀπέθανεν. Ηλικίη περὶ ἔτεα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ÆGER OCTAVUS.

8. QUi ad Mendacium forum decumbebat adoleſcens, ex laſſitudinibus, laboribus ac curſibus præter conſuetudinem, igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ, correptus eſt. Primo die, conturbata alvus, biliosa, tenuia, multa reddidit. Urinæ tenues & nigricantes erant, ſomnum non cepit, ſitibundus fuit. Poſtridie, exaſperata ſunt omnia; dejectiones plures erant & importuniores, neque dormivit, mens perturbata fuit, aliquantulùm inſudavit. Tertio, inquietè habuit, ſitibundus, nauſeabundus, multa corporis jactatio & anguſtia, deliravit; extrema livida & frigida, præcordiorum contenſio ſubmollis utrinque. Quarto, ſomnum non cepit, pejus habuit, ſeptimo obiit. Ætas erat annorum prope viginti.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

9. Η παρὰ Τισαμένῳ γυνὴ καΐέκειΐο, ᾗ τὰ εἰλεώδεα δυσφόρως ὥρμησεν· ἔμεΐοι πολλοί· τὸ ποΐὸν καΐέχειν ἐκ ἠδύναΐο· πόνοι περὶ ὑποχόνδρια· κὴ ἐν τοῖσι κάτω καΐὰ κοιλίην, πόνοι· στρόφοι ξυνεχέες· ἐ διψώδης· ἐπεθερμαίνεΐο· ἄκρεα ψυχρὰ διὰ τέλεος· ἀσώδης, ἄγρυπνος· ἔρα ὀλίγα, λεπΐά· διαχωρήμαΐα, ὠμὰ, λεπΐὰ, ὀλίγα· ὠφελέειν ἐκ ἔτι ἠδύναΐο. Ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

10. Γυναῖκα, ἐξ ἀποφθορῆς νηπίε, τῶν περὶ Παντιμίδην, τῇ πρώτῃ πῦρ ἔλαβεν· ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, ἀσώδης, ἄγρυπνος· κοιλίη

ÆGER NONUS.

9. MUlier ad Tisamenum molestis volvuli casibus appetita fuit, multis vomitionibus conflictabatur, potum connere non poterat. Dolores circa præcordia aderant, qui in inferioribus secundùm ventrem locis cum torminibus assiduis urgebant. Non sitiebat, incalescebat, extrema perpetuò frigescebant, stomachi fastidio laborabat, vigil erat. Urinas paucas, tenues reddidit. Alvi recrementa cruda, tenuia, pauca. Nil ampliùs juvare poterat; defuncta est.

ÆGER DECIMUS.

10. EX his quæ circa Pantimiden erant, mulier quædam ex infantuli fœtûs abortione, primo die igne, hoc est, febre vehementissimâ, correpta est. Lingua resiccata, siticulosa

λίη ταραχώδης λεπ]οῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι. Δευτέρῃ, ἐπεῤῥίγωσε· πυρε]ὸς ὀξὺς· ἀπὸ κοιλίης πολλά· ἐχ ὕπνωσε. Τρίτῃ, μείζες οἱ πόνοι. Τετάρ]ῃ, παρέκρεσεν. Εϐδόμῃ, ἀπέθανεν. Η κοιλίη διὰ παν]ὸς ὑγρὴ, διαχωρήμασι πολλοῖσι, λεπ]οῖσιν, ὠμοῖσιν· ἔρα ὀλίγα, λεπ]ά.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

11. ΕΤέρην, ἐξ ἀποφθορῆς περὶ πεν]άμηνον, πῦρ ἔλαϐεν. Αρχομένη δὲ, κωμα]ώδης ἦν, καὶ ἄγρυπνος πάλιν· ὀσφύος ὀδύνη, κεφαλῆς βάρος. Δευ]έρῃ, κοιλίη ἐπε]αράχθη ὀλίγοισι, λεπ]οῖσιν, ἀκρήτοισι τὸ πρῶτον. Τρίτῃ, πλείω, χείρω· νυκ]ὸς ἐκ ἐκοιμήθη. Τε]άρ]ῃ, παρέκρεσε· φόϐος, δυσθυμίη,

culosa erat, æstuabunda cum insomniâ. Alvus conturbata ex multis tenuibus & crudis. Postridie, novo oborto rigore, febris acuta prehendit, venter multa reddidit, non dormivit. Tertio die, inaugebantur dolores: quarto, deliravit: septimo, defuncta est. Alvus per totum morbum recrementis multis tenuibus, crudis fluxit, urinæ paucæ, tenues erant.

ÆGER UNDECIMUS.

11. ALteram ex obortivo fœtu circiter quintum mensem, ignis, hoc est, febris vehementissima, prehendit. Per exordia verò sopore rursusque insomniâ detinebatur cum lumborum dolore & capitis gravitate. Secundo die, alvus turbata est, primumque pauca, tenuia & sincera dejecit. Tertio, plura & pejora, nocte nihil dormivit. Quarto, mens emota

δυσθυμίη, δεξιῷ ἴλλαινεν· ἵδρωσε, περὶ κεφαλὴν, ὀλίγῳ ψυχρῷ· ἄκρεα ψυχρά. Πέμπτῃ, πάντα παρωξύνθη· πολλὰ παρέλεγε, καὶ πάλιν ταχὺ κατενόει· δίψος· ἄγρυπνος· κοιλίη πουλλοῖσιν ἀκαίροισι διὰ τέλεος· οὖρα ὀλίγα, λεπτὰ, ὑπομέλανα· ἄκρεα ψυχρὰ, ὑποπέλιδνα. Ἑκτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Ἑβδόμῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

12. Γυναῖκα, ἥ τις κατέκειτο ἐπὶ Ψευδέων ἀγορῇ, τότε τεκοῦσαν πρῶτον ἐπιπόνως ἄρσεν, πῦρ ἔλαβεν. Αὐτίκα ἀρχομένη, διψώδης, ἀσώδης· καρδίην ὑπήλγει· γλῶσσα ἐπίξηρος· κοιλίη ἐπεταράχθη λεπτοῖσιν, ὀλίγοισιν· οὐχ ὕπνωσε. Δευτέρῃ, σμικρὰ ἐπεῤῥίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· μικρὰ περὶ

ta fuit, metus atque animi ægritudo inerat, dexter oculus perverſus eſt, ſudor paucus & frigidus circa caput dimanavit, extremitates frigidæ. Quinto, exaſperata ſunt omnia, multùm deliravit confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit; ſiticuloſa erat, inſomnis. Alvus per totum morbum multis & intempeſtivis fluxit. Urinæ paucæ, tenues, nigreſcentes erant: extrema frigida, ſublivida. Sexto, eadem perſeverârunt. Septimo, extincta eſt.

ÆGER DUODECIMUS.

12. QUæ in Mendacium foro decumbebat, tum primùm laborioſè maſculum enixa, igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ, correpta eſt. Statim per exordia ſitibunda, ex ſtomachi faſtidio & oris ventriculi dolore laborabat, lingua reſiccata erat, alvus tenuibus, paucis, perturbata fuit, neque ſomnum cepit. Poſtridie, novo aliquantulùm ſuborto rigore febris

περὶ κεφαλὴν ἵδρωσε ψυχρῷ. Τρίτη, ἐπιπόνως ἀπὸ κοιλίης ὠμὰ, λεπ]ὰ, πολλὰ διήει. Τε]άρτη, ἐπεῤῥίγωσε· πάν]α παρωξύνθη· ἄγρυπνος. Πέμπ]η, ἐπιπόνως. Εκ]η, διὰ τῶν αὐτῶν· ἀπὸ κοιλίης δὲ ἦλθε ὑγρὰ πολλά. Εϐδόμη, ἐπεῤῥίγωσε· πυρε]ὸς ὀξύς· δίψα πȣλλή· βληςρισμός· περὶ δείλην, ἵδρωσε δι᾽ ὅλȣ ψυχρῷ· ψύξις· ἄκρεα ψυκρὰ, ȣκ ἔτι ἀνεθερμαίνε]ο· ᾗ πάλιν εἰς νύκ]α ἐπεῤῥίγωσεν· ἄκρεα ȣκ ἀνεθερμαίνον]ο· ȣχ ὕπνωσε· σμικρὰ παρέκρȣσε, ᾗ πάλιν ταχὺ κα]ενόει. Ογδόη, περὶ μέσον ἡμέρης ἀνεθερμάνθη· διψώδης, κωματώδης, ἀσώδης· ἤμεσε χολώδεα, μικρὰ, ὑπόξανθα· νύκ]α δυσφόρως· ȣκ ἐκοιμήθη· ȣ̓ρησε πȣλὺ ἀθρόον, ȣκ εἰδῦα. Ενάτη, ξυνέδωκε πάν]α· κωματώδης πρὸς δείλην· σμικρὰ ἐπεῤῥίγωσεν· ἤμεσε μικρὰ,

bris acuta prehendit, modicus circa caput ſudor frigidus dimanavit. Tertio, non ſine dolore ab alvo cruda, tenuia, multa demiſſa ſunt. Quarto, novus obortus eſt rigor, exaſperata ſunt omnia, pervigil fuit. Quinto, moleſtè habuit. Sexto, eadem perſeverârunt. Ex alvo verò liquida multa ſeceſſere. Septimo, novo ſuborto rigore febris acuta corripuit, ſitis multa aderat, & incontinens corporis jactatio. Ad veſperam frigidus toto corpore diffuſus eſt ſudor, perfrixit, extremorum frigus, quæ nec jam ad calorem revocari poterant. Itemque ſub noctem oborto rigore extrema non recaleſcebant, neque dormivit, aliquantulùm deliravit, confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit. Octavo, circa meridiem recaluit, ſitivit, ſopore oppreſſa fuit, nauſeabunda. Bilioſa, pauca, nonnihil flava vomitione refudit, nox inquies, non dormivit, multùm confertas urinas reddidit idque non ſentiens. Nono, remiſſa ſunt omnia, ſopore detenta eſt ad occaſum, ſuborto

μικρὰ, χολώδεα. Δεκάτῃ, ῥίγος· πυρεῖὸς παρωξύνθη· ὀυχ ὕπνωσεν ὀυδέν· πρωῒ, ὄρησε πολὺ, ὑπόςασιν ὀυκ ἔχον· ἄκρεα ἀνεθερμάνθη. Ενδεκάτῃ, ἤμεσεν ἰώδεα, χολώδεα· ἐπερρίγωσεν ὀυ μεῖὰ πολὺ, καὶ πάλιν ἄκρεα ψυχρά· ἐς δείλην, ἱδρῶς, ῥίγος· ἤμεσε πολλά· νύκῖα, ἐπιπόνως. Δωδεκάτῃ, ἤμεσε πολλὰ, μέλανα, δυσώδεα· λυγμὸς πολὺς· δίψος ἐπιπόνως. Τρισκαιδεκάτῃ, μέλανα, δυσώδεα, πολλὰ ἤμεσε· ῥίγος· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἄφωνος. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, αἷμα διὰ ῥινῶν· ἀπέθανε. Ταύτῃ διὰ τέλεος, κοιλίη ὑγρή· φρικώδης. Ηλικίη, περὶ ἔτεα ἑπῖακαίδεκα.

TMHMA

aliquantulùm rigore, pauca, biliofa, vomuit. Decimo rigor, febrilis infultus, neque quicquam quievit. Mane urinam multam, in quâ nulla fubfidentia inerant, reddidit, extrema recaluerunt. Undecimo, vomuit virulenta, biliofa, non ita multò pòft rigore correpta eft, rurfúfque extrema frigefcebant. Sub occafum fudor, rigor, vomuit multum, noctem moleftè tulit. Duodecimo, multa, nigra, fœtida vomuit, fingultus multus adfuit, & fitis molefta. Decimo tertio, rigore correpta, nigra, graveolentia, multa vomitu effudit. Circa meridiem verò voce defecta eft. Decimo quarto, fanguis per nares effluxit; defuncta eft. Huic per totum morbum alvus lubrica, & horroris fenfus adfuit. Ætas erat annorum ferè feptendecim.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Καλάστασις Λοιμώδης*.

13. Ἔτος νότιον, ἔπομβρον· ἄπνοια διὰ τέλεος· αὐχμῶν δὲ γενομένων, τοὺς ὑπόπροσθεν χρόνους ἐπ' ἐνιαυτὸν, ἐν νοτίοισι, περὶ Ἀρκτοῦρον, ὕδατα πολλά. Φθινόπωρον, σκιῶδες, ἐπινέφελον· ὑδάτων πλήθεα. Χειμὼν νότιος, ὑγρὸς, μαλακός. Μετὰ δὲ ἡλίου τροπὰς ὕστερον πολλῷ, πλησίον ἰσημερίης, ὀπισθοχειμῶνες· καὶ ἤδη περὶ ἰσημερίην, βόρεια, χιονώδεα, οὐ πουλὺν χρόνον. Ἔαρ πάλιν νότιον, ἄπνοον· ὕδατα πολλὰ διὰ τέλεος μέχρι

SECTIO SECUNDA.

Status Pestilens.

13. ANnus Austrinus, imbribus abundans, atque in totum à ventis tranquillus fuit. Quum autem paulò superioribus anni temporibus, justò majores siccitates viguissent, sub Arcturum, spirantibus austris, multùm pluit. Autumnus obscurus, nebulosus, cum aquarum abundantiâ, hyems austrina, humida & levis. Longo verò post Solis conversionem intervallo, juxta æquinoctium, extremæ hyemis frigora adfuerunt, jamque sub Æquinoctium ipsum Aquilonares venti cum nivibus non ita diu spiravere. Ver rursus austrinum, à flatibus quietum, aquæ multæ & continentes

* Λοιμώδης hìc non est propriè *pestilens* & *contagiosus*, siquidem in his morbis ab *Hippocrate* descriptis nullum est *contagii* vestigium: sed ut *Galenus* innuit, aliud non est, quàm Ἐπιδημία ὀλέθριος. Quicunque enim uno in loco morbus multos simul invaserit, simulque hoc habeat ut multos perimat; *pestis* fit. Com. 3. in 3. Epid. Sed ipse Titulus *Galeno* paululùm suspectus est.

μέχρι Κυνός. Θέρος, αἴθριον, θερμόν· πνίγεα μεγάλα. Ετησιάιἶε σμικρὰ, διεσπασμένως ἔπνευσαν· πάλιν δὲ περὶ Αρκ͂ϊȣρον ἐν βορείοισιν ὕδαῖα πολλά. Γενομένȣ δὲ τȣ͂ ἔτεος ὅλȣ νοἶίȣ, ϗ ὑγρȣ͂, ϗ μαλθακȣ͂, καῖὰ μὲν τὸν χειμῶνα, διῆγον ὑγιηρῶς, πλὴν τῶν φθινωδέων, περὶ ὧν γεῖράψεῖαι.

14. Πρὸ δὲ τȣ͂ ἦρος ἅμα τοῖσι γενομένοισι ψύχεσιν, ἐρυσιπέλαῖα πολλὰ, τοῖσι ϗ μεῖὰ προφάσιος, τοῖσι δ' ȣ̓· κακοήθεα, πολλȣ̀ς ἔκῖειναν. Πολλοὶ φάρυγῖας ἐπόνησαν· φωναὶ κακȣ́μεναι· καῦσοι φρενιῖικοί· ϛόμαῖα ἀφθώδεα· αἰδοίοις φύμαῖα· ὀφθαλμίαι· ἄνθρακες. Κοιλίαι ταραχώδεες· ἀπόσιτοι, διψώδεες· οἱ μὲν, οἱ δ' ȣ̓· ȣ̓͂ρα ταραχώδεα, πȣλλὰ, κακά. Κωμαῖώδεες ἐπὶ πȣλὺ, ϗ πάλιν ἄγρυπνοι· ἀκρισίαι πȣλλαί· δύσκριῖα· ὕδρωπες· φθινώδεες

tes ad Canem uſque. Æſtas ſerena, calida, æſtus præfocantes magni. Anniverſarii venti (Eteſias vocant) pauci disjunctim ſpiravere. Sub Arcturum rurſus ſpirantibus Aquilonibus, aquæ multæ. Exiſtente igitur anno auſtrino, humido & leni, hyeme quidem ſalubriter agebant, præter tabidos, de quibus mox ſcribetur.

14. Ante ver autem unà cum frigoribus conſecutis ignes ſacri plurimi, partim quidem aliquâ de cauſâ, partim quidem ſine eâ contingebant, atque hi maligni quidem multos ſuſtulerunt. Multi ex faucibus laborabant, voces vitiatæ erant, febres ardentes unà cum phrenitide, ſerpentia oris ulcera, pudendorum tubercula, lippitudines, carbunculi. Alvi perturbatæ, cibos averſabantur, & hi quidem partim ſiticuloſi, partim ſine ſiti erant. Urinæ turbulentæ, multæ, malæ reddebantur. Sopore ut plurimùm detinebantur, rurſuſque pervigiles. Morborum ſolutiones prorſus

2 nullæ

φθινώδεες πȣλλοί. Τὰ μὲν ἐπιδημήσαντα νȣσήματα, ταῦτα. Εκάςȣ δὲ τῶν ὑπογεγραμμένων εἰδέων, ἦσαν οἱ κάμνοντες, καὶ ἔθνησκον πολλοί· ξυνέπιπτε δὲ ἐφ᾽ ἑκάςοισι τȣτέων ὧδε. Πολλοῖσι μὲν τὸ ἐρυσίπελας μετὰ προφάσιος ἐπὶ τοῖσι τυχȣ̃σι, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖσι τρωματίοισιν, ἐφ᾽ ὅλῳ τῷ σώματι· μάλιςα δὲ, τοῖσι περὶ ἑξήκοντα ἔτεα περὶ κεφαλὴν, εἰ καὶ σμικρὸν ἀμεληθείη. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείῃ ἐȣ̃σι, μεγάλαι φλεγμοναὶ ἐγίνοντο· καὶ τὸ ἐρυσίπελας, πολὺ, ταχὺ πάντοθεν ἐπενέμετο. Τοῖσι μὲν ȣ̃ν πλείςοισιν αὐτῶν ἀποςάσιες ἐς ἐμπυήματα συνέπιπτον· σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀςέων ἐκπτώσιες μεγάλαι. Ην δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ ξυνιςάμενον ȣ̓ πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη, καὶ ῥεῦμα πȣλὺ καὶ ποικίλον. Οἷσι μὲν ȣ̃ν περὶ κεφαλὴν τȣτέων τι ξυμπίπτῃ γίνεσθαι, μαδίσιές τε ὅλης τῆς

nullæ partimque difficiles, aquæ inter cutem, tabidi multi. Atq; hi quidem morbi populariter vulgabantur. Ex enumeratorum autem generum unoquoq; laborabant multi & moriebantur plurimi, eorumque ſingulis hunc in modum accidit. Multis certè ignis ſacri occaſio ex contemnendis valdeque parvis ulcuſculis toto corpore oblata eſt, præcipuè verò ſexagenariis circum caput, vel ſi quid paululum negligeretur. Nonnullis autem, etiam inter curationes ipſas, magnæ inflammationes contingebant, multuſque ignis ſacer celeriter ubique populabatur. Horum igitur plurimis abſceſſus ad ſuppurationes vertebant, carniumque & oſſium ac nervorum ex decidentiâ mutilationes magnæ fiebant. Neq; verò contracta fluxio puri erat affinis, ſed aliud quoddam putredinis & fluxionis multæ ac variæ genus. Quibus itaque circa caput hujuſmodi aliquid contigit, totius capitis & menti glabrationes, oſſiumque denudationes

τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο, καὶ τοῦ γενείου· καὶ ὀστέων ψιλώματα, καὶ ἐκπτώσιες, καὶ πολλὰ ῥεύματα. Εν πυρετοῖσι τὲ ταῦτα, καὶ ἄνευ πυρετῶν· ἦν δὲ ταῦτα φοβερώτερα, ἢ κακίω. Οἷσι γὰρ ἐς ἐμπύημα ὁ τῶν τοιούτων ἀφίκοιτο πεπασμὸς, οἱ πλεῖστοι τούτων ἐσώζοντο· οἷσι δὲ ἡ μὲν φλεγμονὴ καὶ τὸ ἐρυσίπελας ἀπέλθοι, τοιαύτην δὲ ἀπόστασιν μηδεμίαν ποιήσαιτο, τούτων ἀπώλλυντο πολλοί. Ομοίως δὲ καὶ ὅποι ἄλλῃ τοῦ σώματος πλανηθῇ, ξυνέπιπτε ταῦτα. Πολλοῖσι μὲν γὰρ βραχίων, καὶ πῆχυς ὅλος περιεῤῥύη· οἷσι δ' ἐπὶ τὰ πλευρὰ ταῦτα ἐκακοῦτο, ἢ τῶν ἔμπροσθέν τι ἢ τῶν ὄπισθεν· οἷσι δὲ ὅλος ὁ μηρὸς, ἢ τὰ περὶ κνήμην ἐψιλοῦτο, καὶ ποὺς ὅλος. Ην δὲ πάντων χαλεπώτατον τῶν τοιούτων, ὅτε περὶ ἥβην καὶ αἰδοῖα γένοιατο. Καὶ τὰ μὲν περὶ ἕλκεα καὶ μετὰ προφάσιος τοιαῦτα. Πολλοῖσι δὲ ἐν πυρετοῖσι καὶ πρὸ

dationes & prolapfus acciderunt, multæque fluxiones fiebant, iftaque partim in febribus, partim fine his aderant. Atque hæc terrorem potiùs quam periculum denunciabant. Quibus nanque talium maturatione res ad fuppurationem devenit, eorum plerique fuperftites evadebant. At verò quos inflammatio quidem facerq; ignis reliquerat, nullumq; hujufmodi abfceffum creaverat, ii frequentes periere. Similiter quoque & quâcunque corporis parte oberrârunt, ifta contigerunt. Multis fiquidem brachium ac cubitus totus defluebat. Nonnullis verò ifta latera malè vexabant, aut anteriorum aut pofteriorum aliquid. Eft ubi etiam femur integrum, aut tibia, aut pes totus denudabantur. Horum autem omnium graviffimè urgebant quæ circum pubem pudendaque contingebant. Atque ea quidem fuit eorum, quæ cum ulcere aut occafione aliquâ externâ contigerunt, conditio. Multis autem unà cum febribus ipfis, aut ante febrem,

πρὸ πυρετοῦ, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσι ξυνέπιπτεν. Ην δὲ καὶ τούτων ὅσα μὲν ἀπόστασιν ποιήσαιτο διὰ τοῦ ἐκπυήματος, ἢ κατὰ κοιλίην ταραχή τις ἐπίκαιρος, ἢ χρηστῶν οὔρων διάδοσις γένοιτο, διὰ τούτων λελύσθαι· οἷσι δὲ μηδὲν τούτων ξυμπίπτοι, ἀσήμως δὲ ἀφανιζομένων, θανατώδεα γίνεσθαι. Πολὺ μὲν οὖν τοῖσι πλείστοισι ξυνέπιπτε τὰ περὶ τὸ ἐρυσίπελας, τοῦ ἦρος· παρείπετο δὲ καὶ διὰ τοῦ θέρεος, καὶ ὑπὸ φθινόπωρον. Πολλὴ δὲ ταραχή τισι, καὶ τὰ περὶ τὸν φάρυγγα φύματα, καὶ φλεγμοναὶ γλώσσης, καὶ τὰ παρ᾽ ὀδόντας ἀποστήματα. Φωναί τε πολλοῖσιν ἐπεσήμαινον, κατεαγμέναι καὶ κατίλλουσαι *· πρῶτον μὲν φθινώδεσιν ἀρχομένοισιν, ἀτὰρ καὶ τοῖσι καυσώδεσι, καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν.

15. Ηρξαντο

febrem, atque etiam poſt febres ipſas inciderunt. Illud verò ipſis inerat, ut quæcunque per ſuppurationem abſcederent, ſi vel inſignis aliqua alvi perturbatio, aut probarum urinarum tranſmiſſio extitiſſet, per ea ipſa ſolutio procederet: ſin quibuſdam nihil horum contigiſſet, temereque & ſine ullâ ſolutionis ſignificatione evaneſcerent, ea mortem inferebant. Longè igitur plurimos ſacer ignis verè appetivit, qui & per æſtatem & ſub autumnum conſequebatur. Magna verò perturbatio quibuſdam inerat, & ad fauces tubercula, linguæque inflammationes, & quæ ſecundùm dentes abſcederent. Multiſque vocis vitiatæ & præpeditæ facta eſt ſignificatio, potiſſimè quidem his qui tabeſcere cœpiſſent, atque etiam febre ardente detentis & phreneticis.

15. Cœ-

* Alii legunt κατατίλλουσαι, aut κατιλλαίνουσαι, alii κατειλοῦσαι. Vide Foëſium.

15. Ἤρξαντο μὲν οὖν οἱ καῦσοι, πρὸ τοῦ ἦρος, καὶ τὰ φρενιτικὰ, μετὰ τὰ γενόμενα ψύχεα· καὶ πλεῖστοι τηνικαῦτα διενόσησαν· ὀξέα δὲ τούτοισι καὶ θανατώδεα, ξυνέπιπτεν. Ἦν δὲ ἡ κατάστασις τῶν γενομένων καύσων, ὧδε· ἀρχόμενοι κωματώδεες, ἀσώδεες, φρικώδεες· πυρετὸς ὀξύς· οὐ διψώδεες λίην, οὐ παράληροι· ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξε μικρά. Οἱ παροξυσμοὶ τοῖσι πλείστοισιν, ἐν ἀρτίῃσι. Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς, λήθη, καὶ ἄφεσις, καὶ ἀφωνίη· ἀκρεά τε τούτοισιν, ἀεὶ μὲν ψυχρότερα ποδῶν καὶ χειρῶν, πουλὺ δὲ περὶ τοὺς παροξυσμοὺς μάλιστα· πάλιν τε βραδέως, καὶ οὐ καλῶς ἀνεθερμαίνοντο· καὶ πάλιν κατενόουν καὶ διελέγοντο. Κατεῖχε δὲ ἢ τὸ κῶμα ξυνεχὲς, οὐχ ὑπνῶδες· ἢ μετὰ πόνων ἄγρυπνοι. Κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι τούτων, διαχωρήμασιν

15. Cœperunt itaque febres ardentes & phrenitides ante ver, poſt ea quæ præceſſerunt frigora, plurimique tunc diu ægrotârunt gravibuſque & lethalibus caſibus conflictati ſunt. Erat autem febrium ardentium quæ obvenerant conſtitutio hujuſmodi. Per initia ſopore detinebantur cum ſtomachi faſtidio & horroris ſenſu, febris acuta, neque magnopere ſitiebant aut delirabant. Ex naribus paucus ſtillavit ſanguis. Plurimos acceſſiones diebus paribus invadebant. Atque ſub ipſas acceſſiones oblivio, membrorum exolutio & vocis defectio contingebant. His quidem pedes ſummi & manus frigidiores evadebant, multóque maximè circa acceſſiones; deinde verò lentè nec probè recaleſcebant, rurſuſque ad intelligentiam redibant & loquebantur. Eos autem aut perpetuus ſopor non ſomnolentus detinebat, aut vigiliæ cum laboribus. Horum pleriſque alvus retrimentis crudis, tenuibus, multis turbabatur.

ῥήμασιν ὠμοῖσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· οὖρα πολλὰ, λεπτὰ, κρίσιμον οὐδὲ χρηστὸν οὐδὲν ἔχοντα. Οὐδὲ ἄλλο κρίσιμον οὐδὲν τοῖσιν οὕτως ἔχουσιν ἐγένετο, οὔτε γὰρ ἡμοῤῥάγει καλῶς, οὔτε τις ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις ἐγίνετο κρίσιμος· ἔθνησκόν τε ἕκαστος, ὡς τύχοι πεπλανημένως τὰ πολλὰ, περὶ τὰς κρίσιας. Ἐκ πολλοῦ δέ τινες ἄφωνοι, ἱδρῶντες πολλοί. Τοῖσι μὲν ὀλεθρίως ἔχουσι, ξυνέπιπτε ταῦτα. Παραπλήσια δὲ καὶ τοῖσι φρενιτικοῖσιν· ἄδιψοι δὲ πάνυ οὗτοι ἦσαν· οὐδ' ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν οὐδεὶς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλοισιν· ἀλλ' ἄλλῃ τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως ἀπώλλυντο.

16. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλοι πυρετοὶ, περὶ ὧν γεγράψεται. Στόματα πολλοῖσιν ἀφθώδεα, ἑλκώδεα· ῥεύματα περὶ τὰ αἰδοῖα πολλά· ἑλκώματα, φύματα,

tur. Urinæ multæ, tenues, neque judicatorii neque boni quicquam habebant. Neque aliud quicquam in ita affectis decernebat, neque enim rite ſanguis è naribus profluebat, neq; aliud quicquam eorum, quæ abſcedere nata ſunt, judicatione tentabatur, moriebaturque unusquiſque, uti ſors ferebat, vago & incerto ordine, plerunque circa judicationes, quidam vero longius producti cum vocis defectione, nonnulli etiam cum ſudoribus. Quæ quidem his, qui pernicioſe haberent, contingebant. Quin & ſimilia phreneticis fiebant. Atque hi omnino ſine ſiti erant. Neque phreneticorum quiſpiam vehementer inſanivit, ſicut in cæteris uſuvenire ſolet, ſed ex malâ aliâ quâdam & languidâ in ſomnum degravatione graviter peribant.

16. Aliæ inſuper etiam febres viguerunt, de quibus mox ſcribetur. Multis os ſerpentibus ulceribus affectum ulceroſumve fuit, fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, tubercula intus

τα, ἔξωθεν, ἔσωθεν· τὰ περὶ βȣϐῶνας· ὀφθαλμίαι ὑγραὶ, μακροχρόνιαι, μετὰ πόνων· ἐπιφύσιες βλεφάρων ἔξωθεν, ἔσωθεν, πολλῶν φθείροντες τὰς ὄψιας, ἃς Σῦκα ἐπονομάζȣσιν. Εφύετο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑλκέων πολλὰ καὶ αἰδοίοισιν· ἄνθρακες πολλοὶ κατὰ θέρος, καὶ ἄλλα, ἃ σὴψ καλέεται, ἐκθύματα μεγάλα· ἕρπητες πολλοῖσι μεγάλοι. Τα δὲ κατὰ κοιλίην πολλοῖσι πολλὰ, καὶ βλαϐερὰ συνέϐαινε. Πρῶτον μὲν τεινεσμοὶ πολλοῖσιν ἐπιπόνως· πλείστοισι δὲ παιδίοισι, καὶ πᾶσιν, ὅσοι πρὸ ἥϐης· καὶ ἀπώλλυντο τὰ πλεῖστα τȣτων. Λειεντερικοὶ πολλοὶ, δυσεντερικοί· ȣ δ' ȣ̈τοι λίην ἐπιπόνως· τὰ δὲ χολώδεα, καὶ λιπαρὰ, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα. Πολλοῖσι μὲν αὐτὸ τὸ νȣ́σημα ἐς τȣ̃το κατέσκηψεν, ἄνευ τε πυρετῶν, καὶ ἐν πυρετοῖσι. Μετὰ πόνων στρόφοι, καὶ ἀνειλήσιες.

intus & extra circum inguina. Lippitudines humentes, longæ, diuturnæ, non fine doloribus, palpebris foris & intus adnafcebantur quædam, quæ multorum aciem perderent, Ficos nominant. Enafcebantur verò cùm aliis in ulceribus multa, tum in pudendis. Carbunculi æftate multi, atque alia quæ putredinis nomine donantur, puftulæ magnæ. Serpentia ulcera plerifque magna. Quantum autem ad alvum fpectabat, plerifque circa eam multa & noxia evenere. Primum quidem crebræ & inanes egerendi voluntates multis moleftæ, imprimis verò pueris atque iis omnibus qui pubertatem nondum attigerant, eorumque plurimi peribant. Multi inteftinorum lævitate vexabantur, quidam difficultate inteftinorum, neque hi admodum molefte. Alvus autem biliofa, & pinguia, & tenuia, & liquida demittebat, ac multis quidem eo morbus ipfe decubuit, tum circa febres, tum in febribus. Tormina cum doloribus aderant,

ἀνειλήσιες κακοήθεες· τῶν πολλῶν ἐνόντων τε καὶ ἐπισχόντων διέξοδοι· τά τε διεξιόντα, πόνους οὐ λύοντα. Τοῖσι δὲ προσφερομένοισι δυσκόλως ὑπακούοντα· καὶ γὰρ αἱ καθάρσιες τοὺς πλείστους προσέβλαπτον. Τῶν δὲ οὕτως ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλλυντο· πολλοῖσι δὲ καὶ μακρότερα διῆγεν. Ὡς δ᾽ ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, πάντες καὶ οἱ τὰ μακρὰ νοσέοντες καὶ οἱ τὰ ὀξέα, ἐκ τῶν κατὰ κοιλίην ἀπέθνησκον μάλιστα· πάντας γὰρ, κοιλίη συναπήνεγκεν. Απόσιτοι δὲ πάντες μὲν ἐγένοντο καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, οἷς ἐγὼ οὐδεπώποτε ἐνέτυχον· πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοὶ, καὶ οἱ ἐκ τοιούτων· καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ, οἱ καὶ ὀλεθρίως ἔχοιεν. Διψώδεες, οἱ μὲν, οἱ δὲ οὔ· τῶν ἐν πυρετοῖσι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, οὐδεὶς ἀκαίρως, ἀλλ᾽ ἦν κατὰ ποτὸν διαιτᾷν ὡς ἤθελες. Οὖρα δὲ πολλὰ μὲν, τὰ διεξιόντα ἦν, οὐκ ἐκ

rant, itemque convolutiones malignæ. Multis in corpore exiſtentibus ac ſuppreſſis exitus. At neque exeuntia dolores tollebant. Atque ad ea quæ adhibebantur non facilè habebant. Purgationes nempe plurimos magis offendebant. Eorum verò qui ita habebant plerique quidem ſubitò moriebantur, multi etiam diutiùs perdurabant. Atque ut ſemel abſolvam, tum qui diuturnis, tum qui acutis tentabantur morbis, ex ventris vitio omnes ferè periere. Omnes nanque venter pariter ſuſtulit. Omnes autem in quos ſanè incidi, ob præſcriptos omnes morbos quibus vexabantur, cibos equidem averſabantur. Plerique verò præcipuéq; hi ipſi, & qui eodem modo affecti erant, ſed & ex aliis qui etiam perniciosè haberent. Siticuloſi partim quidem erant, partim verò ſiti vacui. Ex his quos febris aliaque vexabant, nullus intempeſtivè potum ſumpſit, ſed quoad potionem, licebat eam inſtituere vivendi rationem

ἐκ τῶν προσφερομένων ποτῶν, ἀλλὰ πολλὸν ὑπερβάλλοντα. Πολλὴ δέ τις καὶ τῶν οὔρων κακότης ἦν τῶν ἀπιόντων· οὔτε γὰρ πάχος, οὔτε πεπασμοὺς, οὔτε καθάρσιας χρηστὰς εἶχεν. Ἐπὶ πολλοῖσι γὰρ αἱ κατὰ κύστιν καθάρσιες χρησταὶ γενόμεναι, ἀγαθόν· ἐσήμαινον δὲ τοῖσι πλείστοισι, σύντηξιν, καὶ ταραχὴν, καὶ πόνους, καὶ χρόνους, καὶ ἀκρισίας. Κωματώδεες δὲ μάλιστα οἱ φρενιτικοὶ, καὶ οἱ καυσώδεες ἦσαν· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασι πᾶσι τοῖσι μεγίστοισιν, ὅτι μετὰ πυρετοῦ γίνοιτο. Διὰ παντὸς δὲ τοῖσι πλείστοισιν, ἢ βαρὺ κῶμα παρείπετο, ἢ μικροὺς καὶ λεπτοὺς ὕπνους κοιμᾶσθαι.

17. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πυρετῶν ἐπεδήμεσεν εἴδεα, τριταίων, τεταρταίων, νυκτερινῶν, ξυνεχέων, μακρῶν, πεπλανημένων, ἀσωδέων, ἀκαταστάτων· ἅπαντες δὲ οὗτοι, μετὰ πολλῆς ἐγίνοντο ταραχῆς.

Κοιλίαι

tionem quam velles. Urinæ autem copiosæ prodibant, neque potioni ingestæ respondebant; verum plurimùm superabant, multúmque etiam vitiosæ erant urinæ redditæ. Nam neque crassitudinem, neque concoctionem habebant, neque probè expurgabantur. In multis nanque probæ per vesicam expurgationes bono sunt. Plurimis verò colliquationem perturbationemque, & dolores, & moram, & judicationis cessationem portendebant. Sopore autem detinebantur, imprimis quidem phrenitici & qui febre ardente laborabant, quinetiam cæteris in omnibus maximis morbis, quòd cum febre contingerent. Omnino verò plerosque aut gravis sopor comitabatur, aut tenues & parvi somni.

17. Multa alia præterea passim vulgata sunt febrium genera, tertianæ, quaternæ, nocturnæ, assiduæ, diuturnæ, incertæ & vagæ, implacidæ, inconstantes. Atque hæ omnes non sine

Κοιλίαι τε γὰρ τοῖσι πλείστοισι ταραχώδεες· φρικώδεες· ἱδρῶτες οὐ κρίσιμοι· καὶ τὰ τῶν οὔρων, ὡς ὑπογέγραπται. Μακρὰ δὲ τοῖσι πλείστοισι τουτέων· οὐδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τουτέοισιν ἀποστάσιες ἔκρινον, ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι. Δύσκριτα μὲν πᾶσι πάντα ἐγίνετο, καὶ ἀκρισίαι, καὶ χρόνια· πολὺ δὲ μάλιστα τούτοισιν. Εκρινε δὲ τουτέων ὀλίγοισι, περὶ ὀγδοήκοντα· τοῖσι δὲ πλείστοισιν, ὡς ἔτυχεν, ἐξέλιπεν. Εθνησκον δὲ τουτέων ὀλίγοι ὑπὸ ὕδρωπος, ὀρθοστάδην. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νουσήμασιν, οἰδήματα παρώχλει· πολὺ δὲ μάλιστα τοῖσι φθινώδεσι.

18. Μέγιστον δὲ καὶ χαλεπώτατον, καὶ πλείστους ἔκτεινε τὸ φθινῶδες· πολλοὶ γάρ τινες ἀρξάμενοι κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ μὲν κατεκλίθησαν· οἱ δὲ αὐτέων ὀρθοστάδην ὑπέφερον. Τὸ πρωῒ δὲ τοῦ ἦρος

ne multâ perturbatione contingebant. Plerisque etenim alvus cum horroris sensu turbabatur, sudores nihil decernebant, urinæque, quales supra descripsimus. Eorum verò plerisque hæc erant diuturna. Neque enim decernebant quæ iis ipsis abscedebant, quod cæteris usu venire solet. Omnino quidem omnibus difficiles erant judicationes, aut nullæ, aut diuturnæ, his verò quàm maximè. Atque horum pauci circa octogesimum diem judicatione absolvebantur, magnâ autem ex parte iis temerè defecerunt. Horum etiam pauci ex aquâ inter cutem moriebantur erecti & stantes. Plerosque verò etiam præter alios morbos tumores agitabant, ac præ cæteris tabidos.

18. Maximè autem & gravissimè afflixit tabes, plurimosq; interemit. Nempe cùm multis ad hyemem cœpisset, hi magnâ ex parte decubuerunt, partim verò erecti & stantes pertulerunt. Ineunte autem vere eorum qui decubuerant plerique perierunt, reliquorum verò nullum tusses reliquerunt;

ἦρος ἔθνησκον οἱ πλεῖϛοι τῶν καlακλιθένlων· τῶν δὲ ἄλλων, ἐξέλιπον μὲν αἱ βῆχες ȣδενὶ, ὑφίεσαν δὲ καlὰ θέρος· ὑπὸ δὲ τὸ φθινόπωρον, καlεκλίθησαν πάνlες, καὶ πολλοὶ ἔθνησκον· μακρὰ δὲ τȣτων οἱ πλεῖϛοι διενόσεον. Ηρξαlο μὲν ȣ̃ν τοῖσι πλείϛοισι τȣτων ἐξαίφνης ἐκ τȣτων, κακȣ̃σθαι· φρικώδεες πυκνά· πολλάκις πυρεlοὶ ξυνεχέες, ὀξέες· ἱδρῶτές τε ἄκαιροι· πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλεος, πολλὴ ψύξις· καὶ μόλις πάλιν ἀναθερμαινόμενοι. Κοιλίαι ποικίλως ἐφεϛάμεναι, καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραινόμεναι· καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πάνlων, διάδοσις κάτω. Πλῆθος ȣ̓ρων ȣ̓ χρηϛῶν· ξυνlήξιες κακαί· αἱ δὲ βῆχες ἐνῆσαν μὲν διὰ τέλεος πολλαὶ, καὶ πολλὰ ἀνάγȣσαι πέπονα καὶ ὑγρὰ, μεlὰ πόνων δὲ ȣ̓ λίην. Αλλ' εἰ καὶ ὑπεπόνεον, πάνυ πρηέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις ἡ ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνεlο· φάρυγlες ȣ̓ λίην δακνώδεες,

verùm æſtate remiſerunt. At ſub Autumnum omnes decubuerunt, multique interierunt, eorum verò plerique diu traxerunt. Horum itaque plurimi, ex his derepente peſſimè affligi cœperunt, crebri erant horrores, plerumque febres aſſiduæ, acutæ, ſudores etiam intempeſtivi, multi, continenter frigidi, refrigeratio multa, vixque recaleſcebant. Alvi variis modis ſubſiſtentes, rurſuſque illico lubricæ, atque eorum quæ pulmones offendebant per inferna tranſmiſſio. Urinarum illaudatarum abundantia, corporis extenuationes malæ. Tuſſes autem omninò quidem multæ aderant, multaque coćta & liquida educebant, neque verò admodum laborioſè. Quod ſi etiam quadantenus laborarent, rurſus tamen valde placidè & molliter omnis ex pulmone purgatio procedebat, fauces non admodum mordebantur, neque ſalſugines quicquam infeſtabant. Viſcida nihilominùs & alba, liquidaque & ſpumoſa multa

κώδεες, ἐδὲ ἀλμυρίδες ἐδὲν ἠνώχλεον· τὰ μέντοι γλίσχρα, καὶ λευκὰ, καὶ ὑγρὰ, καὶ ἀφρώδεα πολλὰ ἀπὸ κεφαλῆς κατήει. Πολὺ δὲ μέγιστον κακὸν παρείπετο καὶ τέτοισι καὶ τοῖσιν ἄλλοισι τὰ περὶ τὴν ἀποσιτίην, καθάπερ ὑποσέγραπται· ἐδὲ γὰρ πότων μετὰ τροφῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διῆγον ἀδίψως. Βάρος σώματος· κωματώδεες· τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων οἴδημα, καὶ ἐς ὕδρωπα περιΐσταντο· φρικώδεες· παράληροι περὶ θάνατον.

19. Εἶδος δὲ τῶν φθινωδέων ἦν, τὸ λεῖον, τὸ ὑπόλευκον, τὸ φακῶδες, τὸ ὑπέρυθρον, τὸ χαροπὸν, λευκοφλεγματίαι, πτερυγώδεες, καὶ γυναῖκες ἕτω· τὸ μελαγχολικόν τε, καὶ ὕφαιμον. Οἱ καῦσοι, καὶ τὰ φρενιτικὰ, καὶ τὰ δυσεντεριώδεα τέτων ἥπτετο· τεινεσμοὶ νέοισι· φλεγματώδεσιν αἱ μακραὶ διάρροιαι·

multa ex capite descendebant. Longè verò maximum malum tum hos tum etiam cæteros comitabatur, ciborum fastidium, uti paulò antè scriptum est. Nam neque ad potionem neque ad cibum alacriter habebant, sed valde siti vacui degebant. Corporis gravitas inerat, & sopore detinebantur. Ac ferè omnes tumoribus corripiebantur, & in aquam inter cutem evadebant. Horrore concutiebantur, & sub mortem delirabant.

19. Erat autem tabidorum species ex iis qui glabri erant, subalbidi, lentis colorem referentes, subrubri, cæsiis oculis, pituitâ albâ redundantes, & quibus scoptula operta alarum instar à tergo extabant atque prominebant, mulieresque eodem modo se habebant. Itidem & qui ad atram bilem generandam essent idonei, & subsanguinei. Atque hos febres ardentes & phrenitides, & intestinorum difficultates tentabant. Juvenes crebræ & inanes egerendi cupiditates,

ῥοιαι· καὶ τὰ δριμέα διαχωρήματα, καὶ λιπαρὰ πικροχόλοισιν.

20. Ην δὲ πᾶσι τοῖσιν ὑποστεγραμμένοισι, χαλεπώτατον μὲν, τὸ ἔαρ, καὶ πλείστους ἀπέκτεινε· τὸ δὲ θέρος ῥήϊστον, καὶ ἐλάχιστοι ἀπώλλυντο· τοῦ δὲ φθινοπώρου, καὶ ὑπὸ Πληϊάδα πάλιν ἔθνησκον οἱ πολλοὶ τεταρταῖοι. Δοκέοι δέ μοι προσωφελῆσαι κατὰ λόγον τὸ γενόμενον θέρος· τὰς γὰρ θερινὰς νόσους χειμὼν ἐπιγενόμενος λύει, καὶ τὰς χειμερινὰς θέρος ἐπιγενόμενον μεθίστησι. Καίτοι αὐτόγε ἐπὶ ἑωυτοῦ τὸ γενόμενον θέρος, οὐκ εὐσταθὲς ἐγένετο, ἀλλ᾽ ἐξαίφνης θερμὸν, καὶ νότιον, καὶ ἄπνοον· ἀλλ᾽ ὅμως πρὸς τὴν ἄλλην κατάστασιν μεταλλάξαν, ὠφέλησεν.

21. Μέγα δὲ μέρος ἡγεῦμαι τῆς τέχνης εἶναι τὸ δύνασθαι σκοπεῖν, καὶ περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς· ὁ γὰρ γνοὺς καὶ χρεόμενος τούτοις, οὐκ ἄν μοι δοκέῃ μέγα

tates, pituitoſos longa alvi profluvia, acria & pinguia ventris recrementa bilioſos vexabant.

20. Omnibus autem quos paulò ſuprà deſcripſimus, ver quidem erat moleſtiſſimum plurimoſq; ſuſtulit. Æſtas verò placidiſſima, miniméque multi perierunt. Per autumnum rurſus & ſub Vergilias, multi interierunt quartanâ febre detenti. Mihi porrò videtur æſtas illa meritò multùm profuiſſe. Æſtivos namque morbos ſuccedens bruma ſolvit, & brumales adveniens æſtas dimovit. Quamquam quæ tunc fuit æſtas ex ſeſe non ſatis ſuæ naturæ conſtabat, verùm derepente calida, auſtrina, & à ventis ſilens fuit, nihilominus tamen ad aliam temporis conditionem mutata profuit.

21. Per verò magni in arte æſtimo poſſe de iis, quæ ſcripſimus, cogitationem rectè ſuſcipere. Eorum namque uſum qui calluerit, is mihi non magnopere

μέγα σφάλλεσθαι ἐν τῇ τέχνῃ. Δεῖ δὲ καταμανθάνειν ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τῶν ὡρέων ἑκάστην, καὶ τὸ νόσημα· ἀγαθὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ· κακὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καταστάσει, ἢ ἐν τῇ νούσῳ· μακρὸν ὅ,τι νόσημα, καὶ θανάσιμον· μακρὸν ὅ,τι, καὶ περιεστηκός· ὀξὺ, ὅ,τι θανάσιμον· ὀξὺ, ὅ,τι περιεστηκός· τάξιν τῶν κρισίμων· ἐκ τούτων σκοπεῖσθαι, καὶ προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορεῖται. Εἰδότι περὶ τούτων ἐστὶν εἰδέναι, οὓς, καὶ ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτᾷν.

nopere videtur in arte aberrare posse. Exactè autem tenere oportet propriam cujusque temporum anni conditionem, & statum, morbumque ipsum, & quidnam boni commune sit constitutioni cum morbo, quidnam & mali constitutio, aut morbus inter se commune habeant. Et quisnam morbus diuturnus sit & exitium afferat, aut quisnam diuturnus & ex quo ægri evadant; Et quisnam præceps & exitialis, aut quisnam præceps & salutaris. Atque ex his ipsis tum judicatoriorum dierum series observanda est, tum etiam prædicendi facultas suppetit. Ac in his exercitato proclive est instituendæ victûs rationis tempus & modum cognoscere, & quibusnam ea præscribenda sit.

ΕΚΚΑΙΔΕΚΑ ΑΡΡΩΣΤΟΙ.

Πρῶτος.

22. ΕΝ Θάσῳ τὸν τοῦ Παρίωνος, ὃς κατέκειτο ὑπὲρ Ἀρτεμισίου, πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς· κατ' ἀρχὰς δὲ ξυνεχής· καυσώδης, διψώδης· ἀρχόμενος κωματώδης, ϗ αὖθις ἄγρυπνος· κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν· οὖρα λευκά. Εκτη, οὔρησεν ἐλαιῶδες· παρέκρουσεν. Εβδόμη, παρωξύνθη πάντα· οὐδὲν ἐκοιμήθη· ἀλλ' οὖρα τὲ ὅμοια, ϗ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ἀπὸ δὲ κοιλίης, χολώδεα, λιπαρὰ διῆλθεν. Εἶτα τῇ ὀγδόῃ, σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν· ἤμεσεν ἰώδεα, ὀλίγα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Ενάτη, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτη, πάντα ξυνέδωκεν. Ενδεκάτη, ἵδρωσεν, οὐ δι' ὅλου· περιέ-

ψυξε

ÆGROTI SEXDECIM.

Primus.

22. PArii filius in Thaſo, qui ſupra Dianæ fanum decumbebat, febre acutâ correptus eſt, ſtatim quidem aſſiduâ, ardente, ſiticuloſâ. Per exordia ſopore detinebatur, rurſuſque vigiliis vexabatur. Alvus inter initia turbulenta, urinæ albæ. Die ſexto, oleoſam urinam reddidit, deliravit. Septimo, exacerbata ſunt omnia, non dormivit. Quin & urinæ ſimiles & mens perturbata. Ex alvo verò bilioſa & pinguia prodiere. Octavo deinceps, parum ex naribus ſtillavit, vomitione refuſa ſunt virulenta, pauca, aliquantulùm quievit. Nono, eadem perſeveravere. Decimo, cuncta remiſerunt. Undecimo, ſudor, ſed non toto

corpore

ψυξε μὲν, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Δωδεκάτῃ, πυρετὸς ὀξύς, διαχωρήματα χολώδεα, λεπτά, πολλά· οὔροισιν, ἐναιώρημα· παρέκρουσεν. Επτακαιδεκάτῃ, ἐπιπόνως· οὔτε γὰρ ὕπνοι, ὅτε πυρετὸς ἐπέτεινεν. Εικοστῇ, ἵδρωσε δι' ὅλου· ἄγρυπνος· διαχωρήματα χολώδεα· ἀπόσιτος, κωματώδης. Εικοστῇ καὶ τετάρτῃ, ὑπέστρεψε. Τριακοστῇ καὶ τετάρτῃ, ἄπυρος· κοιλίη οὐ συνίστατο· καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τεσσαρακοστῇ, ἄπυρος· κοιλίη ξυνέστη χρόνον οὐ συχνόν· ἀπόσιτος· σμικρὰ πάλιν ἐπύρεξε, καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως· ἄπυρος, τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ. Εἰ γάρ τοι διαλείποι καὶ διακουφίσειεν, πάλιν ὑπέστρεφε. Σιτίοισί τε πολλοῖσι, καὶ φαύλοισι προσεχρῆτο· ὕπνοι κακοὶ περὶ τὰς ὑποστροφάς· παρέκρουσεν. Οὖρα πάχος μὲν ἔχοντα οὔρει τηνικαῦτα,

ταραχώδεα

corpore dimanavit. Corporis quidem ſumma perfrixerunt, ſed mox recaluit. Duodecimo, graviter febricitavit, alvi recrementa biliosa, tenuia, copioſa. In urinis ſuſpenſum quid in medio innatans inerat, deliravit. Decimo ſeptimo, permoleſtè habuit. Nam neque ſomni aderant, & febris intendebatur. Vigeſimo, ſudor undique profluxit, pervigil fuit, dejectiones biliosæ, cibum averſabatur, ſopore detentus eſt. Vigeſimo quarto, recidiva contigit. Trigeſimo quarto, à febre immunis fuit, alvus non ſubſtitit, moxq; recaluit. Quadrageſimo, ſine febre, alvus non diu ſubſtitit, cibum averſabatur, rurſus aliquantulùm febricitavit, idque perpetuò inordinatè, partim quidem à febre liber, partim verò non. Nam ſi quando intermitteret allevaretque, ſtatim repetebat. Cibariis etiam multis, vilibus & vitioſis utebatur. Circa recidivas ſomni mali, deliravit. Urinas tunc reddebat craſſas quidem, verùm turbulentas & pravas. Ex alvo coacta, moxque diffluentia demittebantur.

ταραχώδεα δὲ, καὶ πονηρά· καὶ κατὰ κοιλίην συνιστάμενα, καὶ πάλιν διαλυόμενα· πυρέτια ξυνεχέα· διαχωρήματα πολλὰ, λεπτά. Εν δὲ τῇ ἑκατοστῇ καὶ εἰκοστῇ ἡμέρῃ, ἀπέθανε. Τούτῳ κοιλίη ξυνεχέως ἀπὸ τῆς πρώτης ὑγρὴ χολώδεσιν, ὑγροῖσι, πολλοῖσιν ἦν, ἢ ξυνισαμένη ἐν ζέουσι καὶ ἀπέπτοισιν· οὖρα διὰ τέλεος κακά· κωματώδεα τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων· ἄγρυπνος, ἀπόσιτος· συνεχέως Καῦσος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

23. ΕΝ Θάσῳ, τὴν κατακειμένην παρὰ τὸ ψυχρὸν, ἐκ τοῦ τόκου θυγατέρα τεκοῦσαν, καὶ καθάρσιος μὴ γινομένης, πυρετὸς ὀξὺς φρικώδης τριταίην ἔλαβεν. Εκ χρόνου δὲ πολλοῦ πρὸ τοῦ τόκου, πυρετώδης ἦν κατακλινὴς, ἀπόσιτος· μετὰ δὲ τὸ γενόμενον ῥίγος, ξυνεχέες, ὀξέες, φρικώδεες οἱ πυρετοί.

tebantur. Febriculæ assiduæ aderant, dejectiones multæ, tenues. Centesimo & vigesimo die, defunctus est. Huic alvus ab initio continenter biliosis, liquidis, multis diffluebat, aut si consisteret, fervida & cruda dejiciebat. Urinæ per totum morbum malæ. Sopore fere detinebatur, nec sine doloribus, eratque insomnis, cibos aversabatur, assiduéque febris ardens vexabat.

ÆGER SECUNDUS.

23. QUæ in Thaso ad frigidam decumbebat, ubi filiam enixa est, nec purgationes irent, eam tertio die, febris acuta cum horroris sensu corripuit. Ex longo tamen ante partum intervallo ex febre decumbebat, cibumque fastidiebat. Post rigorem autem febres fuerunt assiduæ, acutæ, cum horrore.

τοι· Ογδόῃ, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἐχομένας, καὶ ταχὺ πάλιν κατενόει· κοιλίη ταραχώδης, πουλλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὑδατοχόλοισιν· ἄδιψος. Ενδεκάτῃ, κατενόει· κωματώδης δὲ ἦν· οὖρα πολλὰ, λεπτὰ, καὶ μέλανα· ἄγρυπνος. Εικοστῇ, σμικρὰ περιέψυξε, καὶ ταχὺ πάλιν ἀνεθερμάνθη· σμικρὰ παρέλεγεν· ἄγρυπνος· τὰ κάτω κοιλίης, ἐπὶ τῶν αὐτῶν· οὖρα ὑδατώδεα, πουλλά. Εβδόμῃ καὶ εἰκοστῇ, ἄπυρος· κοιλίη ξυνέστη· οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, ἰσχίου δεξιοῦ ὀδύνη ἰσχυρὴ, χρόνον πουλύν· πυρετοὶ πάλιν παρείποντο, καὶ οὖρα ὑδατώδεα. Τεσσαρακοστῇ, τὰ μὲν περὶ τὸ ἰσχίον, ἐπεκούφισε· βῆχες δὲ ξυνεχέες, ὑγραὶ, πολλαί· κοιλίη ξυνέστη· ἀπόσιτος· οὖρα ἐπὶ τῶν αὐτῶν· οἱ δὲ πυρετοὶ, τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἐκλείποντες, πεπλανημένως δὲ παροξυνόμενοι, τὰ

μὲν,

horrore. Octavo, proximisque diebus multùm deliravit, statimque ad intelligentiam rediit. Alvus perturbata, multa, tenuia, aquosa, bile permixta demisit, absque siti erat. Undecimo, mente constabat, sopore tamen detinebatur, urinas multas, tenues & nigras reddidit, pervigil erat. Vigesimo, corporis summa paulùm perfrixerunt, moxque calor rediit, nonnihil mente mota est, pervigilavit. Alvi dejectiones eædem perseverârunt, urinæ dilutæ, multæ. Vigesimo septimo, à febre immunis fuit, alvus substitit. Non longè verò pòst ad coxendicem dextram vehemens enatus dolor diu tenuit, febres rursus subsecutæ, & urinæ aquosæ. Quadragesimo, circa coxendicem dolores allevârunt, sed tusses assiduæ, humidæ, multæ tenuerunt, alvus suppressa est, cibum fastidiebat, urinæ eædem. Febres verò in totum quidem non desinebant, sed errabundas & incertas habebant accessiones, & partim quidem sic, partim vero

μὲν, τὰ δ' οὔ. Ἑξηκοςῇ, αἱ μὲν βῆχες ἀσήμως ἐξέλιπον, οὔτε γάρ τις πτυάλων πεπασμὸς ἐγίνετο, οὔτε ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόςασις. Σιαγὼν δὲ, ἡ ἐκ τῶν ἐπὶ δεξιὰ, κατεσπάσθη· κωματώδης· παρέλεγε πάλιν, καὶ ταχὺ κατενόει· πρὸς δὲ τὰ γεύματα, ἀπονενοημένως εἶχεν· ἡ σιαγὼν μὲν ἐπανῆκεν· ἡ κοιλίη δὲ, χολώδεα σμικρὰ διέδωκεν· ἐπύρεσεν ὀξυτέρως· φρικώδης· καὶ τὰς ἐχομένας ἄφωνος· καὶ πάλιν κατενόει, καὶ διελέγετο. Καὶ ὀγδοηκοςῇ, ἀπέθανε. Ταύτῃ τὰ τῶν οὔρων διὰ τέλεος ἦν μέλανα, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα· καὶ κῶμα παρείπετο· ἄσιτος, ἄθυμος, ἄγρυπνος· ὀργαὶ, δυσφορίαι, τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

rò non prehendebant. Sexagesimo, tusses absque ulla judicationis significatione defecerant. Neque enim ulla sputorum concoctio extitit, neque aliud quicquam eorum, quæ abscedere solent. Maxilla dextra convulsa est, sopore detinebatur, rursus deliravit, statimque ad mentem rediit. Cæterùm à cibis averso erat animo, maxilla quidem loco restituta est, alvus autem biliosa pauca transmisit, febris intensior fuit, nec sine horrore, proximisque diebus voce defecta est, rursusque ad intelligentiam rediit & sermocinata est, octogesimoque expiravit. Urinæ huic perpetuò nigræ, tenues & dilutæ fuerunt, soporque comitabatur, cibos non sumebat, animum despondebat, pervigil, iracunda, implacida, mens atrâ bile tentabatur.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

24. ΕΝ Θάσῳ, Πυθίωνα, ὃς κατέκειτο ὑπεράνω τȣ̃ Ηρακλεία, ἐκ πόνων κ̀ κόπων κ̀ διαίτης γενομένης ἀμελȣ̃ς, ῥίγος μέγα, κ̀ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. Γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, χολώδης· ȣ̓χ ὕπνωσεν· ȣ̓̃ρα ὑπομέλανα, ἐναιώρημα μετέωρον· ȣ̓χ ἵδρυτο. Δευτέρη, περὶ μέσον ἡμέρης, ψύξις ἀκρέων, τὰ περὶ χεῖρας κ̀ κεφαλὴν μᾶλλον· ἄναυδος, ἄφωνος, βραχύπνοος ἐπὶ χρόνον πȣλὺν· ἀνεθερμάνθη· δίψα· νύκτα δι' ἡσυχίης· ἵδρωσε περὶ κεφαλὴν σμικρά. Τρίτη, ἡμέρη δι' ἡσυχίης, ὀψὲ περὶ ἡλίȣ δυσμὰς, ὑπεψύχθη σμικρά· ταραχὴ νυκτὸς ἐπιπόνως· ȣ̓δὲν ὕπνωσεν· ἀπὸ δὲ κοιλίης, μικρὰ, ξυνεστηκότα κόπρανα διῆλθε. Τετάρτη, πρωῒ δι'

ÆGER TERTIUS.

24. PYthionem in Thaſo, qui ſupra Herculis fanum decumbebat, ex laboribus & laſſitudinibus negligenterque ſubductâ victus ratione, rigor vehemens & febris acuta prehendit. Lingua reſiccata erat, ſiticuloſus, bile abundans, ſomnum non cepit. Urinæ nigricantes, ſublime quid in medio ſuſpenſum habebant, neque ſubſidebant. Altero ſub meridiem die corporis extremorum frigus cepit, præcipuéque circa manus & caput, ſermone & voce defectus eſt, longo intervallo brevem ſpiritum traxit, revocatus eſt calor, ſitiit, noctem quietam duxit, ſudor circa caput parum motus eſt. Tertio die, quietè habuit, ad veſperam verò ſub Solis occaſum aliquantulùm perfrixit, perturbatio cum nocte laborioſâ, nihil dormivit. Ex alvo verò pauca ſtercora coacta tranſmiſſa ſunt. Quarto, mane quievit, ſub meridiem autem

δι' ἡσυχίης, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης πάντα παρωξύνθη· ψύξις· ἄναυδος, ἄφωνος· ἐπὶ τὸ χεῖρον· ἀνεθερμάνθη· μετὰ χρόνον, οὔρησε μέλανα, ἐναιώρημα ἔχοντα· νύκτα δι' ἡσυχίης· ἐκοιμήθη. Πέμπτη, ἔδοξε κουφισθῆναι· κατὰ δὲ κοιλίην, βάρος μετὰ πόνου· διψώδης· νύκτα ἐπιπόνως. Εκτη, πρωῒ μὲν δι' ἡσυχίης, δείλης δὲ οἱ πόνοι μείζους· παρωξύνθη· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀψὲ κλυσματίῳ καλῶς διῆλθε· νυκτὸς, ἐκοιμήθη. Εβδόμη, ἡμέρη, ἀσώδης, ὑπεδυσφόρει· οὔρησεν ἐλαιῶδες· νυκτὸς ταραχὴ πολλή· παρέλεγεν· οὐδὲν ἐκοιμᾶτο. Ογδόη, πρωῒ μὲν, ἐκοιμήθη σμικρά· ταχὺ δὲ, ψύξις, ἀφωνίη, λεπτὸν πνεῦμα καὶ μινυθῶδες· ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη· παρέκρουσεν· ἤδη δὲ πρὸς ἡμέρην σμικρὰ ἐκουφίσθη· διαχωρήματα ἄκρητα, σμικρὰ, χολώδεα. Ενάτη

autem exaſperata ſunt omnia, perfrixit, ſermone & voce deſtitutus eſt, deterius habuit, tandem recaluit. Urinas reddidit nigras ſuſpenſum quiddam in medio innatans habentes, noctu placidè habuit, & ſomnum cepit. Quinto, allevari viſus eſt, cæterùm in ventre gravitas cum dolore tenuit, ſitibundus fuit, nox moleſta. Sexto, mane quidem placidè ſe geſſit, ſub occaſum verò dolores intenderunt, graviùs habuit. Veſperi autem ex parvo per alvum infuſo venter probè reddidit, noctu ſomnum cepit. Septimo die, magnâ corporis æſtuatione & ſtomachi faſtidio conflictabatur, & quâdam corporis implaciditate tentabatur, oleoſam urinam reddidit, noctu turbatio multa, delirabat, ſomnum nullum capiebat. Octavo, mane quidem aliquantulùm dormivit, confeſtimque perfrixio cepit & vocis defectio, ſpiratio exilis & imminuta, ad veſperam autem calor rurſus rediit, deliravit. Jam verò appetente die paulò leviùs habuit, alvi recrementa ſincera, pauca, bilioſa. Nono,

3 ſopore

Ενάτῃ, κωματώδης, ἀσώδης· ὅτε διεγείροιτο, ἐ λίην διψώδης· περὶ δὲ ἡλίου δυσμὰς, ἐδυσφόρει, παρέλεγε· νύκτα κακήν. Δεκάτῃ, πρωΐ, ἄφωνος· πολλὴ ψύξις, πυρετὸς ὀξὺς, πολὺς ἱδρὼς· ἔθανεν. Εν ἀρτίοισιν οἱ πόνοι τούτῳ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

25. Ο Φρενιτικὸς τῇ πρώτῃ κατακλιθεὶς, ἤμεσεν ἰώδεα, πολλὰ, λεπτά· πυρετὸς φρικώδης· πολὺς ἱδρὼς, ξυνεχὴς, δι' ὅλου· κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος, μετ' ὀδύνης· οὖρα λεπτά· ἐναιωρήματα σμικρὰ, διεσπασμένα· οὐχ ἵδρυτο· ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξεκόπρισεν ἀθρόα· πολλὰ παρέκρουσεν· οὐδὲν ὕπνωσε. Δευτέρῃ, πρωΐ, ἄφωνος· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν· οὐ διέλιπε· παλμοὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος·

sopore detinebatur, æstuatione & stomachi fastidio tentabatur cùm excitaretur, neque valde sitibundus erat. Sub Solis autem occasum magna corporis inquiete tenebatur, deliravit, nox prava. Decimo mane vox defecit, frigus multum, febris acuta, magna sudoris copia; defunctus est. Hic diebus paribus gravius habebat.

ÆGER QUARTUS.

25. QUi ex Phrenitide laborans primo die decubuit æruginosa & virulenta, multa, tenuia, vomitione refudit, febris horroris sensu insignis prehendit, sudor copiosus, assiduus, toto corpore dimanavit, capitis & cervicis gravitas non sine dolore. Urinæ tenues, in quibus sublimia quædam in medio suspensa, parva, dispersa inerant, neque subsistebant. Ex alvo stercora affatim prodierunt, multùm deliravit, nihil dormivit. Postridie mane vox defecit, febris accuta invasit, sudavit, non intermisit. Totum corpus palpitationes occuparunt,

μαῖος· νυκῖὸς, σπασμοί. Τρίτῃ, παρωξύνθη πάνῖα. Τεῖάρῖῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

26, ΕΝ Λαρίσσῃ, φαλακρὸς μηρὸν δεξιὸν ἐπόνησεν ἐξαίφνης· τῶν δὲ προσφερομένων ὀδὲν ὠφέλει. Τῇ πρώτῃ, πυρεῖὸς ὀξὺς, καυσώδης· ἀτρεμέως εἶχεν· οἱ δὲ πόνοι παρείπονῖο. Δευτέρῃ, τȣ̃ μηρȣ̃ μὲν ὑφίεσαν οἱ πόνοι, ὁ δὲ πυρεῖὸς ἐπέτεινεν· ὑπεδυσφόρει· ὀκ ἐκοιμᾶτο· ἄκρεα ψυχρά· ὄρων πλῆθος διήει ὀ χρηςῶν. Τρίτῃ, τȣ̃ μηρȣ̃ μὲν ὁ πόνος ἐπαύσαῖο· παρακοπὴ δὲ τῆς γνώμης, ᾗ ταραχὴ, ᾗ πολὺς βληςρισμός. Τετάρῖῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, ἔθανεν ὀξυῖάτως.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

parunt, noɛte convulſiones. Tertio die, graviora evaſerunt omnia. Quarto, mortuus eſt.

ÆGER QUINTUS.

26. CAluum in Lariſſa, ex femore dextro dolor derepente occupavit, nihilque adhibitis remediis eſt profeɛtum. Primo die, febris acuta, ardens, ſenſim prehendit, comitabanturq; dolores. Poſtridie fœmoris quidem dolores remiſerunt, febris autem intenſa eſt, implaciditate quâdam corporis tenebatur, ſomnum non capiebat, corporis ſumma frigebant, urinarum copia profluxit, ſed nec eæ laudabiles erant. Tertio die, femoris quidem dolor ceſſavit, verùm mentis alienatio perturbatioque adfuit. & multa corporis incontinentia jaɛtatioque. Quarto, ſub meridiem celerrimè periit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

27. ΕΝ Αβδήροισι, Περικλέα νȣ̃σος ἔλαβεν ὀξὺς, ξυνεχὴς, μετὰ πόνȣ· δίψα πολλὴ, ἄση· ποτὸν κατέχειν ȣ̓κ ἠδύνατο· ἦν δὲ ὑπόσπληνός τε, καὶ καρηβαρικός. Τῇ πρώτῃ, ἡμοῤῥάγησεν ἐξ ἀριστερȣ̃ πȣλύ· ὁ μέν τοι πυρετὸς ἐπέτεινεν· ȣ̓́ρησε πολὺ, θολερὸν, λευκόν· κείμενον ȣ̓ καθίςατο. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· τὰ μέντοι ȣ̓̃ρα, παχέα μὲν ἦν, ἱδρυμένα δὲ μᾶλλον· καὶ τὰ περὶ τὴν ἄσην ἐκȣ́φισεν· ἐκοιμήθη. Τρίτῃ, πυρετὸς ἐμαλάχθη· ȣ̓́ρων πλῆθος, πέπονα, πολλὴν ὑπόςασιν ἔχοντα· νύκτα δι' ἡσυχίης. Τετάρτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ, δι' ὅλȣ· ἄπυρος, ἐκρίθη· ȣ̓χ ὑπέςρεψεν. Οξύ.

ÆGER SEXTUS.

27. ABderæ Periclem febris acuta, continua, cum dolore prehendit, ſitis multa, æſtuatio & ſtomachi faſtidium aderat, potum continere non valebat. Aliquantulùm autem tum ex liene tum ex capitis gravitate laborabat. Primo die, ſanguis multus ex nare ſiniſtrâ profluxit. Febris tamen intenſior erat, urinas reddidit multas, turbulentas, albas, quæ nec depoſitæ ſubſidebant. Poſtridie graviora evaſerunt omnia. Ac certè urinæ quidem craſſæ erant, verùm quæ magis ſubſiderent, ſtomachi faſtidium & æſtuatio allevata eſt, dormivit. Tertio die, febris remiſſa eſt, urinæ copioſæ, concoctæ; in quibus multum ſubſidebat, profluxerunt, noctem quietam habuit. Quarto, ſub meridiem ſudor multus, calidus toto corpore dimanavit, à febre judicatione eſt abſolutus, nec recidivam paſſus eſt. Morbus erat acutus.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

28. ΕΝ Αβδήροισι τὴν παρθένον, ἣ κατέκειτο ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδȣ̃, πυρετὸς καυσώδης ἔλαβεν· ἦν δὲ διψώδης, ϗ ἄγρυπνος· κατέβη δὲ τὰ γυναικεῖα πρῶτον αὐτῇ. Εκτῃ, ἄση πολλή, ἔρευθος· φρικώδης, ἀλύȣσα. Εβδόμῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ȣ̓̃ρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ· τὰ περὶ τὴν κοιλίην ȣ̓κ ἠνώχλει. Ογδόῃ, κώφωσις, πυρετὸς ὀξύς· ἄγρυπνος, ἀσώδης, φρικώδης· κατενόει· ȣ̓̃ρα ὅμοια. Ενάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν, ϗ τὰς ἐπομένας· ȣ̓́τω ἡ κώφωσις παρέμενε. Τεσσαρεσδεκάτῃ, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ὁ πυρετὸς ξυνέδωκεν. Επτακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν ῥινῶν ἐῤῥύη πȣλύ· ἡ κώφωσις, σμικρὰ ξυνέδωκε· ϗ τὰς ἐπομένας, ἄση· κωφότης

ÆGER SEPTIMUS.

28. ABderæ, virginem, quæ ad viam facram decumbebat, febris ardens prehendit. Sitibunda autem erat & pervigil, eique tum primùm muliebria profluxerunt. Sexto die, vehemens ftomachi faftidium adfuit, rubor, horror, cùm moleftâ corporis jactatione. Septimo, eadem perfeveraverunt. Urinæ tenues quidem, verùm probati coloris erant, alvus commodè habebat. Octavo, furditas, febris acuta cepit, infomnis, æftuabunda, cum horroris fenfu, mentis erat compos, urinæ eædem. Nono, ac proximis diebus eadem perfeverarunt, atq; adeò permanfit furditas. Decimo quarto, mentis perturbatio, febris remiffio. Decimo feptimo, multum ex naribus profluxit, furditas nonnihil eft levata, proximifque diebus ftomachi faftidium & furditas aderat, & de-

της ἐνῆν, καὶ παράληρος. Εικοςῆ, ποδῶν ὀδύνη, κωφότης, παράληρος· ἀπέλιπεν· ἡμοῤῥάγησε μικρὰ διὰ ῥινῶν· ἵδρωσεν, ἄπυρος. Εικοςῆ καὶ τετάρτη, ὁ πυρετὸς ὑπέςρεψε· κώφωσις πάλιν· ποδῶν ὀδύνη· παρέμεινε παρακοπή. Εικοςῆ καὶ ἑβδόμη, ἵδρωσε πολλά· ἄπυρος· ἡ κώφωσις ἐξέλιπεν· ἡ τῶν ποδῶν ὑπέμενεν ὀδύνη. Τὰ δ' ἄλλα τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

29. ΕΝ Αβδήροισιν, Αναξίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ τὰς Θρηϊκίας πύλας, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. Πλευρᾶ ὀδύνη δεξιᾶ συνεχής· ἔβησσε ξηρὰ, οὐδ' ἔπτυε τὰς πρώτας· διψώδης, ἄγρυπνος· οὖρα εὔχροα, πολλὰ, λεπτά. Εκτη, παράληρος· πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα, οὐδὲν ἐνεδίδου. Εβδόμη, ἐπι-

lira erat. Vigefimo, pedum dolor cepit, furditas & delirium intermifit, paucus ex naribus fanguis prorupit, fudoribus à febre liberata eft. Quarto & vigefimo, febris repetiit, rurfufque furditas, pedum dolor perfeveravit, mens emota eft. Septimo & vigefimo, copiofis obortis fudoribus, à febre immunis fuit, furditas reliquit, pedum dolor aliquantulum tenuit. In reliquo verò, perfectâ judicatione abfoluta eft.

ÆGER OCTAVUS.

29. ABderæ Anaxionem ad Threicias portas decumbentem, febris acuta prehendit, lateris dextri dolor continens tenebat, tuffis erat ficca, neque quicquam primis diebus expuebat. Siti cruciabatur atque infomniâ, urinæ probè coloratæ erant, copiofæ & tenues. Sexto die, deliravit. Fotus verò nihil profecerunt. Septimo,

ἐπιπόνως· ὁ γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινεν, οἵτε πόνοι οὐ ξυνεδίδοσαν, αἵτε βῆχες ἠνώχλουν· δύσπνοός τε ἦν. Ογδόῃ, ἀγκῶνα ἔτεμον· ἐῤῥύει πολλὸν, οἷον δεῖ· ξυνέδωκαν μὲν οἱ πόνοι, αἱ μέν τοι βῆχες ξηραὶ παρείποντο. Ενδεκάτῃ, ξυνέδωκαν οἱ πυρετοί· σμικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσεν· ἔτι βῆχες, καὶ τὰ ἀπὸ πνεύμονος ὑγρότερα. Επτακαιδεκάτῃ, ἤρξατο σμικρὰ, πέπονα, πτύειν· ἐκουφίσθη. Εικοστῇ, ἵδρωσεν, ἄπυρος· μετὰ δὲ κρίσιν ἐκουφίσθη· διψώδης δὲ ἦν, καὶ τῶν ἀπὸ πλεύμονος οὐ χρησταὶ αἱ καθάρσιες. Εικοστῇ ἑβδόμῃ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν· ἔβησσεν, ἀνῆγε πέπονα πολλά· οὔροισιν ὑπόστασις πολλὴ, λευκή· ἄδιψος ἐγένετο, εὔπνοος. Τριηκοστῇ τετάρτῃ, ἵδρωσε δι᾽ ὅλου, ἄπυρος· ἐκρίθη πάντα.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

mo, moleste habuit. Nam & febris intendebatur, neque dolores remiserant, & tusses infestabant, & difficilis spiratio inerat. Octavo, secta in cubito vena, multus sanguis, prout debuit, effluxit, dolores certè remiserunt, verùm tusses siccæ perseverarunt. Undecimo, leniores fuerunt febres, paucus sudor circa caput prodiit, etiamnum tusses tenebant, & quæ ex pulmone prodibant liquidiora erant. Decimo septimo, cœpit pauca & concocta expuere, allevatus est. Vigesimo, sudore oborto febre liber fuit, à judicatione verò meliùs habuit. Sitis autem vexabat, nec probæ pulmonis expurgationes erant. Septimo & vigesimo, rediit febris, tussivit, concocta plurima eduxit, in urinis alba, multa subsidebant, sine siti erat, bene spirans. Trigesimo quarto, sudore per totum corpus diffuso, febre liberatus, & prorsus est judicatione absolutus.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

30. ΕΝ Ἀβδήροις Ἡρόπυθος, κεφαλὴν ὀρθοστάδην ἐπιπόνως εἶχεν· οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, κατεκλίθη· ᾤκει πλησίον τῆς ἄνω ἀγωγῆς. Πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς· ἔμετοι τὸ κατ' ἀρχὰς, πολλῶν χολωδέων· διψώδης· πολλὴ δυσφορίη· οὖρα λεπτὰ, μέλανα· ἐναιώρημα μετέωρον, ὅτε μὲν, ὅτε δ' οὔ· νύκτα ἐπιπόνως· πυρετὸς ἄλλοτε ἀλλοίως παροξυνόμενος· τὰ πλεῖστα ἀτάκτως. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, κώφωσις· οἱ πυρετοὶ ἐξέτεινον· οὖρα διὰ τῶν αὐτῶν. Εἰκοστῇ, πολλὰ παρέκρουσε, καὶ τὰς ἐπομένας. Τεσσαρακοστῇ, διὰ ῥινῶν ἡμορράγησε πουλὺ, καὶ κατενόει μᾶλλον· ἡ κώφωσις ἐνῆν μὲν, ἧσσον δέ· οἱ πυρετοὶ ξύνεδωκαν· ἡμορ-

ÆGER NONUS.

30. ABderæ, Heropythus rectus & obambulans ex capite doluit, neque verò multò pòst decubuit. Is habitabat ad superiorem tractum, febris erat ardens, acuta. Statim initio plurima biliosa vomitione refusa sunt, sitis aderat & magna corporis jactatio & incontinentia. Urinæ tenues, nigræ, in quibus interdum quidem suspensum quiddam in medio innatans sublime erat, interdum verò non. Nox laboriosa, febrium accessiones subinde variæ, ac plerumque inordinatæ. Sub decimum verò quartum diem obsurduit, febres intendebantur, urinæ eædem. Vigesimo, itemque proximis diebus permultùm deliravit. Quadragesimo, multus è naribus sanguis erupit, magisque ad sese rediit, surditas inerat quidem, verùm minùs vexabat, remiserunt febres. Conse-

ἡμοῤῥάγει τὰς ἑπομένας, πυκνὰ, καὶ κατ' ὀλίγον. Περὶ δὲ τὴν ἑξηκοστὴν, αἱ μὲν αἱμοῤῥαγίαι ἀπεπαύσαντο· ἰσχίου δὲ δεξιοῦ ὀδύνη ἰσχυρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ ἐπέτεινον· οὐ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, πόνοι τῶν κάτω πάντων. Ξυνέπιπτε δὲ ἢ τοὺς πυρετοὺς εἶναι μείζους, καὶ τὴν κώφωσιν πολλήν· ἢ ταῦτα μὲν ὑφιέναι καὶ κουφίζειν, τῶν δὲ κάτω περὶ ἰσχία μείζους εἶναι τοὺς πόνους. Ἤδη δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν, ξυνέδωκε μὲν πάντα· ξυνέλιπε δὲ οὐδέν· οὖρα τε γὰρ εὔχροα, καὶ πλείους ὑποστάσιας ἔχοντα κατέβαινεν· οἱ παράληροί τε μείους ἦσαν. Περὶ δὲ ἑκατοστὴν, κοιλίη πολλοῖσι χολώδεσιν ἐπεταράχθη· καὶ ἤει χρόνον οὐκ ὀλίγον πολλὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν δυσεντεριώδεα μετὰ πόνου, τῶν δὲ ἄλλων ῥαστώνη. Τὸ δὲ σύνολον, οἵ τε πυρετοὶ ἐξέλιπον, καὶ ἡ κώφωσις ἐπαύσατο.

Consequentibus diebus crebrò & paulatim sanguis è naribus profluxit. Ad sexagesimum verò diem, desierunt quidem sanguinis è naribus eruptiones, verùm coxendicis dextræ vehemens dolor tenuit, ac febres intendebantur. Neque verò multò pòst, inferiorum omnium partium dolores exorti sunt. Contigit autem ut aut febres majores essent, surditasque juncta, aut ista quidem remitterent & allevarent, verùm inferiorum ad coxendices partium graviores fierent dolores. Jam verò ad octogesimum remiserunt quidem omnia, verùm nihil dereliquit. Nam & urinæ probati coloris, in quibus plura subsidebant, prodierunt, & deliria sunt imminuta. Circiter centesimum, alvus biliosis multis perturbata est, nec pauco tempore talia multa procedebant, tandemque intestinorum difficultas cum dolore vexavit, cætera commodè habebant. In totum autem, tum febres reliquerunt, tum surditas desiit.

ἐπαύσατο. Ἐν ἑκατοςῇ εἰκοςῇ, τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

31. ΕΝ Ἀβδήροισι, Νικόδημον, ἐξ ἀφροδισίων καὶ ποτῶν, πῦρ ἔλαβεν. Ἀρχόμενος δὲ ἦν ἀσώδης, καὶ καρδιαλγικὸς, διψώδης· γλῶσσα ἐπεκαύθη· οὖρα λεπτὰ, μέλανα. Δευτέρῃ, ὁ πυρετὸς παρωξύνθη· φρικώδης, ἀσώδης· οὐδὲν ἐκοιμήθη· ἤμεσε χολώδεα, ξανθά· οὖρα ὅμοια· νύκτα δὶ ἡσυχίης· ὕπνωσε. Τρίτῃ, ὕφῆκε πάντα, ῥαςώνη δὲ ἦν· περὶ ἡλίου δυσμὰς, πάλιν ὑπεδυσφόρει· νύκτα ἐπιπόνως. Τετάρτῃ, ῥίγος, πυρετὸς πουλὺς, πόνοι πάντων· οὖρα λεπτά· ἐναιώρημα. Ἕκτῃ, παρέκρουσε πολλά. Ἑβδόμῃ, ῥαςώνη. Ὀγδόῃ, τὰ ἄλλα ξυνέδωκε

Centesimo vigesimo, prorsus est judicatione absolutus est. Febris erat ardens.

ÆGER DECIMUS.

31. ABderæ, Nicodemus ex venere & potu febre correptus est. Per initia autem, stomachi fastidio & oris ventriculi dolore cum siti conflictabatur. Lingua exusta est, urinæ tenues ac nigræ. Postridie febris invasit cum horroris sensu & stomachi fastidio, nihil dormivit, biliosa, flava, vomitione sunt refusa, urinæ eædem perseverabant, noctem quietam transegit, somnum cepit. Tertio die, imminuta sunt omnia, & tranquillitas adfuit. Sub Solis occasum rursus corporis implaciditate aliquantulùm tentatus est, noctem permolestè tulit. Quarto, rigor cepit, febris magna omnium dolores aderant, urinæ tenues erant, ac suspensum quiddam in medio innatans habebant. Sexto, multùm deliravit. Septimo, allevatio

νέδωκε πάντα. Δεκάτῃ, καὶ τὰς ἑπομένας, ἐνῆσαν μὲν οἱ πόνοι, ἧσσον δὲ πάντες. Οἱ δὲ παροξυσμοὶ, καὶ οἱ πόνοι τελέως διὰ τέλεος ἐν ἀρτίῃσιν ἦσαν μᾶλλον. Εἰκοστῇ, οὔρησε λευκὸν, πάχος εἶχε, κείμενον οὐ καθίστατο· ἵδρωσε πολλά· ἔδοξεν ἄπυρος γενέσθαι, δείλης δὲ πάλιν ἐθερμάνθη, καὶ οἱ αὐτοὶ πόνοι· φρίκη, δίψα· σμικρὰ παρέκρουσεν. Εἰκοστῇ τετάρτῃ, οὔρησε πολὺ, λευκὸν, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον· ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι' ὅλου. Ἄπυρος, ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

32. ΕΝ Θάσῳ, γυνὴ δυσήνιος, ἐκ λύπης μετὰ προφάσιος ὀρθοστάδην ἐγένετο ἄγρυπνός τε, καὶ ἄσιτος· καὶ διψώδης ἦν, καὶ ἀσώδης· ᾤκει δὲ πλησίον

vatio fuit. Octavo, cætera remiserunt omnia. Decimo, sequentibusq; diebus dolores quidem tenuerunt, verum leviores erant. Accessiones verò & dolores hunc perpetuò diebus ferè paribus invaserunt. Vigesimo, urinam reddidit albam, cui crassitudo inerat, nec deposita subsidebat, copioso sudore profuso visus à febre liber esse. Sub vesperam autem rursus incaluit, iidemque dolores vexarunt, horror adfuit, sitis, nonnihil deliravit. Quarto & vigesimo, copiosam urinam albam reddidit, in quâ multa subsidebant. Sudore calido copioso per totum corpus diffuso, à febre judicatione est absolutus.

ÆGER UNDECIMUS.

32. MUlier quædam in Thaso austera & aspera, ex mœrore manifesto recta adhuc & obambulans, insomniâ & ciborum fastidio tentata est, siti & magnâ corporis æstuatione premebatur. Habitabat autem ad

πλησίον τȣ͂ Πυλάδȣ, ἐπὶ τȣ͂ Λείȣ. Τῇ πρώτῃ, ἀρχομένης νυκ]ὸς, φόβοι, λόγοι πολλοὶ, δυσθυμίη, πυρέτιον λεπ]όν· πρωῒ, σπασμοὶ πολλοί· ὅτε δὲ διαλίποιεν οἱ σπασμοὶ οἱ πολλοὶ, παρέλεγεν, ᾐσχρομύθει· πολλοὶ πόνοι, μεγάλοι, ξυνεχέες. Δευτέρῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ȣ̓δὲν ἐκοιμᾶτο· πυρε]ὸς ὀξύτερος. Τρίτῃ, οἱ μὲν σπασμοὶ ἀπέλιπον, κῶμα δὲ ϗ κα]αφορὴ, ϗ πάλιν ἔγερσις· ἀνήϊσσε, κα]έχειν ȣ̓κ ἠδύνα]ο, παρέλεγε πολλά· πυρε]ὸς ὀξύς. Ες νύκ]α δὲ ταύτην ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δἰ ὅλȣ· ἄπυρος· ὕπνωσε, πάν]α κα]ενόει, ἐκρίθη. Περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, ȣ͂ρα μέλανα, λεπ]ά· ἐναιώρημα δὲ ἐπὶ πολὺ ϛρογγύλον· ȣ̓χ ἵδρυ]ο. Περὶ δὲ κρίσιν, γυναικεῖα πολλὰ κα]έβη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ad Pyladis ædes in Plano. Primo die, appetente nocte, metus, sermones multi, animi ægritudo, febricula levis cepit, mane convulsiones multæ vexârunt. Ac sicubi convulsiones illæ multæ intermitterent, delirabat, obscœna loquebatur, dolores multi, vehementes & continentes aderant. Postridie eadem perseverarunt, somnum non cepit, febris ingravescebat. Tertio, convulsiones certè cessarunt, sopor verò atq; in somnum degravatio tenuit, rursumque expergefacta est, exiliit, neque sese continere poterat, multum delirabat, febris erat acuta. Eâdem autem nocte sudor copiosus, calidus, toto corpore dimanavit, à febre immunis fuit, somnum cepit, omnino ad sese rediit, judicatione est absoluta. Ad tertium verò diem, urinæ nigræ, tenues erant, habebantque in medio suspensum quiddam innatans, rotundum admodum; neque subsidebat. Sub judicium autem muliebria copiosa profluxerunt.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

33. ΕΝ Λαρίσσῃ, παρθένον πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς· ἄγρυπνος, διψώδης· γλῶσσα λιγνυώδης, ξηρή· οὖρα εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. Δευτέρῃ, ἐπιπόνως· οὐχ ὕπνωσε. Τρίτῃ, πολλὰ διῆλθεν ἀπὸ κοιλίης, ὑδατόχροα· καὶ τὰς ἐπομένας διήει τοιαῦτα εὐφόρως. Τετάρτῃ, οὔρησε λεπτὸν, ὀλίγον· εἶχεν ἐναιώρημα μετέωρον, οὐχ ἵδρυτο· παρέκρουσεν ἐς νύκτα. Εκτῃ, διὰ ῥινῶν λαῦρον ἐρρύη πουλύ· Φρίξασα, ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι' ὅλου· ἄπυρος, ἐκρίθη. Εν δὲ τοῖσι πυρετοῖσι, καὶ ἤδη κεκριμένων, γυναικεῖα κατέβη τότε πρῶτον· παρθένος γὰρ ἦν. Ην δὲ διὰ παντὸς ἀσώδης, φρικώδης· ἔρευθος

ÆGER DUODECIMUS.

33. LAriſſæ, virginem quandam febris ardens & acuta prehendit, pervigil erat, ſitibunda, lingua fuliginoſa, arida. Urinas probati quidem coloris reddidit, tenues tamen. Poſtridie moleſtè habuit, non dormivit. Tertio die, alvus aquoſa multa tranſmiſit, proximiſque diebus talia commodè prodierunt. Quarto, urinam tenuem, paucam reddidit, quæ ſuſpenſum quid in medio innatans ſublime habebat, neque ſubſidebat, ſub noctem deliravit. Sexto, ex naribus ſanguis abunde multus effluxit, atque ubi inhorruiſſet, ſudore copioſo calido per totum corpus diffluente, ex febre immunis judicatione liberata eſt. In febribus autem, jamque peractâ judicatione, tum primùm muliebria deſcenderunt, quòd illibatæ virginitatis eſſet. Prorſus verò ſtomachi faſtidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculorum

ἔρευθος προσώπου, ὀμμάτων ὀδύνη· καρηβαρική. Ταύτῃ οὐχ ὑπέστρεψεν, ἀλλ᾽ ἐκρίθη. Οἱ πόνοι ἐν ἀρτίῃσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

34. Ἀπολλώνιος, ἐν Ἀβδήροισιν, ὀρθοστάδην ὑπεφέρετο χρόνον πουλύν. Ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος· καὶ περὶ ἧπαρ ξυνήθης ὀδύνη χρόνον πουλὺν παρείπετο, καὶ δὴ τότε καὶ ἰκτερώδης ἐγένετο· φυσώδης, χροιῆς τῆς ὑπολεύκου. Φαγὼν δὲ βόειον, καὶ πιὼν ἀκαιροτέρως, ἐθερμάνθη σμικρὰ τὸ πρῶτον, κατεκλίθη· γάλαξι δὲ χρησάμενος ἑφθοῖσι καὶ ὠμοῖσι, πολλοῖσιν, αἰγείοισι καὶ μηλείοισι, καὶ διαίτῃ κακῇ, πάντων αἱ βλάβαι μεγάλαι. Οἵτε γὰρ πυρετοὶ παρωξύνθησαν, κοιλίη τε τῶν προσενεχθέντων οὐδὲν διέδωκεν ἄξιον λόγου· οὖρά τε λεπτὰ, καὶ ὀλίγα διήει·

rum dolor & capitis gravitas. Huic morbus non repetiit, ſed judicatione eſt abſoluta. Dolores diebus paribus invadebant.

ÆGER DECIMUS TERTIUS.

34. ABderæ Apollonius, diu rectus & obambulans morbum ſuſtinuit. In tumorem autem ei elata erant viſcera, & conſuetus hepatis dolor longo tempore perſeveravit, ac tunc ſanè etiam auriginoſus factus eſt, flatibus abundabat, & colore erat ſubalbido. Ex intempeſtiviore verò potu & bubulæ eſu, aliquantulùm primum incaluit, decubuit. Deinde cùm lacte uſus eſſet copioſo crudo & cocto, caprillo & ovillo, vitioſâque victus ratione, inſignes omnes offenſiones factæ ſunt. Nam & febres exaſperatæ ſunt, neque memorabile aliquid ex ingeſtis alvus reddidit, urinæ tenues & paucæ, neque ſomnum capiebat, mala inflatio aderat, ſitis multa, ſo-

διήει· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· ἐμφύσημα κακὸν, πουλὺ δίψος· κωματώδης· ὑποχονδρίου δεξιοῦ ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ, ἄκρεα πάντοθεν ὑπόψυχρα· σμικρὰ παρέλεγε· λήθη πάντων, ὅ,τι λέγοι· παρεφέρετο. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀφ᾽ ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη, κατεκλίθη, καὶ ἐξεμάνη*· βοὴ, ταραχὴ, λόγοι πολλοὶ, καὶ πάλιν ἵδρυσις· καὶ τὸ κῶμα τηνικαῦτα προσῆλθε. Μετὰ δὲ ταῦτα, κοιλίη ταραχώδης, πολλοῖσι, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὠμοῖσιν· οὖρα μέλανα, σμικρὰ, λεπτά· πολλὴ δυσφορίη· τὰ τῶν διαχωρημάτων ποικίλως· ἢ γὰρ μέλανα, καὶ σμικρὰ, καὶ ἰώδεα, ἢ λιπαρὰ, καὶ ὠμὰ, καὶ δακνώδεα· κατὰ δὲ χρόνους ἐδόκεε καὶ γαλακτώδεα διδόναι. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, διὰ παρηγορίης, τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τῶν αὐτῶν· σμικρὰ δὲ κατενόησεν (ἐξ οὗ δὲ κατεκλίθη,

pore detinebatur, præcordia dextra cum dolore intumuerant, extrema, undiquaque frigeſcebant, aliquantulùm delirabat, omnium quæ dixiſſet capiebat oblivio, mente emovebatur. Ad decimum quartum diem, ex quo ſuborto rigore incaluit, decubuit, vehementer inſanivit, clamor, perturbatio, ſermo multus, mox contrà repreſſus eſt, atque tum ſopor invaſit. Deinde verò alvus perturbata, copioſa, bilioſa, ſincera & cruda demiſit, urinæ nigræ, paucæ, tenues erant, magna corporis implaciditas, alvi recrementa varia. Nempe vel nigra, pauca & virulenta, vel pinguia, cruda & mordacia dejecit, ac tandem etiam lacti ſimilia reddere viſus eſt. Sub vigeſimum quartum diem, allevatio fuit, in reliquo quidem eadem perſeveravere, verum aliquantulùm ad intelligentiam rediit (ex quo namque

* Ita vulgò legitur. Sed certè iis, quæ in principio hujuſce Hiſtoriæ narrantur, meliùs reſponderet, ſi ſic legatur, ἀφ᾽ ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη καὶ κατεκλίθη, ἐξεμάνη.

τεκλίθη, ὀυδενὸς ἐμνήσθη·) πάλιν δὲ ταχὺ παρενόει· ἅρμητο πάντα ἐπὶ τὸ χεῖρον. Περὶ δὲ τριηκοστὴν, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα πολλὰ, λεπτά· παράληρος, ἄκρεα ψυχρά· ἄφωνος. Τριηκοστῇ τετάρτῃ, ἀπέθανε. Τουτέῳ διὰ τέλεος, ἐξ ὃ καὶ ἐγὼ οἶδα, κοιλίη ταραχώδης, οὖρα λεπτὰ, μέλανα· κωματώδης, ἄγρυπνος· ἄκρεα ψυχρά· παράληρος διὰ τέλεος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

35. ΕΝ Κυζίκῳ, γυναικὶ θυγατέρας τεκούσῃ διδύμους, καὶ δυστοκησάσῃ, καὶ ὁ πάνυ καθαρθείσῃ, τὸ μὲν πρῶτον ἐπῆλθε πυρετὸς φρικώδης, ὀξύς· κεφαλῆς καὶ τραχήλου βάρος μετ' ὀδύνης. Ἄγρυπνος ἐξ ἀρχῆς, σιγῶσα δὲ, καὶ σκυθρωπὴ, καὶ ὁ

namque decubuerat, nihil meminit) ftarimque rurfus defipiebat, atque in deterius omnia tendebant. Circa trigefimum verò diem, febris acuta invafit, alvi recrementa copiofa & tenuia, delirus fuit, extrema perfrixerunt, vox defecit. Quarto & trigefimo, vitâ defunctus eft. Ex quo eum vidi, huic perpetuò alvus turbulenta fuit, urinæ tenues, nigræ, fopore detentus & infomnis, extremitates frigidæ, per totum morbum deliravit.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

35. MUlierem in Cyzico, gemellas laboriofè enixam, cùm non admodum partus purgamenta proceffiffent, primùm quidem febris corripuit horroris fenfu infignis & acuta; capitis & cervicis gravitas non fine dolore tenuit. Inter exordia infomniâ vexata eft, taciturna autem erat, tetrico & fupercilioſo vultu, & quæ nullis perfuafionibus flecti poterat. Urinas

ὀ πειθομένη· οὖρα λεπτὰ, καὶ ἄχροα· διψώδης, ἀσώδης τὸ πολύ· κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης, καὶ πάλιν ξυνισαμένη. Εκτη, ἐς νύκτα πολλὰ παρέλεξεν· οὐδὲν ἐκοιμήθη. Περὶ δὲ ἐνδεκάτην ἐοῦσα, ἐξεμάνη, καὶ πάλιν κατενόει· οὖρα μέλανα, λεπτὰ, καὶ πάλιν διαλείποντα, ἐλαιώδεα· καὶ κοιλίη πολλοῖσι, λεπτοῖσι, ταράχώδεσι. Τεσσαρακοστῇ, σπασμοὶ πολλοὶ, ἄκρεα ψυχρά· οὐδὲν ἔτι κατενόει· οὖρα ἐπέστη. Εκτῃ καὶ δεκάτῃ, ἄφωνος. Επτακαιδεκάτῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. ΕΝ Θάσῳ, Δεάλκους γυναῖκα, ἣ κατέκειτο ἐπὶ τοῦ Λείου, πυρετὸς φρικώδης, ὀξὺς, ἐκ λύπης ἔλαβεν. Εξ ἀρχῆς δὲ περιεστέλλετο· καὶ διὰ

nas tenues & decolores reddidit, siti premebatur, ac ut plurimùm stomachi fastidio laborabat, alvus inordinatè quidem & inconstanter perturbabatur, rursusque consistebat. Sexto die, sub noctem multùm deliravit, somnum non cepit, circaq; undecimum vehementer insaniit, ac rursus ad intelligentiam rediit. Urinas nigras, tenues, moxque ubi aliquantulùm intermisissent, oleosas reddidit, & ab alvo multa, tenuia & turbulenta prodiere. Decimo quarto, convulsionibus multis appetita est, extrema erant frigida, neque ampliùs ad mentem rediit. Urinæ restiterunt. Decimo sexto, voce defecta est. Decimo septimo, periit.

ÆGER DECIMUS QUINTUS.

36. DEalcis uxorem in Thaso, quæ in Plano decumbebat, febris horroris sensu insignis & acuta ex mœrore prehendit. Ab initio autem pannis contegebatur, & ad finem usque

διὰ τέλεος αἰεὶ σιγῶσα, ἐψηλάφα, ἔτιλλεν, ἔγλυφεν, ἐτριχολόγει· δάκρυα, καὶ πάλιν γέλως· οὐκ ἐκοιμᾶτο. Ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμοὶ, οὐδὲν διήει· μικρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν· οὖρα λεπτὰ, σμικρά· πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοὶ, ἀκρέων ψύξις. Ἐνάτη, πολλὰ παρέλεξε, καὶ πάλιν ἱδρύνθη σιγῶσα. Τεσσαρεσκαιδεκάτη, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου, καὶ πάλιν βραχύπνοος. Ἑπτακαιδεκάτη, ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμὸς ταραχώδης· ἔπειτα αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει, οὐδὲν συνίστατο· ἀναισθήτως εἶχε πάντων· δέρματος περίτασις καρφαλέου. Εἰκοστῇ, λόγοι πολλοὶ, καὶ πάλιν ἱδρύνθη· ἄφωνος, βραχύπνοος. Εἰκοστῇ πρώτῃ, ἀπέθανεν. Ἦν ταύτῃ διὰ τέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα· ἀναισθήτως πάντων εἶχεν· αἰεὶ περιεστέλλετο· ἢ λόγοι πολλοὶ, ἢ σιγῶσα διὰ τέλεος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

uſque ſemper taciturna fuit, manibus palpabat, evellebat, ſcalpebat, floccos legebat, lachrymas fundebat: moxque ridebat, ſomnum non capiebat, alvus irritata nihil demittebat, parum nec niſi commonefacta bibebat. Urinæ tenues & paucæ erant, febres ad manûs contactum leves apparebant, ſumma corporis frigeſcebant. Nono die, multùm deliravit, ac mox compoſita fuit & taciturna. Decimo quarto, ſpiratio rara, magna, longo tempore tenuit, rurſuſq; brevis. Decimo ſeptimo, irritatione turbulentâ commota eſt alvus, deinde potus ipſi pertranſibant, neque conſiſtebant, omnium ſenſum perdiderat, cutis erat diſtenta & arida. Vigeſimo, multùm obloquebatur, ac mox compoſita fuit, vox defecit, & brevem ſpiritum trahebat. Primo & vigeſimo, defuncta eſt. Huic perpetuò ad finem uſque ſpiratio rara & magna aderat, nihil omnino ſentiebat, ſemper pannis contegebatur, aut ſermones multos fundebat, aut ferè uſque taciturna erat.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. ΕΝ Μελιβοίῃ, νεηνίσκος, ἐκ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων πολλῶν πουλὺν χρόνον θερμανθεὶς, κατεκλίθη· φρικώδης δὲ καὶ ἀσώδης ἦν, ἄγρυπνος, καὶ ἄδιψος. Ἀπὸ δὲ κοιλίης, τῇ πρώτῃ, πολλὰ κόπρανα διῆλθε, σὺν περιῤῥόῳ πολλῷ· καὶ τὰς ἑπομένας, ὑδατόχολα πολλὰ διῄει. Οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, ἄχροα· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου· ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων· καρδίης παλμὸς, διὰ τέλεος ξυνεχής· οὔρησεν ἐλαιῶδες· παρέκρουσεν ἀτρεμέως, κόσμιός τε, καὶ ἥσυχος· δέρμα καρφαλέον, καὶ περιτεταμένον· διαχωρήματα πολλὰ, καὶ λεπτὰ, ἢ χολώδεα, λιπαρά. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, πάντα παρωξύνθη· παρεκρούσθη,

ÆGER DECIMUS SEXTUS.

37. MElibϾæ, adolefcens quidam, ex comeffationibus, liberaliore potu ac venere, longo tempore incaluit & decubuit. Horrorem autem fentiebat & æftuabundus erat, pervigil, neque fiti premebatur. Alvus primo die, ftercora multa demifit cum magno humorum affluxu, proximifq; diebus aquæ fimilia plurima prodiere. Urinas reddidit tenues, paucas, decolores. Spiratio erat rara, magna, ex longis intervallis. Præcordiorum contenfio fubmollis aderat, vtrinque promiffa, perpetua & continens cordis palpitatio, urinam minxit oleofam. Decimo, paulatim mente motus eft, compofitufq; erat & taciturnus, cutis reficcata & diftenta, alvi recrementa vel multa & tenuia, vel biliofa & pinguia. Decimo quarto, exafperata funt omnia, mente motus

θη, πολλὰ παρέλεξεν. Εἰκοςῆ, ἐξεμάνη· βληςρισμός· ὐδὲν ὔρει· μικρὰ πολὰ κατείχετο. Τῇ εἰκοςῇ τετάρτη, ἀπέθανε. *

motus est, valde deliravit. Vigesimo, vehementer insanivit, corporis incontinentia & jactatio aderat, nihil minxit, potionem vix continebat. Quarto & vigesimo, periit.

---

* Hos *sedecim* ægrotos, non morbis iis, qui in *statu Pestilentiali* suprà enarrati sunt, sed plurimùm diversis laborasse scribit *Galenus*. In quo certè fallitur: quippe omnes, ne excepto quidem *Pleuritico* cap. 29, *Febre ardente*, aut *Phrenitide* correpti sunt; quod utrumque morbi genus *Hippocrates* cap. 15, 16, 17. verbis disertissimis explicuit.

Id etiam obiter notandum, multos eosque haud sanè ineruditos homines in eâ fuisse opinione, quòd hâc *secundâ sectione* non modò *Pestilentiam* propriè dictam, sed illam etiam ipsam, quæ eâ ætate *Athenas* pervasit, describendam susceperit *Hippocrates*. Quos in hanc fortè sententiam induxit *Titulus* ille, quem hæc præ se fert, ab *Hippocrate* descripta, *Constitutio*. Sed quanto ii in errore versentur, cùm aliàs, tum hinc maximè percipi potest, siquis cum *Thucydide*, qui *Pestem Atheniensem* literis mandavit, hunc *Hippocratis* locum contulerit: nam utrisque perlectis, quod quidem ad morbi speciem pertineat, nihil quicquam inter eos commune esse videbit. Imò facilè sentiet, *Pestis* illius Historiam ita parum esse ab *Hippocrate* pertractatam, ut is nullâ quidem de *Peste* his in libris sermonem habuerit.

Præli Errata quædam levia sic corrigantur.

L I B. I.

Cap. 4. ἐκλείποντες 8. πάχος μὲν 11. παρεόντα 14. πλεῖςοι, πλείςοισι 15. πλεῖςαι 23. πλάνητες 28. ἢ 32. αὐθήμερον

L I B. III.

Cap. 13. Ετησίαι ζε 14. πυρετοῖσι τε 15. πάλιν τε 16. φθείροντες 20. ῥήιςον 21. ἐςὶν 23. ἐπύρεσσεν 26. παρείποντο

Vari-

Variantes quædam Lectiones ex MSS. *Barocciano* excerptæ.

Pag. 3. v. 4. *φωναὶ δὲ βραγχώδεες.*
10. v. ult. *ἀφημέρινοι.*
13. v. ult. *ἔχει.*
16. v. 2. *ἤει πολλά.* rectissimè.
v. 6. *δὲ διακινδύνους πεπασμούς.*
21. v. 2. *Ερμώτωνος παιδὶ σιμύλῳ.*
v, 14. *πουλλαί.*
v. ult. *οἱ ἄνδρες.*
26. v. 11. *οὐδεμίην.*
34. v. 3. *ἀφίησι.*
35. v. 8. *ἢ τὸ ὀλέθριον.* rectè.
43. v. 6. *πουλλοί.*
46. v. 10. *ἄλλοτε ἀλλοίως.*
49. v. 1. *ἡμοῤῥάγει πολλάκις.*
61. v. pen. *τὴν κεφαλήν.*
77. v. 5. *ἦλθε πουλλά.*
79. v. 5. *Κατάστασις Λοιμώδης,* deest.
81. v. 1. *τοιαῦτα.*
v. 3. *πουλλοί.*
v. 10. *πάντοθεν ἐπεμαίνετο.*
85. v. 7. *ἱδρῶτες πουλλοί.*
86. v. 3. *φθείροντα.* Ita & *Aldus*: fortasse rectiùs.
v. 11. *πουλλοί.*
87. v. 13. *πολὺ δὲ.*
v. 16. *διαιτῆν.*
95. v. 12. *εἰγάρτι.*
96. v. 5. *πουλλοῖσιν.*
v, 7. *κωματώδης.*
99. v. pen. *σμικρά.*
102. v. 8. *ἠφίεσαν.*

Johannis

Johannis Freind, M.D.

DE

FEBRIBUS

COMMENTARII NOVEM,

AD

LIBRUM EPIDEMIORUM

PRIMUM & TERTIUM accommodati.

Index Commentariorum.

COMMENTARIUS I.

De Ratione Scribendi, quam in Epidemiorum Libris tenuit Hippocrates.

HIppocrates, uti omnia ſcripſit egregiè, ita nihil his *Epidemiorum* libris reliquit, vel ad lectionem jucundius, vel ad uſum aptius. Etenim in his tantummodo ſcriptis ſingulares morborum hiſtorias perſequitur; quos quidem ita exquiſitè deſignat, ut legentes & ægrotis aſſidere, & quid in quoque natura indicet, quaſi præſentes intueri videantur.

Morborum in genere deſcriptio, ampla utcunque ſit & accurata, conjecturis de me-

dendi ratione formandis eò minùs inservit, quòd neque in unâ aliquâ ægrotatione universa reperiatur notarum congeries, neque in diversis eadem conjunctio: id insuper in hâc re judicandi difficultatem auget, quòd ipsæ illæ notæ, quæ in altero minimè periculosæ sunt, in altero sæpius mortem prænuncient. Inde fit, ut præcepta, quæ generatim de morbis hisce curandis traduntur, mederi volentem aliquando vel non dirigant, vel etiam fallant. In ægrotantium verò historiis, quæ sigillatim enarrantur, secus accidit: hinc quippe non modò variam mali ipsius naturam, sed tum affectionis cujusque vim atque tempora, tum quo medicinæ genere in toto morbi decursu utendum sit, perdiscimus.

Id abunde probat in his commentariis *Hippocrates*: quem in hoc scribendi genere authorem ut antiquissimum, ita & accuratissimum agnoscimus. Nam erat vir ille, *Celso* judice, [a] non arte modò, sed & facundiâ insignis. *Galenus* quidem hæc de morbis popularibus ad memoriam no-

[a] Præfat.

tâsse

tâsse *Hippocratem* ratus[b], fatetur interim eo animo composita fuisse, ut ederentur. Fuerunt certè, quæ ederentur, dignissima. Sunt fortasse nonnulla, uti notat idem *Galenus*[c], quæ non attigit *Hippocrates*, utpote ad propositum suum minùs spectantia: qui autem opus hoc cum aliquâ judicandi solertiâ legerit, nihil unde vel morborum signa dignosci, vel curandi ratio duci possit, intactum reperiet. Scripsit nimirum ut artifex artificibus, brevi quidem subtilique dicendi genere usus, sed expolito atque intelligentibus noto.

Itaque hoc nomine *primus* & *tertius Epidemiorum* liber, qui ex *septem* soli pro germanis habentur, nunquam satis prædicari queunt. Hos simul jungi volebam, non modò quòd pulchrè unoque styli acumine sint scripti, sed quòd, in eodem argumento versati, unum quoddam idque perfectum opus conficiant. Nam qui *duodecim* ægrotantium historias in principio *tertii* expositas ratione animoque lustrârit, facilè perspiciet eos eodem planè morbo,

b Gal. in 6. Epid. c Ibid.

ac illos, qui in *primo* memorati ſunt, laboràſſe; adeóque ad cœli conſtitutionem eam, quæ illic deſcribitur, referri oportere. Ita ut hi libri, ſubmonente *Galeno*, *ob argumenti cognationem*, mutuò inter ſe connecti debeant.

Eſt & alia ratio, quæ medicinæ curioſis hos libros præcipuè commendet, quòd in *febribus* enarrandis toti ſint. Hoc etenim morbi genus, uti præ cæteris vulgare eſt, ita propter atrocitatem caſuum artem medicam impenſiùs deſiderat. Morborum nonnulli, peculiari vel loco vel etiam ſeculo ingraveſcunt: Febres ferè ſolæ ſunt omnibus æquè terrarum partibus, omnibus æquè ſeculorum ætatibus communes. Ita ut *Hippocrates* huic de febribus ſermoni, veriſſimo ſenſu *Epidemiorum* nomen indiderit. Etiam id obſervatu dignum eſt, quòd ubi anni conſtitutio eſſet admodum diverſa, ut in libro *primo* & *tertio* notatur, eadem prope fuerit febrium ſpecies, eandemque tractandi rationem ſuggeſſerit.

Febres his, quas delineat *Hippocrates*, nequaquam abſimiles, & ortæ ſunt omni tempore, &, credo, orientur: quod ex omnium

nium authorum, præſertim è *Sydenhami* ſcriptis evincitur. Hic multâ cum ſuâ laude, morem *Hippocraticum* ſecutus, febres, quæ in quoque annorum ſtatu increbuerint, diligenter atque enucleatè deſcripſit; de quo tamen opere liceat mihi dicere, quòd, utcunque, ſive loci poſitione ſive conſtitutione aeris, ab *Angliâ* longiſſimè diſcrepet *Thaſos*, inter febres & ab illo & ab *Hippocrate* adumbratas minimum interſit diſcriminis. Id quoque verè mihi videor eſſe dicturus, febres ipſas, quas pro variâ annorum temperatione in diſtinctas ſpecies digerit *Sydenhamus*, non multùm à ſe invicem abhorrere. Etenim, ſi fortè *Petechialem*[d] exceperis, *gradu* potiùs, quàm *genere* ſunt diſſimiles. Nulla quippe unquam, in quâcunque tempeſtate, apparuit febris, ubi ita conſtanter ſibi invicem reſponderint notæ, ut, quas in uno homine ſimul colligatas inveneris, eædem pariter in altero convenirent: nec tamen ideo non eodem illos morbo affici dixeris. Hæc ita ſe habere argumenti loco ſit ipſa horum morborum tractatio:

[d] De Morb. Acut. 216.

nam ad universas *octo*, quas Clarissimus vir distinguit, febrium species similem planè medendi rationem accommodatam video. Tantum abfuit, ut in diversas curandi vias processerit. Scribit quidém, *febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ methodo, currente anno, ægrotos liberaveris, eâdem ipsâ, anno jam vergente, forsitan è medio tollas*:[e] sed si *methodum*, quâ usus est idem scriptor in hisce febribus generis (ut vult) dissimillimi curandis, quâque ille maximè excelluit, contemplemur, nullum omnino hujus rei reperiemus vestigium. Ita ferè supervacua est omnis, quæ nimis curiosè fit, distinctio: & præsertim medicinæ studiosos adeò parum juvat, ut potiùs in errorem agat; falsò nimirum opinantes, cùm certam quandam morbo cuilibet proprietatis notam affictam viderint, propriam itidem esse & omninò suam cuique medendi normam.

Hæc ideò à me dicta existimari velim, nequis ea quæ de febribus divinè scripsit *Hippocrates*, ad nos minimè pertinere ar-

---

[e] De Morb. Epid. cap. 2.

bitretur,

bitretur, veluti alio in cœlo alioque hominum genere conclusa.

Ut itaq; ille his præcipuè in scriptis, quantus medicinæ sit magister, ostendit; ita ego in iisdem explicandis, non inanem mihi operam posuisse videbor, si quàm latè pateant in omni febrium acutarum tractatione, quámque facillimè in usus nostratium deduci possint exempla hæc *Hippocratica*, paucis indicavero. Neque enim *Hippocratis Interpretem* me profiteor; maneat sua gravi hoc opere perfunctis laus: multi sanè ingenio atque eruditione præstantes viri verba & sententias non satis habuerunt fideliter exponere, nisi & cum cæteris *Hippocratis* locis diligenter contulissent: inter quos primas sibi meritò vendicat *Foësius*. *Galenus* quidem de his *Epidemiorum* libris integra confecit commentaria; in quibus tamen id sibi unicè proposuisse videtur, ut Dierum, quos *Græci* vocant Κρισίμους, doctrinam traderet, atque hâc potissimùm Authoritate confirmaret. Etiam in libris, quos de difficili respiratione contexuit, omnes ægrotantium historias, è *primo* & *tertio Hippocratis*, recensuit atque illustravit; ita tamen, ut ea tantùm, quæ

ad ſpirandi rationem pertinerent, attingeret.

Alium longè mihi finem conſtituo, atque aliam inſiſto viam: id nempe unum mihi ob oculos habens, quod à cæteris planè præteritum video, ut oſtendam, ex hoc ipſo fonte hauriri poſſe, quæ deſiderantur adeò in febribus acutis, medendi indicia. *Quadraginta duas* febre acutâ laborantium hiſtorias nobis exhibet *Hippocrates:* ex his mortui ſunt *viginti quatuor*; ex reliquis, qui ſalvi evaſerunt, nemo, niſi *evacuatione* aliquâ interveniente, ad ſanitatem perductus eſt. Perſpicuè hinc liquet, quid in hiſce morbis depellendis moliatur natura, & quâ demum viâ Ars, quæ ad naturæ regulam dirigenda eſt, debeat incedere.

Igitur ut rem omnem brevi expediam, liceat mihi *evacuationes* illas, quibus hæ febres ſolutæ ſunt, percurrere: & deinde, quæ de præcipuis evacuandi generibus, quà potiſſimùm ad curandi artem ſpectant, uſu atque obſervatione explorata ſunt, ſubjicere. Evacuationum, quas in his ægrotis recenſet *Hippocrates*, modi ſunt *ſeptem*. Fiunt enim

1. Per *sanguinis eruptionem*; uti lib. 1. Ægr. 7. lib. 3. sect. 2. Ægr. 7, 11, 12.

2. Per *Sudores*, uti lib. 1, Ægr. 3, 6, 7, 13, 14. lib. 3. Ægr. 3. sect. 2. Ægr. 6, 7, 8, 10, 12.

3. Per *Vomitum*, lib. 1. Ægr. 13.

4. Per *Abscessum*, lib. 3. Ægr. 1.

5. Per *Sputorum Excreationem*, lib. 3. Ægr. 1. sect. 2. Ægr. 8.

6. Per *Urinæ profluvium*, lib. 1. Ægr. 6. lib. 3. Ægr. 1, 5. sect. 2. Ægr. 6, 9, 10.

7. Per *Alvi fluxionem*, lib. 1. Ægr. 10. lib. 3. Ægr. 3. sect. 2. Ægr. 9.

Illud hic observatione dignum videtur, quod sæpius notat [f] *Hippocrates*, quodque ex eo, aliud agens, haurit intelligentissimus Author *Lommius* [g], *morbi liberationem pluribus vacuationibus, non semper unicâ perfici consuêsse*; *ut si ea fortè per febrem fieri ardentem, sanguine è naribus fuso, cœperit, quam mox effusi sudores complent, absolvuntque*, ut lib. 1. Ægr. 7. lib. 3. sect. 2. Ægr. 3, 7, 11, 12.

---

[f] Lib. 1. 17. [g] Lib. 1. 39.

Sed antequam aggrediar ad ea quæ proposita sunt, haud alienum erit de curandi ratione, quâ his in febribus usus est *Hippocrates*, pauca præfari. Remediorum sanè apud eum mentio occurrit rarissima: in lib. 1. Æg. 1. lib. 3. Æg. 7. sect. 2. Æg. 3. præscriptum esse legimus *Clysterem*: in lib. 1. Æg. 1, 4, 5. lib. 3. Æg. 3, 7. *Balanum*: in lib. 1. Æg. 7. *capitis lotionem*: in lib. 3. sect. 2. Æg. 8. adhibita *fomenta*, & *venam sectam* invenimus. In cæteris quonam medicinæ genere usus sit, omnino tacet *Hippocrates*: nisi fortasse lib. 1. Æg. 2, 12. *dejectiones*, quæ *irritatione* prodierunt, non naturali humorum acrimoniâ, sed medicamenti ope factas cum *Hieronymo Mercuriali* intelligimus. Sanè quod ad par illud ægrotantium attinet, quibus crapula febrim induxerit, materiæque paululum fluens alvus quotidie ferè expresserit, medicinæ, quæ ventrem duceret, locus fuisse videtur.

Hoc *Hippocratis* silentio inducti, aliqui eum nullis curandi instrumentis, nisi quæ in singulis ægrotis recensentur, usum esse contendunt, & proinde *Epidemiorum* commentarios

mentarios ſcripſiſſe, ut eos tanquam ſui in febribus tractandis inſtituti exemplar, relinqueret. Sed ſententiam hanc refellit ipſe *Hippocrates*, qui, etiam ubi de medendi genere conticeat, medicamenta fuiſſe exhibita diſertè docet, veluti cùm lib. 3. Æg. 9. & ſect. 2. Æg. 5. ut in re deſperatâ, *nulla profeciſſe* ſcribit. Igitur ſi ſcire volumus, qualem in quoque morborum genere curationem inſtituerit, ex cæteris ſcriptis diſcendum eſt.

Sed ut huic argumento pleniùs ſatisfiat, *Galeni*, in *Hippocratis* medicinâ verſatiſſimi, judicium afferamus.

" * *Quia verò non in Pythione tantùm,*
" *ſed & in aliis ægris multis, qui ſanguinis*
" *miſſionem, quantum nos ex ipſius ſcri-*
" *ptis conjicimus, videbantur requirere, non*
" *invenitur aſcribere eam, alterutrum ne-*
" *ceſſe eſt cogitemus, aut non detractum il-*
" *lis hominibus ſanguinem, aut hoc eum*
" *auxilii in narratione omiſiſſe. Atqui ne-*
" *mini eorum, qui id requirebant, miſſum*
" *fuiſſe, eſt improbabile, cùm ille vir re-*

* Comm. in Epid. 3. 1.

" *medium*

" *medium illud amaret: ut in germanissi-*
" *mis suis libris significavit, in Aphorismis,*
" *in libro de victu in morbis acutis, in libro*
" *de articulis, ipsoque adeò in hoc tertio de*
" *vulgaribus morbis libro, ubi de quodam*
" *ægro in hunc modum scripsit:* Octavo
" die cubitum secui; multum, ut debebat,
" fluebat. *Nam cum octavo die sanguinem*
" *illi detraxerit, multò sanè prioribus die-*
" *bus magis hoc usum præsidio censeas.*
" *Quod autem singulis non ascripserit, qui-*
" *bus hoc adhibuit remedium ægris, cum*
" *meminerit eo minorum, ipsiusque adeò*
" *suppositionis Balani; improbabile est.*
" *Ergo si quando utrinque est oratio absur-*
" *da, minus absurdum eligendum est. Cen-*
" *seo equidem auxilium in multis esse as-*
" *sumptum, quod prætermissum in oratione,*
" *ut clarum. Quo me adducit potissimum,*
" *quod in iis prædictum est, quibus octavo*
" *die missus est sanguis. Etenim hoc ut ra-*
" *rum scripsit; & sanguinis ante octavum*
" *diem missionem ut consuetam præteriit.*
" *Quod si in veris suis operibus, magnis in-*
" *festantibus morbis, semper sanguinis mis-*
" *sione utitur, simul cum eâ duo hæc respi-*

" *ciens, ætatem pariter & ægri vires: &*
" *his ipsis in libris de vulgaribus morbis octa-*
" *vo die cuidam ait missum esse sanguinem,*
" *nihil aliud excogitare possumus, quam*
" *quod in ægris quidem non præteritum fu-*
" *erit hoc remedium, in narratione verò ut*
" *clarum præteritum fuerit. Quare de*
" *sanguinis missione; quia oratio ad ægros*
" *spectat omnes, semel dixisse sufficiat, ut*
" *& cætera quæ sunt communia.* [h] Plani-
" úsque alio loco idem, *in hoc uno ægro-*
" *rum primo & tertio libro descriptorum de*
" *sanguinis missione Hippocrates fecit men-*
" *tionem, non ut solo cui sanguinem misis-*
" *set, sed ut octavo die solo. Nam tum e-*
" *tiam medici quasi lege certâ ultra quar-*
" *tum diem venam non secabant. Quando*
" *igitur huic octavo die missus est sanguis,*
" *multò certè plures censeas sanguinis missi-*
" *onem requirentes, secundo, tertio, quarto*
" *die auxilio hoc esse usos. Reticuit autem*
" Hippocrates, *sicut remedia alia omnia,*
" *tamen necesse interdum habuit scribere,*
" *nihil eos ab iis quæ offerebantur adjutos*

---

[h] Comm. in Epid. lib. 3. sect. 3, 8.

" *fuisse,*

" *fuisse, ut malignitatem suggereret morbi:*
" *neque enim lucubrationem hîc curationis*
" *instituit, sed præsagitionis conscribere.*"

Hæc Galenus. Quibus id unum adjiciam, mihi nunquam persuaderi posse, ut credam in muliere illâ v. gr. lib. 3. Æg. 7. ad *quintum* usque diem *Anginam* passâ, neglectam fuisse ab *Hippocrate* venæ sectionem, qui in hoc morbo [i] *ægrum cito suffocatum iri* pronunciat, *nisi quis statim auxilium ferat, venasque & in brachiis & sub linguâ aperiat.* Quid in *febribus ardentibus Phreniticisque* affectionibus, quarum utraque omnem ferè hîc implet paginam, fecisse eum verisimile est, qui, ubicunque accesserit inflammatio, millies edicit, quàm nulla spes sine sanguinis detractione sit? In [k] *Pleuritico* item, qui non ante tricesimum quintum diem febre solutus est, an nihil nisi venam *semel* secuerit? Aut in [l] *Puerperâ*, quam ad diem usque octogesimum febriculâ detentam legimus, nihil nisi *Balanum* injecerit? Aut in eo denique, qui [m] *febre ardente* conflictatus est quique ad diem 120 *traxit*,

[i] Vict. Acut. 39. [k] Lib. 3. sect. 2. Æg. 8. [l] 1. 5. [m] 3. 1.

 nihil

nihil quiquam exhibuerit medicinæ parens, qui in reliquis ſcriptis tam varia medendi genera perſecutus eſt? Id potius arbitremur, *Hippocratem*, qui rei medicæ vim penitus intellexit, eam, ubi profutura eſſet, minimè omiſiſſe: naturam quidem magiſtram eſſe ſecutum, ſed tamen ita ſecutum, ut pro morbi neceſſitate artis ſubſidia adſciſceret. Quid enim opus eſt medico, ſi omnia naturæ permitti debeant? Aut quid cauſæ eſt, cur hæc Ars ſalutis humanæ præſes audiat, ſi ſuâ ſemper ſponte morbi ſaneſcant? Febres ſunt quidem, quæ per ſe nullo modo finiri poſſunt, quæque curantis conſilium omnino exigunt: etiam in iis, quæ interdum ipſo temporis tractu ſolent evaneſcere, hoc efficit artis curatio, ut & breviores evadant, & exitu tranquilliore terminentur. Igitur de præſidiis in hoc morborum genere maximè illuſtribus, quæ vel à naturâ indicata, vel ab arte exculta ſunt, ſingulatim pauca diſſeram: neque enim mei eſt inſtituti de medicinâ integrum volumen conſcribere, ſed ea tantùm, quæ apud alios aut intacta aut non ſatis explicata reperio, perſtringere.

COMMENTARIUS II.

De Sanguinis Missione, præsertim de Venarum Jugularium Sectione.

SIT adeò primus de ſanguinis detractione ſermo. Quatuor ægrotos ſponte factâ ſanguinis eruptione ſanari ſcribit *Hippocrates*: quorum quidem Hiſtoriæ ita ab eo contextæ ſunt, ut ſiquando ſimile inciderit morbi genus, clariſſima inde pateſiant ſanguinis mittendi indicia. In primâ quippe ſignata ſunt hæc; [n] *febris vehemens, lumborum gravitas & dolor, delirium.* In ſecundâ, [o] *febris ardens, inquietudo, rubor, ſurditas, vigiliæ, delirium.* In tertiâ, [p] *febris, inquietudo, vigiliæ, convulſiones, dolor, coma, delirium.* In quartâ, [q] *febris ardens, acuta, vigiliæ, capitis gravitas, dolor, faciei rubor, delirium.*

---

[n] 1. 7. [o] 3. ſ. 2. Æg. 7. [p] 3. ſ. 2. Æg. 11. [q] 3. ſ. 2. Æg. 12.

Hæc

Hæc cùm ita ſe prodiderint notæ, nemò eſt in medicinâ vel mediocriter verſatus, cui non ſanguis illico mitti debere videatur, ſi modò *vires* ſinant. Intereſt enim unicè, ſiquid ſanguinis in hiſce morbis detrahendum ſit, quantum ſit virium: quarum etſi multiplex ſit nota, tamen, an validæ exiſtant, certiſſimus index eſt pulſus. Adeò verùm eſt quod *Celſus* notavit [r], vim corporis melius ex venis, quàm ex ipſâ ſpecie æſtimari.

Signa ex pulſibus ſumpta *Hippocrates*, licet primus nomen pulſûs literis prodiderit, vel quia non calluit, vel quia non magni uſûs exiſtimavit, prorſus neglexit: [f] quam tandem ſcientiam, eamque ferè ſolam, medicinæ *Hippocraticæ* ſe adjeciſſe perhibet *Galenus.* [t] Certè ad ſanguinis miſſionem plurimum momenti in hâc pulſuum diſtinctione poſitum eſt. Itaque in hujuſmodi febribus, qui ſanguinis pulſum ſatis valentem, addo etiam & plenum, perceperit, abjectâ omni cunctatione venam aperiet. Acri ſæpius judicio opus eſſe fateor, quando in febri-

[r] 2. 10. [f] Gal. de Criſ. 4. [t] Prœcog. 13.

 bus

bus acutis sanguinem educere oporteat, quando secus: habet enim ea res multas cautiones; hoc unum videtur perpetuum venæsectionis indicium, si ad cæteras, quæ modò descriptæ sunt, notas accesserit pulsuum robur. Et venam quidem in *Acutis* circa initia maximè secari præstat, cùm vires adhuc integræ sint: nam aliàs sæpe, aut inclinante jam morbo nihil proficit, aut inveterascente mortem maturat.

Cætera de venæsectione, quæ latiùs fusa sunt, præcepta ex aliis petantur: mihi satis erit digitum ad fontes intendere. Id potiùs quæsiverim, num peculiarem aliquam sanguinis mittendi rationem *Historiæ* hæ *Hippocraticæ* subjiciant. Quatuor istorum, qui ægrotaverint, caput & cerebrum ita affecta esse constat, ut in *delirium* omnes inciderint; ejectoque demum per *narium venas* sanguine, morbo fuerint liberati. Et sanè sanguinis hâc ex parte eruptio, uti maximè naturale, ita & aliquando præsentissimum est vitæ præsidium. Artis igitur cùm sit naturæ ductum sequi, in iisdem rerum angustiis easdem venas, vel ex eodem saltem alveo derivatas aperiri sanè convenit.

Quænam

Quænam autem ſcalpello tam opportunæ ſunt, quàm ipſæ, (unde cæteræ omnes per caput diſpertitæ oriuntur,) *Jugulares?* Id adeò nequeo non advertere, vix unum aut alterum, quos his febribus correptos ſcribit *Hippocrates*, *delirio* liberum fuiſſe: in quâ quidem cerebri affectione, quoties ad febrim acceſſerit, quoniam ex *Jugularium* ſectione ſingulare levamentum deprehendiſſe viſus ſum, liceat de harum aperiendarum ratione paulò fuſiùs diſſerere, & ut dilucidior ſit eorum quæ dicenda ſunt explicatio, ex Anatomicis pauca aſſumere.

Vena *Jugularis*, eſt vel *externa*, vel *interna:* quarum hæc multò grandior, uti eam poſt *Nicolaum Maſſam* [u] accuratiſſimè deſcripſit *Fallopius* [w], licet in *Brutis*, à quibus venarum harum figuras apud *Veſalium* [x] expreſſas habemus, contrarium prorſus reperiatur. *Externæ* ramuſculi extremi ab ore, à faucibus, à facie, ab oculorum tunicis, ab univerſâ denique capitis cute atque muſculis naſcuntur. *Interna*, quæ multò altiùs deliteſcit, quanquam aliquando

[u] Introd. Anat. 62. [w] Obſerv. Anat. [x] Lib. 3. 7.

partibus

partibus jam memoratis surculos aliquos, authore *Fallopio*, impertiat, ad imum *cranii* rectà assurgit, inque *duræ matris* sinus laterales immergitur. Ita ut *Jugularis* externæ propagines extremæ, *arteriæ Carotidis* externæ ramis inserantur: interna itidem *Jugularis* ac *Carotis* interna, vasculis *duræ matris* intervenientibus, conjungantur ac confluant. Cujus quidem fabricæ artificio sanguis per cerebrum ac caput ultro citroque commeat. Structuram hanc distributionemque venarum si penitiùs contemplari libeat, facilè assequemur, cui demum fundamento nitatur facta in capitis ac cerebri morbis *Jugularium* sectio.

Sanguinis ex hoc loco mittendi mos est est satis antiquus, utcunque inter paucos obtinuerit: de quo si perbrevis historia præmissa sit, & lucem aliquam huic argumento afferet, neque erit legenti forsan injucunda. Sunt qui *Galenum* secuisse *Jugulares* tradunt: ille tamen, ni fallor, non sectionem ipsam imperare videtur, sed, si casu aliquo secentur, curationis modum præscribere. [y] In *Vivorum Anatome* [z], *Jugulares*

y Method. Med. 31. Art. & ven. dissect. c. 7. z 25.

aperiri

aperiri jubentur, *in principio lepræ & anginæ angustique anhelitûs, in asthmate acuto, in raucedine vocis, in abscessu pulmonis, in spirandi difficultate, & in splenis & laterum morbis.* Sed perperam iste liber, qui sanè perridiculus est, & ab *Arabe* quodam ut videtur confictus, *Galeno* ascribitur. Eadem prope memorat *Sorani Ephesii Introductio:* sed cùm hoc itidem opusculum planè commentitium sit; cúmque *Cælius Aurelianus*, qui se in omnibus ferè *Soranum* sequi profitetur, de hâc re omnino sileat, nihil hinc, quod hujusmodi medicinæ antiquitatem probet, colligendum est. Sufficiet itaque has venas secandi originem ab *Alexandri Tralliani* temporibus repetere, qui [a] *Jugulares* à se sectas esse scribit, maximéque profuisse. Hanc ut quibusdam familiarem ævo suo curationem refert [b] *Actuarius*, quam itaque in *Catoche* & *Phrenitide* deprædicat. Eam in omnibus capitis morbis adhiberi jubent *Arabes*; neque in iis solùm, sed in leprâ acutisque thoracis affectibus: unde fortè consuetudo illa ad *Ægyptios* manavit, quam

a Lib. 4. c. 7. b Lib. 3. cap. 1.

apud eos etiam tum, cùm *Alexandriæ* esset, viguisse perhibet oculatus testis *Alpinus* *. Post *Arabum* tempora, nisi in *Bertrucio* [c] & *Arnoldo Villanovano* [d], (qui hoc ex iis ad verbum exprimunt, uti ferè ex *Græcis Arabes*) vix ulla est de hujusmodi venæsectione mentio: donec anno circiter 1500 Anatomes studium pæne intermortuum revocavit *Jacobus Carpensis*, modumque incidendi [e] *Jugulares* fusiùs descripsit. Quo quidem seculo à pluribus pleno ore laudatur hoc curandi genus: sed longè abfuit, ut in consuetudinem venerit. Quippe *Botallus*, qui circa annum 1570 scripsit, disertè dicit se neque hoc unquam à medico præscriptum neque à chirurgo tentatum vidisse, adeóque aut nunquam in usu fuisse, aut esse tum penitus exoletum: & quanquam ipse primus venæsectionis usum in *Galliam* induxerit, venamque quamlibet in quocunq; ferè morbo secuerit, fatetur quòd in [f] *Jugularibus* id experiri minimè ausus sit, *reformidans ne propter illius magnitudinem & magni trunci vicinitatem, non satis citò ne-*

* Medic. Ægypt. [c] Cap. 4. de Phrenit. [d] Reg. San. cap. 37. [e] Isagog. Anat. [f] Curat. per. V. S. cap. 40.

que

que tutò sanguis cohiberi possit. Imò *Riolanus* pater, qui recens à *Botalli* ætate fuit, de Apoplexiâ locutus, in hæc verba prorumpit, *Jugulares ausi sunt quidam secare pro extremo remedio.* Etiam *Fabricius Hildanus*, qui Opthalmiis, Hemicraniis cerebrique inflammationibus hanc à se medicinam cum *efficacissimo subsidio* sæpius adhibitam esse prædicat, in Epistolâ, quam ad [g] *Doringium* 1614 exaravit, *perpaucos tamen medicos, qui sectionem harum venarum approbârunt, hactenus sibi innotuisse* scribit, eamque *periculosam agnoscit, nisi expertus affuerit Chirurgus* [h]. Quinimo in scriptis eodem anno editis *Julius Guastavinus*, professor *Pisanus*, has venas non sine periculo secari posse pronuntiat. Ita plerosque ab hoc auxilii genere deterritos fuisse constat, sive quòd *Jugularium* vulnera aliquando lethalia esse observaverint, perperamque persuaserint sibi idem ex earum sectione eventurum; sive potiùs quòd, ut sæpe fit, facta hæc à manu imperitâ sectio parum feliciter cesserit, notamque infamiæ experimento in-

[g] Cent. 4. 14. [h] Combust. cap. 13.

usserit. Hoc nimirum usu frequenter venit, ut, quod remedii genus ignominiâ semel notaverit unius inscitia, dignitati suæ vix restituere queat scientium universa consensio.

Utcunque verò ea res se habuerit, nullum est in Historiâ Medicâ exemplum, ubi rite peracta sectio aliquid mali attulerit: imò sæpissimè usus ostendit morbis compluribus, iis præsertim qui caput attingunt, nullo modo meliùs succurri. Certè in *Phrenitide*, quæ febribus supervenit, medicinam hanc quàm maximè efficacem esse expertus sum, cùm alia remedia minùs commodè responderint: neque efficacem tantummódo, sed & adeò tutam, ut valde mirer aliquid de efficiendi difficultate, nedum periculo apud scriptores inveniri. Nam hæc vena, uti nullo ferè labore secatur, ita & secta facillimè omnium sanescit. Haud itaque opinor erravero, si quam demum in morbos vim exerceat *Jugularium* sectio, paulò altiùs investigare conatus sim, quò certiùs & rationes & tempora secandi intelligantur.

Jugularis adeò vel *derivandi* vel *revellendi*

lendi gratiâ inciditur; ut copiâ majore in partes affectas veniat ſanguis, facit *derivatio*, ut minore, *revulſio*. Quæ quidem vocabula, licet ſatis antiqua ſint, tamen nemo unquam intelligere poterit, nec proinde ſecandi leges in alterutro genere rectè ſtatuere, niſi acceſſerit accurata de vaſorum ſtructurâ motuque ſanguinis cognitio. Hocque veriſſimum eſſe facilè agnoſcet, qui ſcriptorem qualemcunque *Harveii* ætate ſuperiorem perlegerit. De quâ re qui dubitat, evolvat unum inſtar omnium librum *Renati Morelli* de venâ ſecandâ in *Pleuritide*, qui omnes omnium authorum ſententias de hâc *derivandi revellendique* doctrinâ congeſſit.

Itaque in morbis, qui partes illas, unde *Jugularis* extimæ ramuli oriuntur, afficiunt, v. gr. in *Anginâ*, *Opthalmiâ*, & *faciei Tumoribus*, quando hujuſce venæ truncum incidimus, *derivationis* cauſâ nos hoc facere manifeſtum eſt, ſi modò quid hâc voculâ intelligi velimus, quod à *revulſione* ſit diſtinctum. Hoc enim aditu patefacto, cùm tollatur renixus, quem ſanguis in extremis venulis poſitus ab eo, qui in *Jugularium*

 trunco

trunco conclufus eft, fuftinuit; fanguis ex arteriâ *Carotide*, quam hujufce venæ fummis verticibus committi diximus, liberiùs fluit, perque affectam partem velociùs decurrit: ita ut in eam fub ipfo fectionis articulo major copia fanguinis derivetur, quàm venâ nondum incifâ. Igitur in hujufmodi re apertis *Jugularibus*, eas à celeritate vires acquirit fanguis, ut materiam aliquam in minimis ramufculis hærentem arteriolafq; obftruentem perpellere atque abigere poffit: eodem planè modo ac *Saphænæ* fectio Menfes deducit.

Ex quo illud intelligitur *derivationis* effectum fubitum effe & maximè expeditum: in quo ftatu id advertere profuerit, fi quando hoc confilium bene cefferit, in *recenti* obftructione valiturum: alioqui, fi ea obfirmata atque inveterata fit, fanguis graviore impetu incurfans vafa fortiùs premit, facitque ut humores in iis pertinaciùs fubfiftentes iter penitus claudant. Idem frequenter accidit ex *Saphænæ* fectione, quæ aliquando inconfultiùs facta Menfes potenter fupprimit: pari ratione ac medicamenta *difcutientia*, quæ tempeftiviùs adhibita tumorem

morem prorſus diſſipant, ſeriùs admota excitant atque attollunt, & in pus demum reſolvunt. Unde fit, ut in *Anginâ*, v. gr. venæſectionem vel ſcalpello, vel cucurbitis, vel hirudine factam in linguâ, in mento, in faucibus atque cervice, apud *Cælium Aurelianum* exoriente jam morbo imperari videamus, vigente prorſus prohiberi: idemque Author qui ſectæ ſuæ, hoc eſt *Methodicæ*, veſtigiis inſiſtens in morbis quibuſcunque venam non niſi *ſemel* ſecuit, in hoc poſt *quartum* diem incidi vetat; quanquam ante[k] *tertium* diem, contra præſcriptam ab omnibus quos ſequitur in omni morborum genere formulam, id fieri licere concedat.

Recentiores itaque medici, ut Tumoribus hujuſmodi cum Inflammatione ſubortis meliùs occurratur, ordiendum eſſe à *revellentibus* præcipiunt; ut ſcilicet humorum impetu atque ardore jam elangueſcente, obſtructio his auxiliis labefactata leviore tandem negotio à *derivantibus* funditus tolli queat. Eâdem gubernari ratione, ad eandemque planè regulam dirigi debet curantis

k Lib. 3. 3.

conſilium,

consilium, cùm deriventur humores ex *Jugulari*, à quâ veluti radice omnes istæ venulæ propagantur. Hinc in illustri illâ historiâ, quam de gravi oculi dextri inflammatione ad hunc modum sanatâ narrat *Fabricius Hildanus*, primo die vena in brachio dextro secta dicitur, proximo exhibitum *Catharticum*, tertio demum *Jugularis* aperta. Eodem fundamento nititur consuetudo illa, quâ, ingravescente *Anginâ*, post *revellentia* felicissimo successu *Jugularem internam*, circa inferioris maxillæ angulum, incidimus: nam quicquid contradicendi studio opposuerit *Riolanus*[1], coram *Chirurgis Londinensibus* in Theatro Anatomico haud ita pridem demonstravimus hujusce venæ ramum ad maxillæ glandulas, & ad fauces exporrigi: qui quidem non modò cum arteriâ extimâ *Carotide*, sed etiam cum externâ *Jugulari* concursat: adeóque cùm premente, uti diximus, *Anginâ*, pertunditur, idem efficit, ac si revera esset *externæ Jugularis* propago. Quod de venis etiam *Mammariis* in eodem morbo secandis scri-

[1] Animad. in C. Bauhin. Anatom.

 bit

bit *Hippocrates* [m], haud utique irrisione tam dignum est, quàm *Cælio Aureliano* videtur [n]. Nam & istæ, quemadmodum primus docuit *Fallopius* [o], originem aliquando à *Jugularibus* ducunt.

Hæc ex *Jugulari externâ* sanguinis missio, non modò obstructiones atque inflammationes extra Cranium obortas tollit, sed iis etiam, quæ *cerebrum* membranasque ejus corripiunt, optimè medetur. Et sanè in his tutiùs multò adhibetur, illi utpote periculo minimè obnoxia, quod nonnunquam à *derivatione* metuendum notavimus. Quippe in *cerebri* morbis cùm evacuentur *Jugulares*, fit à parte affectâ *revulsio:* quam rem paulò distinctiùs explicabo, quoniam nonnulla contrà disputari audio; quasi cerebrum hâc evacuandi viâ non omnino levari possit, quia scilicet *externa Jugularis* nihil inde deferat, nec cum *internâ Carotide*, quæ cerebrum irrigat, quicquam habeat commercii. Argumentum sanè speciosum! Sed *Anatomes* perito facilè ostendam, utut ratio illa, quæ à vasorum structurâ petitur,

m De Morb. 3. 11. n Lib. 3. 4. o Obs. Anat.

sit

ſit veriſſima, tamen quod inde colligunt ita longiſſimè à veritate eſſe alienum; ut ob ipſiſſimam hanc rationem concluſio in contrarium duci debeat.

Hoc ut clariùs eluceat, ex antedictis repetendum eſt, *Carotidem* Arteriam in duas dividi propagines, externam internamque: quarum hæc cum internâ *Jugulari*, illa itidem cum externâ ſumma ora conjungit. Cùm itaque internæ *Carotidis* ramuſculos obſederit inflammatio, niſus ſanguinis, viſque vaſorum *Elaſtica*, tanquam paribus examinentur ponderibus, in æquilibritate quâdam quieſcunt: diminuto altero, alterum augeſcit: quòd ſi venam ſecando ſanguinis, qui in cerebri vaſa illabi conſuevit, portionem aliquam detrahimus, vis illa, quâ moles ſanguinea arteriolas premit, minuetur, & proinde calor, quæque eum ſequitur raritas, decreſcent; ita ut vaſorum tunicæ quaſi in libertatem vindicatæ fortiùs ſe contrahere valeant, & ſi quid minutiſſimis anguſtiis inhæſerit, exprimere.

Id etiam hâc viâ conſequimur, ut evacuatione ex *Jugularibus* factâ, debilitetur illa, quâ ſibi invicem humores adhæreſcunt, tenacitas:

tenacitas: ita ut ſanguis fluentior factus per vaſa more ſolito faciliùs deferatur. In quibus quidem duabus rebus potiſſimùm poſita eſt *revellentium* omnium virtus.

Sed quò meliùs ea quæ dicta ſunt huic argumento ſatisfaciant, rationem ſic ineamus. Arteriæ *Carotidis* externæ internæque, ſi inter ſe conferantur, ferè æqualis eſt capacitas; itaque à trunco par ſanguinis menſura in utramque immittitur: *Carotidis* porrò tam dextræ quàm ſiniſtræ truncus, ſi res ad calculum exigatur, horæ parte quâlibet ſexageſimâ accipiet uterque ſanguinis uncias 6 $\frac{1}{2}$, cùm in Aortam, ut plerumque fit, influant unciæ 66. Quantitas autem ſanguinis in vas quodvis derivata hoc modo definitur. Scilicet *momento* ſanguinis, ſi renixum omnem excluſeris, reſpondet. Unde cùm exterior *Jugularis*, quæ cum externæ *Carotidis* ramo coit, ſecatur, Renixus, qui ſanguini obſiſtit, in internâ *Carotide* major eſt quàm in externâ; viſque tunicarum *Elaſtica* impedit, quò minùs in hanc propaginem ſanguis liberè defluat, qui ideo in alteram, nempe *externam*, propellitur. Ita ut hâc ratione, cùm ad ora

internæ *Carotidis* minuatur ſanguinis preſſio, fibrarum motrix facultas vim ſanguinis, quâ unicè diſtenduntur vaſa, excedat; & reſeratis arctioribus viis amotâque materiâ obſtructionem expediat.

Hoc verum eſſe clariùs patebit, ſi modò exquiſitiùs de hâc re ratiocinari libeat. Itaque ſanguinis *momentum*, ſi ad Renixum conferatur, ſit ut 5 ad 1; quæ ſanè, ut parciſſimè dicam, minima reperietur proportio: in hoc ſtatu ſi aperiatur *Jugularis*, copia ſanguinis in internâ *Carotide* fluentis, ad illam, quæ externæ illabitur, eandem rationem obtinebit, quam 4 ad 5. Quocirca aperto foramine, ſi, cùm pars horæ triceſima effluxerit, ab externâ *Carotide* in *Jugularem* externam deriventur unciæ 13, eodem ſpatio interna *Carotis* recipiet uncias 10 $\frac{2}{5}$. Tantillo temporis intervallo erit differentia unciarum 2 $\frac{3}{5}$. Hinc ſatis liquet eam eſſe *revulſionum* omnium non modò maximè compendioſam atque expeditam, ſed earum etiam, quæ à *cerebro* fiunt, fortiſſimam. Si quid ergo auxilii alia quævis venæſectio latura ſit, hæc præ cæteris pollicetur.

Infirmiſſimum itaq; eſt illud argumentum,

quo

quo contendunt nonnulli, hoc sectionis genere caput minimè levari posse, quòd cùm externâ *Jugulari* nulla internæ *Carotidi* intercedat conjunctio: quod longè secus est; nam si quid illæ commercii haberent, nulla prorsus in hujusmodi re efficeretur *Revulsio*. Concedamus enim internam *Jugularem*, quæ cum illâ Arteriâ copulatur, aperiri posse: ex calculo, quo jam usi sumus, planè liquet, plus sanguinis, (uncias nempe 2 ½) in internam *Carotidem* fluxurum, quàm qui venâ nondum sectâ se ingesserat: inde vis illa, quâ sanguis cerebri vasa comprimit, ad uncias 5 pertinget, si loco externæ *Jugularis* interna inciditur.

Supervacaneum videtur pluribus docere, quantum sit in hoc auxilii genere momentum, quoties quid à *cerebro* retrahendum est. Id ratio satis ususque ostendunt. Etenim quod in cane omni accidit suspendium passo, Anatomes perito satis indicat, quantum opis in his cerebri affectibus latura sit libera sanguinis ex *Jugulari* externâ eductio: hujus quippe venæ interclusio cerebri canini vasa sanguine obruit, mortemque more Apoplectico infert. Ita facilè

ab his experimentis, uti primùm tracta eſt, ſic & in majus provehi poteſt medendi via. Id tantummodo adjiciam, unum hinc idque illuſtre exemplum depromi poſſe, quàm longè medicam artem promovere queat de *ſanguinis circuitu* doctrina, ſi modò lucem illam, quam immortale hoc inventum largitur, in medendi uſum accommodare velimus. Nam apud eos, qui antea vixerunt ſcripſeruntve, nulla certa aut vera de hoc medicinæ genere poterat eſſe cognitio. Illos quippe latuit omnino, cur in aliis *capitis* affectibus humores *derivet*, in aliis autem *revellat Jugularium* ſectio: quod niſi penitus perſpectum fuerit, vix fieri poteſt, ut in alterutris vel tutò ſanguis mitti queat, vel tempeſtivè. Itaque *Marcus Gatinaria*, ſectioni huic maximè infenſus, qui anno circiter 1440 ſcripſit, quemque centum fere pòſt annis exſcripſit *Jacobus Sylvius*, eam omni quidem in morbo, in *Apoplexiâ*[p] præſertim, prohibet: hoc potiſſimùm argumento fretus, quòd ſanguinem in cerebrum uberiùs tranſ-

p Method. Practic. Apoplex.

fundat. *Hollerius* autem, qui in eodem morbo *Jugularem* ſecari jubet, in eum opinionis errorem incidit, ut *derivandi* cauſâ id eſſe faciendum dicat. Etiam *Horatius Augenius*, qui grandi volumine omnes venæſectionis vias explicavit, diſertè pronuntiat fieri nunquam poſſe, ut eadem vena ſimul & *revellendis* humoribus & *derivandis* inſerviat.

Ita latè in omnem univerſæ medicinæ ambitum *Anatomica* notitia pertinet: ſine quâ illa aut nulla omnino eſt, aut *Empirica*. Perpetuò quippe fluctuat artificis ſententia, niſi artis fundamenta exquiſitè percipiat: & ſi cui caſu aliquo rès bene ceſſerit, nullâ aliâ is laude dignus eſt, quàm quòd omne conſilium in fortunâ poſuerit.

Liceat hæc, quæ de *Jugularibus* ſecandis dicta ſunt, exemplo illuſtrare; quod è multis ideo ſumendum duxi, quoniam, experimento alterâ vice repetito, morbus tandem modo planè ſingulari abactus eſt. *Hippocratis* itaque ut inſtitutum ſequar, morbi formam paucis complectar.

Anno 1705 in eâ, quæ ad *Hiſpaniam* facta eſt, expeditione tam claſſem quàm caſtra

Britannica

Britannica invaſit febris, continua quidem, ferè tamen interdiu remittens: & ad *Stationariam*, quam Annis 1685 & 1686 adumbravit *Sydenhamus*, proximè viſa eſt accedere; niſi quòd in illâ frigus calorem per vices exceperit, hæc caloris tantùm remiſſione deferbuerit. Ineunte *Julio*, potiſſimùm increbuit; neſcio an in cauſâ fuerit præcalida illa, quæ modò præceſſerat, tempeſtas. Acceſſio morbi ſubita & atrox: nam præter vulgares notas, uti ſitim, inquietudinem, oculorum & præcordiorum gravitatem, linguæ ſcabritiem, artuum dolorem, corporis imbecillitatem, alvi deſidiam, *cerebrum* etiam ingruentis mali indicia ferebat; neque quenquam novi febre hâc laborantem, qui vel capitis dolore vel vertigine vacaret. In quamplurimis etiam ventriculus malè ſe habuit. Nonnullis lumbi, quaſi inſtantibus *Variolis*, dolebant. Interdum levi quodam horrore febris acceſſit. Quando ad ſtatum pervenerat, ſpirandi moleſtiam, tendinum ſubſultus, & deliria ferè ſemper intulit, niſi arte tempeſtivè coercita. Increſcente morbo frequentes ſingultus, qui aliquando ad biduum du-

râ̂runt citra ægroti periculum. *Athletici* præ aliis & acerbiùs affecti ſunt, & perempti citiùs: cæteri ferè lentâ morte ſublati. Nonnulli, cùm ceſſâſſe penitus videretur febris, dies quatuor vel quinque, ſine dolore aut ægrotatione, licet imbecilli, jacuerunt: deinde diſtentionibus nervorum repentè obortis, brevi expirabant. Atq; hoc quidem, neglectis *Veſicatoriis*, præſertim obtigit. Convaleſcentibus aliquando ſupervenit ventris fluxus, qui tamen perrarò, niſi torminibus intervenientibus, mortem attulit. Aliàs, vires perquam ægerrimè redierunt, præcipuè *pituitoſis*; quibus etiam diutiùs incubuit morbus. In perpaucis *Parotides*, aut abſceſſus circa Inguen orti morbum ſolverunt; quod ſanè, quantùm advertere licebat, unicum erat morbi remedium, quod natura ſubminiſtravit: ſed ne hoc quidem, niſi *Evacuantibus* parciùs adhibitis, accidere ſolebat.

Hujuſmodi febre correptus eſt D. *Pool*, in nave *Barfleur* Præfecti vicarius, cui D. *Cooper* Chirurgus pro Pharmacopæo fuit.

1. Die queſtus eſt, de artuum doloribus, de æſtu, & capitis gravitate. Pulſus velox & validus; nulla alvi dejectio. Itaq; ſanguis ex brachio miſſus eſt ad ℥xii.

2. Doloribus aliquatenus mitigatis, cætera ferè eadem. Acceſſit & nauſea. Quare veſperi datum eſt *Vomitorium*, à quo non modò alvus dejecta eſt, ſed & capitis levamen eſt ſubſecutum caloriſque remiſſio.

3. Nox inquieta. Ventriculus meliùs ſe habuit. Sub noctem vehementer incaleſcebat. Pulſus celer, & inæqualis. In facie rubor maximus, & in capite dolor. Sitis intenſa. Adhibitum eſt *Nuchæ Veſicatorium*. Temperatis medicamentis uſus eſt; à calidioribus prorſus abſtinuit.

4. Mane pulſus paulò pacatior. Sed poſt meridiem recrudeſcebant omnia. Rediit capitis moleſtia, aliquando & delirabat. Urina pallidior, nec quicquam in eâ ſubſedit. Applicata ſunt *Veſicatoria* ampla utrique brachio.

5. Per noctem multa corporis jactatio. Mane ferè eadem. Pulſus valens, velox, duriuſculus. Itaque cùm fruſtra fuerint *Veſicatoria*, miſſus eſt ſanguis ex *Jugulari*: unde

unde caput maximè recreatum est, mensque sibi constitit. Æstus remissior, siti utcunque permanente. Ita ferè ad horas sedecim agebat.

6. Post mediam noctem iterum delirabat, aliena multa locutus. Febris, nullâ interpositâ remissione, admodum ingravescebat. Injectus est *Clyster*, & admotum capiti raso *Vesicatorium*.

7. Eadem omnia. Nulla delirandi intermissio. In manibus insuper tendines subsiliebant. Spiratio nonnihil difficilis. Adhibebatur alterum *Enema*.

8. Calor vehementiùs excanduit. Major etiam tendinum subsultus. Lingua aliquando hæsit. Scintillabant oculi. Urina haud malè colorata, nihil tamen deposuit. Aptabantur utrique femori *Vesicatoria*.

9. Nihil omnino intellexit. Lecti fimbrias diduxit, & floccos vellicabat, cùm antea intra verba desipuerat. Per vices aliquando singultu correptus est.

10. Quia omnia, etiam *Vesicatoriis* toties adhibitis, in pejus ruere visa sunt, & quia Pulsus adhuc satis valenter se habuit,

iterum ex *Jugulari* eductæ ſunt ſanguinis ℥xii. A quo quidem tempore ſtatim ferè ceſſavit delirium, & cætera ſigna paulatim in melius mutata ſunt, ita ut ex toto tandem ſecuta ſit integritas.

Hæc, quæ de *Venis Jugularibus* dicta ſunt, ad *Arteriæ Temporalis* ſectionem perinde, & quidem propiùs, ſpectant. Hâc quippe apertâ, propter eum quo ſanguis effunditur impetum, ſi modò pleno flumine exiliat, expeditiſſima omnium ſit *Revulſio*. *Arterias* ſatis frequenter ſecuerunt medici veteres; conſuetudinemque eam ita apud *Ægyptios* invaluiſſe ſcribit *Alpinus*[q], ut has illi haud rariùs quàm venas ſcinderent. Cæterùm hæc ſectio, ut feliciter cedat, nonnihil difficultatis habet; etiam aliquando cum periculo ſit: quare nolo in hoc argumento longus eſſe, præſertim cùm minimè futurum videtur, ut noſtri unquam homines huic medicinæ generi aſſueſcant.

[q] Medic. Ægypt. p. 60.

COMMEN-

COMMENTARIUS III.

De Sudoribus.

NOnnullos, ſudore primùm perfuſos, dein febre liberatos memorat *Hippocrates*, ſive ſudor ille revera morbum finiebat, ſive potiùs ſub fine morbi obortus eſt, quod lib. 1, 6, 7. lib 2. ſect. 2, 7, 11, 12, contigiſſe conſtat. In quibus quidem ægrotis erumpente magis ſanguine, quàm *ſudoris* vi terminari videtur febris. Etenim ſudor perpetuò apud *Hippocratem*, quantùm ego percipio, non ut curandi inſtrumentum, ſed tantùm ut præſagii nota proponitur. Igitur Ille in libris, qui germani habentur, remedii, quod ſudores provocet, nuſquam meminit: etiam in iis, qui *Hippocrati* falſò ſunt aſcripti, *ſemel* tantùm facta eſt hujus, qui medicamentis perficitur, ſudoris mentio. Author quippe libri *ſecundi Epidemiorum* [r] hoc imperat: at quâ demum medendi viâ ſudores ciet? Cubantem ſcilicet *ſtragulis* prudenter operit, deinde *farinam*

[r] Sub fine

coctam vinumque meracum exhibet. Neq; etiam hæc dari ſuadet, niſi in illis febribus, quæ à *laſſitudine*, aut ſimili quâpiam cauſâ proveniunt; quales ferè ſunt quæ vocantur *Diariæ*.

Adeò parum in uſu apud veteres fuit intro ſumpta ad ſudores eliciendos medicina, ut de eâ verbum aliquod ne quidem apud *Latinum Hippocratem* reperias. Siquid ergo adverſùm has febres auxilii attulerint ſudores, id omne à naturâ profectum eſſe videtur. In quibus fortè materia ſuperans faciliùs per cutim diſſipari poterat, vel propter cœli temperationem, vel propter bonos ægrotantium mores, quos neque deſidia, neq; luxuria vitiaverat. Certè, ut nunc eſt hominum vita, fruſtra vel à naturâ, vel ab arte hanc morbi ſolvendi viam expectamus: & ſiqua acerbior inciderit febris, verè mihi videor eſſe affirmaturus, rariſſimè per ſudores ſolos ad integritatem veniri.

Sed tamen ab *Arabum* uſque temporibus cœpit in immenſum ſerpere remediorum ſudores moventium varietas: ut vix ulla ſit febris, adverſùs quam vel *Chymicorum* aliquis, vel Anicula paulò curioſior, nullâ morbi habi-

tâ

tâ ratione, ſingulare *Antidotum* non adinvenerit. Hinc conſuetudo illa ad nos etiam defluxit, ut febricitantes *Cardiacis* maximè, utpote jucundam curationem promittentibus, uterentur. Ita facilè voluptatis cauſâ in errorem incidimus; qui nuſquam periculoſior eſt, quàm ubi de ſalute agitur.

Hanc medendi inſtitutionem, ut nimiùm in calidioribus remediis poſitam, jure repudiat *Sydenhamus*: quæ tamen ex hodiernâ medicinâ non videtur penitus, uti debuit, exulâſſe. Quid enim hâc curandi ratione aſſequuntur medici, niſi ut calidiſſima quæq; exhibendo, ſudoreſque affatim provocando, rapidior fiat ſanguinis circuitus, quod & fatentur ipſi: unde, febre paulatim invaleſcente, & cerebrum tandem occupante, deliria nervorumq; diſtentiones, ſi non accerſi, ſaltem haud arceri videmus. Idque conſtanter experiuntur ii, qui in febribus acutis nihil niſi *Serpentariæ* radicem, *Salemque* de *Cornu Cervino* expreſſum, & ſimilia, amant ingerere. Idem accidere ſolet, ubi in febribus *remittentibus Corticem Peruvianum* importuniùs adhiberi contigerit: cujus hunc ferè exitum percipiunt medentes, ut quæ

antea

antea paululùm subsederat febris, jam, nullâ interpositâ morâ, vehementiùs excandescat. Sed in hoc rerum statu quid demum consilii capiunt? Scilicet metu exterriti, inque maximâ inconstantiâ versati, ultro citròque se agere necesse habent, & continuò aut ad *Vomitoria*, aut ad *Sanguinis missionem*, aut ad *Vesicantia*, tanquam ad extrema remedia, confugiunt. Hunc adeò fructum habet præpostera hæc medendi ratio, ut, unde incipere debuerint, ibi morbo jam consistente desinant; & ea salutis præsidia alieno tempore frustra sæpius tentent, quæ Artis periti inter initia valetudinis magno cubantium commodo præcipiunt.

Est & alia huic diversa insania, quam insaniunt nonnulli, quorum in *Acidis* posita est omnis curatio; quiq; spem nullam nisi in *Aceto*, aut *Pomorum agrestium* succo collocant: quasi quia nefas sit ægrotum comburere, ideò protinus frigore enecare oporteat.

Nollem hæc, quæ hactenus dicta sunt, ita accipi, quasi nulla in febribus curandis remedia, quæ sudores eliciant, suaderem. Etenim quæ mediæ materiæ sunt, & temperata habentur, multo cum emolumento adhiberi

& posse, & debere haud inficior. Ista, de quibus antea dictum est, cùm utrinque à mediocritate nimiùm absint, tanquam planè perniciosa, ex medentis supellectile penitus rejicienda sunt: his etiam, quæ blandiora sunt, si iis solis rem totam committimus, parum tutò creditur. Sin præcesserint *Evacuantia*, & febri meliùs succurrunt, & sudores evocant expeditiùs. Quod & de *Opiatis* verissimum est: quibus quidem nulla est medicina ad aperienda cutis spiracula efficacior.

COMMENTARIUS IV.

De Vomitione.

UNica est apud *Hippocratem* Historia lib. 1. 13. in quâ, ubi præcesserat *Vomitio*, morbus solvi dicitur. Quod quidem observatum, in communem medendi usum traxerunt artis nostræ principes. Neq; enim ullum est remedium sub initiis febrium æquè salutare; sæpenumero & necessarium est, siquando, quod plerumq; fit, vel nausea, vel

ventriculi

ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor invaſerit. Quod medicinæ genus & apud vetuſtiſſimos *Græcos* haud infrequens fuit, & *Celſi* temporibus *Romæ* perquam familiare. Hâc quippe evacuandi ratione non modò primæ purgantur viæ, crudæq; materiæ redundantia compeſcitur; ſed cùm viſcera muſculique corporis vehementiore motu agitentur, ipſæque medicamenti particulæ in ſanguinem ſeſe inſinuent, ita demum reſolvuntur humores, ut liberior ſit intra vaſa tenuia circuitus, &, ſiquid ſuperfluum ſit per cuticulares meatus diffluat. Igitur in hâc Hiſtoriâ, poſt vomitum excitatum, ſudores multos conſecutos eſſe teſtatur *Hippocrates*.

Ita medicamenti, quo vomitus cietur, interior eſt quædam actio: quæ nuſquam aliàs ſe manifeſtiùs prodit, quàm in celebri illâ radice, *Ipecacoanhâ*. Hujus ſanè vis in attenuandis humoribus eximia eſt; cui & fidem facit ſumma herbæ amaritudo, & vividus ille, qui apparatu *Chymico* elicitur, Sal. Equidem hanc radicem non parcâ manu adhibitam eſſe comperi, cùm nulla ferè vel per os, vel per alvum ſequeretur

purgatio:

purgatio: elapſâ autem unâ aut alterâ horâ incaleſcere cœpit ægrotus, ita ut, pulſu excitato, tandem in uberrimum ſudorem colliqueſceret. Atque in hoc, quantum ego conjecturâ aſſequi poſſum, præcipuè conſiſtit egregia illa in *Dyſentericis* affectibus virtus, quam ſibi præ aliis vomendi inſtrumentis *Ipecacoanha* vendicat. Igitur à *Braſilienſibus* [f] præſentiſſimum habetur contra venena auxilium.

Dixi, ſub *initiis* maximè febrium *vomitionem* eſſe tentandam. Neque in contrariam partem teſtis citandus eſt *Hippocrates*, licet circa *decimum quartum* diem evacuatione hâc morbum ſolvi dixerit. Nam mulier hæc, à *ſeptimo*, febre planè libera fuit, treſque ita dies integrè egerat: *undecimo* autem, rigore correpta eſt, quem excepit æſtus intenſior: ita ut hæc febris ex *intermittentium* genere fuiſſe videatur, quæ quidem *continuæ*, ut ſæpe fieri ſolet, ſucceſſerat. Adeóque novo huic morbo, circa principia, finem attulit *Vomitio*: quæ quidem ad extinguendas febres intermittentes

[f] Gul. Piſon. Hiſtor. Braſil.

ſemper cum fructu adhibetur, etiam & ad continuas valet, ſi morbus nondum inveteraverit.

Atque hæc ſanè in febribus acutis facere oportet; neque tamen ideo in morbis omnibus, qui febrem habent conjunctam, experiri convenit. Quid enim de iis cenſendum eſt, qui in *Pleuritide* v. g. contra *Celſi* præceptum[t], *Vomitoria*, eaque valentiſſima, præſcribunt? Quaſi unquam vehemens illa lateris contentio, quæ inter vomendum oritur, morbum levaret! Imò augeat neceſſe eſt. Nam eo remedii genere intempeſtivè adhibito, quæ in *pleuram* aut *pulmones* defluxerat materia, altiùs multò impingitur, vaſaque obſtruit pertinaciùs. Quid de iis etiam, qui, *variolis* ferè jam ad maturitatem perductis, vomentia præcipiunt? Cùm nulla prorſus medicina humores potentiùs avertat, quàm quæ *vomitum* ciet: cujus ſanè in revellendo vis ex hoc ſatis intelligitur, quòd ſcilicet *coxarum dolores*, atque *Oedemata* ſæpius expugnet, aliis fruſtra diuque tentatis revellentibus. Hanc itaque ob cauſam,

[t] 3. 6.

qui

qui de curandi ratione accuratissimè scripserunt Authores, instante jam *Crisi*, *Vomitoria* planè prohibent: utpote quæ, *revellendi* vim cùm habeant, isti levationis viæ, quam, magistra optima medendi, natura molitur, proculdubio officiant. Immo Viri Artis *Chirurgicæ* peritissimi, hoc sibi ut perpetuum proponunt; Ubicunque tumor aliquis ad suppurationem inclinaverit, ibi non modò à *Vomitoriis*, sed ab omnibus cujuscunque generis *evacuantibus* esse abstinendum. Quare, variolis jam maturescentibus, nisi quid à suffocatione sit periculi, & ratione ipsâ, & universâ scientium voce damnatur *Vomitio*: quam tamen nonnullis eò usque placuisse vidimus, ut, sub ipso ferè mortis articulo, hoc perquam familiariter usi sint remedio.

COMMENTARIUS V.

De Excreatione purulenta: De Pleuritide item, & Peripneumonia.

SPuta quidem multa ejecit *Pythion* lib. 3. 1. in quo tamen morbus ita parum excreatione aliquâ materiæ ſolutus eſt, ut non niſi ſuppuratione coortâ tandem deceſſerit. Solus eſt *Anaxion* lib. 3. ſect. 2. 8. cui hâc viâ obtigit integra morbi liberatio. Sanè memorabilis eſt Hiſtoria, quam & ſæpius retractat *Galenus*, & quanto cum judicio eam perſecutus eſt *Hippocrates*, oſtendit; dicitq; varias hîc commiſtas eſſe notas, quæ non ſunt perpetuæ, ideoq; nomen morbi à ſcriptore reticeri: quem ipſe tamen *Galenus* pro germanâ *Pleuritide* agnoſcit. De quâ quidem pauca diſtinctiùs proferam, quia huic argumento ab authoribus parum eſſe ſatisfactum video.

Pleuritis

Pleuritis adeò vera à *Pleuræ* inflammatione oritur: ſiquidem intra parietes hujuſce membranæ (duplex enim eſt) Arteriolæ multæ à ramo intercoſtali deductæ effunduntur, quæ, levi ſæpe de cauſâ nimiùm diſtentæ, obſtrui ſolent, inflammationemque pariunt. Legitima *Pleuritidis* ſigna, quibus ea ab alio quovis morbo diſtinguitur, ſunt quatuor, *dolor lateris vehemens atque pungens, ſpirandi difficultas, febris,* & *Pulſuum durities*; quod quidem ultimum inter proprietatis notas malim reponere, quàm, cum *Galeno, Tuſſim*. Cujus ſanè ſententiam utì ſæpius datâ operâ aſpernari & reſpuere, hominis eſſet valde arrogantis; ita in omnibus ſequi velle, ſuperſtitioſi eſt. Neque enim Authores, in medicinâ faciendâ, ſed Rationis momenta quærenda ſunt.

Riverii Reformati Editor, *Joh. Manelfum* ſecutus (qui, repugnante omni medicorum ſcholâ, *ſerratum* Pulſum in *Hecticis* [n] ſolùm, non in *Pleuriticis* agnoſcit) hanc pulſûs duritiem omnino explodit, tanquam rem in *Pleuritide* nunquam, nedum in alio

[n] Bald. Bald. Epiſt. pag. 22.

quocunque

quocunque morbi genere, obſervatam. Sed, præterquam quòd ſcriptores propè univerſi *Pulſûs duritiem* lateris dolori familiariſſimam eſſe tradunt, uſus ipſe ſatis teſtatur eam perpetuò adeſſe, ubi paulò vehementiùs non huic modò *membranæ*, ſed cæteris etiam, cerebri præſertim, inſederit inflammatio. Et certè hujuſce Pulſûs, ſi ad ſenſum provocamus, tam facilis atque expedita eſt diſtinctio, quàm aut validi, aut celeris, aut pleni.

Quòd ſi partium membranacearum naturam propiùs contemplari libeat, duritatis hujus rationem protinus aſſequemur. Siquidem membranæ omnes ſunt *Elaſticæ*, ideoq; à vi externâ diverſimodè vel conſtringi, vel explicari ſolent. Hinc pelles animalium tam mortuorum quàm viventium, ſeſe in arctum retrahunt, ſi calor aliquo modo acceſſerit: idque in omnibus corporibus, quæ flecti & reſilire queunt, perpetuum eſt, ut, ſiqua eorum portio aut porrectior, aut contractior fiat, cæteræ omnes pariter de ſtatu priſtino declinent. Serici quippe aut Chalybis filum, Funis, vel Chorda muſica, ſiquam in alterâ extremitate vim paſſa fuerit, in

alterâ vibrabit: quæ quidem omnia per totam æqualiter longitudinem aut intendi, aut remitti videmus. Siquam itidem membranæ partem vehementiùs pervelli & contrahi contigerit, quod reliquum est unà conspirat, & modo planè simili afficitur. Totius adeò corporis membranæ mutuum inter se invicem habent commercium, ab iisque propagantur omnes *Arteriarum* tunicæ. Inflammatione igitur obortâ, *Pleura* irritatur admodum & constringitur, eandemque rigiditatis speciem in *Arterias* derivat: atque hæc quidem *Arteriarum* contractio, quâ minùs flexibiles, fiunt, digitoq; segniùs cedunt, *duritatis* sensum efficiet.

Uti nulla legitima *Pleuritis* sine his, quas modò retuli, notis potest consistere; ita multæ aliæ affectibus, quos vocamus *Pleuriticos*, sæpius adhærescere solent: quæ tamen ad alium morbum, huicque in multis dissimilem, *Peripneumoniam* nimirum, pertinent. Illud jure aliquis mirabitur, tam confusam atq; implicatam esse utriusq; hujus morbi descriptionem, & à *Veteribus* & à *Recentioribus* traditam. *Veteres* quidem eos inter se distingui scribunt, sed easdem utri-

que

que notas aſſignant: idque facilè animadvertere licet, quòd, quæ apud illos de *Pleuritidis* charactere leguntur, ad *Pleuritidem* quidem referenda ſint, ſed cum *Peripneumoniâ* conjunctam. Etenim *Peripneumonia* ſimplex atque incomitata in eorum ſcriptis occurrit; de *Pleuritide* verò, quæ *Peripeumoniam* non habuerit adjunctam, niſi *ſemel* apud *Hippocratem* [x], nihil uſquam legimus. *Recentiorum* plerique vix ullum inter hos morbos diſcrimen ponunt, gradu tantùm diſſimiles eſſe volunt: nonnulli etiam ad *Pleuram* tantillùm attendunt, ut in *Pleuritide* nullas ei partes concedant. Hinc adeò manavit omnis hæc obſcuritas: ſcilicet cùm *Pleura* ita afficitur, ut in *abſceſſum* veniat, pulmones, uti loco proximi, ita &, ſi fabricam ſpectes, tenerrimi, labem facilè arripiunt, *Pleuræque* adhæreſcunt: ita cùm *Peripneumonia Pleuritidi* ſupervenerit, deſcribitur tamen morbus, tanquam mera eſſet *Pleuritis*. Hocq; perſpicuum faciunt ii, qui mali hujus decurſum ſcriptis explicant. Fatendum eſt frequenter accidere, ut pulmones unà laborent:

---

x Morb. lib. 1.

ſed

ſed id utique in *Pleuritide* minimè perpetuum eſt. Quod ut meliùs intelligi queat, haud alienum erit partium, quæ in his morbis affici ſolent, ſitum naturamque perpendere: quippe in hâc re eam nobis lucem impertiet *Anatome*, ut in alterutro morbo tum ſignorum cauſas, tum medendi rationes clariùs inveſtigare poſſimus.

Peripneumonia itaque uno omnium conſenſu nihil aliud eſt, quàm pulmonum inflammatio: hanc à *Pleuritide* ſecretam atque liberam operæ pretium erit explorare, ut, quæ ſui indicia vi ſuâpte proferat, videamus. Pulmonibus obſtructis atq; inflammatione quâdam correptis fieri non poteſt, quin primum morbi impetum ſuſtineant *Bronchiorum* vaſcula: quibus ſupra modum turgentibus, interior *Aſperæ Arteriæ* tunica ita comprimitur & vellicatur, ut muſculis inde contractis, ac ſpiritu per os rejecto, *Tuſſim* provocet. Hoc onere oppreſſis pulmonibus, quidam gravitatis atque moleſtiæ ſenſus ſuboritur, &, aere tum intromiſſo tum expulſo citiùs, turbatior fit & magis feſtinata reſpiratio: ita ut, cùm calor, quem parit inflammatio, naturali intenſior

ſit, ſpiritus etiam, dum emittitur, incaleſcere videatur. Et hic quidem in ſpirando fervor, tanquam perennis & conſtans *Peripneumoniæ* nota apud *Hippocratem* proponitur: etiam ſola eſt, quæ non communiter & *Pleuritidi* conveniat, quemadmodum morbum hunc & ab illo & à veteribus cunctis deſcriptum accepimus. Cùm itaque diutiùs invaluerit obſtructio, quid factu facilius eſt, quàm ut vaſorum aliquot, quæ agitari plurimùm interque ſe collidi diximus, rumpantur? Quorum tunicis dehiſcentibus profluet ſuo tempore vel tenuis humor, vel ſanies, vel pus, prout ulcerum ratio exigit. Ad hunc modum materia intra membranas *Bronchiales* accumulata, quà natura iter oſtendit, excreatione tandem egeritur. Igitur quando hæc ſimul cum *acutâ febre* concurſant, viz. *Tuſſis, pulmonum Gravitas, Spiritus calidior, Puriſque rejectio*, propria & minimè ementientia ſunt *Peripneumoniæ* indicia. Quorum quidem poſtremum non morbum modò indicat, ſed & plerumque ſolvit; quippe ex *Peripneumonicis* pauci, niſi ſubvenerit pectoris purgatio, evadunt.

Nihilominus

Nihilominus ab omnium ferè ætatum ſcriptoribus, *Tuſſis* atque *ſputorum Excreatio* inter ſigna, quibus ſecernitur *Pleuritis*, recenſentur. Interdum ſanè eſt, ubi *Pleuritin* comitetur *Tuſſis*, cui tamen ex naturæ neceſſitate nulla eſt cum eâ cognatio: pulmones quippe & *Pleuræ* & Coſtis ſæpius adhæſiſſe compertum eſt, minimè interim accedente *Tuſſi*: etiam ab *Empyemate*, in quo materia undiquaque diffluens pulmonum ſuperficiem continuò premit, haud rarò abeſt *Tuſſis*. Quam tamen à *Peripneumoniâ* abeſſe non poſſe ſatis docet *Anatome*: & cuicunque harum ſtructura partium vel mediocriter cognita ſit, is intelligat neceſſe eſt, quàm parum in purgando pectore valeat ſola lateris inflammatio, niſi & idem ſimul ſit in pulmonibus vitium, ſive, quod eodem redit, niſi adſit *Peripneumonia*. Ita ut hoc malo laborantes *Pleuripneumonicos* rectè dixerit [y] *Riolanus*. Hoc nimirum & ratio, & hiſtoria medica confirmant: nam multa *Pleuriticorum* cadavera ſecta ſunt, in quibus *Pleura* quidem corrupta, [z] Pulmo ad-

[y] Anthropolog. de Pulmone. [z] Bonet. ſepulch. Veſling. Obſ. 36. Bald. Bald. 45. 56. Proſp. Mart. in Hipp. 70.

huc integer repertus eſt: etiam ubi *Pleuritide* ægrotum periiſſe ſcribitur, pulmones nunquam intactos fuiſſe diſcimus, ſiquando & *Tuſſis* & *ſputorum Fluxio* præceſſerint [b]. Itaque optandum eſſet, ut, quemadmodum hæc ſanorum, ita & illa morbidorum corporum accurata inſpectio apud nos in conſuetudinem veniret: etenim res minimè controverſa eſt, lucem eſſe omnem ab arte *Anatomicâ* petendam, quâ Medicus morborum plurimorum & proprias ſedes eruere poſſit, & ſigna legitima internoſcere. Quam ob cauſam factum eſſe arbitror, ut *Celſus* elegantiſſimam illam humani corporis [c] deſcriptionem curandi præceptis inſeruerit: utque, eadem veſtigia perſecutus, breve quoddam de partium ſtructurâ commentariolum morborum Hiſtoriis præmiſerit *Aretæus*.

Legitur apud [d] *Dodonæum* Hiſtoria *Peripneumoniæ* popularis, quæ tunc temporis, viz. annis 1557 & 1565 graſſata eſt, in quâ comites perpetui aderant *Tuſſis*, *Puriſq; Excreatio*: Atque is quidem ad extremum

---

[b] Harder. Obſ. Anat. Bonet. ſepulch.

[c] Lib. 4. c. 1. & 8. 1. [d] Obſerv. Medicin. 21.

narra-

narratiunculam suam sic claudit, quòd scilicet *morbum hunc non Pleuritidem, sed Peripneumoniam fuisse, mortuorum corporum dissectiones coram ostenderint.* Et hoc utiq; intelligi velle videtur, medicorum esse de eo, tanquam *Pleuritico* affectu, judicium.

Hâc *Tussis* Expuitionisq; ratione habitâ, uti alii veterum multi, ita *Herophilus* (quo nemo in scientiâ vel *Anatomicâ* vel Medicâ, si *Galeno* credimus, exercitatior fuit) *Pleuritidis* sedem in pulmonibus sitam esse contendit. Argumentum ipsum, *Cælio Aureliano* interprete, sic deducitur. "[e] *Dehinc etiam* Tussicula *signum est ex antecedentibus consequens morbum fibrarum pulmonis, esudati corporis liquoris sive Cannæ gutturis: singula etiam extussita de pulmone venire manifestum est, qui neque venis neque arteriis neque fibris contiguus vel admixtus esse lateri videatur, ut per ipsum latere accepta excludi posse credamus.*" Et ea sanè est hujus argumenti vis, ut, quæ ipse *Cælius* contra disputat, nugatoria planè sint atque in-

e Lib. 2. c. 16.

firma.

firma. Fatendum eſt quidem *Herophilum Pleuritidis* vocabulo abuſum fuiſſe, qui tamen de tuſſiendi ſputandique ratione rectiſſimè ſenſit: in eâ enim erat opinione, cùm in totâ pulmonum ſubſtantiâ vitium ſit, oriri [f] *Peripneumoniam*; cùm in parte tantùm, *Pleuritin*.

Hunc de *Pleuritide* errorem renovavit ante duo ferè ſecula *Alexander Petronius*, & à pulmonibus tumentibus urgentibuſque *Pleuram* malum omne derivari voluit; membranas ſcilicet negavit inflammari poſſe, ideoque ita parum conceſſit auxilii aliquid in ſanguinis detractione ſitum eſſe, ut eam in *Pleuritide* tractandâ contumaciter repudiaret. Quâ quidem in re eo uſque proceſſit hominis authoritas dicam an confidentia, ut *Romæ* Sectam condiderit: exemplo prope inaudito, ut, opinionem non abſurdam modò ſed jam pridem relictam revocando, Inventoris gloriam adeptus ſit.

Explicatâ ad hunc modum morbi utriuſq; hiſtoriâ, facilè apparet, quàm malè *Pleuritidi* aſcribitur, tanquam proprietatis nota,

---

[f] Ib. cap. 25.

Puris

Puris Excreatio: quámque ineptè atque inaniter operam navent ii, qui vias, quibus hæc *Pleuræ* materia per pulmones deferatur, excogitant. Quorum alii eam à pulmonum tunicis imbibi, alii in ſanguinem reſorberi putant: & quò meliùs ſibi conſtet fabula, vaſa huic fungendo officio perquam ingenioſè aſſignant, aut venam ſcilicet *Azygon*, aut *Vertebrales*, etiam & *Bronchiales Arterias*, prout fert acumen hominum conjecturam modò huc, modò illuc ducentium. Atque huic fundamento maximè nititur, quæ à ſcriptoribus medicis præcipitur curandi Ratio, tam in ſimplici, quàm in eâ, quæ *Peripneumoniæ* conjungitur, *Pleuritide*, ubi omnis ferè, quam adhiberi volunt, medicina ad ſputa elicienda dirigitur: cùm tamen in ſimplici *Pleuritide* ſæpenumero nihil coëat, quod expui debeat; neque, ſi debeat, ſine *Peripneumoniæ* interventu, ſurſum evocari poſſit. Adeò qui in iſtâ *Pleuritidis* ſpecie hanc tantummodo medendi viam ſequitur, haud ſanè intelligo, cur non idem & in pedum inflammatione ſputum moventia præſcribat.

Frequens

Frequens est hujusmodi *Pleuritis*, quæ etiam & à *Spuriâ*, ut vocatur, facilè distingui potest: hæc aliquando in suppurationem abit; & materiæ vis vel in vacuum Thoracis sinum effunditur, vel aliquando etiam, citra tussim ullam purgationemve pectoris, aut per alvum, aut per vesicam abducitur. Idem & nonnunquam accidit, ubi parcior fuerit per sputa materiæ rejectio. Exemplo est *Pythion*, qui exorto post quadragesimum diem circa sedem abscessu, ita ut Puris plurimum cum Urinâ effluxerit, ad sanitatem pervenit. Sunt etiam *Pleuritides*, quibus nulla supervenit suppuratio; quas cum *Tussi siccâ* junctas describit sive [g] *Hippocrates* sive quis alius, & proinde *aridas* & *sine sputo* appellat. Hasque veras esse *Pleuritides* argumento est, quòd cum lateris dolore *Febris* etiam *invaserit*. Igitur eas *venæsectione* sæpius, medicamentisque *discutientibus* curari tradit. Hinc *Aretæus*, qui inter *Græcos*, ab *Hippocratis* laude propiùs abest, tum quòd eleganter admodum, linguâ *Ionicâ*, scripserit, tum quòd à se

g Morb. lib. 1. 25. & 2. 42.

pleraque depromens, alienis veſtigiis minimè inſtiterit, venam *primo die* aperiri jubet. Neque dubium eſt, in hâc *Anaxionis* ægrotatione, eandem medendi viam ab *Hippocrate* fuiſſe inſtitutam, & in principio quidem morbi, cùm nondum *octavum* diem attigerat, neque adhuc ſputorum ulla fuerat maturitas. Ego quidem hâc ipſâ, quæ proximè elapſa eſt, hyeme, *Pleuriticis* interfui non paucis, quibus nulla fuerit puris expuendi ſignificatio; qui tamen omnes, venâ ter aut ampliùs ſectâ, admotiſque *Veſicatoriis*, ad ſanitatem pervenerunt. Et in hoc rerum ſtatu non dubitans dixerim, *Oleoſa* omnia, quæque ad ſputum excitandam idonea habentur, per ſe ipſa, parum proficere.

Sunt fortaſſe, qui hæc, quæ paulò ſubtiliùs de his affectibus diſceptata ſunt, non ita multum ad curandi artem conferre exiſtiment. Quorum tamen pace dixerim ad rem medicam plurimum intereſſe, ut certa nobis ſit, tum de notâ morbi propriâ, tum de ſede, cognitio. His quippe repertis, medendi facultatem feliciùs reperiemus. Igitur qui *Pleuritidis* naturam bene perſpectam

I habet,

habet, facilè ſentiet, quàm præſens inter initia ſit à venâ ſectâ auxilium: hinc quippe ita pendet omnis ægrotantium ſalus, ut, ſi ab hoc medicinæ genere diſceſſeris, aliud fruſtra quæras. Hanc in *Pleuritide* tractandâ viam tenuit *Sydenhamus*, ſanguinemque liberrimè detraxit, de remediis, quæ ſputa extruderent, parum ſolicitus. Eandem hanc viam nunquam deſeret, cui corporis morbique ratio explorata ſit: quæ quàm accuratè à medico intelligi debeat, hâc ipſâ in re *Petroniani* iſti inſigne documentum reliquerunt. Nam ii, quia morbi ſedem ignoraverint, neque ad *Pleuram* omnino pertinere putârint, ideo ne ſanguinem quidem mittendum cenſuerunt. Ita opinionem falſam in re, ut videri poteſt, leviſſimâ magni errores conſequuntur: & hæc præſertim circa morbos commenta id habent periculi, ut eorum artifices, cùm mederi volunt, vehementer peccent, & cum *Petronianis* ſola, quæ in medendo valitura ſunt, præſidia aut negligant, aut planè rejiciant. Qui quidem quanquam optima petere videantur, non voluntate quidem, ſed curſûs errore falluntur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VI.

De Abſceſſu: Deque Coli & Veſicæ Ulcere.

SIngularis eſt illa *Pythionis* hiſtoria, in principio *tertii* deſcripta: in quâ demum abſceſſus circa Sedem ſubortus, cùm per Urinæ itinera puris plurimum effuderat, integrum febri finem attulit. Qui notulas, quæ his Hiſtoriis ſubſcriptæ leguntur, affinxit, hanc morbi liberationem *Urinæ copioſiùs effuſæ* tribuit: id quidem perperam; neque enim ad urinæ quantitatem, ſed ad qualitatem potiùs, utpote quæ fuerit purulenta, *Pythionis* ſanitas referri debet. Neque leve eſt quod *Hippocrates* his in libris ſæpius obſervat, Urinam, quoties materia illa purulenta per veſicam abducta eſt, cum difficultate & dolore reddi conſuêſſe, ita ut Stranguriâ laboraverit ægrotus. Cujus rei rationem erit aliàs opportunior exponendi locus.

Morbos abſceſſu ſolvi ſatis vulgare eſt, qui frequentiſſimè quidem febribus & variolis ſupervenit, maximè circa aures atque inguina. Nonnunquam & toto corpore diffuſa excreſcunt tubercula, quæ in Pus aliquando reſolvuntur. At hæc circa Urinæ meatus ſuppuratio haud ita admodum frequens eſt, niſi in Calculoſis: ſaltem quæ *febricitantibus* ſalutem præbuit, in medicorum monumentis perrarò legitur. Mihi ſanè ſemel videre contigit, quod huic *Hippocratis* exemplo planè reſpondeat: ita tamen ut hoc interſit; quòd, utcunq; abſceſſu facto paulatim deceſſerat febris, ægrotus tamen ſanitati minimè reſtitutus ſit. Cujus quidem ægrotationis Hiſtoriam, quia ſimilem neque in libris unquam invenerim, neque auditione acceperim, hoc in loco perſcribere haud putavi alienum.

Vir & ingenio peracri, & ſtudio flagranti, & doctrinâ eximiâ, & memoriâ ſingulari excellens, anno ætatis ſexageſimo tertio, circa *Autumni* initium, valetudinem amiſit. Urgebant nempe viſcerum dolor, flatus, & quaſi quædam convulſio: langueſcebat admodum ſtomachus. Pòſt autem aliquantò aderat de-

ſidendi

ſidendi mingendiq; cupiditas, ſtranguria, dolor juxta inguen & circa glandem permoleſtus, præcipuè poſt extremam mictionem graviſſimus, in *Perinæo* ad veſicæ cervicem pondus: atque hæc omnia & nova, & repentina. Urina primùm difficilis, atque interciſa; deinde mox magno cum impetu & ſonitu quodam, quaſi ventus aliquis erumperet, excreta: in quâ quidem color inerat naturalis, nihil tamen ſubſedit. Dolor aut reſupinato, aut inclinato, aut etiam cùm diſtenderetur veſica, levior. Atque hæ inter mingendum moleſtiæ ad vitæ uſq; finem perdurabant. Acceſſit interdum ſitis.

Hoc ferè modo ad medium *Novembrem* traxit: quo tempore, dolores ſtatim exacerbeſcere ſenſit, ſiquid paulò calidius hauſerat: per biduum vomitu omnia rejecit; cruciari ſibi inteſtina, & abdomen vehementiùs tendi querebatur.

Nov. 18. Inter meiendum dolor acerrimus; febris cum ſiti ſatis acuta: quæ tamen, die tertio elapſo, aliquantulùm remiſerunt. Arenulæ aliquot aſperæ, quæ magnitudine caput aciculæ æquabant, ejectæ, Color urinæ ſaturatior: in quâ ſubſedit plu-

rimum muci glutinosi & subflavi, sanguine hinc inde, aliquando etiam caruncilis ramentisve resperſi: qui quidem à pure minimùm aberat, niſi quòd neque tenax admodum eſſet, neque malè olens. Cum Urinâ ſæpe ejuſmodi flatus proruperunt, ut æger quendam quaſi crepitum reddere videretur.

Nov. 26. Recruduit dolor; obortus eſt rigor; horrore totum corpus intremuit. Pulſus celer, & depreſſus; lingua arida. Urina ſanguine plurimùm tincta; quam quidem non niſi in lecto cubans excernere potuit.

Dec. 3. Dolorum requies; ſeu potiùs ſenſus obtuſior. Caput quippe tentari cœpit. Febris, ſingulis diebus veſperi ingraveſcere ſueta, tandem ferè prorſus elanguit. Spiritus paulò difficilior. Urina mordax, planéque mali odoris: pus eâ largitate profluens, ut urinæ copiam propè exceſſerit. Huic malorum moli paulatim acceſſit ſenſuum ſtupor. Ita in hoc Viro ille animi motus, quo nihil celerius aut acutius eſſe poterat, veterno tandem obtorpuit. Quis autem non jure beatum illum dixerit, vel

quòd

quòd vitam doloris expers tamdiu produxit, vel quòd, cùm diutiùs haud ſine dolore vivendum eſſet, vivere deſiit?

Aperto cadavere, Urinæ iter accuratiùs perveſtigatum eſt. Nam ad ſectionem ita animo parati acceſſimus, quaſi qui Calculum eſſemus inventuri. Sed neque in veſicâ, neque in ureteribus, neque in renibus ipſis, ullum omnino ſabuli, nedum Calculi apparuit veſtigium. Dum ulteriùs viſcera ſcrutamur, Colon ita pertinaciter veſicæ adhæreſcere animadverſum eſt, ut nè cultro quidem facilè dividi poſſet. Quâque in parte adhæreſcebat, in conſpectum venit Diametri quaſi ſeſquiuncialis ulcus rotundum, quod non modò *Coli* ipſius tunicas penitus abſumpſerat, ſed etiam veſicæ membranam extimam perederat. Hinc via per tunicam veſicæ mediam ſive muſculoſam perforata eſt, quæ pennam anſerinam reciperet: unde continuò pus ab ulcere intra veſicam defluxit, adituſque patuit, quo in Urinæ ductum ab inteſtinis commigrarent flatus; de quibus quidem, dum viveret, ægrotum ſomniâſſe perperam credidimus.

Satis

Satis jam credo intellexit Lector, ſigna hîc omnia præceſſiſſe, quæ Calculo in veſicâ ſito propria habentur. De quo nè dubitare poſſemus, maximo ſanè erat argumento, quòd ea ſe ita clarè prodidiſſent. Sed nos demum erroris coarguit, magiſter in morborum cauſis eruendis optimus, culter *Anatomicus*. Igitur in hujuſmodi re, ubi inciderit Calculi ſuſpicio, niſi is inter explorandum *Chirurgi* manu deprehendatur, de eo non ita fidenter pronunciare convenit. Neque enim erubeſcendum eſt, ſi haud ſemper nobis liceat, quâ ratione morbos aut gignat aut abigat natura, ſuſpicari: ſaltem honeſtius eſt nos aliquid neſcire nos confiteri, quàm tandem in opinione fictâ atque vanâ convictos turpiter erubeſcere.

Sæpenumero mihi de his ipſis ſignis cogitanti non ita obſcura videtur ratio, quemadmodum ea, etiam ſine Calculo, pus ſuâpte vi producere potuiſſet. Nam ſatis mihi videor intelligere, cur pus, interiorem veſicæ membranulam ſtimulans, tot tragœdias excitârit: cur eâdem de cauſâ meiendi ac deſidendi cupiditatem, cur dolorem, etiam ad extrema glandis, commoverit: cur

urinæ

urinæ ardorem ſtillicidiumque, aut circa veſicæ anguſtias ſubſiſtens, aut urethram deinde transfluens, invexerit. In hoc unicè hæreo, unde nimirum fieri potuit, ut tantilla puris effluxio alicujus ponderis ſenſum, eumque haud mediocrem, exciverit: nam aderat circa pubem gravitas continua, qualis Calculo premente ſentiri ſolet. In quamcunque partem hoc argumentum verſo, fateor memet mihi parum ſatisfacere; quod igitur viris in hoc ſcientiæ genere exercitatioribus diſcutiendum relinquo, iis, ſiqua in re tam reconditâ rationum momenta proferre voluerint, gratiam habiturus.

COMMENTARIUS VII.

De Purgatione: Quam vim habeat in febre putrida, quæ Variolis confluentibus supervenit, inque capitis Erysipelate.

ÆGrotis pluribus, nempe lib. 1. 10. lib. 3. 3. sect. 2. 9. ex *alvi resolutione* valetudinem esse restitutam constat. De quo quidem auxilio ita multa in *Epidemiorum* libris habet *Hippocrates*, ut hanc omnium frequentissimam fuisse animadvertat, quam natura in Morbis hisce liberandis molita est, viam. Idem &, qui deinde secuti sunt medicinæ magistri, multiplici experimento comprobant: neque hîc quidem subsistens *Fernelius* [a], febrem continuam aut *sudore*, aut *sanguinis profluvio*, aut *abscessu* denique solvi posse pernegat, " *unâ interim alvi spontaneâ solutione tutò ac per-*

[a] Meth. Med. 70.

" *fectè*

" *fectè judicari pronuntiat. Ea quippe*
" *(inquit) sola potest putridam febris ma-*
" *teriam perfectâ jam concoctione appara-*
" *tam prorsus excludere, atque viscera &*
" *majores venas sordidâ illuvie obsessas, ci-*
" *tra virium & naturæ jacturam & offen-*
" *sionem, expedire.*

Itaque naturæ consuetudinem institutumque imitatus, ipse aliquando *Hippocrates* eandem in acutis febribus curandi viam tentavit: cui & ex *Recentioribus* nonnullos neque infrequenter neque infeliciter instituisse video. Sanè siquid in his casibus præsidii à purgatione petendum sit, Recentiores eam satis tutò instituere posse videntur, & quidem meliùs Antiquis: hi quippe remedia in hoc genere non nisi acria maximéq; valentia sequebantur; iis jamdudum in usum suppetunt, quæ lenissima sunt, quæque medentis arbitrio faciliùs obsequuntur.

Sunt sanè ejusmodi febres, quæ purgantia commodè recipiant; sunt etiam, quæ omnino desiderent. Tamen, cùm locus iste longè latéque pateat, hæc medendi ratio tam multas habet cautiones, ut neque ullæ de eâ satis accuratæ ab Authoribus tra-

 dantur

dantur regulæ, neque, niſi laboris ac judicii plurimum acceſſerit, tradi poſſint. Nam & perito ita ſuam in hâc re ſententiam perſequi, ne erret, haudquaquam facile: ſcriptis verò ita aperire, ut alii in errorem non incidant, difficillimum. Itaque medentibus, ut hanc uſu atque exercitatione conſequi poſſint intelligendi prudentiam, relinquendum.

Hoc ſolummodo mihi nunc oneris ſuſcipio, ut certum aliquod *febrium* genus deſignem, in quo potiſſimùm valitura ſit *Catharticæ* medicinæ virtus. Ita cùm ſimpliciſſima ſit quæſtio miniméque involuta, magis expedita erit eorum, quæ dicenda ſunt, explicatio. Atque ex *febribus* quidem nullam aliam æquè purgationi opportunam reperio, ac eam, quæ *Variolas confluentes*, maturitate puſtularum aut uigente aut jam inclinatâ, ſemper excipit. Ea quippe febris uti omnium maximè putrida eſt, & periculi plena, ita præ cæteris curationem hanc aptiùs recipit. Morbus cùm ſit ille notiſſimus atq; apud omnes pervulgatus, hoc eum in loco deſcribere ſupervacuum planè videtur: ea tantùm attingam, quæ ad hanc medendi viam

viam propiùs ſpectant. Quam quâ demum ratione, quoq; potiſſimùm tempore ſectari oporteat, ex propriis cujuſque ægroti hiſtoriis dilucidiùs patebit, quàm ſi ea fuerit generatim atque univerſè explicata: hoc ut facerem, eò magis adductus ſum, quòd in novo argumento id expectent lectores, id jure quodam deſiderent. His igitur ut ſatisfaciam, enitar.

Hiſtoria Prima.

Vir illuſtri loco natus, ætate florens & viribus, Febr. 3. 1709, *Variolis* correptus eſt: quæ quidem, dum erumperent, atrociſſimum dorſo dolorem intulerunt. Medici, qui inter initia affuerant, venam ſecari, vomitoriumque adhiberi imperabant.

Febr. 6. Per totum undique corpus, perinde ac faciem, multitudine ingenti effuſæ ſunt puſtulæ, exiles, depreſſæ, confluentes; in genis quaſi pelliculæ ſpeciem præbentes: aliàs item, poſt primum in erumpendo impetum, lentè admodum evocatæ. *Diætâ* uſus eſt tenui & temperatâ: *Fracaſtorii Confectio*, aquâ vel *Ceraſorum*, vel *Lactis*

ſoluta,

soluta, maximè pro medicinâ fuit. Somnum quippe perdifficiliter capiebat: atque hoc non ex ægrotatione modò, sed ex naturali temperie profectum: ita ut, cùm non ita pridem febriculâ tentatus *Genuæ* decumberet, per septem ferè continuos dies somnum vix viderit.

Sputatio ad triduum, utcunq; mediocris, satis tamen feliciter processit; deinde ex toto intercidit. Ex quâ quidem re pessimum præsagium cepi: quanquam aliis aliter visum est, qui hanc in *Variolis* sputorum profluentiam ex naturæ, nescio quâ, *malignitate* proficisci credunt. Certè, utut maligna sit, in hoc morbo, ubi confluxerint *Variolæ*, ferè necessaria habetur. *Sydenhamus*, qui *Variolas* exquisitissimè omnium descripsit, non nisi unum se vidisse perhibet, cui in hoc confluentium genere sputa non prodiissent: in quibus quidem pro more fluentibus ægroti salutem æquè verti, ac in eo, quòd aut facies rite intumesceret, aut pustulæ maturitatem haberent suam, judicavit.

Febr. 9. Pustulæ circa mentum ferè nigræ evaserunt: quæque in genis confluxe-

rant, Pergamenam aut glaciem lævitate imitabantur. Fauces iis obſitæ condoluerunt: facies modicè turgebat. Veſperi, ad ciendum vomitum, exhibita eſt *Oxymelitis Scillitici* uncia.

Febr. 10. Viſus eſt ſibi aliquantulùm recreari. Facies in tumorem magis elata, licet adhuc, quàm morbi natura exigeret, depreſſior. Sputatio rediit; elapſis autem horis circiter decem, prorſus deceſſit. Sub noctem, *Veſicatorium Nuchæ* appoſitum.

Febr. 11. Manus paululùm intumeſcebant. Nequid verò in hoc difficili tempore (quippe *nonus* jam erat dies) deterius accideret, veſperi de *Veſicatoriis* brachio admovendis convenit. Neque hoc quidem nimis maturè factum eſt; nam & tendines ſubſilire, & labia convelli cæperunt. Noctem hanc in maximâ moleſtiâ egit: nimirum febris vehementer excanduit; acceſſit delirium, totiuſque corporis tremor.

Febr. 12. Mane nec loquendi, nec deglutiendi facultas erat ulla: itaque de eo planè conclamatum eſt. Injectus tamen eſt *Clyſter*, unde alvus percommodè fluxit. Poſt meridiem, cùm *Veſicatoria* nimirum

jam

jam optatiſſimè reſpondiſſent, ad ſe prorſus rediit: Febris, nervorumq; diſtentio remiſerunt. Puſtulæ exarefactæ à capite deciderant: quod quidem undiquaque ulcuſculis ita ſcatebat, ut, tanquam *Veſicatorio* eroſum, tenuem humorem uberrimè funderet. Idem & in facie aliquantò pòſt contigit, ubi recentis materiæ copia maxima ſub cruſtâ jam ſicceſcente exudavit.

Febr. 13 & 14. Febris inhærebat aſſiduè: pulſus tamen, qui, ex quo decubuerat, inæqualis admodum fuit, his diebus ad normam magis compoſitus. Tumor penitus ſubſederat. Medicamenta *Cardiaca*, & *Diaphoretica* per aliquot dies ſine fructu fuerant adhibita: neque enim aut ſudoris, aut madoris minimum erupit. Itaque *Clyſterem* alterum ſuaſi: ſed hinc id periculi timebatur, nè, ſi alvum plus ſimplice vice moverit, mortem afferret. Cæterùm applicatus eſt tandem; &, ventre *bis* ſubducto, aliquantulùm levamento fuit.

Febr. 15. Iterum vehementior tendinum ſubſultus. Delirium crebris intervallis revertebatur. Neque enim adhuc deceſſerat febris, neque illa medendi ratio, quam inſtitueramus,

ſtitueramus, quicquam profecerat. His adeò de cauſis, quia & ſanguinis miſſio non ſatis commodè ceſſura videbatur, de ventre leniter ducendo ſermonem intuli. Multa de periculo dejectionum reſponſa: eamq; curandi viam à ſe fuiſſe tentatam, neq; tamen unquam ſatis ex ſententiâ proceſſiſſe. Quam tamen à me aliquoties feliciter eſſe uſurpatam dixi; nullumque aliud medicinæ genus relinqui, quod in his ferè deſperatis ægroti rebus valeret. *Variolæ* quippe partes ſuas dudum expleverant; neque ſpes ulla reliqua erat, per cuticulares meatus aliquid amplius excludi poſſe: in eo nimiùm diu à nobis elaboratum eſt; claréque apparuit materiam hanc purulentam, à quâ & fomitem febri & pabulum ſuppeditari in confeſſo erat, per aliquas corporis vias abduci oportere. *Clyſter* alvum bis ſolverat; unde neque fluxûs periculum, neque ulla virium jactura. Scire vellem, quam demum ob cauſam, poſt *Variolarum* deceſſum, *purgantia* præciperent omnes omnium gentium medici, niſi quòd materiæ hujus reliquias à ſanguine exterminari voluerint, quæ, ſi intus deliteſcerent, eſſent læſuræ. Dominus *Buſſiere*,

 qui

qui ægroti ulcera curabat, nepotis sui historiam narravit, qui ex *Variolis* febricitans, hâc purgandi ratione, die *decimo septimo*, ad integritatem pervenit. Propugnatum est pro medicamentis *Cephalicis*, quæ delirio tremoribusque nervorum tollendis habentur idonea: quæ quidem medendi ratio, ut ut bene cesserit, morbi ramos amputare potuisset, non omnes radicum fibras evellere. Nam utcunq; cætera conquiescerent, malorum omnium causa, Febris, perstitisset. Nihilominus *Spiritum Cranii humani, salemq; Armoniacum Volatilem* præscripsimus.

Febr. 17. Mane cum febre & convulsionibus graviùs luctabatur, evasitque planè veternosus: à triduo nullum opiatum sumserat. Itaque rursus, ut purgaretur, institi: sed eodem ac priùs modo occursum est. Novum argumentum ex hoc *Comatis* accessu natum est, periculum scilicet esse, ne si duceretur alvus, nimio æger fluxu interiret: hujusmodi enim fluxum in *Comate* inter notas maximè lethales haberi. Quâ quidem argumentandi viâ minùs mihi satisfactum esse fateor, quòd ipsum hoc *Coma* nihil aliud esset, quàm alterius morbi nota: quòd

ſi morbus fuiſſet primarius, ne tum quidem rectè interdicendum eſſet purgantibus: quæ ab omnibus medicis in uſum duci video, cùm in *Comate* alvus parum liquida extiterit. Quid quòd in *Comate* tantum abſit, ut illa ventris reſolutio ſemper cum periculo fiat, ut aliquando ſuâ ſponte oborta morbum ſummoverit. Sed ſidere *Cephalicis* commodiſſimum viſum eſt: ad quem finem *Julapium* eſt ordinatum. Poſt meridiem febris ita invaleſcebat, ut in eaſdem æger anguſtias deductus eſſet, quibus *ſexto* abhinc die conflictabatur. Itaque de eo, ut hâc ipſâ nocte morituro, præſagium factum eſt; cognatique, tanquam extremo munere functi, diſceſſerunt. In hoc rerum diſcrimine, an medicina poſſet quicquam proficere, valde dubitatum eſt: certè ſiqua ſubeſſet ſalutis ſpes, in eo maximè poſita eſſe videbatur, ut flueret alvus. Hoc ut efficeretur, diu à me flagitatum eſt: quod ſi fuiſſet effectum, viribus nondum attritis, poterat prodeſſe. In ſummo tamen periculo præſtaret anceps experiri remedium, quàm nullum. Pronuntiatum eſt eſſe moriturum, ſive purgaretur ſive non: pur-

 gari

gari tamen nullatenus concessum: id enim esse affirmabant, ut extra artis regulas positum, ita rationibus suis incongruum. Ad extremum verò ita convenit, ut horâ nonâ hoc sumeretur *Catharticum*.

℞. *Decoct*. *Sen*. *Gereon*. ℥iiij.
Sal. *Mirabil*. *Glauber*. ℥j.
Aq. *Cinnamom*. *Hord*. ʒvj. *M*.

Trium ferè horarum spatio, alvus ingenti copiâ bis descendit: dejectionesq; hæ cùm solidæ & nigræ, tum admodum fætidæ fuerunt. Dominus *Bussiere*, qui unà aderat, testis est, quemadmodum convulsiones illico remiserunt. Febris plurimùm inclinata, pulsusque valentior factus. *Coma*, quo graviter laboraverat ægrotus, evanuit: post aliquot horas, non eâ quidem quâ priùs vehementiâ, recurrit.

Febr. 18. Omnia in deterius ibant, febrisque præsertim acriùs exarsit. Itaque alterâ vice *Nuchæ* admotum est *Vesicatorium*. Vesperi, cùm ultra spem adhuc vitam traheret, cúmque, quid valere posset medicina, etiam nunc experiri commodum videretur, de *Flore Sulphuris* injecta est mentio. Quærenti mihi, quid tandem esset id, quod ea

medicina

medicina efficere poſſit, reſponſum eſt eam fortaſſe poſſe ventrem ſolvere, poſſe etiam tuberculum extrudere: eſſe enim in propellendis humoribus efficacem. Fuiſſe nuper in re ſimili adhibitam, unde alvus creberrimè fluens ægrum ad ſanitatem perduxit. Siquidem illa alvum moverit, ſatis eam mihi placere; eam quippe unicam evacuandi rationem reliquam eſſe, quâ ægro ſalutem polliceri poſſe videbamur. Itaque *Sulphuris* drachmam partitis vicibus ſumpſit. Quæ quidem alvum minimè ſolvit. Mediâ ferè nocte, cùm ex *Veſicatorio* profluxerat humor uberrimus, mente omnino conſtitit: nullum delirii, neque *Comatis* veſtigium: Convulſiones haud antehac ita mediocres: Febris mirum in modum tenuata; pulſuſque tum viribus valentior, tum intervallis diſtinctior. Facies, quæ conſanuiſſe videbatur, novâ materiæ acceſſione recruduit. In eodem planè ſtatu ad horas circiter triginta permanſit.

Febr. 19. Magnam ex valetudine in melius mutatâ voluptatem captavimus, naturæque, ſuo ut fungeretur munere, permiſimus. Veſperi, cùm de curandi ratione

conſilium

consilium esset initum, occasionem arripui de fructu illo, quem ex *Evacuantibus* percepimus, pauca loquendi: edisserens id apertissimis indiciis significari, ut eadem illa medendi via, ne recurreret morbus, teneretur. Contrà disceptatum est: verum quidem esse, quòd morbus multò levior fieret: id tamen neque à *Vesicatorio*, neque à *dejectionibus*, sed à *sulphure* profectum. Rem maximæ difficultatis esse, ubi plura adhibentur remedia, dignoscere, utri in morbo liberando primas deferre oporteret. Esto: at quotidiano usu comprobatum est, Febrem ac delirium *Vesicantibus* remediis *purgantibusque* tolli solere, *sulphuris* drachmâ extingui posse hactenus inauditum. Ea quidem quæ procurata est alvi dejectio, quanquam morbi impetum omnem haud penitus fregerat, magnâ tamen ex parte levârat: unde venter non supervacuo modò, sed & noxio illo onere liberatus est, neque ullum secutum est, quod tantopere timebatur, incommodum. Vires instaurâsse potiùs, quàm exhausisse videbatur purgatio; quæ si non fuisset adhibita, periculum esset, ne ægrum sola *Vesicatorii* vis ex hâc crudeli

necessitate

necessitate minùs eripere potuisset. Certè si illa materiæ putridæ moles, per alvum effusa, intus adhuc restitisset, sperandum vix erat, aliam quamvis medicinam quicquam profecturam. An non plus immineret periculi à tantâ intro conclusâ putredine, quàm à medicinâ, quæ eam ex intestinis eliceret? Rem enim ipsam satis loqui, naturam nimio oppressam pondere succumbere: variolarum maturatione materiam illam, quæ fovit atque aluit morbum, non satis fuisse exhaustam: & quam porrò viam esse reliquam, hoc quo maxime opus erat efficiendi, nisi ut per alvum lenis atque continua fieret purgatio; quam quidem sine ullo vitæ discrimine fieri licebat. Etenim id facile erat advertere, quòd *evacuatione* quâcunque factâ, sive ea *Vesicantium*, sive *Clysteris*, sive *purgantium* ope processerit, ad tempus saltem valde levaretur morbus, pulsusq; perpetuò invalesceret. Quod ad purgantia quidem spectat, eam præ aliis medendi rationem, in putridis hisce febribus, quæ variolis superveniunt, suadet *Sydenhamus*: eandemque mihi à se sæpius institutam narravit vir in re medicâ celeberrimus Dominus

Radcliff,

Radcliff, cujus erat laus eximia, hoc maximè in medendo ſecutum eſſe, ut naturam per omnia ducem ſequeretur. Profectò tantum abeſt, ut hoc curandi genus recenter excogitatum fuerit: cum morbo ipſo vetuſtate poteſt contendere. *Rhazes* enim, qui inter *Arabas* & authoritate fuit & antiquitate princeps, quique primus omnium non modò Variolas deſcripſit, ſed duo quæ nunc ſunt earum genera [b] explicuit, hiſtoriam hanc ſingularem literis conſignavit. " [c] *In puellâ* (inquit, poſtquam " variolarum puſtulæ deciderant) *remanſit* " *tamen aliquid Febris acutæ*, & *putavi* " *quòd eſſet reſiduum humorum non eductorum per egeſtiones*, & *non poterat ſubitò* " & *ſemel in totum purgari propter debilitatem virtutis ejus*; *feci tamen ipſam aſſiduare* Aquam Fructuum *quindecim diebus in Aurorâ*, & *Ptiſanam*, & *aſſolebat ex hoc bis in die*, & *fuit mundificata* " *perfectâ mundificatione*. Hæc *Rhazis* monumenta fuſiùs illuſtravit *Zacutus*, iiſque, quæ ex hâc Hiſtoriâ notavit, animadver-

[b] De peſtilent. [c] Mirab. Cur.

ſionem

neceſſitate minùs eripere potuiſſet. Certè ſi illa materiæ putridæ moles, per alvum effuſa, intus adhuc reſtitiſſet, ſperandum vix erat, aliam quamvis medicinam quicquam profecturam. An non plus immineret periculi à tantâ intro concluſâ putredine, quàm à medicinâ, quæ eam ex inteſtinis eliceret? Rem enim ipſam ſatis loqui, naturam nimio oppreſſam pondere ſuccumbere: variolarum maturatione materiam illam, quæ fovit atque aluit morbum, non ſatis fuiſſe exhauſtam: & quam porrò viam eſſe reliquam, hoc quo maximè opus erat efficiendi, niſi ut per alvum lenis atque continua fieret purgatio; quam quidem ſine ullo vitæ diſcrimine fieri licebat. Etenim id facile erat advertere, quòd *evacuatione* quâcunque factâ, ſive ea *Veſicantium*, ſive *Clyſteris*, ſive *purgantium* ope proceſſerit, ad tempus ſaltem valde levaretur morbus, pulſuſq; perpetuò invaleſceret. Quod ad *purgantia* quidem ſpectat, eam præ aliis medendi rationem, in putridis hiſce febribus, quæ variolis ſuperveniunt, ſuadet *Sydenhamus*: eandemque mihi à ſe ſæpius inſtitutam narravit, vir in re medicâ celeberrimus, *Radclivius*,

qui in Remediis adhibendis, summâ suâ cum laude nec minori ægrotantium commodo, hoc sibi unicè proposuit, ut naturam per omnia ducem sequeretur. Profectò tantum abest, ut hoc curandi genus recenter excogitatum fuerit: cum morbo ipso vetustate potest contendere. *Rhazes* enim, qui inter *Arabas* & authoritate fuit & antiquitate princeps, quique primus omnium non modò Variolas descripsit, sed duo quæ nunc sunt earum genera [b] explicuit, historiam hanc singularem literis consignavit. " [c] *In puellâ* (inquit, postquam " variolarum pustulæ deciderant) *remansit* " *tamen aliquid Febris acutæ, & putavi* " *quòd esset residuum humorum non eductorum* " *per egestiones, & non poterat subitò* " *& semel in totum purgari propter debilitatem* " *virtutis ejus; feci tamen ipsam assiduare* " Aquam Fructuum *quindecim diebus* " *in Aurorâ, & Ptisanam, & assolebat* " *ex hoc bis in die, & fuit mundificata* " *perfectâ mundificatione.* Hæc *Rhazis* monumenta fusiùs illustravit *Zacutus*, iisque, quæ ex hâc Historiâ notavit, animadver-

[b] De pestilent. [c] Mirab. Cur.

sionem

ſionem adjecit perappoſitam, eamque ſanè haud futilem; " [d] *Licet ulcera in cute non " omnino deleta ſunt, medicamentum cle- " menter expurgans ſemper erit utile, quia " tunc non curamus Variolas, ſed novum " morbum; qui cùm à pravo humore ori- " ginem ducat, ſi non expurgetur, damna " poteſt committere, quæ difficilem poſtea, " aut nullam admittant correctionem.*

Sed demus nullum habere autorem, nullo exemplo fieri hoc purgandi inſtitutum, tamen vel ex hoc, quod nos ipſi fecimus, experimento ſatis elucere arbitrabar, cur hâc nunc potiſſimùm viâ inſiſtendum eſſe ſtatueremus. Quæ, ſi in hâc morbi gravitate ſemper eſſet nocitura, mortem maturâſſe debuerat, non ægrum in ſpem ſanitatis erexiſſe. Quid ſi ei nullas in præſenti periculo depellendo partes concedimus? Id ſaltem negari non poſſe, tutiſſimè eam poſſe adhiberi: eam jam fuiſſe adhibitam, unde valde levatus eſt morbus, nec quicquam incommodè ceſſit. Adeò inanis erat nimii fluxûs timor. Tamen de hoc etiamnum

[d] Hiſtor. Med. Princ. lib. 4.

timere non est desitum, utpote à quo, si intervenerit, æger maximè esset periclitaturus. Id quoque haud prætermissum est, multa esse à *Sydenhamo* prolata & venditata, quæ nullo fundamento niterentur: veluti quæ de *Equitatione* scripsit, tanquam, sicut in Febre intermittente *Cortex Peruvianus*, item hæc in Tabe non dubiè valeret: id quidem quotidianâ experientiâ refelli. Quid in cæteris scriptis præstiterit *Sydenhamus*, mei non est decernere: in his quæ ad *Variolas* spectant, eas ita amplè atque accuratè pertractavit, ut omnibus in eodem argumento versatis jure anteponi debeat. Ea verò, quæ apud illum de *purgantibus* in hoc Variolarum statu adhibendis leguntur, in eo opere proposuit, quod extremum [e] publico dedit; quasi ultimum esset animi sui judicium, quod longinqui temporis usu atque periclitatione firmaverat. In quâ quidem medendi ratione ita parum temere processit, ut, si verum dicere liceat, non satis audax fuerit; nam eam nimis arctis conditionibus astringit, nec nisi *facessente morbo* [f],

[e] Schedul. Monit. [f] 91. ibid.

nisi

nisi *die decimo tertio*, nisi *præmissâ venæsectione*, fieri patitur: cùm & sine sanguinis missione, & ante diem decimum tertium, & in summo morbi impetu tutissimè factum esse viderimus: sed hanc nimirum ille, uti serò admodum senex didicerat, ita paulò timidiùs & diffidentiùs adhibebat.

Sed iterum de *sulphure* agitata est quæstio: magno esse argumento, cur eâdem utendum sit medicinâ, quòd tam prosperè cesserit: nullam aliam esse regulam, quam in remediis deligendis sequi oporteret: id quoque eò fortasse accessurum, ut à *sulphure* expelli possit tuberculum. Parum ex re fore arbitrabar, ut exhiberetur *sulphur*: quia nisi id alvum solveret (quam ab eo minimè solutam iri experimento satis constabat) calorem excitaret, febremq; denuo accenderet; quam quidem semper à *Diaphoreticis* exacerbuisse comperimus. At contrà affirmatum est, id in *refrigerando* valere, *Oleumque* ex eo perquam frigidum solere exprimi. Certè, si utrumque ex viribus æstimemus, *Oleum* à *Floribus* longè discrepat: siquidem in re *Chymicâ* versatum minimè latet, partes duas, easque plurimùm diversas, in *sul-*

phure contineri; & quò *Oleum* rite elici possit, necesse esse, ut igne partes eæ, ex quibus *Flores* maximè constant, in sublime ferantur: itaque, si refrixerit *Campana*, *Oleum* non ita commodè secernitur. Ex centum *sulphuris* nativi libris, *Olei* circiter quinque proveniunt; ex totidem, dum *Flores* sursum evehuntur, quod *Caput mortuum* audit, non nisi ad viginti libras assurgit. Ita cùm ad partes volatiles ferè nullam rationem habeant fixæ sive acidæ, *sulphur* ipsum, ut calidum, perpetuò describitur: & nullum credo scriptorem extitisse, qui id inter *calefacientia* non recensuerit. Si refrigerandis humoribus aptissima esset medicina, quomodo eadem in propellendis, uti dictum est, vim haberet? Calidum esse, effectus ipsi demonstrant; nam & sudores evocat, & abscessus cuticulares maturat. Tuberculo quidem nihil optatius esse: cujus tamen cùm nulla esset significatio, intellectu difficillimum esse, quomodo id tandem *Flos sulphuris* efficeret.

At *sulphure* in malignis febribus usus est *Hippocrates*: id quoq; pro vero perperam sumitur. Nam quamvis historia clarissimè docet,

quàm mirabiliter in peſte ſenandâ excelluerit *Hippocrates*, tamen, quâ ille medicinâ id præſtiterit, prorſus ignoratur. Sanè in *Hippocratis* ſcriptis nulla hujuſmodi invenitur mentio. Neque in medicorum veterum monumentis ulla extat memoria, eum hoc remedio peſtem diſpuliſſe. *Helmontius* utique, ſcriptor pene fanaticus, hoc *Hippocratis* arcanum ab *Angelo* indicari fingit: * quam quidem fabulam, tanquam res eſſet ſeria, exſcribit, ſuiſque inſuper commentariis illuſtrat vir bonus, *Kircherus*. Ii tamen id eſſe exhibendi in peſte *ſulphuris* conſilium declarant, ut ſudores provocentur; oſtenduntque, quo demum modo illud parari debeat, ut commodè cedat. Recentiores plerique ad eundem finem *ſulphuris Florem* in peſte præcipiunt; itaq; apud eos in *Diaphoreticorum* g claſſe locatur. Sed quid ſi *Hippocrates* in malignis febribus *ſulphur* præſcripſerit? Quorſum id exempli his ægroti rebus aptum eſſet, & conveniens? Si hujuſmodi argumentis uti libeat, multa itidem exempla proferri poſſe, ubi in iiſdem febribus

g Diermerb. de Peſte 124. * Tumul. Peſtiſ.

magno

magno emolumento fuerit *purgatio*: quæ quantum vel in ſummo diſcrimine valeat, luculentum ſpecimen exhibuit *Riverius*[h]. Quin ex hoc ipſo *Flore ſulphuris* aliqua fuit alvi ſolutæ promiſſio: quòd ſi probaretur dejectio, modò eam *Flos* ille concitâſſet, cur non medicinâ uti liceret, quæ eandem certò movere potuerit? Num ab *Electuario Lenitivo*, vel re ſimili quâpiam, ventrem bis deſcendiſſe magis nocuerit, quàm ſi itidem à *Flore ſulphuris* bis deſcenderat? Hunc ſaltem ægroto cuidam adhibitum humores vehementer expurgâſſe: id ſatis argumento eſſe, quòd ne nimius quidem in hoc morbo fluxus ſemper cum periculo fieret. Et ſanè uſum hoc abunde teſtari, quemadmodum in hâc febre putridâ, etiam ubi res in ultimum diſcrimen adducta eſſet, alvus ſuâ ſponte fluens, aut *Clyſtere* ultra morem irritata, ſalutem attulerit. Ægrum ne nunc quidem planè deſperatum eſſe; ſufficere ei vires, hoc medicinæ genus ſuſtinere, tempuſque ſinere, ut experiri poſſit. Nam & languore vacabat, & à febre tempora

h Obſerv. Cent. 2. 87.

ſatis

ſatis liberaliter quieta habuit: pulſus valentior factus, ad naturalem tarditatem propiùs acceſſit: in Urinâ quod ſubſedit valde probabile. Etenim Urina in toto morbi decurſu optima ſui ſigna præbuit, licet aliquando in *Comatis* acceſſionibus paulatim, interdum & ſine voluntate deſtillaverit. Ita hunc, et proximum diem agebat. Repetita ſunt remedia jam præſcripta: nam neque de *ſulphure*, neque de *purgantibus* convenit.

Febr. 20. Veſperi in deterius vergebant omnia. Vix impetratum eſt, ut *Clyſterem* ſumeret: qui ne nimiùm prodeſſe videretur, ſemidrachmâ *ſulphuris* quàm maturrimè adhibitâ præcautum eſt.

Febr. 21. Mane, ex advigilantium ſermone intelleximus eum, *Clyſtere* reddito, levatum eſſe, & noctem placidè duxiſſe. Tanti fuit *ſulphur* cepiſſe! Sed res multò ſecus deprehenſa eſt: nam & *Coma* redierat, & jam cætera omnia mala ingraveſcebant: in Vrinâ nihil quicquam deſedit. *Veſicantia* utrique femori ſunt admota. Circa meridiem *Calomelanos* gr. viij. præſcripſimus, cum *Electuarii Lenitivi* ℥ſs. in

Aquâ Lactis solutâ. Sed alvus minimè fluxit. Itaque vesperi, *Clystere injecto*, ne tum quidem nisi parcè commota est.

Febr. 22. Noctem inquietus egerat; mente admodum turbatus est: & jam illico moriturus videbatur. Mediâ tamen circiter nocte, iterum eadem ad alvum ciendam sumpsit. Unde ter illa dejecta est: quod quidem in ipsis mortis faucibus luctantem ita parum præmaturè sustulit, ut

Febr. 23. Mane delirium prorsus evanesceret; neque animi deliquium, neque convulsionis quid aderat. Sed pulsus debilis, & vires penitus exhaustæ. Ad hunc modum cùm vitam aliquandiu pertraxisset,

Febr. 24. Desideratus & à suis & ab omnibus, interiit. Qui idem dies, si *Sydenhami* computum sequamur, est morbi *Vigesimus quartus*, nam *Februarii primo* invasit morbus, *tertio* eruperunt Variolæ. Ita ut *triduo* terminum illum excesserit, quem ut huic morbo ultimum ponit *Sydenhamus* [i].

---

[i] Sched. Monit. 77.

Historia

Historia hæc à me paulò latiùs atque prolixiùs deducta est, eo tantùm animi consilio, ut, quia neque ex consuetudine esset, neque communi medicorum sententiæ congrueret hoc purgandi institutum, quid hoc tandem valeat efficere, aut quid inde boni expectare conveniat, Lector ex hâc explicatione distinctiùs factâ internoscere possit. Quod quidem medicinæ genus ita parum usu esse receptum fateor, ut minimè mirer plerosque huic admodum adversari. Liberum cuique suum sit judicium: nec dubito quin ii, à quibus dissenseram, habeant ea argumentorum pondera, quibus sententiam suam tueantur. Sua illis placuit opinio; mihi fortasse nimiùm mea. Siquid liberius sit dictum, id non contradicendi, sed veritatis in re tam gravi aperiendæ studio dictum putetur. Fortasse magis acriter animo meo hâc in re obsecutus sum, tum quòd de hujus medicinæ commoditate mihi persuasissimum esset, tum quòd juvenem illum Nobilem, uti par erat, coluerim & dilexerim maximè. Sed huic, unde nihil nunc præter mærorem luctumque duci potest, argumento supersedeamus.

Ut itaq; eò, unde defluxit, redeat oratio; mihi ſæpiùs uſu venit, ut in hoc *Variolarum* ſtatu, ubi puſtulis exareſcentibus *Febris* nihilo ſecius invaluerit, ad *purgantia* confugerem. Quæ ita periculo vacare, ita commodè adhiberi poſſe expertus ſum, ut multorum vitas ab hâc maximè medendi viâ conſervatas eſſe haud abſurdè dixerim. Quò autem medicinæ hujuſce inſtituendæ & tempus & ratio meliùs dignoſci queant, liceat hanc ex multis hiſtoriam, eamque, ut mihi videtur, ſatis ſingularem excerpere.

Hiſtoria Secunda.

.....*Browne*, Domini *Bampfylde Baronetti*, qui jam ex *Variolis* convaluerat, famulus in eundem morbum incidit. Jan. 6. 1710 Puſtulæ ſeſe circum tempora extulerunt: quæ deinde, pro more morbi progreſſæ, non modò faciem omnem, ſed & artus undique & pectus ingenti copiâ occupabant. Erant autem & mole exiguæ, & confluentes: quoad cætera, non mali moris.

Jan. 9. De faucium tumore, & deglutiendi difficultate querebatur: quibus, *Vesicatorio* applicato, levatus est. Ad *duodecimum* diem sine ullâ gravi molestiâ satis commodè pervenit; pridie, *Glande* subditâ, alvum bis dejecerat. Jam exaruerant omnes pustulæ: ex facie tumor decessit, etiam in manibus aliquantulùm resedit. *Duodecimo* autem die ex quo eruperunt, (qui est *Sydenhami decimus quartus*, quique apud eum, *in crudiore genere* [k], ut periculosus maximè notatur) *febris* vehementer exarsit, cum pulsu celeri & depresso: cutis quasi flammâ admotâ excanduit: subsiliebant tendines; accedebant delirium, & spirandi difficultas. Nox proximè elapsa somnum nullum attulerat. Re in hoc discrimen adductâ, sanguinem mitti jubet *Sydenhamus* [l]; neque, priusquam is missus fuerit, alvum ullo modo duci [m] concedit. Sed ea moderatio, quam is secutus videtur, haud semper est aptissima: igitur, licet venam aliquando secare plurimùm prosit, tamen ab

[k] Sched Monit. 77. [l] Sched. Monit. 87. [m] Ibid. 91.

hâc regulâ mihi diſcedendum putavi, tum quia ex *Pulſu* ſanguinem haudquaquam mitti oportere judicabam, tum quia ſæpe aliàs percepi vires ex alvo leniter ſubductâ minùs quàm ex miſſo ſanguine imminui: etiam & neglectâ ſanguinis miſſione, hanc purgandi rationem feliciter poſſe teneri.

Quamobrem die *decimo tertio*, *Januarii* ſcilicet decimo octavo, cepit *Extract. Rudii* gr. xvi. in *Aq. Pæon. C.* ſoluta. Unde alvus *quater* liquida, mucoſa, & graveolentia demiſit. Illico invaluit *Pulſus*: delirium tamen, & convulſiones perſtiterunt. Veſperi, brachiis appoſita ſunt *Veſicatoria*; & *hauſtu* ſomnifero uſus eſt, cui & in noctes proximas aſſuevit.

Jan. 19. Mane idem in omnibus Tenor, quanquam humores effuſiſſimè eduxerant *Veſicantia*: horâ decimâ cepit *Electuarii Lenitivi* ℥ſs in *Aquâ Lactis* ſolutam: unde alvus *bis* mota levamento fuit. Veſperi tamen cum febre exacerbeſcebant omnia. Igitur utrique femori ut adhiberentur *Veſicatoria*, juſſi. Noctu alvus *ſexies* fudit prioribus ſimilia.

Jan. 20. Mane, *Pulsus* valens magis & sedatus; cerebrum aliquâ ex parte levatum, non prorsus liberum. Tremores perstabant. Medicinam ex *Fracastorii Confectione* maximè compositam, quæ neque fluentem alvum nimis reprimeret, neque vires ultra modum atteri pateretur, mane & vesperi ad diem unum & alterum præscripsi. Hodie tamen *bis* desedit. Noctu venter *octies* solutus.

Jan. 21. *Pulsus* fere in ordinem adductus, cætera item in melius ibant. Hodie *quater* fluxit alvus.

Jan. 22. Febris, cum reliquo malorum agmine, decessit. Æger quotidie vires sibi instaurari sensit, quanquam per tres hinc secutos dies alvus sæpiùs descenderit, tandemque integrè convaluit. Id in hâc historiâ maximè notari debet, quòd *quatridui* spatio, dum & febris plurimùm sæviret, & vires vehementer essent afflictæ, alvum ferè *tricies* dejecerat; unde tamen nunquam ne quidem languescere sibi visus est.

Teste, *Antonio Baller, Pharmacopæo*.

Ex hoc uno licet exemplo discere, quàm opportunè febri huic putridæ occurrant purgantia: quamque nullo fundamento nitantur *Canones* illi, ut vocantur, ab Authore nupero positi, [n] " *Catharticum nempe, saltem violentius, nullatenus exhibendum esse, priusquam appetitu & temperie integrè restitutis constet venenum foras penitus expulsum esse, ne spiritibus labefactatis venenum intus cohibitum Ossium cariem, Hypercatharsin, sive grandem aliquem morbosum affectum inducat.*" Multa sanè frequenter incommoda Variolis superveniunt, multa ille in *Historiis* recenset: sed ut liberè dicam quod sentio, magna mihi eorum pars videtur accidisse hâc potissimùm de causâ, quòd non satis maturè facta fuerit *purgatio*. Saltem in *duabus* iis *Historiis* [o], in quibus scribit, *morbo ipso finito* [p], *usum Catharticorum prorsus deleterium fuisse, Cariemque ossium induxisse*, summâ cum suâ injuriâ incusantur *Cathartica*. Nam legenti credo facilè patebit, *Venenum*, ut cum Authore loquar, vim suam *deleteriam*

[n] Pyretolog. 313. [o] Ibid. 59, 60. [p] Ibid. 312.

penitus

penitus insinuâsse, antequam exhiberetur *Catharticum:* neque extingui potuisse, si id non fuisset exhibitum. Sed sit sanè ille, sicut fuit, huic purgandi modo infensissimus; sive quòd ei ob insolentiam rei ipsa medendi ratio haud arriserit, sive ii fortè, qui hâc usi sunt, minùs placuerint: nos cum eo, usque dum *Venenum* istud ægrotos occiderit, ne expectemus.

Quæcunque tamen sit de his quæ dicta sunt legentium opinio, gratiam apud eos me esse consecuturum satis scio, si super hâc re Virorum in arte Medicâ illustrium sententias patefecero. Quod igitur hujus argumenti reliquum est, ex eorum doctissimis, quibus me cohonestare dignati sunt, *Epistolis* petatur.

Amicissimo Viro,

JOHANNI FREIND, M. D.

GRatias tibi ago Vir Charissime, quòd singularem *Variolarum confluentium* mecum communicaveris Historiam; utque meliùs constet, quàm planè Tecum sentio, de *Catharticorum* usu ac necessitate, in *secundariâ*, quæ istius morbi declinationem comitatur, *Febre*, mitto ad Te ægri cujusdam, qui meæ curæ commissus est, casum; cujus conditio sub morbi finem, eadem pene erat ac illius à Te memorati: quin & morbus ipse, cùm in altero stadio satis levis, in altero esset gravissimus, notatu videbatur haud indignus.

Apr. 9. Juvenem annorum 13 occupavit illa *Variolarum* species, quas *Cohærentes* nominat *Mortonus*: Invasit etiam delirium, quod ad diem usque Apr. 12 perstitit, etsi 10 admota erant *Vesicatoria*.

Apr.

Apr. 18, *nono* ſcilicet die, à *Variolarum* eruptione, primo mane ſubſedit faciei intumeſcentia; puſtulæ cruſtâ prorſus obductæ ſunt, & pene extra periculum collocari videbatur æger. Tempore autem pomeridiano ex improviſo ingruebant tremores, & per omnes ferè artus ſpaſmi: præcipuè verò convellebantur cervicis, & capitis muſculi. Suppreſſus fuit omnino Ptyaliſmus, detumuerunt manus, vehemens etiam ſupervenit Febris, cum pulſu inæqualiter citato, & delirio frequenter recurrente. Exhibitus eſt hâc nocte *Bolus Cardiacus* cum *Julapio*; applicata etiam ſubter axillas *Veſicatoria*.

Apr. 19. Mane aliquantulùm remiſerunt ſpaſmi, Febris autem hactenus permanſit.

Habitâ pulſûs ratione, ſanguinem vix tutò detrahendum judicavi; itaque ut aliqua ſaltem fieret *Evacuatio*, *ſuppoſitorium* præſcripſi, quo ſemel tantùm, ſed largâ ſatis copiâ, ſubducta fuit alvus; unde ſe plurimùm refici confeſſus eſt juvenis. Veſperi repetita ſunt medicamenta *Cardiaca*, & *Hauſtus Paregoricus*.

Ad mediam noctem ſatis placidè dormivit, tremoribus & ſpaſmis prorſus immunis;

qui tamen proximo mane circiter horam tertiam, cum magno impetu denuo redierunt.

Apr. 20. Pleræque ex facie deciderunt squammæ; omnes ferè per truncum corporis exsiccatæ sunt pustulæ; quæ per manus & brachia dispergebantur, flaccidæ erant & prope exaridæ; Febris interim haudquaquam remisit.

Cùm itaq compertum esset, quòd, priori nocte, multò meliùs post *sedem* se habuerit ægrotus, *Enema* hodie injiciendum decrevi, quod alvum aliquantò magis subduceret, quàm *suppositorium* pridie præscriptum. Rejecto *Enemate*, iterum exhibitus est *Bolus Cardiacus* cum *Julapio*: & ob hanc profectò causam in *Cardiacis* assumendis persistendum esse censui, quoniam ex eorum usu modici perpetuò elicerentur sudores, unde ad aliquod temporis spatium sublati sunt motus Convulsivi, etsi Febris neutiquam decesserit, nisi post *evacuationes per alvum* factas. *Enematis* usum tres satis largæ insecutæ sunt dejectiones, sine minimo virium dispendio; dehinc etiam evanuit delirium; Febrisque remisit, vel potius ex toto quievit.

In hoc igitur rerum ſtatu, authoritate *Mortoni* permotus, ſtatui mecum experiri, quid ad recidivam hanc febrim abigendam valeret *Peruvianus Cortex*, quem per intervalla adminiſtrandum curavi.

Die autem 21, Febris & ſpaſmi iterum vehementer urgebant: alterum itaque injectum eſt *Enema*, eodem ac prius ſucceſſu: Hodie & deinceps per triduum repetitus eſt *Cortex*; ſtato tamen tempore & Febris, & ſpaſmi quotidie revertebantur.

Poſtquam igitur ſatis exploratum eſſet, quòd *Febris* non obſtante *Cortice* quotidie rediret, etiamſi medicamenta *Cardiaca* officio ſuo in ſudoribus ciendis plenè ſatisfecerant; *Catharſi*, quæ hactenus feliciter ceſſerat, rem omnem tutiſſimè committendam judicavi: veſperi itaque die 23 *Lenitivam* potionem præſcripſi, alteramque proximo mane denuo exhibui: hiſce aſſumptis, quatuor largas admodum & fætentes ſedes excrevit juvenis, neque ullam poſtea perſenſit vel Febris, vel ſpaſmorum acceſſionem.

Hæc habui Tibi in præſens impertienda; quibus, uti arbitror, ſatis intelligi queat,

 non

non modò quàm efficax medendi methodus in hujusmodi Febre sit *Catharsis*, verùm etiam quàm parum valeat, neglectâ *Catharsi*, quodvis aliud remedii genus. Abunde mihi fuerit, si hæc Tibi arrideant Ratiocinia: siquid enim unquam in Rei Medicæ usum ex me profectum fuerit, id omne illi semper acceptum referam, quòd mihi tecum per multos annos intercessit studiorum consortio.

VALE,

Vir Amicissime,

& *Amare perge*

Tui Amantissimum,

Oxon. ex Æde Christi
Jul. 20. 1710.

RI. FREWIN.

Tibi

Tibi roganti ſemper facilis, inter plures à me curſim collectas, has duas præcipuè, quia proximè recentiores, Hiſtorias medicinales, utcunque imperfectas, Vir literis omnibus eruditiſſime, ſummo opere conabor tibi fideliter impertire.

Variolis popularitèr graſſantibus, de *Evacuationibus* & variis *evacuandi* methodis in hujuſce generis exanthematis, æquè ac in aliis putridis, (ut aiunt) febribus ſermonem tecum amicè habui: ideò uti noſtra hæc familiaris diſceptatio, ita etiam & hiſtoriæ ſequentes ad fædum hunc *Epidemicum* morbum propriè & præſertim ſpectabunt.

Duos ab hinc menſes ad generoſam quandam annos circiter triginta vel quadraginta natam *Variolis*, iiſque maximè *confluentibus*, laborantem advocatus, (uti moris eſt inter medicos in hoc morbo) *Alexipharmaca*, eaque lenia præſcripſi uſque ad ſextum vel ſeptimum diem; poſtea applicabantur *Epiſpaſtica* nuchæ, & brachiis, & *Ægrota* poſt *Bolum Cardiacum* ſingulis noctibus Hauſtum ſuperbibebat *Paregoricum*. Undecimo die, cùm febrilis adhuc æſtuatio maximas inquietudines & Medico & Adſtantibus

crearet, & Ægrota decreſcente pulſu, & linguâ aridâ adhuc nigreſcente dejectiones, ex quo eruperunt exanthemata, nullas haberet: *Enema* ex Oleo lini, ſyrupo de ſpinâ Cervinâ, & decocto commun. pro Clyſteribus, injiciendum curavi. Brevi temporis ſpatio dejiciente bis vel ter alvo, maxima fætidæ & purulentæ materiæ quantitas ab inteſtinis exoneratis fluebat. Exinde durus molleſcit pulſus, lingua madeſcit arida, febrilis denique æſtus ſævit mitiùs. Febricitat (fateor) adhuc ægrota, non verò febre æſtuat, ideò ab *Alexipharmacis* (ut antea dixi) lenibus bis vel ter in die nondum abſtineo, nec ab Hauſtu *Paregorico* nocte. Die autem *decimo tertio*, quoniam Febris adhuc perſiſteret, ab eâque planè periculum immineret, Catharticum (ut memini) ſequens exhibui,

℞. *Man. optim.* ℥j. *Diſſolve in Aq. Lactis Alexit.* ℥iij. *Colaturæ adde Pulp. Caſſiæ* ʒij. *Aq. Pæon. comp.* ℥ſs. *M.*

Quod ad tres, vel quatuor vices placidè exoneravit inteſtina: poſtea indies decreſcens febris, brevi tota evanuit, & poſt tres vel quatuor potiones purgantes debito tempo-

ris

ris intervallo exhibitas, tuta evaſit Ægra, & incolumis.

Hiſtoriam alteram juvenis breviter tibi narrabo. Rure enutritus hanc adit civitatem, forſan amicos viſurus. Poſt aliquot dies variolis maximè malignis correptus eſt; quinto die ad illum advocatus *Alexipharmaca* præſcripſi, *Epiſpaſtica* applicanda curavi. Die undecimo *ſuppoſitorium* ad alvum toto morbi curriculo adſtrictam, ſollicitandam applicui; die proximo *Enema* injiciendum curavi. Sed neq; à febre, neque à cæteris, quæ ſupra modum urgebant, ſymptomatis liberatus eſt: nam ardor erat intenſiſſimus; acceſſit ſpirandi difficultas; intercurſabatque aliquando delirium. Itaque in *Evacuantibus* ſpem omnem poſitam eſſe ratus; die *decimo tertio Catharticum* lene exhibui: quo alterâ vice repetito, Ægrotus, variis, iiſque periculoſiſſimis anguſtiis ereptus, tandem plenè convaluit. Atque hanc quidem medendi methodum (quæ *Catharticis* potiſſimùm nititur) uti in compluribus tentavi, ita rariſſimè ſuo deſtitutam eſſe ſucceſſu expertus ſum.

Non pluribus te morabor. Accipe ergo

go æquo animo hoc meum obſequium tuæ amicitiæ, tuis meritis, tuis denique poſtulatis debitum: Nullum enim officium, Amice chariſſime, à me fruſtra requires, ſi quid erit in quo tibi queam gratificari.

Tibi devinctiſſimus,

Datum ex Ædibus noſtris
Junii 10. 1710.

H. LEVETT.

Rogas (Vir ornatiſſime) ut ſententiam meam de uſu *Phlebotomiæ* & *Catharſis* in *Variolis Confluentibus*, poſt plenam Puſtularum maturationem, tibi per literas notam facerem: Voto itaque tuo, verbis ſi minùs idoneis, iis tamen, quæ mihi occurrunt, reſpondere conabor.

In *Variolis Confluentibus*, quamdiu faciei tumor & inflammatio manet, & ſaliva rectè fluit, à *venæſectione* & *Catharſi* (pari ratione ac furunculo maturante) prorſus abſtinendum eſſe duco. Scilicet ne iſtæ evacuationes, materiæ morbidæ à maſſâ ſan-

guineâ

guineâ ſeparationem, & per puſtulas, tanquam per tot *Phlegmonas*, (cui unico hoc tempore Natura incumbit) ejectionem obturbarent. Adeſſe enim, medici eſt, non obſtare Naturæ.

Inſuper, procedente morbo, ſi eo tempore, quo facies detumere, & Ptyaliſmus decreſcere incipit (quod die nono, vel decimo vel ſaltem undecimo ab eruptione accidit) ſi his, inquam, diebus manus debitò modo tumeant, & nulla malæ notæ appareant ſymptomata, haud omnino (me judice) vel *Phlebotomia*, vel *Catharſis*, adhuc indicatur; ſed totum negotium rectè committitur Naturæ. Interim tamen in hoc morbi ſtatu *Enema* quotidie injiciendum præſcribo, quo alvum fæcibus exonerare, & febris furorem coercere curo.

Attamen facie, diebus prædictis criticis, detumente, quoties (quod nimis frequenter evenit) puſtulæ corporis non turgent maturo pure, nec manus intumeſcunt; unde (nempe à materiâ morbidâ in ſanguinis maſſâ remanente, eamque inquinante) ardens febris naſcitur; Reſpiratio brevis & frequens oritur, corporis jactatio, & obſtinatæ (*Nar-*

 coticis

coticis incaſſum exhibitis) vigiliæ urgent; quoties equidem diris his ſymptomatibus vexatur æger, medico imcumbit per *venæſectionem* & medicamenta leniter *Purgantia*, ſæpiuſque debitis intervallis repetita, humorem peccantem detrahere, & eo, quo poſſit, modo, laboranti ſubvenire.

In *Variolis* denique *Confluentibus*, licet facies & manus, & puſtulæ corporis debito modo ac tempore intumuerint, & ſaliva ſatis copioſè ſtatuto tempore fluxerit; ſi tamen, Ptyaliſmo deſinente, & dictis partibus jam ſubſidentibus, febris utcunque (quod in hâc morbi ſpecie ut plurimùm accidit) gravior aſſiduè inhæreat, & ſymptomata, ex hâc nata, (utpote anheloſa Reſpiratio, vigiliæ, anxietates, cum pallidâ & dilutâ Urinâ) indeſinenter urgeant ægrotantem; rebus ſic ſtantibus, neceſſe habet medicus ſanguinis quantitatem *venæſectione* minuere, (nimirum ut exinde pars reliqua magis placidè per vaſa fluat) & materiam morbidam (quæ per puſtulas, jam induratas & cruſtâ obductas, ampliùs tranſire nequit) *Catharſi* ſæpius repetitâ evacuare. His enim evacuationibus omiſſis, ſemper evenit

 ut,

ut, vel memorata ſymptomata indies augeantur, & inter diem *duodecimum*, & *viceſimum quartum* lethalia evadant; vel humor putridus in pulmonibus extravaſetur, eorumque veſiculas corrumpat; unde ægrotus miſeram vitam pauliſper trahit, & brevi moritur tabidus.

Anheloſæ Reſpirationi, Criſi ſuperveniente (quo vix ullum pejoris ominis ſignum hic morbus habet) *Phlebotomia*, fæliciter ac unicè occurrit; quæ niſi, hoc urgente ſymptomate, confeſtim peragitur, fatum adſtans ulteriori deliberationi raptim præveniet. Licet autem ſanguinis miſſio Reſpirationi difficili ſubvenit, *mictum* tamen *Cruentum* (quoties hoc morbo laborantes invadit) non modò non cohibet, ſed auget, & mortem in procinctu ſtantem accerſit. Hoc tamen funeſtum fati impendentis prænuntium (*Camphorâ* bis in die exhibitâ, & acidis largâ manu propinatis) amovi, ægroque brevi morituro ad tempus ſuccurri: ſed, ut vera fateor, ne unum quidem variolis affectum, cui urina cruenta fluxerit, diem *decimum ſextum* ab eruptione ſupervixiſſe notavi.

Nec à ſanguinis detractione, quoties impedita *Reſpiratio* hanc ſuadet, Pulſus hu-

milis & anguſtus me terret. Quippe ſæpius obſervavi vacuato ſanguine Arteriam fortius vibrâſſe: unde conſtat Pulsûs obſcuritatem non infirmitati virium, ſed humoris lædentis oneri deberi. Utcunque rebus in lubrico ſtantibus, ſatius eſt remedium anceps experiri, quàm nullum.

Compertum habeo nonnullos medicos *Catharſin* in *Variolis* vehementer improbâſſe: Eſſentiam enim hujus morbi in malignitate quâdam circa Cor delitefcente hi ponunt; & ſtatuunt medici eſſe officium hanc malignitatem *Alexipharmacis* calidioribus ad extrema propellere, ideoque medicamenta *Purgantia* culpant, utpote quæ virus à circumferentiâ (uti loqui amant) ad centrum revocant. Veruntamen hæc hypotheſis fallaci nititur fundamento. Morbus enim, de quo agitur, eſt ex genere *inflammatorio*; proinde nullus hunc ſcitè curat, niſi qui ſanguinis ebullitionem compeſcit, & eo modo putridi humoris ſeparationem, & per puſtulas expulſionem promovet. Enimvero dum febris furit, ac ſanguis nimis celeri & turbido motu agitatur, nequit Natura particulas morbidas ſegregare, & per ha-

bitum corporis protrudere, quod non niſi ſenſim, & lentis paſſibus perficitur. Quoties autem præ ingenti materiæ morbidæ copiâ, totam colluviem per puſtulas eliminare non potis eſt Natura; licet, etiam incumbit medico laboranti opem ferre, & corruptum humorem arte educere, quem ejicere non valet Natura. *Catharſin* vero, utpote evacuationem huic indicationi apprime accomodatam, ipſa Natura, tanquam digito, monſtrat. Siquidem in *Variolis Confluentibus*, quoniam putridi humoris ejectio non æque feliciter procedit per humiles ac depreſſiores hujus ſpeciei puſtulas, ac in alteris *diſcreti* generis majoribus; ideo providens Natura *Ptyaliſmum* ſubſtituit, qui excretionis per puſtulas defectum compenſet. In teneris autem *infantibus* (qui expuere neſciunt) *Diarrhæa Ptyaliſmi* vicem ſupplet, quæ hunc morbum jugiter comitatur, ac in his ad vitam conſervandam æquè neceſſaria eſt, ac Salivatio, aut puſtularum elevatio in *adultis*. Ideoque qui haſce dejectiones *Aſtringentibus* perperam exhibitis cohibet, ægrum infantem certò extinguit. Cùm itaque in *Infantibus* hoc

morbo

morbo affectis partem materiæ morbidæ, quam ex toto per pustulas ejicere non valet, Natura ipsa per *alvum* ex instituto dejicit; haud mehercule incongruum quid aggreditur medicus, qui, Naturæ vestigiis insistens, etiam in *adultis* humorem peccantem, quem per corporis habitum nequit, medicamento *Cathartico* per interiora detrudere conatur.

Ex prædictis ideo liquet, quòd in *Variolis Confluentibus*, post Crisin imperfectam, *Phlebotomia* & *Catharsis* ad ægrotantis salutem ut plurimùm requiruntur. Horum sanè usum ratio suadet, cui suffragatur experientia: plures etenim hâc methodo orci faucibus ereptos novi.

Habes, Vir eruditissime, meam de quæsitis sententiam, licet minus ornatè, fideliter tamen enarratam; & *Praxim* per plures annos huic opinioni sedulò accommodavi, neque aliquid ex eventu hucusque observavi, quod animum aut praxis rationem me mutare inducat. Sum tibi

Amicissimus,

Dabam sexto Iduum Septemb. 1716.

SALUSBURY CADE.

Viro Doctissimo

JOHANNI FREIND,

RICHARDUS MEAD.

S. D.

FIdem tandem libero, Amicissime Vir, & Rationem, quam in *Variolis* Curandis teneo, unà cum Exemplis aliquot quæ hanc illustrant simul & confirmant, quæ à me petiisti ut Chartis mandarem, ea nunc ad Te mitto.

Sermo noster erat, uti memini, de Morbo, ubi ad summum incrementum pervenit, & quo modo eo tempore continendus sit Æger; dixi me jam ab aliquot Annis usu comperîsse, Commodissimum esse, plerisq; saltem in Casibus, *Alvum Ducere*; nunc, quo Consilio, & quâ cum Cautione id primùm fecerim, describam breviter.

Medicos nostros ita plerunque sollicitos habet *Pustularum* Consideratio, ut ab omni

ni fere Vacuatione Periculum esse putent, nimirum ne ab hâc Materiæ Corruptæ Concoctio turbetur, aut in Partes Propulsio prohibeatur.

In *Faciei & Manuum Intumescentiâ* spem omnem ponit *Sydenhamus*; cùm tamen mori videamus quotidie, quibus Cutis etiam ad summum intumuit, &, ipso fatente, plurimis in Casibus nullâ Arte promoveri possit salutaris ille *Tumor*.

Mortonus, dum in Committendis cum *Veneno Morbido Spiritibus Animalibus* totus est, ita calidissimis Alexipharmacis, *Copiis*, si Diis placet, contra *Deleterium Hostem Auxiliaribus*, assiduè pugnat, ut novas in sanguine Turbas cieat, & accendat quam reprimere debuit Febrem; hinc illæ ipsæ, quas adducit, *Historiæ* palam faciunt, Plerosque, quorum Curam habuit, *Ægrotos* aut excalefactos interiisse, aut saltem ὡς διὰ πυρὸς evasisse.

Mihi Res hæc sic se habere videtur; in *Confluentibus Regularibus Sydenhamo* dictis, cùm jam inclinato Morbo, detumuit Facies, accedit, ex corruptâ Materiâ, aut in Pus nondum versâ, aut ex *Pustulis* in sanguinem

guinem rejecta, *Putrida Febris*, quæ Calore, inquietudine, ſimilibuſque indiciis ſe prodit, &, niſi ſuccurratur, intra biduum triduumve plerumque Ægrum è medio tollit, interdum verò ad plures dies protrahitur.

Utcunque verò varia jam inſtent & ſuccedant *Symptomata*, illud tamen omnibus commune eſt, ut *Exinanitionem* aliquam deſiderent. Plerumque fit, ut Æger *nono* aut *decimo*, à primâ Puſtularum Eruptione, die, cum Linguâ aridâ, Pulſu Arteriarum vehementiori, & ſpiritu difficiliori, incaleſcat; ubi hæc adſunt, immiſſo ſub veſperam ad ventrem ſolvendum *Clyſtere*, poſtero die leni *Potione Cathárticâ* Alvum duco, veſperì *Hauſtum Narcoticum*, ſi opus fuerit, ſumendum do.

In hoc Morbi genere Manus & Pedes *Intumeſcunt*: adeò verò non cohibet aut reprimit hunc *Tumorem Purgatio*, ut illum poſt hanc feliciùs procedere ſemper obſervaverim.

Evenit autem non raro, maximè in peſſimæ notæ morbo, ut cum Pulſu Arteriarum exiguo & languido, ſine ullâ inſigni

 Manuum

Manuum *Intumescentiâ*, febricitet Ægrotus, & imminutis admodum viribus torpeat magis, quam Calore uratur.

In hujusmodi Ægritudine, imponenda sunt Brachiis & Cruribus *Emplastra Vesicatoria*; neque tamen ab omni *Purgatione* abstinendum est, sed ea esse debet lenissima & Viribus Ægrotantis accommodata, & per intervalla repetita; eo enim magis necessaria est, ubi non *intumescunt* Partes, *Ventris Solutio*, quoniam in plerisque his Casibus, etiam ipsa, quæ in Pustulis est, sanies magnam partem in Pus non convertitur.

Illud in universum hic tenendum est, majorem jam habendam esse *Virium* Ægri, quam *Pustularum* rationem: Peracta jam est omnis quæ per Cutem fieri potest morbidæ materiæ propulsio; per alias igitur Vias ducendus est, qui periculum minatur noxius humor. Cessant ab Officio nunc *Salivæ Canales*, quique à primis ferè morbi diebus magnâ copiâ per hos fluxit, viscidus jam hæret, & vix exspuitur Liquor. *Urinæ* Excretio, si forte fuit per aliquot dies larga & benigna, sæpiùs tamen illa hoc tempore cùm difficultate & solito parciùs

redditur.

redditur. Reſtant igitur expurgandæ *Inteſtinorum Glandulæ*, quæ eo ſunt Corruptis humoribus è ſanguine derivandis accommodatiores, quo naturâ craſſiorem Lentorem expellunt.

Id verò Monuiſſe debueram, non hoc tantùm tempore, ſed & nullo non morbi die, Ægro protinus *Mittendum* eſſe *Sanguinem*, ſi *Reſpirandi Difficultas* urgeat, ſi ſupervenerit *Phrenitis*, aut alia quævis nimii Fervoris Febrilis ſe prodant Indicia.

Ex innumeris *Exemplis* quæ mihi quotidiana experientia ſuppeditat, Pauca tantùm ſeligam, ut quomodo hæc medicina ad Varios & difficillimos caſus accommodetur, oſtendam.

Adoleſcenti annorum ferè ſedecim, *nono* Ægritudinis die *Intumuerunt* admodùm caput & manus; acceſſit verò febris, cum magno Præcordiorum Æſtu, ſpiritu difficili & delirio. Miſſo quamprimum è Venâ Brachii ad ℥xvj. ſanguine, dedi *Pil. Ruff.* ʒſs. & elapſis horis decem, cùm nondum reſponderet alvus, *Elect. Lenitiv.* ʒvj. largiter Purgatus *Hauſtum* ſumpſit *Anodynum*; hinc adeò ſe remiſit Febris, & levata ſunt

Q 2 ſymptomata,

ſymptomata, ut, præter ſpem, brevi convaluerit, licet in Miſellum adeò ſævierit Morbus, ut, vitiatâ à *Puſtulis* in utroque oculo *Tunicâ Corneâ*, viſu privatus vitæ Dulcedinem amiſerit.

In uno atque altero adoleſcente eodem ferè modo laborante feliciter expertus ſum, minimè ab hac medicinâ abſtinendum eſſe, etiam ſi (quod non rarò fit) crebra in Puſtularum Intervallis *Exanthemata* erumpant, & *Malignitatis* nomine adſtantes terreant; hæc enim non Febrem ſolvunt, ſed *Materiæ Morbidæ* copiam & Lentorem indicant; quo magis neceſſarium eſt, interpoſito tempore, *Alvum* ſæpiùs *Ducere*.

In Puellâ quinque annos natâ, apparebant inter Puſtulas à primis Decubitûs diebus hic illic *Maculæ* Purpureæ & Lividæ; manus verò *nono* die *Intumuerunt*; die *decimo*, aſſumpto *Electuario Lenitivo* mota eſt alvus; poſtero die, Frons, quam alba quaſi veſica obduxerat, Livore decolorata eſt: hanc *Spiritu Vini* tepido Foveri juſſi; ſingulis noctibus medicamento *Narcotico* conciliatus eſt ſomnus; *decimo quarto* die, nunc primùm imminuto manuum Tumore,

iterum *Purgata* eſt; ut & die *decimo ſexto*; jamque quæ Faciem exaſperaverat *Cruſta* nigra dehiſcere cœpit, & tardè licet dirupta certam tamen ſpem ſalutis oſtendere.

Accidit interdum, ſed rarò, ut ſub finem Ægritudinis *Repullulet* quaſi morbus, & ſuccedentibus ſub Cruſtis, quibus obducta eſt Cutis, novis Puſtulis, *Renaſcatur*; unde pro humoris abundantiâ etiam ultra *Viceſimum* diem porrigitur malum; illud nuper vidi in nobili Fæminâ annorum quadraginta, quæ opimo Coporis habitu, etiam *tertiùm* ſuccreſcentibus Variolis materiam ſuffecit; facta hinc eſt per omnia membra continuata *Exulceratio*, ad diem uſque *viceſimum & octavum* ſe excipientibus Cruſtulis, ita ut ex longo decubitu *Ulcera* in Lumbis *Gangrænæ* metum attulerint. Die *duodecimo*, leni Potione *Purgata* eſt; *decimo quinto*, ſubſidente qui ad hunc diem duraverat, manuum Tumore, iterum alvum ſubducere neceſſe habui; &, interjectis tribus vel quatuor diebus, *Purgationem* repetiit ad uſque morbi exitum; reſtituto tandem in integrum, poſt longam valetudinem, ulcerato corpore.

Omnem

Omnem de *Purgatione* dubitationem tollit nonnunquam in graviſſimis Caſibus ipſa Natura, dum in inferiora noxiam materiam depellit, continuato per plures dies *Alvi Fluxu*; hoc cùm fit, ita nunc *Comprimi* nunc *ſolvi* debit venter, ut ne nimiæ dejectiones vires proſternant. Incolumis hoc modo evaſit nuper admodum Nobiliſſimus adoleſcens, annorum 18. Huic Facies *ſexto die*, ſine ullo Tumore, *Chartæ Pergamenæ* ſpeciem referebat; *Suppurationis* ſigna nulla erant; quapropter impoſita ſunt membris *Emplaſtra Veſicatoria*, quæ ſolito plus humoris educere obſervavi. Die *nono*, manibus nihil prorſus intumeſcentibus, ſupervenit *Diarrhæa*; hanc ſumptum ſæpiùs cum *Confectione Fracaſtorii Rhabarbarum* ita compeſcuit, ut ter tamen quaterve quotidiè minimùm dejiceret Æger; *decimo quarto* die, ruptâ in Facie *Membranâ* tenui ſanie eroſa ſubtus apparebat cutis, non ante *Viceſimum* diem decidentibus penitùs *ſquamulis*; alvus verò, per omne id tempus, eo quo dixi modo, fluebat.

Et ſanè, ut Finem tandem faciam, vix quenquam graviter hoc morbo correptum

ſalvum fieri vidi, niſi cui, declinante Febre, aut largitèr *profluens Urina*, aut *Reſolutus Venter*, ſaluti fuit. Ut de *Infantibus* nihil dicam, quos per totum morbum *Cita Alvus* periculo plerunque liberat.

Hæc habui, Vir eruditiſſime, quæ tecum ſuper hâc re Communicarem; Tu illis ſic Utaris velim, ut dum noſtras has rationes acri Tuo judicio perpendis, quantum momentum eæ habere poſſint etiam in aliis interdum Febribus, quæ difficulter & tardè ſolvuntur, diſpicias. Mihi certè ita feliciter ceſſit hæc medendi via, ut humani generis intereſſe putem, ut illa publici juris fiat. Sed de hoc Tu ſtatues, ut voles; ego ſatis ſuperque habeo Tibi morem geſſiſſe, & quanti Tua mandata faciam hoc officio comprobâſſe. Vale, & me Tui Amantiſſimum, quod facis, Ama.

Dabam Calend. Septemb. 1716.

Hiſtoriam,

Hiſtoriam, quam mecum communicavit vir doctiſſimus D^us^. *Gibbons*, Lectori non invidebo. Eſt enim rariſſima. Is, cùm *Oxonii* ageret, accerſitus eſt, ut cuidam ex *Variolis* novem jam dies laboranti ſuccurreret. Erant illæ confertæ plurimùm, depreſſæ, confluentes; facies ad eum modum iis undique obſita, ut apum favos planè referret. Febris vehemens & continua, ita ut æger jam animam acturus videretur. Itaque cùm nihil ampliùs per cuticulares meatus egeri poſſe perciperet Vir experientiſſimus, aliam ſibi aggrediendam eſſe viam, quâ naturæ opitularetur, propoſuit. Eâ adeò nocte, *Opiatum* præſcripſit; mane proximo, die ſcilicet *decimo*, lene *Catharticum*; unde alvus ſatis probè reſpondit. Repetitum eſt *Opiatum*, & *undecimo* etiam *Catharticum*: *duodecimo* iterum inſtituta eſt *purgatio*, tanto quidem cum ægroti commodo, ut febris, quanquam haud penitus deceſſerat, plurimùm tamen ſe remiſerit. Igitur cùm & ſanguis abundaret, & vires ſufficere viderentur, die *decimo tertio* venam ſecuit: idem experimentum *decimo*

quarto,

quarto, & *decimo quinto*, ut magno cum judicio, ita insigni cum fructu tentavit. Nam his demum *Evacuationibus* per *sex dies* continuos factis, ægrotus morbo liber evasit.

Viro Clarissimo,

RICARDO MEAD, M.D.

Johannes Freind,

S. P. D.

SInas me, Vir amplissime, literarum officium non modò à Te poscere, sed Tibi invicem referre: quòd enim quædam de *Variolis* à Te scripta in publicum dari concesseris, non tam meo unius, quàm legentium omnium nomine gratiæ solvendæ sunt; quos facilè video, cùm Tuarum rationum, tum Authoritatis Tuæ momento impulsos, in eandem Tecum ituros esse sententiam.

Etenim quod ad *Alvi ducendæ* consilium attinet, satis luculentèr explicâsti, quàm aptissimè id cum naturæ motibus consentiat; quæ ipsa per se hanc morbi abigendi viam sæpenumero tentat, arte tentatam vix un-

quam incommodè fert. Nam uti nemo ferè eſt ita morbo debilitatus, ut hanc alvi dejectionem, ſaltem quæ paulò leniùs fit, ſuſtinere non poſſit; ſic & ab eâ, modò mediocritate aliquâ temperata ſit, vires refici potiùs quàm minui experimentis conſtat. Cujus rei exemplum mirificum præbuit Puer undecennis, quem nos nuper conjunctis utriuſque noſtrûm conſiliis periculo maximo eripuimus: quod quia multa in ſe contineat minimè vulgaria, id mihi veniæ dabis, ut Tecum morbi ejus memoriam paucis recolam.

Erant in illo Puero acervatim diffuſæ per univerſum corpus puſtulæ: naturæ ordine ita minimè ſervato, ut, cùm in Facie cohæreſcerent tantùm, circa artus multis in locis confluerent. Cutis ſicca, &, ſquammarum inſtar, rigida. Factâ eruptione, *Febris*, quòd rariſſimè fit, nihilo minùs remiſſa. Procedente morbo, ſputatio nulla omnino: Puris veſtigium ferè nullum: ex Veſiculis tamen plurimæ tenui atque acri admodum humore refertæ, ita ut, cùm diſrumperentur tandem, Cutim, perinde ac affuſo *Vitrioli Oleo*, eroderent. Quare artus omnes *Cerato* undiq; obduci neceſſe fuit. *Sexto* die, aderat perpetua mingendi cupiditas, quæ ad

quatriduum permansit. Urina interim non nisi parcissimè demissa est. *Octavo*, efflorescebant per Variolarum interstitia novi generis pustulæ, *Milii* seminibus haud absimiles. Quæ quidem cùm ad Variolas accesserint, uti & illa micturiendi molestia, inter Notas pessimas vulgo habentur. Facies nullo modo intumuit, febrisque inhærebat assiduè; pulsus tum celer, tum & aliquantulùm languidus. Duas,, quæ præcesserant, noctes insomnis egit; sic ut interdum aliena loqueretur. *Vesicatorio* admoto, paulò magis ad quietem compositus. *Nono*, alvus ter descendit. Itaque, cùm neque pustularum ulla esset maturitas, neque quicquam ultrà per cutim à sanguine abduci posset, id nostri esse muneris nos rati, ut naturæ ductum sequeremur, hanc ventris resolvendi viam instituimus. Vesperi scilicet, *Rhabarbari* ℈j. præcepimus: unde, *decimo*, quater mota est alvus. Eâdem medicinâ itidem adhibitâ, *undecimo*, quinquies; *duodecimo*, ter; *decimo tertio*, *Rhabarbari* ʒß. mane sumptâ, quinquies; *decimo quarto*, bis dejecit. *Decimum quintum* & *sextum*, maximâ cum molestiâ & vigiliis traduxit. *Febris* quippe, quæ jam à primo morbi accessu

 conti-

continenter inhæſerat, nondum deferbuit. Pulſus tamen paulò magis invaluit. *Decimo ſeptimo*, ima Calcanei pars ita Sphacelo correpta eſt, ut immiſſo ſpecillo nullus excitaretur ſenſus. Is ad Perioſteum uſque pervadens, ipſum os tantùm non attigit. Sed neque caſus hic ſatis acerbus nos ab inſtituto noſtro deterruit: nam quanquam, ſi Sphacelum ſpectemus, nulla magis aliena fortaſſe videatur medendi ratio, quàm quæ *purgatione* inſtituitur: tamen cùm virium redintegratio in eo jam erat ſita, ut modicè flueret alvus, non fuit quòd, ſuperveniente etiam Sphacelo, ab hoc auxilii genere deſiſteremus. Itaque *Rhabarbari* gr. xij. ſub noctem exhibitis, *decimo octavo* alvus bis mota eſt. *Decimo nono*, *Febris* multò remiſſior. Quare *Rhabarbaro* ad ℈j. repetito, die *viceſimo*, quinquies deſedit. Pars corrupta atq; emortua ab integrâ carne, rite jam inflammatâ Puriſque aliquantulum exſtillante, cæpit diſcedere; neque ultrà ſerpebat Sphacelus. *Viceſimo tertio*, conſiſtentia & ſolida ter alvus extruſit. Tamen neque adhuc *Febris* penitus conquieverat. Igitur *viceſimo quinto*, *Decoct. Sen. Gereon.* ℥ij. cum *Mannæ* ℨß. præſcripſimus, quibus venter ſexies fuſus eſt.

A

Ab hoc tempore Febris omnino evanuit; & de Puero, quem ſuſpicio aliqua fuit in *Tabem* incidere poſſe, nobis jam affulſit certa redituræ ſanitatis fiducia.

Vides, Vir Amiciſſime, quàm liberè utar patientiâ Tuâ, recenſendo ea, quæ Tu omnium optimè intelligis: quod tamen à me faciliùs feres, dum, ut alii ea intelligant, laboro. Reperiuntur ſcilicet variæ admodum atque multiformes Variolarum ſpecies, quarum diſſimilitudines, etſi inter ſe magnæ ſint, hactenus haud ſatis diligenter ſunt à ſcriptoribus animadverſæ. Ad quas omnes tamen, ubi jam exareſcentibus licet puſtulis adhuc incubuerit febris, præſens ab *Evacuantibus* eſt auxilium: ea autem *Evacuandi* via, quæ per *alvum* ſit, non modò ægrotos à mortis diſcrimine, circa *nonum* aut *undecimum diem*, ſæpenumero liberat, ſed malorum illam congeriem, quæ Variolis ferè ſuccreſcere ſolent, omni aliâ medicinâ potentiùs avertit.

Id ſuſpicor nimiùm frequenter fieri, ut morbus hic pro inſanabili habeatur, cùm tamen, (ſaltem ſi diutiùs traxerit) curationem recipere commodiſſimè poſſit: At certè Medici eſt, non omnem protinus ſpem abjicere, ſed Artis præſidia omnia, quæ aut comprobârit uſus, aut ratio ſuggeſſerit, experiri.

Præſertim

Præſertim cùm experiundi opportunitatem morbus ipſe exhibeat: fit enim plerumque, ut is non repentino aliquo impetu ægros interimat, ſed ad plures dies, ad *Viceſimum*, ad *Triceſimum*, etiam aliquando ad *quadrageſimum* detineat, ita ut tandem planè *Hectici* contabeſcant.

Quibuſdam religio eſt ventrem ducere, priuſquam ex toto deceſſerit febris: etiam depulſâ jam febre, non niſi poſt multos dies *purgantia* præcipiunt. Id quo conſilio faciant, haud intelligo: nam ſi abſit febris, certè primo quoque tempore alvus cieri debet; ſi adſit, vix ullâ aliâ viâ ad ſanitatem pervenitur. Iidem, ubi febris ultra morem ſævierit, in eô ſpem ferè unicam ponunt, ſi aut uberiùs manaverit Urina, perſtiteritque vel artuum tumor, vel ſalivæ fluxio: quidni verò & per *inteſtinorum* itinera liceat febrilem hanc materiam abducere? Sed nolo cum his in certamen venire: ne & cum iis aliquando diſceptandum ſit, qui Variolas aut Arte præcaveri, aut etiam inoculatione traduci poſſe contendunt.

Tu abunde intelligis, quàm nullo cum fructu, vel potiùs quanto cum Periculo, *Diaphoretica*, *Alexipharmaca*, *Cortex Peruvianus* &c. quibus ii nituntur unicè, in hâc morbi aſperitate ingerantur: idque Tibi notiſſimum

mum eſt, *Purgatione* rite inſtitutâ, nulla ferme alia *Cardiaca* à naturâ deſiderari, niſi quæ ſint ex *Opio* confecta.

Vale, Vir egregie, atque ut facis, perge Artis noſtræ tum ſcientiam excolere ingenio Tuo, tum dignitatem Tui celebritate nominis Tueri.

Dabam *6to* Cal. Dec. 1716.

Eſt & aliud morbi genus, idque ſatis periculoſum, in quo etiam, cùm minimè deferbuerit febris, ita mirificè proficiunt *Purgantia*, ut aliquando ſine iis ad ſanitatem perveniri non poſſit. Morbus is eſt, capitis *Eryſipelas*; à pluribus quidem ſcriptoribus, maximè ab *Hieronymo Fabricio*, amplè pertractatus; à quibus tamen omnibus, in eo quod ad *Purgantia*, in medio febris impetu adhibenda, pertinet, exquiſitius quiddam & diſtinctius requiro. In quâ quidem re ita lentè ac dubitanter proponunt omnia, ut plerumque ipſi ſibi non diffidant modò, ſed & diſſentiant: alii quippe *Purgantia* non probant, *niſi bile abundet corpus, magnuſque affectus ſit; minuſque vacuari, magis refrigerari* [a] debere contendunt; etiam, ut ut in refrigerando vacuandoque conveniant, in *ſudoribus* [b] plus auxilii, quàm *purgatione* poni volunt: alii,

[a] Tagault. Inſtit. Chir. Lib. 1. 8. [b] Paræus de Tumor. Lib. 6. 15.

quamquam

quamquam *Purgantia* aptè miniſtari poſſe fateantur, tamen cùm *Febris* intenſior ſit, ita ut *Delirium* & *Phrenitidem* [c] accerſat, *medicamentis malignitati reſiſtentibus* utendum eſſe potiùs cenſent; neque priùs eſſe *Purgandum*, quàm reſtinctus ſit febrilis ardor [d]; ſaltem ſiqua admoveantur *Purgantia*, *Scammoneata propter febrem* omnino fugienda pronuntiant. [e] *Sennertus* morbum hunc *Germanis* familiariſſimum eſſe ſcribit, ideoque illius *curationem tutiùs à Germanorum experientiâ & obſervatione, quàm ab exterorum libris peti poſſe* [f]: qui autem, ipſe *Germanus*, pleraque, quæ de *Eryſipelate* tradit, à *Fabricio Italo* mutuatur: ita tamen, ut de *Purgatione*, quam aliquando ille, conſiſtente jam incremento morbi, præcepit, ne verbum quidem fecerit. *Etmullerus* denique, idem *Germanus*, ubi caput occupaverit *Eryſipelas*, *internis ſudoriferis Cephaliciſque* remediis rem geri oportere dictitat, *Purgationem verò quamcunque ſummè vitari.* [g] Ita ferè in ultimo morbi diſcrimine, vel nulla dant ſcriptores conſilia, vel timiditatis atq; hæſitationis plena: quaſi, cùm in præcipiti res ſit, medicum minùs eſſe audacem deceret, quàm ubi nulla eſt periculi ſuſpicio.

---

c H. Fabric. Chir. Part. 2. lib. 1. 9. d Wiſeman. e Fallop. Tumor. P. N. cap. 12. f Febr. lib. 2. 16. g Medic. Chirurg.

Sed

Sed ut complectar, quod proposui, brevi; satis mihi experimentis esse edoctus videor, ut pronuntiem in *Capitis Erysipelate*, siquando cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum distentio, aut nullam subesse salutis spem, aut *Purgantia* maximè profectura: neque in his rerum angustiis expectandum esse, quod & in *Variolis* experimur, dum vel Febris lenita sit, vel Tumor planè subsederit. Nam *Cardiacis refrigerantibusve* remediis contra Febrem pugnare, *Topica* admovere, quid demum aliud est, quàm nugas agere, donec in medio curationis cursu æger intercidat? Quòd si morbum jam ad extrema perductum submovere possit *purgatio*, certè eadem temporiùs adhibita, ne is ita longè serpat, præcavebit. Hæc itaque ut exemplo illustriora fiant, quod recentissimum est minimèq; vulgare, subjiciam.

Virgini, generosâ admodum stirpe ortæ, facies *Erysipelate* correpta intumuit: levis horror & febricula pro morbi more præcesserant.

Proximo die non facies modò, sed circa aures atque collum, cutis cum rubore turgescebat.

gescebat. Febris invaluit. Aliquantulùm per intervalla delirabat. Applicatum est *Nuchæ Vesicatorium.*

3. Ita processit tumor, ut ingentem in molem accreverit. Qui cùm & intensiùs rubesceret, videri poterat ex eo genere *Erysipelas*, quod *Galenum* secutus *Phlegmonodes* appellat *Fabricius*; purum quippe, sub illo Authore [a], in facie nunquam ferè reperitur. Sub noctem penitus delira evasit. D^nus^. *Burges* Pharmacopæus *Vesicatoria* brachiis admoverat, *Clysteras*que ingesserat; qui quidem nullo cum fructu sunt rejecti.

4. Exasperata sunt omnia. Cùm eam primò, pomeridianis horis, inviserem, delirium erat cum febre vehemens: multa locuta est, sed omnia incondita. Nonnunquam quasi veternosa jacuit, nervorum distentionibus, circa manus præcipuè & humeros, subinde obortis. Tumor ferè idem, nisi quòd perpaululum de rubore decesserat. Pulsus non tam validus, quàm concitatus. Itaque statim utrique Cervicis lateri

[a] Part 2. lib. 1. 8.

admo-

admovenda curavi *Vesicatoria*; de quibus sanè apud Authores, quos supra posui, literam inveniri nullam vehementer admiror: præsertim cùm id auxilii genus in hâc, siquâ in aliâ morborum specie plurimùm valeat; sed quia, cùm ita in propinquo videretur exitium, neque sic profici posse conjectabam, nisi alia in subsidium veniret materiæ avertendæ via, hujusmodi *Purgatio*, horâ tertiâ Pomeridianâ, instituta est.

℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ℥iij.
Tinctur. Sacr. cum Vin. alb. pp. ℥j.
Syr. de Rhamno Cathartic. ʒvj. *M.*

Unde alvus quidem minime descendit. Itaque circa mediam noctem *Tincturæ Sacræ* ℥ij. propinatæ sunt.

5. Omnia eadem, nisi quòd quietior, seu potiùs morbi gravitate obtusior, jaceret. Alvus adhuc astricta. Quare ad meridiem *Catharticum* aliud exhibitum est, quod fuit hujusmodi.

℞. *Tinctur. Sacr.* ℥ij.
Syr. de Rhamno Cathartic ℥j. *M.*

Sed ne nunc quidem venter descendit. Vesperi adhibita sunt cubito utrique *Vesicatoria.*

6. Idem omnium ſtatus; Calor tantùm miteſcere viſus eſt. Mane primo repetitum eſt *Catharticum*, quod jam proximè præceptum eſt. Vnde alvi perpauca dejectio, ſed quæ parum auxilii tulit. *Clyſter* acris itidem fruſtra injectus. *Purgantia* hoc ordine ideo ſumenda juſſi, quia neque ab hâc medendi viâ, dum reſponderet, deſiſtendum eſſe; neque, ſi illa non reſponderit, alio modo ſuccurri poſſe ſignificavi. Itaque licet *quater* tentata fruſtra fuerit, in eâ tamen ut pertenderem, mihi perſuaſiſſimum erat. Siquidem in hoc morbi ſtatu res perinde ſe habet atque in *Variolis*: nam neque per *Tumorem* diſſipata eſt, neque alio ferè modo averti poteſt febrilis materia, niſi aperiatur per *Glandulas inteſtinales* via.

7. Tandem, rebus in deterius ruentibus, ſequenti medicamento uſa eſt,

℞. *Pil. ex Duobus gr.* xv. *in Aq. Therical.* ℥j. *ſolut.*

Syr. de Rhamno Cathartic. ℥ſs. *M.*

Hinc alvo *quinquies* ſubductâ, ad ſe rediit: ſed nullam eorum, quæ ab his *Sex* diebus acta ſunt, memoriam retinuit. Tumor ſubſedit, Febriſque ita deceſſit, ut eo-

dem *Cathartico* bis iterum exhibito, pristinæ prorsus sanitati restitueretur.

Id utique medicinæ genus, cujus non exigua pars constabat ex *Scammoneo*, quod plerique ut hoc in morbo planè perniciosum repudiant, ægrotam summo periculo liberavit. Ita Authorum vel maximè celebrium decreta Medica haud ita facilè recipienda sunt, quæ non multiplex usus firmaverit.

De Excretione Intestinali.

Quoniam multus de *purgatione* sermo incidit, plurimùmque momenti in eâ situm esse diximus, opportunum erit purgandi rationem omnem paulò altiùs repetere. Quod eò minùs hoc in loco alienum videbitur, cùm alii hoc evacuandi genus nimis facilè contemnant, alii id quod per *Urinæ* itinera fit, vel etiam quod *Clystere* efficitur, huic longè præ se ferant anteponere.

Peyerus, qui intestinales *glandulas* primus detexit, hoc iis munus tribuit, ut hu-

morem chylo diluendo elaborandoque idoneum ſuppeditent. Ab hoc fonte proficiſci arbitratur, ut, cùm exhibetur *Catharticum*, tanta dejectionum copia deſcendat. Quam tamen humorum abundantiam, ſive naturæ lege, ſive artis auxilio, ab his glandulis excerni poſſe negant nonnulli: qui de naturali quidem excretione hanc maximè ob cauſam dubitâſſe videntur, quòd nequaquam intelligerent, quemadmodum ex hâc ferè unâ ſcaturigine adeò ingentem retrimentorum vim derivare queat *Catharticum*. Quæ dubitatio facillimè tolli poteſt, ſi rem hanc ad calculum exigamus.

Sanctorii leges *Staticæ* oſtendunt evacuationem alvinam, ſi cum cuticulari conferatur, eſſe ut 1 ad 10: ea itaque horarum viginti quatuor ſpatio erit ut ℥4. 36. ℈j *gr.* 4. ad ℥48; horæ autem unius ſpatio, ut ℈4. *gr.* 16. ad ℈48. In regionibus frigidis ob perſpirationem parciùs factam paulò altiùs fortaſſe aſſurgit hæc per alvum evacuatio: quam quidem ii, qui de his rebus diſputant, cum eâ, quæ per Glandulas fit, excretione temere confundunt: ſed quàm longè hæ à ſe invicem diſcrepent, ſatis erit diligenter at-

tendentem

tendentem penitus videre. Cutis quippe inteſtinorumque eandem ferè conſtat eſſe fabricam, & glandulas alterutrinque ſcatere: quæ quanquam nudo oculo minùs pateant, Microſcopii tamen ope in conſpectum facilè veniunt. Atque hæc quidem quò meliùs fiat per inteſtina excretio, providè à naturâ cautum eſt, cùm vaſa ſanguinea in eorum Tunicas ingenti multitudine diffuderit. Cutis, ſi mediâ quâdam viâ rationem conficimus, continet uncias quaſi 2640 quadratas: Inteſtina, cùm eorum longitudo ſit ferè pedum triginta, ambitus autem mediocritate quâdam æſtimatus unciarum ferè quatuor, Cylindrum conſtituunt in quo Unciæ 1440 quadratæ continentur. Ita ut ſuperficies inteſtinalis, ſi cum cuticulari comparetur, pluſquam dimidii rationem obtineat. Sed quia Glandulæ non ita confertim in inteſtinis ac in cute reperiantur, ſuperficies, ex quâ humoris aliquid egeritur, eâ proportione æſtimetur, quam habet 1 ad 4. Horæ igitur ſpatio ſi cutis ℈48. ejiciat, ex inteſtinis profluent ℈xij. Neque hanc facilè quiſpiam Lymphæ effluentis copiam inteſtinis denegabit, qui ſecum reputet, quàm

multò

multò ampliùs in his, quàm in Cute Vasorum excernentium ora dehiscant: atq; hæc quidem ex glandulis ipsis, quæ magnitudine valde exsuperant, perspicuè liquet.

Ita si hanc rationem sequamur, longè plus, quàm quod naturali dejectione effunditur, ab his glandulis sufficì & posse & consuesse percipimus. Cùm verò alimenti reliquiæ magnam in dejectionibus partem, etiam maximam, cùm hæ solidæ sint, sortiantur, ostendi facilè potest, quòd materia illa, ab intestinorum glandulis derivata, ita parum ex toto foras excluditur, ut unà cum Chylo in vasa *Lactea*, inque sanguinis vias remigret: eodem planè modo, ac *Lympha* ex infimi ventris partibus redire consueverit. Igitur, uti experimentis constat, quandocunque haud suppetat qui in vasa Lactea derivetur Chylus, ea Lymphæ hujusce ex glandulis expressæ sunt plenissima.

Hæc cùm minùs animadversa fuerit distinctio, eos in errorem induxit, qui, cùm quæ sit commodissima evacuandi via dissegrant, [b] *rationem secretionis circularis adventralem*

[b] Curat. Febr. per Evacuat. 12

tralem

tralem majorem esse ſtatuunt, *quàm rationem centum ad unum*. Nam adhibito Cathartico, inteſtina jugi irritatione pervulſa, non modò alimenti reliquias, ſed id omne, quod à glandulis excernitur, demittunt. Ita ut hanc unam ob cauſam a medicinâ purgante *quadruplo* major efficiatur evacuatio, quàm quæ in naturali ſtatu contingit.

Purgantia duobus potiſſimùm modis vires ſuas exerunt; vel ut ſtimulo quodam irritantia inteſtinorum tunicas, vel ut ſanguinem velociùs circumagentia: ea quæ valentiora ſunt, utrumque efficiunt. Stimulus quidem, quo pollent purgantia, non modò Lymphæ copiam majorem ex glandulis exprimit, ſed & humores ita revellit, ut ad harum ora glandularum minùs quàm alibi uſpiam impedimenti ſit, exituſque facilior; huc igitur ii uberiùs confluunt, ſive quod idem eſt, ſanguinis celeritas his in locis incitatur: pari ferè modo, ac Cutis, *Veſicatorio* eroſa, ſerum effundit. Quæ in ſanguinem ſe inſinuant Purgantia, ut velociùs ille decurrat faciunt, quia & ſtimulum augent, & humorum cohærentiam attenuant atque diſſolvunt. Hoc ſatis patet ex

calore, quem excitant Purgantia; immo *Pulſus*, qui & valentior & plenior & concitatior fit, idem indicat.

Quantum hinc, nempe ex ſanguine velociùs acto, ad alvi fluxionem accedat, hujuſmodi ratiocinium facilè oſtendet. Arteriarum *Meſentericarum*, quibus inteſtina irrigantur, amplitudo ad *Aortæ* baſin eam habet rationem, quam 1 ad 10. Cùm igitur experimentis conſtet horâ quâlibet in *Aortam* derivari ſanguinis ℥4000, iſtæ Arteriæ eodem temporis ſpatio ℥400 in inteſtina deferent. Aliquid etiam huc ex uno aut altero *Cæliacæ* ramulo advehitur. Naturalis, quæ inde fit per glandulas, excretio non niſi ad ℈xij pertingit. Ratiocinandi gratiâ ſi ponamus ſanguinem *duplo* citiùs ferri (quem ſanè ita ferri, adhibito valentiore *Cathartico*, pulſus demonſtrat) Arteriæ *Meſentericæ* ſingulis horis ℥800 apportabunt, iiſdemque intervallis fere ℈24. excernent Glandulæ. Quippe excretio quæcunque, ſi cætera ſint paria, ſolâ *velocitatis* regulâ metienda eſt. Sin *triplo* increſcat velocitas, quod propter ſtimulum, ſaltem ad ora glandularum, fieri haud abſurdè quis conceſſerit, effluent ℈36. Quòd ſi itidem Vaſorum excernentium Diametri *duplo*

duplo ampliores fiant, (quod, ubi paulò acriùs fuerit *Catharticum*, contingere minimè dubium eſt) inteſtinorum glandularis excretio ad ℈144 aſſurget, i. e. quantitatem à naturâ præfinitam *duodecies* excedet. Ita hâc ratione, *octo* horarum ſpatio, dum munus ſuum obeunt purgantia, ex his glandulis elici poſſunt ℥48.

Sed dum evacuationem iſtam, quæ Purgantibus fit, æſtimamus, *Bilem* haud oportet negligere. Itaque ſi intra horam, ipſâ Naturæ vi, *Bilis* drachmæ duæ, uti oſtendit Vir in his rebus peritiſſimus D. *Jacobus Keil*, in inteſtina profluant, *Catharticum* exhibitum ℥6 a Jecinore eliciet, ſi modò uti diximus tripla ſit in ſanguinis curſu Velocitas, Vaſorum interim Diametris minimè dilatatis. Hinc, alvo per artem concitata, dejectiones ferè bilioſæ reperiuntur. Id autem animadvertendum eſt, Bilem, quò magis feſtinatè aut ubertim effluat, dilutiorem evadere. Ad hunc modum per has inteſtinorum vias, quanquam neque alimenti reliquias, neque ſuccum *Pancreaticum* æſtimaveris, à *Cathartico* expurgari poſſunt lib. iiijſs. Vaſis autem ſimul ampliatis, copi-

ofior multò erit humorum effluxio, ſcilicet in ratione Diametrorum duplicatâ. Quæ cùm ita ſint, perſpicuum eſt, quàm minimè idem à *Clyſteribus* expectandum ſit: qui quidem alvum ſtercore obſitam ſatis commodè eluunt, atq; liberant; ſed neque bilem elicere, neque has Glandulas, quæ in *Ileo* potiſſimùm ſitæ ſunt, ullo modo poſſunt attingere.

Ita quando vel morbus inteſtinis penitus inſederit, vel vehementior fuerit purgatio, ſi celeriùs æquo ſanguis fluat, aut Vaſorum ora pateſcant latiùs, ad gradum multò altiorem perduci poteſt hæc per Glandulas excretio. Exemplo ſit morbus, quem *Choleram* dicimus: in quâ incredibile prorſus eſt, quanta humorum copia à ſtimulo illo eliciatur, quem Fructus Horarii, aut aliæ quævis cruditates inteſtinis admovent. Ora autem Glandularum multò ampliùs, quàm à naturâ conſtituta ſunt, diſtendi poſſe ſatis manifeſtum eſt ex alvi fluxione, non *Symptomaticâ* modò ut vocatur, ſed & *Criticâ*: quarum quidem hæc materiam illam, in Fauces pulmoneſque frigore rejectam, ita ſæpe expedit, ut perſpirationis Vicaria evadat.

dat. Scilicet eadem humorum copia, quæ trans Cutim eliminari debuerat, per has glandulas exitum quærit: quæ ſanè ubi obtingit evacuatio, naturalem hujuſce Lymphæ fluxum *decies* ſuperat.

Tam perpetuâ naturæ lege progreditur hæc per inteſtina excretio, tamque chylo rite elaborando neceſſaria reperitur, ut ſi fortè obſtruantur hæ glandulæ vel occalleſcant, oritura ſit aut alvi aſtrictio incurabilis, aut morbus *Cæliacus:* quo quidem præcipuè in morbo contingere hoc docent Mortuorum ſectiones. Cùm autem ad tempus aliquod breve permanſerit hæc glandularum obſtructio, vel earum aliqua portio ita glutinoſis humoribus occluſa fuerit, ut Lympha, alimento ſubigendo comminuendoque neceſſaria, haud ſatis ſuppetat, oritur illa morbi *Cæliaci* ſpecies, quæ ſanationem recipit; quamque à *fluxu Chyloſo* diſtinguimus, qui, ſi propriè loqui libeat, ducit à *Lacteis* obſtructis originem.

Si Glandularum, Lymphæque, quam ejiciunt, uſum attentiùs exploremus, cauſam hujus morbi penitus aſſequemur: neque ullo opinor argumento clariùs doceri poſſe,

quantum

quantum ad medicinam non intelligendam modò, ſed adhibendam conferat Ars *Anatomica*, quàm hâc Glandularum *Peyerianarum* notitiâ. Etenim Veterum monumenta intuenti facilè patebit, quàm perperam ii, ne dicam quàm abſurdè, morbum *Cœliacum*, *vel quia temperies nimis frigida eſſet atque humida*, *vel quia vis retentrix debilitaretur*, naſci voluerint. Sed hanc Caliginem diſpulit *Anatome*, quæ fabricam inteſtinorum diſtinctiùs explicando, morbum hunc ex eo proficiſci clarè oſtendit, quòd humor ille, à Glandulis exprimi ſolitus, aliquâ ſaltem ex parte intercludatur. Itaque ea remedia, quæ alvum leniter irritant, glandularumq; ora detergunt, in hoc morbo vim habere maximam comperimus. Ita morbi exquiſitior notitia ad curationem bene inſtituendam rectiſſimâ nos deducit viâ: in quâ ut defecerunt Veteres, ita malè ſuſceptam medendi rationem tenuerunt, utpote *Aſtringentibus* unicè innixam. Quis enim non videt eos hanc ideo amplexos eſſe, quòd opinioni iſti congrueret atque faveret, quæ morbi cauſam in quâdam inteſtinorum Ατονίᾳ, ſive imbecillitate poſuerit? At pro-

ſectò

fectò siquis hunc curandi modum persequi velit, neque aliud quicquam in remediis nisi *Astringendi* vim consectetur, quod fecerunt *Methodici*, næ is Glandulas non deterget, sed obstruet: ita ut morbus hoc medendi instituto non tam abigi posse, quàm confirmari videatur.

Sed sit hujus disquisitionis modus; satis enim jam exposuimus, quo demum naturæ artificio peragatur, quibusque usibus inserviat hæc glandularis excretio: quòd si quæ dicta sunt probè teneantur, rationem eorum, quæ magno cum judicio de *Purgantibus* notavit *Verulamius*, facile erit intelligere. "*Fidenter (inquit) dicimus* [c] *Purgationes repetitas atque factas familiares,*
" *longè magis ad diuturnitatem vitæ facere,*
" *quàm exercitia & sudores. Etenim certissimum est per sudores & perspirationes exteriores, non solum humores & Vapores*
" *excrementitios exhalari & absumi; sed unà etiam succos & spiritus bonos, qui*
" *non facilè reparantur. In Purgationibus*
" *autem, si non fuerint admodum immode-*

[c] Hist. Vit. & Mort. 163.

" *ratæ*

" *ratæ, non item; cùm ſuper Humores præ-*
" *cipuè operentur.* Hæc ille ſuo philoſophandi more. Qui autem rationes ad hanc rem *Anatomicas* accommodat, facilè perſpiciet, quomodo hic purgantium uſus non ora modo *Lacteorum* aperiat atque abſtergat, ſed glandulas à craſſis humoribus, quibus ſæpe obſtrui ſolent, liberet: ita ut eæ jugi tenore Lympham perpetuò ſuppeditent Chylo conficiendo deſtinatam, à quo & omnis manat nutritio, & vita ipſa propagatur. Ita maximè hâc purgandi ratione in ſecundâ valetudine cavetur, ne adverſæ præſidia conſumantur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VIII.

De Urinæ profluvio.

PLures apud *Hippocratem* ex Febre post *Urinæ* profluvia evasisse legimus: qui quidem uti in Urinis notandis multus est, ita ex his præcipuè curandi indicia traxisse videtur. Utrùm verò in Febribus urinam moventia adhibuerit, planè non constat. Neque enim adhuc reperta est medicina, quæ in ejusmodi casibus Urinam ita potenter eliceret, ut ab eâ speraretur, qualem à purgatione percipimus, materiæ febrilis detractio. Itaque si *evacuationem* spectemus, parum est, in Febrium tractatione, *Diureticis* fidendum. Neq; hujus rei obscura est ratio, partium fabricam contemplanti: quippe, utut *Arteriæ Renales* ferè *Mesentericas* capacitate æquent, paremque fortasse sanguinis portionem excipiant; tamen, cùm in Renibus multò pauciora sint, quàm in Intestinis, ad humores excernendos vascula, non

perinde larga utrinque ſecutura eſt evacuatio. Id inſuper tenendum eſt, non eam, quam *Vomitoria* atque *Purgantia* poſſident, virtutem itidem *Diureticis* ineſſe, ut medentis conſilio ſemper reſpondeant. Ea quidem Urinam aliquando mirificè movere poſſe confiteor; ſæpius tamen ſpem fallere, experimentis comprobatum eſt: quod in Aquâ intercute & Urinæ difficultate, in quibus potiſſimùm morbis deſideratur hoc à *Diureticis* auxilii, nimiùm frequenter ſolet contingere. Ita ut hodie hæc medicinæ pars, quæ ad Urinas provocandas pertinet, ſit omnium maximè manca.

Invaluit jamdudum conſuetudo, ut qui *Variolis* aut *febribus* correpti decumbunt, largis admodum crebriſque potionibus utantur. Quæ quidem conſuetudo non noviter, ut quidam putant, inſtituta eſt, ſed ab ipſo olim *Hippocrate* planè tradita: nam ille, ut *Victum*, quo in *Acutis* morbis uti deceat, accuratiùs præciperet, varia *Sorbitionum*, *Ptiſanæ* præſertim, genera deſcripſit; ita ut, qui *Regimen*, ut vocatur, temperatius dilutiuſque primùm apud nos induxerunt, id ferè omne ex hoc *Hippocratis* libello

hauſerint.

hauserint. Et certè hæc medendi ratio fructum habet uberrimum. Nàm & dilutis illis potionibus mitescit febrilis ardor, & sanguinis moles ita tenuatur & comminuitur, ut per vasa liberiùs devehi possit, & siquid superflui sit aut per cutis aut per Urinæ meatus egerere. Neque tamen ideo, quòd Urinam moveant, potiones hæ inter *Evacuantia* protinus reponendæ sunt. Quippe non tam vi aliquâ *Diureticâ* hoc faciunt; quàm quia dilutissimæ sint, uberriméque ingestæ. Ita quamvis effusissimè proruperit Urina, fieri potest, ut nullo modo exhauriantur Vasa, in quibus eadem humorum mensura cursu perenni circumfluit. Igitur contenti simus bono eo, quo præstant hæ potiones, quòd *diluant* scilicet: *evacuandi* virtutem, quam negavit natura, iis ne quæramus affingere.

De Vesicantibus, quæ Cantharidas recipiunt.

COMMENTARIUS IX.

PErcursis jam omnibus *evacuandi* viis, quas aut Natura tentavit, aut ejus interpres optimus in usum deduxit *Hippocrates*, liceat unam adjungere, tanto viro incognitam: quæ, utcunque excogitata recentiùs, non ultimum tamen in *Febrium* restinctione locum vendicat. *Vesicantia* à me intelligi, nemo est qui ignorat: quorum cùm materia multiplex sit, de iis tantummodo sermonem instituemus, quæ *Cantharidas* recipiunt. Hæc quippe uti valentissima sunt, maximéque efficacia, ita morbi vim allevant modo quodam expeditiore magisque inopinato, quàm cætera quæcunque *Evacuantia*, venæsectionem si exceperis, solent.

Cantharidas quidem, ut medicinam introsur-

trosumendam, sæpe commendat *Hippocrates*; ad *Vesicas* excitandas nusquam adhibuit: quanquam aliquid de earum virtute, vel *Hippocrates*, vel alius quispiam, etiam cùm Cuti admoverentur, odoratus esse videatur; qui enim libellum de *Superfœtatione* scripsit, illas inter alia irritandi instrumenta, ad purgandum Uterum, [a] *Pesso* immisceri præcipit. Primus has cuti capitis affricari, ad ulcuscula inurenda, jubet *Aretæus*; cujus etsi incerta sunt tempora, *Galeno* saltem aut supparem, aut eo etiam antiquiorem suspicari licet: is adeò eas in *Epilepsiæ* tractatione [b] utendas suadet, monetque, ut triduo antè lacti assuescat *Epilepticus*, nè Vesicam lædant *Cantharides*. Eandem in hoc morbo, ut & *nervorum resolutione* curandis rationem tenuit, referente *Ætio*, [c] *Archigenes*: cui ut sectâ, ita & ætate erat conjunctus, quantum conjicere licet, *Aretæus*. Deinde *Galenus* Emplastra ex muscis hisce confecta ad *Areas*, ad *Scabiem*, ad *Impetiginem*, bene usurpari posse tradit: sed ille, uti rectè animadvertit Cl.

[a] De Superfœtat. 25. [b] Curat. Diuturn. Morb. 1. 4.
[c] Tetrab. 2. Serm. 2 28 & 50.

Clericus,

Clericus, (cui de *Medicinâ vetere* accuratiſſima debemus commentaria) hoc auxilii genus in pleriſque morbis vel parvi admodum fecit, vel, ut ex ſcriptis conſtat, tanquam periculi plenum haud ſæpe tentavit. Qui *Galenum* inſecuti ſunt *Græci*, uti nec in aliquo ferè quocunque, ita nec in hoc ipſo argumento quicquam novi afferunt: itaque & *Arabas* fruſtra conſulueris, qui, utcunque in medicamentorum formulis concinnandis feraciſſimi ingenii ſint, quantum ad hanc rem attinet, more ſuo *Græcorum* veſtigiis inhærent. Apud *Latinos*, *Cantharides* nullo ferè in pretio fuiſſe videntur: earum ipſe *Celſus*, qui in *Sinapiſmis* multus eſt, haud ſcio an aliàs uſpiam quàm in *Papulis* detergendis, *Miconem* ſecutus, meminerit. *Cantharidas* quidem illitas prodeſſe, ad *Lepras*, & *Lichenas* [d], item ad *tela extrahenda* [e] valere ſcribit *Plinius*: unus *Scribonius Largus*, *Cerato* admiſtas, tanquam *ſtigmatibus* [f] *tollendis* utiles, deprædicat.

Hic ferè apud veteres *Cantharidum* cuti impoſitarum uſus; iſque ſanè perrarus, ut-

---

[d] 29. 4. [e] 30. 13. [f] 231.

pote

pote qui, non nisi in *frigidis humoribus*, maloque jam *inveterato*, locum haberet. Nec liberiùs diu etiam post renatas literas adhibitum est hoc medicamenti genus: ita ut *Fernelius* id non nisi in [g] *Cæcitate* & [h] *Hydrope* præceperit, edixeritque *prudenter eo atque arte summâ esse utendum*. *Fernelio* quidem æqualis *Hollerius*, scriptor sanus imprimis, & in veterum scriptis versatissimus, ad *Lethargum* excutiendum, *Cantharidum* pulverem *Phænigmo* admisceri jubet; quanquam, qui *Hollerii* scriptis *adversaria* attexuit, *Duretus*, *Sinapismos minimè usurpandos esse moneat in Lethargo, quòd conjunctus cum febre sit, quæ hæc calida respuit* [i]. Illa autem, quam cum *Paræo* * tentavit *Hollerius*, mirabilis est curatio: nam Fœminæ nobili, cui vultus circum undique *pustulis ardentibus*, &, tanquam in *Elephantiasi*, admodum fædis deformis erat, persuaserunt, ut *universæ faciei Vesicatorium ex Cantharidibus imponeret*. Unde ea quidem tantis doloribus tantâque febre correpta est, ut ferè

[g] Conf. 12. [h] Conf. 34. [i] Edit. 1577. 31.
* Paræ. lib. 20. cap. 28.

nulla

nulla esset dc salute relicta spes: sed cùm eam ex hoc periculo egregia viri utriusque ars liberâsset, *evanuit in perpetuum, quæ antè faciem occupabat, deformitas.* Idem *Hollerius*, de *Pyroticis* verba faciens, vesicarum, quas *Cantharides* excitant, ope "*Coxarios, Podagricos, Hemicranicos, Cephalalgicos sæpenumero relevari dicit; repurgari viscera, atque omnino corpus sordibus & excrementis liberari,* SEXCENTA *denique vitia vetusta contumaciaque percurari*[k]. Id adeò præterire non possum, omne hoc de *Cantharidum* virtute præconium, in iisdem *Hollerii Institutionibus Chirurgicis*, quæ cum *Tagaultii* scriptis Anno 1543 primùm prodierunt, quam etiam editionem secuti sunt *Gesnerus* atque *Uffenbachius*[l], omnino desiderari. Unde jure quis suspicetur, medicinæ hujusce usum post id demum temporis increbrescere cæpisse. De quâ tanta tamque absurda eâ tempestate invaluit suspicio, ut *Adolphus Occo*, qui anno circiter 1560 floruit, *Cantharidas*, ne in perâ quidem gestari sineret, cùm quendam,

[k] Institut. Chir. 3. 5.

[l] Scriptor. Chirurg.

qui

qui eas ita geſtâſſet, ſanguinem minxiſſe conſtaret [m]. Sed hæc ſunt non differentium medicorum, ſed ſomniantium commenta.

Quòd ſi recentioris memoriæ ſcriptores adeamus, ab hoc medicinæ genere multos, etiam ſeculi *decimi ſeptimi* initio, abhoruiſſe reperiemus: eamque non niſi timidè admodum & cunctanter admoveri conſuêſſe docent tum alii, tum præcipuè *Banzerus Auguſtanus*, qui *Veſicatoria Coronati latitudinem vix excedere debere* pronuntiat [n]. Quinimo ea *Thaleri* magnitudine metitur *Etmullerus*; & in morbis, *febribus* præſertim, tractandis ita frigidè ac non abq; metu quodam medico laudat, ut hanc medendi rationem *Italis* potiùs, quàm Popularibus ſuis familiarem velit [o]. Atque ea quidem apud *Germanos* ita parum exculta eſt, ut in magnis illis *Sennerti* voluminibus, omni medicamentorum farragine refertis, *Veſicantium* tamen mentio rariſſimè occurrat: quanquam ille quidem ſe iis *ſexcenties* uſum eſſe narret [p].

---

[m] Schenk. lib. 7. Obſ. 37. [n] Fabric. Recept. lib. 2. ſ. 2. 21. [o] Comm. in Schröed. de Compoſ. Medic. [p] Lib. 6. p. 8. cap. 26.

Quæramus itaque, quid illa *Felix prole virûm* protulerit *Italia*. Cùm & *Patavii* & *Venetiis*, Ann. 1575 & 1576, acerbissimè sæviret pestis, à medicis omni diligentiâ investigatum est, quâ potissimùm ratione malum illud aut depelli possit, aut præcaveri. Pestem hanc accuratissimè descripsit, Vir eruditionis summæ, *Hieronymus Mercurialis*, & qualis ad eam curandi via accommodari debuerit, fusiùs docuit: interq; auxilia, quæ huic morbo insigniter prosunt, hujusmodi *Vesicantia*, ut præstantissima, commendat [q]. Is utique ea inter *Italos*, uti reor, princeps invexit; neque sanè hoc illi quicquid est laudis invidendum est, quanquam antea idem medendi modus, tum à *Marsilio Ficino* [r], tum ab *Alexandro Benedicto* [s], ad *Carbunculos* pestilentiales curandos prædicetur; & superiore seculo, ut ipse ingenuè fatetur [t], à *Jacobo de Partibus*, *Galliarum* Regis Archiatro, in iis quæ de [u] peste commentabatur, sit descriptus. Haud ita multò pòst, Anno scilicet 1590, *Pisauri* pe-

[q] De peste. c. 26. [r] Epidem. Antidot. 15. [s] De pestilent. [t] Ibid. [u] Comment. in Avicen. supra primam quarti.

stis

ſtis erupit, ita ut *Urbinatium* Dux univerſos ſcholæ *Patavinæ* medicos conſulendos cenſuerit, quò meliùs invaleſcenti malo occurreretur. Sed iis inter ſe de Remediorum, *Veſicantium* præſertim, commoditate diſſentientibus, *Hercules Saxonia*, ut ſententiam ſuam tueretur, de *Phænigmis*, quatenus ad *febres peſtilentes* curandas pertineant, diſputationem edidit. Hinc tantæ eâ de re turbæ coortæ ſunt, ut ſummâ medicorum diſſenſione certaretur: adverſantium agmen duxit *Alexander Maſſarias*, acriterque *Veſicantia* impugnavit; tum quòd æmulatione quâdam ductus *Saxoniam*, utpote ætate minorem, non tulerit, tum quòd nòn niſi in veterum veſtigiis ſtare voluerit. Quid autem meliùs ab homine ſene præjudicatiſque opinionibus occupato ſperandum, qui ſe cum *Galeno* malle errare, quàm cum recentioribus vera ſentire gloriatus eſt? Sed omnia, quæ contra diſputata ſunt, refutavit *Saxonia*, libellis tribus de *Veſicantium* uſu editis: in quibus quidem totum hunc locum ita copioſè pertractavit, ut, qui eum conſecuti ſunt, ſequerentur planè, nihilque ferè huic argumento adjecerint.

Ab hoc itaque tempore consuetudo invaluit, ut inter *Vesicantia* principem semper locum tenerent *Cantharides*: quas quanquam plurimis in morbis, *febribus* præcipuè, proficere testetur experientia; quâ tamen vi, quo demum modo humores attingant, ac commoveant, nemo satis adhuc explicavit. Quid in cute efficiant, ita oculis omnium expositum est, ut medicinæ scriptores ad hoc unicè attendere videantur: & in ipso quasi limine subsistentes, quicquid uspiam à *Vesicantibus* venit auxilii, ab unâ *seri evacuatione* derivare satis habuerint. Hoc à *stimulo*, quem admovent *Vesicantia*, & ab humorum, uti loqui amant, *Fusione* proficisci volunt; ita ut, cùm quasi aculeis quibusdam pungatur cutis, *serum* exudet. Sanè fatendum est propter hujus, quo cutis foditur, *stimuli* vim, uberiùs istuc, quàm pro more, confluere humores: neque tamen ideo effluere *Serum*, cætero sanguine intus coercito, quòd, ut ii comminiscuntur, id præcipuè modo quodam peculiari à *Cantharidum* particulis aut *imbibatur* [x], aut *alli-*

[x] Willis. Pharm. Rat. p. 2.

 ciatur [y],

ciatur [y], credendum eſt. Nam cùm perpaululùm eroſa ſit vaſorum tunica, non aliâ quàm tenuitatis ſuæ ratione elabitur *Serum*; Globuli autem, qui ſanguinem rubore tingunt, cùm foramina iſta mole exſuperent, exitum reperire non poſſunt. Atque hoc quidem perſpicuum faciunt eæ, quæ igne excitantur, *Veſicæ*: cujus vi ſcilicet ad eundem planè modum divulſa, quæ vaſorum ora defendere debuerat, Cuticula, ſero viam aperit.

Ita cùm & dolorem concitent, & *Serum* eliciant, magno in morbis adjumento ſunt *Veſicantia*: & hæc quidem *ſeri evacuatio*, indicii cujuſdam loco habenda eſt; nam, niſi id eruperit, parum ea feliciter ceſſura rectè auguramur. Tamen intra hos limites minimè conſiſtere videtur *Cantharidum* virtus: quæ tam latè patens tamque mirifica eſt, ut nullatenus explicari queat, niſi rationem eam, quâ non cutim modò, ſed & ſanguinem afficiunt *Cantharides*, aſſequamur. Nam ſi eæ ideo proficerent, quòd *Serum* evocarent, eadem ſanè *ſeri* copia per

---

[y] Andr. Cæſalp. ſpecul. Art. Med.

Urinæ

Urinæ iter exclusa pariter prodesset. Atqui in omni ferè morbo *feri* tantundem per meatus istos ejicere licet, quantum *Vesicatorio* admoto educitur; sed in nullo fructum inde æqualem percipi posse, experimentis constat. Id utique satis apparet, introsumptæ quam vim habeant *Cantharides* in evacuandis humoribus, in obstructionibus expediendis, in sanguinis cursu incitando: itaque ad Menses ciendos, ad Hydropem expurgandum, ad fætum excludendum, ad lumbricos evocandos, ad venenum rabidi canis perdomandum, ad cuticulares denique meatus, inveterascente jam impetigine, adaperiendos, à Veteribus usurpari solebant. Verique simile est eas, etiam cùm cuti admotæ sint, altiùs pervadere, humoresque eodem planè modo commovere. Aliter enim quomodo contingeret, ut in Pleuritide, in Peripneumoniâ, in Distillatione, in Gravedine, nervorumque distentionibus egregiè valeant *Cantharides* cuti appositæ? Ut dolores, coxarum præcipuè, pervetustos tollant, obstructionesque liberent? Ut, iis demum appositis, humores sese ad perspirandum magis accommodent, ut

ſudores faciliùs fluant, ut puſtularum omne genus à cute promptiùs foras emicet? Atqui hæc ſic fieri ſolere ex uſu quotidiano abunde diſcimus.

Ii quidem, qui interiorem hanc *Veſicatorii* vim aut negant, aut prætereunt, tamen cùm de cruciatu illo atque exulceratione, quæ inde in Urinæ meatibus ſæpe oriuntur, explicationem inſtituant, fatentur ipſi *Cantharidum* particulas in ſanguinem penetrâſſe: quorum ſales acerrimi cùm iis, quos fert urina, adhæſerint, has tragædias excitant. Ita ferè qui rationem malè ſemel inſtitutam mordicus tenet, in eas delabitur difficultates, unde expedire ſe vix poteſt, niſi à ſeipſo diffideat ipſe, ſecumque diſcordet. Quòd ſi in partibus à cuti longè diſſitis, earum virtus ita vehementer ſe exerit, quid cauſæ eſt, cur in cæteris locis ceſſare eas, & quaſi ab opere feriari arbitremur? Quid obſtat, quò minùs humorum mutationem aliquam moliantur, quæcunq; demum per vaſa permeant? Certè incommoda, quæ *Veſicantium* aliquando uſum conſequuntur, non aliâ ratione explicari poſſunt, quàm quòd *Cantharides* in ſanguinem,

nem, eo quo diximus modo, vim exerceant. Hoc autem posito fundamento, intellectu erit facillimum, quare *Hecticis* (præcipuè si sudoribus colliquescant) *biliosis* item, iisque, qui ad *febriles* æstus naturâ suâ feruntur, interdum noxiæ sint; etiam ubi corpus plenius fuerit, si scriptoribus habenda sit fides, nisi venam secueris, periculosæ: siquidem, cùm sanguinis molem admodum attenuent cursumque intendant, *Febres, inflammationes*, & *deliria* pariunt; vel, quod in *Hecticis* contingit, eas opes, quas vitæ sustinendæ natura destinavit, per cutis spiracula nimis effusè dissipant. Pari modo in *lentis Febribus*, in quibus *Pulsus* imbecillis languidusque deprehenditur, siquid auxilii tulerint *Vesicantia*, eum illico invalescere sentimus: quod à perpauculâ *seri* detractione proficisci omnino incredibile est.

Bellinius, qui in eo, quòd stimulent, *Vesicantium* vim omnem esse positam contendit, eâdem etiam dè causâ *Pulsum* excitari pronuntiat. Sed id utique libenter quærerem, num idem & cæteri stimuli efficiunt? Num aut *Caustica*, aut *Fonticuli*, aut *Setacea*, aut etiam ipsa, quæ *Cantharidum*

expertia

expertia ſunt, *Veſicantia*, eâ ſtimulandi virtute polleant, ut *Pulſum* non modò ad tempus attollant, ſed ita inſtaurent, ut curſum ille ſuum tenere poſſit naturalem? *Purgantia*, quæ ſanguinis vias haud attingunt, ſtimulum inteſtinis admovent: unde tamen nihil quicquam virium Pulſus acquirit. Sanguinis quidem curſum, ad glandularum ora, paululùm incitant; molem ipſam humorum non ita afficere poſſe videntur, ut aliquid inde ad Pulſuum robur accedat. Itidem Aqua bulliens, aut carbo ignitus & pruritum in cute & *veſicas* commovet; ita tamen, ut ne minimum ſanguini motum afferat. Itaque cùm in morbis quamplurimis, iis præcipuè qui caput impetunt, expeditum nec opinatum levamen præbeant *Veſicantia*, non tam quòd aut *revellant*, aut *irritent*, aut *evacuent*, quàm aliâ quâdam virtute id videntur eſſe conſecuta. Quòd ſi animum ad hanc, quæ interiùs exercetur, vim advertimus, *Veſicantium* rationem omnem aſſequemur; &, quo demum modo ad curandos morbos feliciùs accommodari poſſint, judicabimus. Certè hinc lucis aliquid erui poterit, quâ id tandem, in quo medicorum

diligentiam desidero, effici queat, ut accurata de *Vesicantium* in *Diuturnis affectibus* usu præcepta tradantur, quæ & perspicuitatem habeant, & quasdam errare in medendo non patientes vias.

Sed ut ad locum, qui est in manibus, aliquando revertar: in *Febribus acutis* tutum maximè atque expeditum auxilium præstant *Vesicantia*; quæ quidem, licèt materiam febrilem à *cerebro* potentissimè avertant, fluxiones tamen cæteras, *Sudorum* præcipuè atque *Urinæ*, sæpenumero juvant, saltem nullo unquam modo reprimunt. Neque in eo percuriosiùs hærendum, ut semper ad ægroti *habitum* aptentur: quæcunq; enim fuerit corporis constitutio, utcunque sive *bile* sive *tenui* sanguine fervidior, si febris ultra morem sævierit, levia incommoda non tanti sunt, ut de vitâ interim ipsâ non simus soliciti. Sæpissime enim in id discriminis res venit, ut nihil, nisi à *Vesicantibus*, spei reliquum sit: quod quidem in *Podagricis*, ubi, quæ ad extrema corporis defluere solebat, materia in caput incubuerit *febremque* accersiverit, ut frequentissimè fit, sic & nuperrimè exemplo maximè memorabili factum

ctum eſt: ſcilicet dum, præ nimio cavendi deſiderio, à *Veſicantibus* prorſus abſtinetur, pauciſſimis diebus compertum eſt, quàm vana fuerint magnifica illa ſalutis aliunde derivandæ promiſſa. Idem in *Variolis*, *Morbillis*, *Febre* ſive *Scarlatinâ*, ſive *Eryſipelatoſâ*, quotidie experimur: in quibus morbis licèt ſanguis ardentiùs æſtuet, incitatiùſq; feratur, hoc tamen auxilii genere haud dubitanter neque infeliciter utimur. Quare nequaquam audiendi ſunt ii, qui in *affectibus nervoſis*, in *febribus ardentibus* & *continuis*, etiam ſi *ſopor*, aut *delirium* acceſſerit, *Veſicantium* uſum repudiant [x].

Id utique haud temere quis dixerit, hâc plures, quàm aliâ ullâ medendi viâ, ex *febribus* liberos evaſiſſe; etiam ab hâc, quàm à reliquis omnibus, pluribus ſanitatem eſſe reſtitutam liquidò poſſum confirmare. Igitur ad curandas *febres*, quæ Annis 1674, 75, 79, 85, populariter graſſatæ ſunt, *Veſicantia* adhibuit *Sydenhamus*: id quidem optimo conſilio: ſed quare in cæteris prætermiſerit, haud ſatis intelligo; cùm alii,

x Bagliv. de Veſicantibus.

de quibus ille meminit, *Anni* nullam febrem intulerint, in quâ non æquè profutura fuissent *Vesicantia.* Quorum sanè vis in omni morborum *Acutorum* tractatione ita latissimè patet, ut eum, qui has *Hippocratis* Historias diligenter perpenderit, febrem haud opinor aliquam reperire posse, in quâ non huic maximè auxilio locum esse fateatur. Neq; tamen is sum, qui, cum *Cæcilio Folio*, *Hippocraticam Historiarum correctionem* in me temere velim suscipere, *ut appareat, quomodo illos curare potuisset Hippocrates, quos mortuos scribit* [w]. Id saltem haud inverecundè mihi videor esse dicturus, ægrotis istis hanc unam, si modò ulla fuisset profectura, prodesse potuisse medicinam.

Illud autem præ aliis commodi habet hæc evacuandi via, ut nunquam non tutissimè in usum duci possit: Cæterarum quippe ita perdifficilis & lubrica est ratio, ut nonnunquam eæ, ubi atrocior fuerit morbus, non sine periculo tentari possint; id quod in *Venæsectione* sæpe experimur. Quotusquisq;

[w] Bartholin. Epist. Med. Cent. 1. 61.

tamen

tamen eſt, qui, ut à *Veſicantibus*, ſic & à venâ ſecandâ, utcunque plus diſcriminis habente, abhorreat? Sed hoc fortaſſe ægrotantium imbecillitati dandum; ut, cùm ſuadente naturâ dolorem maximè reformident, etiam à medicinâ, quæ vix ſine aliquo dolore proficit, refugiant. Eadem in medente mollities adeò non ferenda, ut maximè in vitio ſit: quem ſanè, humaniſſimum licèt, ubi vitæ periculum immineat, potiùs Tortoris vicem præbere decet, quàm huic cubantium timiditati ſubſcribere.

Sed ut huic de *Evacuantibus* ſermoni finem aliquando imponam; hæc tibi ſint, benigne Lector, quæ expoſui, quaſi indicia fontium illorum, ex quibus *acutarum Febrium* omnis haurienda eſt curatio. Nam & præcipua evacuandi genera, quo demum tempore, pro multiplici morbi naturâ, adhibenda ſint, & quâ moderatione, cùm adhibeantur, uti deceat, eâ quâ potui brevitate perſecutus ſum. Tui erit rationum momenta ita expendere, humorumque inclinationem omnem ita acri atque attento animo intue-

ri;

ri, ut, quâ maximè viâ detrahi poſſit febrilis materia, ſolertiùs perſpicias. Hoc unum Tibi ſpondeo Te experiundo comprobaturum, quòd *ſcilicet ex febribus multæ* Evacuantibus *ſolis, etiamſi haud alio fueris remedio uſus, cedere conſueſcant; vix ullæ autem, quæ paulò vehementiùs invaluerint, medicinâ qualicunque, ſi ab hoc* Evacuandi *inſtituto diſceſſeris, reſtingui poſſint.*

F I N I S.

E R R A T A.

	Pro	Leg.
Pag. 10	*Viginti quatuor*	*Viginti quinque*
16	ſerat	ferat
55	petinent	pertinent
70	tenax	læve
93	ſenandâ	ſanandâ
112	maturationem	eruptionem
147	acriùs	acrius